EL PRIORAT

Anàlisi econòmica
i
possibilitats de desenvolupament

Direcció General de Política Territorial

Departament de Política Territorial i Obres Públiques
Generalitat de Catalunya

EL PRIORAT

L 1952

EL PRIORAT

Anàlisi econòmica
i
possibilitats de desenvolupament

Direcció General de Política Territorial

23 SET. 1981

CONSORCIO DE INFORMACION Y DOCUMENTACION DE CATALUÑA - BARCELONA
BIBLIOTECA
R. 15.959

Departament de Política Territorial i Obres Públiques
Generalitat de Catalunya

© Generalitat de Catalunya, 1981
Edita: Generalitat de Catalunya
Primera edició: juliol 1981
ISBN: 84-500-4671-8
Dipòsit legal: B. 24.119-1981
Producció: Ketres editora S.A.
Imprès a Multitext, copisteria, Diputació 113-115, Barcelona-15

PRÒLEG

La idea de planificació és consubstancial a les creences del nostre segle. Sintetitza l'esperança d'obtenir resultats positius de l'acció conscient, deliberada i ordenada. El seu darrer model potser sigui el de la tècnica, amb el suport de les ciències empíriques tal com s'han desenvolupat en la modernitat. Un cop conegudes amb precisió les relacions entre les causes i els efectes, assenyalem-nos un fi i podrem proposar-nos les accions precises per a arribar-hi. No estem rodejats de mil mostres d'èxit de la tècnica? A l'univers d'aquesta manera de pensar, la qüestió fóra d'estendre, a les activitats humanes en general, el rigor i l'eficàcia de la tècnica. En aquest fet existeix com un nou il.luminisme, en què la raó revesteix un caràcter molt més prosaic però més efectiu. A la palestra, s'hi presenta despullada de tota vestimenta mística però amb un gavadal de proves a favor de la seva realitat i eficàcia. Les proves acumulades pel progrés de la ciència són les que ens fan esperar, davant de qualsevol contingència negativa, la paraula salvadora del coneixedor, de l'expert. La malaltia privada o pública ha de tenir el seu tractament en el coneixement ja existent o en el que adquirirem en el futur. El progrés, igualment, ens ha de venir d'un millor coneixement de les nostres forces i possibilitats, així com de les seves formes d'aplicació

L'il.luminisme planificador o l'home actiu, disposat a transformar la realitat en benefici propi, un cop armat amb el coneixement científic, no és una figura òbvia. Durant els anys vint encara tingué èxit entre nosaltres *La decadència d'Occident*, d'Oswald Spengler, publicada per primera vegada en castellà, el 1923. El seu títol indica justament l'actitud de l'autor. No és la del qui transforma, sinó la del qui contempla, sense intervenir en els esdeveniments ni voler intervenir-hi. I, en aquest cas, els esdeveniments enregistrats són la tendència vers la mort d'una civilització, la decadència. Però l'orgull del qui contempla no s'obté amb la lluita contra els esdeveniments negatius sinó amb l'acceptació amb el cap ben alt de la fatalitat de la història. Per això el llibre conclou amb aquest proverbi: *Ducunt fata volentem, nolentem trahunt* (1). Aquí hi ha la idea de destí, entès com

(1) Els fats condueixen els qui volen, els qui no, els arrosseguen.

el que s'imposa en la vida dels homes, individus o col.lectivitats, independentment de la seva voluntat i de la seva acció deliberada i conscient. Una idea enterament oposada a l'il.luminisme planificador del nostre segle.

La idea de destí tingué una àmplia vigència, sota formes diferents, al segle XIX. Pel que fa a les comunitats humanes és present en l'economia política anglesa, en Hegel i en Marx. En l'economia política anglesa el destí revesteix la forma de llei econòmica. Ella és, independentment de la voluntat explícita dels homes, la que governa inflexiblement. En Hegel, nacions i individus no són més que lacais de quelcom que els supera i que s'imposa per mitjà de la pretensió d'autonomia dels homes. En Marx, per fi, la història és governada per la tensió entre forces productives i relacions de producció que s'imposa a l'existència humana.

El nostre il.luminisme planificador experimenta una repugnància visceral per la idea de destí. Per això, un dels seus millors representants és Karl Popper, que va escriure una voluminosa obra (1) per dissoldre aquesta idea en les confusions irracionals que, al seu entendre, la fan possible. El primer capítol es titula precisament *El mito del origen y del destino*, en el context d'una crítica de Plató. Però haurà d'estendre aquesta crítica a Hegel i a Marx per a deixar ben establert que l'acció és patrimoni humà, sense res per damunt -destí, història o el que sigui- que la sotmeti i la condueixi malgrat ella. En aquesta tasca Popper és típicament il.luminista. Allò que critica no és, per ell, més que el fruit d'un ús desafortunat del coneixement. L'antídot pot ésser, per tant, l'ús adequat o la clara projecció de les clarors de la raó. Ell es dedica apassionadament a aquesta feina com a resposta als esdeveniments històrics malaurats de l'Europa del moment. *La sociedad abierta y sus enemigos* fou escrita entre 1938 i 1943 i la decisió d'iniciar-la, la prengué Popper en assabentar-se de la invasió d'Àustria, la seva pàtria (2). Apassionat pel desapassionament, Popper intervingué així en la guerra: Tractant d'esclarir l'obscurantisme que hi devia haver, segons ell, en el fons del conflicte; tractant de rompre una llança en pro del coneixement objectiu, font de concòrdia i progrés.

Conseqüent amb el seu punt de vista, Popper defensa un concepte de planificació molt rigorós. L'acció cal que estigui basada en el coneixement cert i cal que reuneixi les condicions precises per a aprendre per assaig i error allí on el coneixement no cobreix plenament les necessitats de l'acció. Dit d'una altra manera, l'acció ha d'ésser l'aplicació de relacions causa-efecte conegudes o bé el muntatge d'experiments que ens permetin avançar en el coneixement de semblants relacions. I és conegut per tothom el caràcter circumscrit i limitat propi dels experiments, única forma de treure conclusions definides. Això és el que Popper defensa amb la seva noció d'*enginyeria fragmentària* (3). La qüestió és de moure's sempre dintre d'aquells límits que fan possible el progrés del coneixement i, per tant, el de l'acció.

Entre nosaltres Popper ha despertat un interès manifest (4) i també

(1) *La sociedad abierta y sus enemigos*. Traducció castellana d'Eduardo Loedel. Buenos Aires, Paidos, 1957.
(2) Id. pàg. 27.
(3) Veure *La miseria del historicismo*. Traducció castellana de Pedro Schwartz, Madrid, Taurus, 1961.
(4) Simposio de Burgos. *Ensayos de filosofía de la ciencia. En torno a la obra de Sir Karl R. Popper*. Madrid, Tecnos, 1970.

un èxit semiocult. Aquest últim és el resultat de la coincidència ocasional de propensions popperianes i marxistes. És comprensible que el marxista popperià tingui prudència ja que, com he esmentat, Popper fa una crítica radical de Marx. Però, tant el popperianisme manifest com l'ocult, sempre semblen oblidar els implícits darrers: els d'un funcionalisme estret associat a una creença a ultrança en la bondat innata de l'home. Per Popper existeix un tipus bondadós a qui la vida posa problemes. La qüestió és acceptar l'aprenentatge per prova i error i tot anirà bé. El coneixement té la missió o funció de resoldre el problema que ve donat per la naturalesa de les coses. Per a això, aquesta afirmació és típicament seva: "La diferència entre Einstein i una ameba, encara que tots dos emprin el mètode d'assaig i supressió d'errors, recau en el fet que a l'ameba, li desagrada aquivocar-se, mentre que a Einstein l'intriga: busca errors conscientment i desitja aprendre descobrint-los i suprimint-los" (1). La menció de l'ameba no és accidental. L'últim rerafons del seu pensament és el que ell anomena epistemologia evolucionista.

Aquí hi ha un optimisme il.limitat que es resumeix immillorablement en aquesta noció de *problema*, entès com a quelcom imposat a l'home des de fora del coneixement, que és capaç, per tant, de mantenir-se com a instància apta per a sobreposar-se al problema.

Però, i per què no pensar que el problema és més aviat intern en l'home mateix, fins al punt d'arrossegar amb ell el coneixement? Potser era aquest el pensament de Josep Pla quan afirmava: "La història és un procés de venjances en cadena. I, en la vida social i en les relacions humanes, no és el mateix? És clar: hi ha un tel sentimental i de cortesia, sobretot en els països consolidats, que disposen encara d'alguna forma de religió i que utilitzen un convencionalisme favorable a la convivència, que amaga tot el que és possible d'amagar. Els homes i les dones tenen tendència a amagar-se sempre. És en aquests països on la vida és agradable. Però, fins i tot en aquests espais, tot tendeix a sortir a la superfície"(2). Per descomptat, aquest seria el pensament d'un Schopenhauer: l'home arrossegat per la seva instintivitat, més poderosa que el seu coneixement. I un Freud estableix l'ideal del domini de la consciència sobre les forces de l'inconscient i de les forces positives sobre les negatives, però com a ideal precari.

Emperò, per aquí arribaríem de nou a la idea de destí o a la imatge de l'home arrossegat per potències que el superen. On és la veritat? La història s'assembla, realment, a una cadena de venjances. L'experiència sembla més aviat donar la raó a la idea de destí. Però res és més cert que des del fons de la consciència ens rebel.lem contra tot destí. No volem ésser sotmesos a qualque cosa estranya que ens domini. El problema es planteja, doncs, així: com a lluita contra el destí. Aquesta és la faç del nostre segle, la nostra creença.

* * *

La idea de planificació té dues vertebracions: d'una banda neix com una correcció de l'economia, i per altra banda aquesta correcció pretén fer-se amb frecuència a partir de l'economia mateixa.

Correcció de l'economia en primer lloc. És cosa sabuda que els efec-

(1) POPPER, K. *Conocimiento objetivo*. Traducció castellana de Carlos Solís. Madrid, Tecnos, 1974. Pàg. 74.

(2) PLA, J. *Notes del Capvesprol*. Barcelona. Destino, 1979. Pàg. 396.

tes negatius del mercat funcionant sense cap límit és la raó fonamental que l'Estat hagi assumit cada vegada més rasponsabilitats. I aquest fet d'assumir cada vegada més responsabilitats és, al seu torn, la raó fonamental que obliga a planificar. De la mateixa manera que en el context de l'economia privada cada empresa es regeix per uns objectius, unes previsions, etc., les activitats estatals han d'assumir la planificació, amb més raó, com a instrument de gestió.

Les responsabilitats assumides pels Estats moderns són molt àmplies: després de Keynes, el sosteniment del nivell global d'activitat econòmica, sostreient-la a les oscil.lacions del cicle econòmic; a partir de la pressió popular per unes condicions millors de vida per a superar les que tan bé descrigué Engels (1) en el seu dia, l'Estat ha assumit la prestació de serveis com ara habitatge, ensenyament i sanitat; la tendència caòtica de les ciutats industrials ha estimulat l'aplicació sistemàtica de mesures urbanístiques; els fenòmens de subdesenvolupament localitzat i la necessitat d'una política coherent d'infrastructures han estimulat la política territorial; el deteriorament de la naturalesa i del medi ambient urbà han exigit posar a punt polítiques de protecció i de sanejament.

L'Estat ha vist florir les seves responsabilitats i prerrogatives. Paral.lelament, els cossos clàssics del Dret, el Civil i el Penal, han vist mermat el seu protagonisme pel Dret Administratiu, que ha crescut enormement, tot diversificant-se. Però l'existència d'una legalitat administrativa no és encara suficient per al bon funcionament de l'Estat. Els seus objectius són tan amplis, els seus mitjans tan extensos, que cal planificar per a establir prioritats, analitzar alternatives i coordinar actuacions. En aquest sentit, la funció de planificació és recollida per la Constitució Espanyola i per l'Estatut de Catalunya.

Si la planificació té el seu origen en la necessitat de corregir l'economia, tendeix a vertebrar-se, d'altra banda, sobre raons econòmiques. En aquest sentit la jerarquització de les seves opinions s'entén que ha de respondre als resultats del càlcul econòmic, que valoraria el que el mercat no valora. Aquest, constituït per empreses concorrents entre elles, solament té en compte allò que influeix en els ingressos i costs de les esmentades empreses. Però aspectes positius o negatius molt significatius de l'activitat empresarial poden caure perfectament, i de fet cauen, més enllà dels ingressos i costs de les empreses.

Si la planificació ha de vertebrar-se sobre el càlcul econòmic és fàcil de veure que les seves opcions hauran d'ésser resoltes per tècnics. El que el mercat resol en el seu àmbit per mitjà dels seus mecanismes de concurrència fóra resolt pels mecanismes mentals d'economistes i enginyers. La qüestió desembocaria, per tant, en la tecnocràcia.

Però darrera d'aquest enfocament hi ha un supòsit una mica fal.laç: pensar que les valoracions econòmiques del mercat són simulables per càlcul econòmic. En realitat, en el mercat hi ha quelcom d'insubstituïble: la transformació del que és subjectiu en el que és objectiu, o del valor d'ús en preus i quantitats produïdes. La garantia d'aquesta transformació és la demanda, en la qual les preferències subjectives es transformen en actes objectius. Qui pot atribuir-se el dret d'afirmar, per mitjà d'un càlcul, que la població prefereix netejar fins a un determinat grau l'atmosfera i renunciar, en canvi, a tants d'habitatges?

(1) ENGELS, F. *La situation de la classe laborieuse en Angleterre.* Traducció al francès de Gilbert Badia. Paris, Editions Sociales, 1960.

Ningú. Però això no vol pas dir que el càlcul econòmic sigui una pura nul.litat. En primer lloc pot establir equivalències i indicis, la qual cosa ja és quelcom més que una decisió arbitrària. D'altra banda, els tècnics són freqüentment gent de seny, que recull la forma de sentir del seu medi. A més a més, ajudats per anàlisis comparatives, de probabilitats, estadístiques, etc. poden arribar, en un gabinet, a valoracions i decisions finals molt coherents amb les necessitats i aspiracions de la comunitat en què viuen. Però el que està succeint en aquest cas és que el tècnic està desenvolupant dintre del seu cap un procés polític complet. Donem-li les gràcies, però no li conferim unes prerrogatives que no li corresponen: el seu procés no té la garantia de la cientificitat. Evitem així de propiciar una tecnocràcia i fixem la nostra atenció en un element substancial: el procés polític.

* * *

El fet és que la tecnocràcia té dues arrels fonamentals: la inèrcia pròpia de la mentalitat tècnica, que tendeix a envair camps que no li corresponen i la dificultat de comptar amb un procés polític prou expressiu. Dit d'altra manera, la pretesa fórmula tècnica que propicia una decisió determinada, supleix freqüentment la inexistència d'un procés polític que assumeixi i expressi les valoracions d'un poble.

Perquè això és justament el procés polític: assumir i expressar les valoracions d'un poble. Sentir-nos representats vol dir veure, en els llocs on es prenen les decisions, persones a les quals creiem aptes per a fer justícia, és a dir, de sentir en elles mateixes els sentiments complexos d'un poble -com un microcosmos que reflecteix un macrocosmos- i donar-los un enfocament i una expressió satisfactoris. Per això la política té una afinitat amb l'art.

Però la complexitat del món actual no permet parlar solament de persones. Obliga a parlar d'institucions i d'una política institucional. la reforma de l'Estat en què estem embrancats en aquest país no té sinó aquesta inspiració darrera: posar les condicions de possibilitat perquè les decisions de l'Estat responguin a les valoracions dels pobles. Hem d'ésser conscients que aquesta reforma està començant i que significa un procés molt extens. En ell són inclosos diversos temes: les competències municipals, les dels ens locals intermedis, les de la Generalitat en els seus organismes centrals i perifèrics i les de l'Administració Central. D'altra banda, i és un dels temes més difícils, existeix el problema de coordinar l'actuació d'aquests organismes diferents.

Les dificultats que troba aquest procés són d'ordre polític i administratiu. Però hem d'ésser conscients que tant les unes com les altres no són exclusives del nostre país. A Itàlia, per exemple, la Constitució republicana de 1947 dedica el capítol cinquè de la segona part a les autonomies territorials, però el sistema que s'hi preveia va romandre molt de temps sense ésser aplicat, llevat de les regions amb estatut especial, tot i que també aquestes van topar amb dificultats fortes per al seu desenvolupament. El 1970 les autonomies van ésser impulsades però continuen existint grans obstacles: distribució de competències poc clara i freqüentment amb encavalcaments, absència de lleis-marc per al desenvolupament posterior de la legislació regional, insuficiència de les finances regionals (1).

A l'actual corrent de política institucional que vol orientar l'or-

(1) ONIDA, V. *Implantación institucional de los organismos locales y regionales en el Estado italiano*. Revista jurídica de Cataluña, 3, julio-septiembre 1977.

ganització de l'Estat vers una configuració democràtica, és a dir, capaç de generar decisions consonants amb el sentir del poble, s'oposen el que podríem anomenar els vells i els nous reflexos centralistes i autoritaris. Els uns basen la seva existència en la inèrcia dels aparells burocràtics. Els altres són una resposta a les dificultats dels procés institucional mateix i a les dificultats de gestió diària de la cosa pública. En la manca d'una institucionalització precisa, està succeint que l'aspiració de participar es converteix amb freqüència, avui, en la irrupció del nostre individualisme clàssic i anarquitzant, que d'una forma immediata vol convertir el seu interès en llei. La resposta de qui ha de prendre decisions, sigui al nivell que sigui, és sovint la de vorejar la participació tant com sigui posssible. Però això no fa més que confirmar la importància de perseverar en la política institucional democràtica, aplicant un màxim rigor administratiu, és a dir, definint de forma clara les competències i responsabilitats dels diversos organismes i les connexions entre ells.

La progressiva configuració d'un Estat democràtic cal que basi la seva confiança última, tanmateix, en la noció de poble. Un poble amb una forma de sentir, la captació i expressió de la qual és missió dels polítics, en el context d'unes institucions apropiades. Sense aquesta noció darrera de poble, la democràcia serà poca cosa. Estarà constantment amenaçada pels reflexos autoritaris i tecnocràtics i no solament això, sinó que estarà mancada d'il.lusió. Els pobles, com les persones, han d'ésser suficientment permeables a si mateixos. Han de saber escoltar i donar una plasmació objectiva i exterior als seus sentiments i a la seva forma d'ésser. Aquesta és la missió de la política i en aquest fet ha de consistir l'eficàcia de l'Administració guiada pels polítics. Aleshores els pobles no cal que se sotmetin a cap destí, sinó que poden buscar la llibertat, és a dir, formes d'existència que siguin l'expressiÓ i el desenvolupament de la seva forma de ser pròpia.

Però els polítics no tenen el monopoli de l'expressió d'un poble. La veritat és que més aviat necessiten formes d'expressió cultural suficientment desenvolupades. Fa cultura el qui sap escoltar i expressar la realitat o la veu que, sorgint de no sabem on, demana d'ésser escoltada. Així es fixen les paraules, no de manera arbitrària o polèmica, sinó en funció de quelcom de sòlid i propi.

* * *

La planificació territorial té la mateixa justificació que la planificació en general: l'Administració té una sèrie de competències amb incidència territorial i cal que compleixi amb una sèrie d'objectius simultanis, de manera que la planificació s'imposa com a mètode per a introduir racionalitat i coordinació. D'altra banda, els mecanismes del mercat, deixats a les seves soles forces, tendeixen a introduir distorsions territorials que cal evitar. Per exemple, els nuclis deprimits o les concentracions excessives.

Qualsevol que sigui la font que contemplem, la planificació territorial té un ampli abast (1). Ha de contemplar: les activitats econòmiques bàsiques -indústria, agricultura, comerç i turisme-, els recursos, els serveis administratius, els transports, l'habitatge, els serveis educatius, els serveis sanitaris, la protecció de l'ambient. La neces-

(1) Vegeu: *Ley del Suelo*; CEOTMA: *Ordenación del Territorio. Normativa general en el Derecho Comparado*. Madrid 1980; ARCHIBUGI, F.: *Principi di Planificazione Regionale*. Milan, Franco Angelo Editore, 1980; Gran Enciclopèdia Catalana, entrada *planificació territorial*.

sitat de contemplar tots aquests aspectes dintre d'un marc constituït per previsions demogràfiques i econòmiques es dedueix, en primer lloc, de les necessitats de coordinació. Per exemple, el fet d'impulsar l'establiment de noves indústries en una zona nova és convenient que vagi acompanyat d'una impulsió paral.lela d'habitatges i de serveis. D'altra banda, les actuacions sobre el territori -l'establiment de serveis, per exemple- cal que estiguin en harmonia amb els costums de la zona que es tracti quant a desplaçaments a uns o altres nuclis. Per últim, la necessitat de la planificació territorial prové de l'exigència de posar una sèrie de plans sectorials -transport, habitatge, etc.- al servei d'objectius específicament territorials. Entre aquests plans cal comptar els de desconcentració, protecció de zones amb tendència demogràfica descendent, promoció de zones subdesenvolupades i protecció de nuclis de població o de zones dinàmiques amb una concentració baixa.

Per la seva naturalesa i contingut, una gran part de la planificació territorial consisteix a corregir els efectes dels mecanismes econòmics espontanis i a no encadenar l'acció de l'Administració a la direcció marcada pels esmentats mecanismes. Aquest encadenament es produeix quan l'Administració va essencialment darrera dels resultats de l'activitat privada, cobrint els dèficits allí on n'hi hagi. Aquesta dimensió no pot deixar d'existir, però la planificació territorial comporta la voluntat de prendre la davantera, cosa que significaria perseguir uns objectius territorials com els que he esmentat anteriorment.

D'aquí podem deduir la força i la debilitat de la planificació territorial. Anar de capdavantera és quelcom que cada dia li esdevé més necessari -en això residirà la seva força- però també implica moltes dificultats perquè significa canviar més o menys substancialment algunes tendències que tenen causes molt profundes i eficaces.

Per això la planificació territorial és un repte en diversos fronts: institucional, administratiu, polític i tècnic. En el front institucional la planificació territorial estarà condicionada per l'habilitat que demostrem per a dotar els diversos nivells territorials i administratius d'un contingut apte per a jugar el seu paper. Si és així, els plans territorials podran estar vinculats a tots i cada un dels nivells del territori i ésser quelcom més que una emanació dels organismes centrals de l'Administració catalana. També hi ha un repte administratiu, perquè sense agilitat i capacitat de coordinació no és possible d'arribar a un pla territorial eficaç. Cada pla sectorial per separat és quelcom molt més simple que la coordonació de plans per a l'obtenció d'objectius territorials. Aquí trobem, freqüentment, el talló d'Aquil.les de tota planificació. És una qüestió d'agilitat administrativa, a partir d'institucions ben dissenyades i d'objectius comunament adoptats. I amb això passem a l'aspecte polític del repte. No hi haurà política territorial si no hi ha un acord suficient sobre els objectius a assolir, sobre les prioritats i sobre els sacrificis que, eventualment, s'hagin d'afrontar. Hi ha una veritat tan simple com difícil de fer prevaler en la vida quotidiana: que mai no es pot fer tot el que haguérem volgut fer o el que fóra convenient de fer. Sobre això deduïm que l'elemental però delicada tasca d'establir prioritats és absolutament essencial. Però per arribar en aquest punt també hi ha d'haver una tasca tècnica. Cal que es pugui determinar amb la màxima claretat i quantificació possibles el que suposen diferents alternatives quant a guanys i a sacrificis. Es tracta d'una tasca d'objectivació, perquè les opcions puguin ésser preses amb coneixement de causa,

sabent el motiu pel qual s'estableixen determinades prioritats i què és el que ens hi juguem.

No ens enfrontem pas per primera vegada amb el tema territorial. Són ja conegudes les realitzacions de la Mancomunitat i de la Generalitat de fa cinquanta anys. Però ara ens hem de preparar per a perseverar a llarg termini en els objectius que ens proposem, cosa que en temps passats no fou possible. En realitat, només aquesta perseverància pot reconfigurar el territori d'acord amb els desigs que s'han anat expressant des de moltes tribunes del país.

* * *

El Priorat ha sofert un important procés de despoblament, la qual cosa és un índex que resumeix un grapat de tendències regressives. Això ha succeït en un context en que la planificació territorial era absent i en que no existia un procés polític i tècnic per a endegar la situació i prendre mesures correctores. L'evolució, per tant, ha estat fruit de mecanismes espontanis. Ara la situació ha de canviar. Per això el primer pas és una coneixença de la realitat.

L'estudi dut a terme sobre el Priorat pel senyor Joaquim Margalef, amb la col.laboració de diverses persones de la Direcció General de Política Territorial, me'l vaig trobar ja pràcticament acabat quan em vaig fer càrrec del Departament de Política Territorial i Obres Públiques. El mèrit d'haver-lo iniciat correspon, per tant, als meus antecessors, els senyors Narcís Serra i Lluís Armet.

Serà convenient d'aclarir que cap d'ells volgué prejutjar les divisions territorials futures, en utilitzar la denominació de *Priorat* unida a una superfície determinada de les nostres terres. Per a fer l'estudi es requeria una demarcació i un nom i calia, per tant, triar. Però en el projecte de l'estudi ja era inclosa la nota sobre *El nom de la comarca* per a registrar la problemàtica de l'elecció i deixar pendent el tema fins al moment en què s'haguessin de prendre decisions efectives i degudament fundades. Per la meva banda, igualment, no prejutjo de cap de les maneres la futura divisió territorial en presentar avui aquest treball.

Assenyalaré que el mèrit més gran del senyor Joaquim Margalef és la proximitat al Priorat que demostra en el seu treball. De fet molta de la informació continguda en l'estudi és de primera mà. Aquesta proximitat ha d'ésser un símbol per al futur, en el sentit d'indicar com a camí correcte de la planificació territorial el de tenir molt en compte les realitats concretes dels diferents territoris, les seves necessitats tal com es plantegen i les seves possibilitats avaluades amb un optimisme raonable.

Com a principal limitació, només n'assenyalaré una que no és responsabilitat de l'autor sinó més aviat del nivell incipient en què ens trobem quant a planificació territorial. El treball respon a les especificacions suficients per a satisfer un gabinet d'estudis socio-econòmics exigent. Tanmateix, en el context de la planificació territorial, hem de trobar una forma diferent d'accedir a la realitat de les comarques o altres territoris. Aquesta forma crec que hauria de tenir tres característiques essencials: prioritat a les variables accessibles més immediatament a l'acció de l'Administració, diagnòstic de la situació en base a paràmetres tan objectius com sigui possible i quantificació de dèficits. Tot això caldria que donés com a resultat documents relativament breus i operatius, en els quals cada Departament de la Generalitat pogués trobar una fotografia suficientment precisa dels temes

que l'afecten. De semblant manera tindríem documents molt directament orientats a l'acció.

Aquesta és, no obstant això, l'orientació darrera del senyor Joaquim Margalef, amb la qual cosa també aquí estableix un precedent oportú. Però quan la forma d'actuar de cada Departament vagi adquirint una sistemàtica més precisa i quan els objectius de política territorial adquireixin uns contorns més nítids, aleshores les demandes pels estudis territorials també podran ésser més precises. Es coneixerà millor el que es vol i el que es faci podrà comptar, per tant, amb unes indicacions més riques.

Per damunt de les pàgines escrites hi ha, tanmateix, la realitat del Priorat. Si fou precisament aquesta zona la que fou objecte d'atenció especial, aquest fet és degut que per desgràcia hi ha tendències regressives que convé combatre. L'estudi, per tant, apunta vers un objectiu territorial d'una validesa indubtable.

Josep M. Cullell i Nadal

Conseller de Política Territorial
i Obres Públiques

INTRODUCCIÓ

Aquest treball té com a origen un acord de la reunió dels batlles de la comarca del Priorat, celebrada el 28 d'octubre de 1978, a la qual assistí el senyor Romà Planas com a delegat de la Presidència de la Generalitat. El citat acord deia "Demanar a la Generalitat que endegui un estudi per a la promoció i millora de la comarca del Priorat i que al mateix temps assenyali les possibilitats actuals i els traços d'un futur desenvolupament de la comarca."

Aquesta demanda donà lloc a una Ordre del President de la Generalitat de 18 de desembre de 1978, i del Conseller de Política Territorial i Obres Públiques, i després d'una sèrie de gestions per a obtenir la necessària consignació pressupostària. Finalment, el 15 de març, es firmà un contracte d'obra entre el Conseller Lluís Armet i el senyor Joaquim Margalef, principal responsable del treball.

Tot i disposar de recursos limitats, es va creure que la situació de la zona era prou dolenta, que calia dedicar-hi un gran esforç i que existia la necessitat d'establir un pla d'actuació urgent que estronqués les tendències regressives que es detectaven en diferents camps: demografia, economia, etc. Per altra banda, es constataven diversos factors que refermaven aquesta decisió: en primer lloc, la necessitat de coordinar diferents accions de l'Administració que incidien en la zona (ajudes com a comarca d'"Acció Especial", declaració de "Zona de Ordenación de Explotaciones" per part de l'IRYDA, projectes hidràulics del Ministerio de Obras Públicas, etc.). En segon lloc, que era d'unes dimensions a l'abast de l'incipient Servei d'Acció Comarcal, tot just creat. En tercer lloc, que existia una manca d'estudis globals de la comarca que contrastava amb l'activitat que es produïa al seu entorn, tant a les comarques de les Terres de l'Ebre com a les del Camp. Finalment, hi havia gent del país disposada a fer el treball de base, consideració aquesta que, juntament amb el fet que fos demanat pels ajunatments de la zona, ha estat sempre determinant en les nostres actuacions.

La part fonamental d'aquest treball ha estat portada a terme, com ja hem dit, per Joaquim Margalef, economista, fill de Falset i amb considerable experiència en l'estudi de l'economia de les comarques tarragonines. Ha col.laborat amb ell, en els treballs de recollida de dades, el senyor Joan-Albert Abelló i Hierro. Basant-se en la seva valuosa

aportació, els serveis de la Direcció General de Política Territorial han donat forma a aquest llibre, afegint-hi una sèrie d'informacions que figuren en els annexos. A més, el material recollit al Priorat ha donat lloc a la posada en marxa d'una sèrie de treballs de recollida d'informació i tractament de les dades sobre usos del sòl, que sens dubte serà una línia d'actuació molt important dins el conjunt de tasques a desenvolupar en el futur.

La finalitat d'aquest estudi es servir d'eina de treball a l'Administració, a dos nivells: per una banda als Ajuntaments de la comarca del Priorat, que han col.laborat en la seva realització, que han discutit l'anàlisi que s'hi fa de la seva comarca i les actuacions que s'hi proposen, per tal que els ajudi a coordinar les seves reivindicacions dirigides als altres nivells de l'Administració, i també les actuacions pròpies. Per altra banda, als Departaments de la Generalitat, perquè puguin tenir una visió global d'una comarca en què creiem que la majoria actuaran en els propers anys, donada la seva greu situació, tant globalment dins del territori, com sectorialment, comparada amb la de la resta de Catalunya.

Però, a més d'aquesta utilitat per a l'Administració, que és la que ha marcat la nostra actuació, crec que té una altra característica que pot donar al treball una dimensió més àmplia: és el fet que per a estudiar aquesta realitat territorial s'han fet servir una sèrie de tècniques que es poden considerar prou noves en els estudis comarcals.

Precisament perquè el nostre objectiu era pràctic, una de les coses que necessitàvem era tenir un coneixement el més exacte possible de la realitat. Per tant, no podíem, dissortadament, fer ús de la major part de les estadístiques publicades i en molts casos es requeria una informació que mai no havíem vist publicada. Per aquest motiu, s'ha fet un gran esforç, potser el més important, en la recollida de la informació mitjançant tècniques de camp; anant pels diferents pobles i contrades, entrevistant com a mínim tres persones de cada vila, que han estat generalment el secretari de la cooperativa, el de l'Ajuntament i una altra persona coneixedora de la problemàtica de la vila, i contrastant després les diverses xifres. Independentment d'aquestes visites, d'un caire no exclusivament qualitatiu sinó també sovint comptabilitzador, casa per casa i carrer per carrer, s'ha emprat com a instrument de treball bàsic el padró municipal de 1975 actualitzat, pel que fa referència a dades sobre població. Per aproximar-nos a la producció agrícola o/i ingressos per aquest concepte, s'ha emprat la informació de les cooperatives, així com també ens han estat molt útils altres dades ja existents a un nivell més ampli, desglossades a nivell municipal. Tornem a fer menció de la funció comptabilitzadora que s'ha anat seguint casa per casa, a cada vila, mètode bàsic de recopilació estadística en aquest cas.

Algunes vegades ens hem vist obligats a aproximar-nos a la xifra real amb estimacions fetes per nosaltres davant la imprecisió d'algunes dades. Això ha estat corrent en la quantificació de la producció agrícola comercialitzada per altres vies que les cooperatives. L'estimació d'aquestes produccions, l'hem realitzada a partir del percentatge donat per les cooperatives i contrastant la dada amb alguns comerciants de l'àrea; el valor de la producció s'ha determinat a partir del preu mitjà de la llotja de Reus. Algunes vegades hem emprat aquest mètode de càlcul davant la imprecisió i dificultat de facilitar les dades de 1965 per part d'algunes cooperatives. Les diferents xifres no són treballades interrelacionant-les entre elles, ja que això forma part de

l'anàlisi i aquesta pot ésser molt diferent segons quin plantejament es faci.

A més s'ha fet una informació dels usos del sòl a tota la comarca, hectàrea per hectàrea, basant-se en la fotografia aèria i amb les degudes comprovacions sobre el terreny. En aquest treball cal agrair l'ajuda dels senyors Joan Argemí, Jordi Follia, Francesc Nadal, Francesc de Puig, Montserrat Ribes i Mireia Rosell, sense la desinteressada dedicació dels quals això no s'hauria pogut dur a terme. També figuren en el treball dades sobre ingressos, sobre prestacions de les Mutualitats, etc., que podem considerar prou noves en un treball d'aquestes característiques. Per totes aquestes raons, hi figura un important apartat estadístic. Com es pot comprovar en les fonts, generalment no s'han reproduït altres publicacions, fet que en faria supèrflua la repetició, sinó que les noves dades són una part important de l'aportació del treball.

Basant-se en aquestes dades i en altres informacions de caràcter qualitatiu, s'intenta fer una descripció del funcionament d'un territori i de com hi incideix l'activitat dels seus pobladors i, finalment, es recullen les seves necessitats i les actuacions que les podrien satisfer. Aquest apartat final és, evidentment, el més discutible, perquè es va fer en un moment de provisionalitat administrativa, en el qual es desconeixien els terminis en què es portarien a terme les diverses transferències de funcions de funcions de l'Administració de l'Estat a la Generalitat i també possibles variacions que es podien produir en el triple nivell existent: Municipi-Diputació-Generalitat. Però, tot i així, té una utilitat evident per als organismes locals o comarcals, ja que, en un lloc o en un altre, haurem de demanar les comeses que aquí figuren.

Algú podria pensar que donem molta importància a una població i a un territori reduïts, ja que, al cap i a la fi, en aquest volum només parlem d'un col.lectiu que representa el 0,2 per cent del total de la població de Catalunya, i d'un territori que és tan sols l'1,6 per cent del total. Però aquest conjunt de gent i aquestes terres tenen una altra característica específica i tràgica, només compartida amb una altra comarca del nostre país, el Pallars Sobirà: haver perdut durant aquest segle més de la meitat de la seva població.

Crec que per aquest motiu, tot i que des que els Alcaldes de la comarca es van dirigir aleshores al President de la Generalitat, Josep Tarradellas, fins avui han passat gairebé tres anys, que el Departament de Política Territorial i Obres Públiques ha tingut en aquest període tres Consellers, els senyors Narcís Serra, Lluís Armet i l'Honorable Josep M. Cullell, i qui actualment ostenta la Presidència de la Generalitat, el Molt Honorable senyor Jordi Pujol, tots ells han donat ple suport a la iniciativa i a la realització d'aquest treball.

Aquest treball ha estat, doncs, un esforç de molta gent: els habitants del Priorat que ens han facilitat les dades de les activitats que porten a terme en el seu territori; els organismes de l'Administració perifèrica a Tarragona que han fet el mateix; els tècnics ja esmentats en aquesta introducció, que han portat a terme l'elaboració; altres tècnics de la Direcció General o del Departament que han treballat en altres aspectes que figuren en els annexos; el senyor Jordi Prat pel que fa referència a l'aigua, el senyor Luis Lago en l'apartat de comunicacions, els senyors Camarasa, Garcia i Canals en l'estudi dels usos del sòl. Cal esmentar, finalment, la senyora Isabel Rueda que ha coordinat el procés d'elaboració i revisat les diferents aportacions.

Tots hem treballat amb l'esperança que, com dèiem al començament, això pugui servir no únicament com un exemple més o menys reeixit d'estudi comarcal que s'insereix dins la llarga tradició, que sortosament tenim a Catalunya en aquesta activitat científica, sinó també d'instrument d'acció per al redreçament d'aquesta comarca i sigui el primer pas cap a actuacions semblants en la resta de les comarques deprimides de Catalunya.

Juny de 1981

Josep M. Carreras

Cap del Servei de Planificació Territorial
de la Direcció General de Política Territorial
del Departament de Política Territorial
i Obres Públiques

PART I

ANÀLISI DE LA REALITAT ECONÒMICA DEL PRIORAT

I. EL MEDI FÍSIC

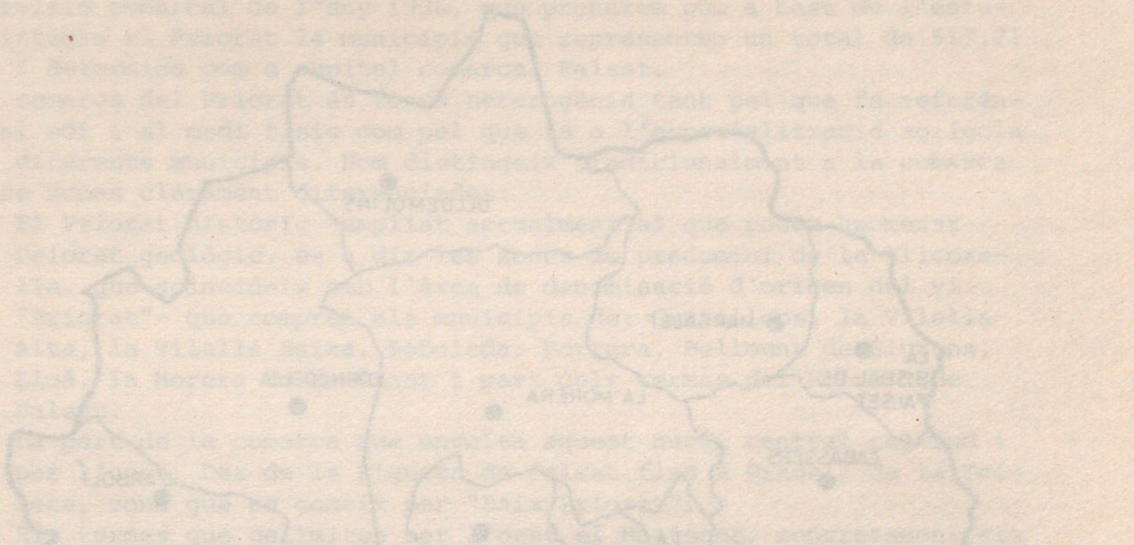

En aquest capítol es decriu el territori de la comarca dins del seu marc geogràfic, se n'estudien les característiques geomorfològiques, els recursos naturals existents i l'ús a què es destinen actualment. Les referències a altres autors -bàsicament a Josep Iglésies i a Pau Vila- seran molt nombroses en aquest capítol, donat que poca cosa es pot aportar de nou sobre el que ja han dit en aquests camps aquests estudiosos de la zona.

I.1. DELIMITACIÓ DEL TERRITORI I EXTENSIÓ

La comarca del Priorat és situada al centre dels límits septentrionals de l'anomenada província de Tarragona, limitant pel nord amb les Garrigues. Segons ens diu en Josep Iglésies (1), la comarca forma un gran amfiteatre a gregal de la fossa tectònica de Móra d'Ebre, oberta a l'extrem de ponent de la Serralada Pre-litoral Catalana. És l'àrea en què, a l'oest de les muntanyes de Prades, la serralada es divideix, i al mig deixa al descobert les llicorelles paleozoiques que hi ha al subsòl, mentre que a un dels costats de la gran cicatriu s'alcen uns enormes blocs calcaris i, a l'altre, els encara més potents de conglomerats.

El Priorat s'extén al llarg de la conca del riu Siurana i del seu afluent, el Montsant. És una terra muntanyosa amb altures sempre superior als 200 metres, exceptuant els contraforts que la separen de la Ribera, i que assoleixen llurs màxims a ambdós extrems de la comarca: al Montsant al nord i a la Mola de Colldejou al sud. Es troba limitada a l'oest per la comarca de la Ribera; el Camp, concretament el Baix Camp, l'envolta pel sud i per l'est i l'en separen uns límits geogràfics clarament determinats, com són les muntanyes de Prades i la Serra de Llaberia. El coll d'Alforja i el de la Teixeta són els més practicables d'aquesta barrera de muntanyes i constitueixen el pas obligat per entrar a la comarca per carretera des del Camp, mentre que el ferrocarril ha hagut de foradar el túnel de l'Argentera. Al nord-est, el

(1) Gran Enciclopèdia Catalana. Article "el Priorat", de Josep Iglésies.

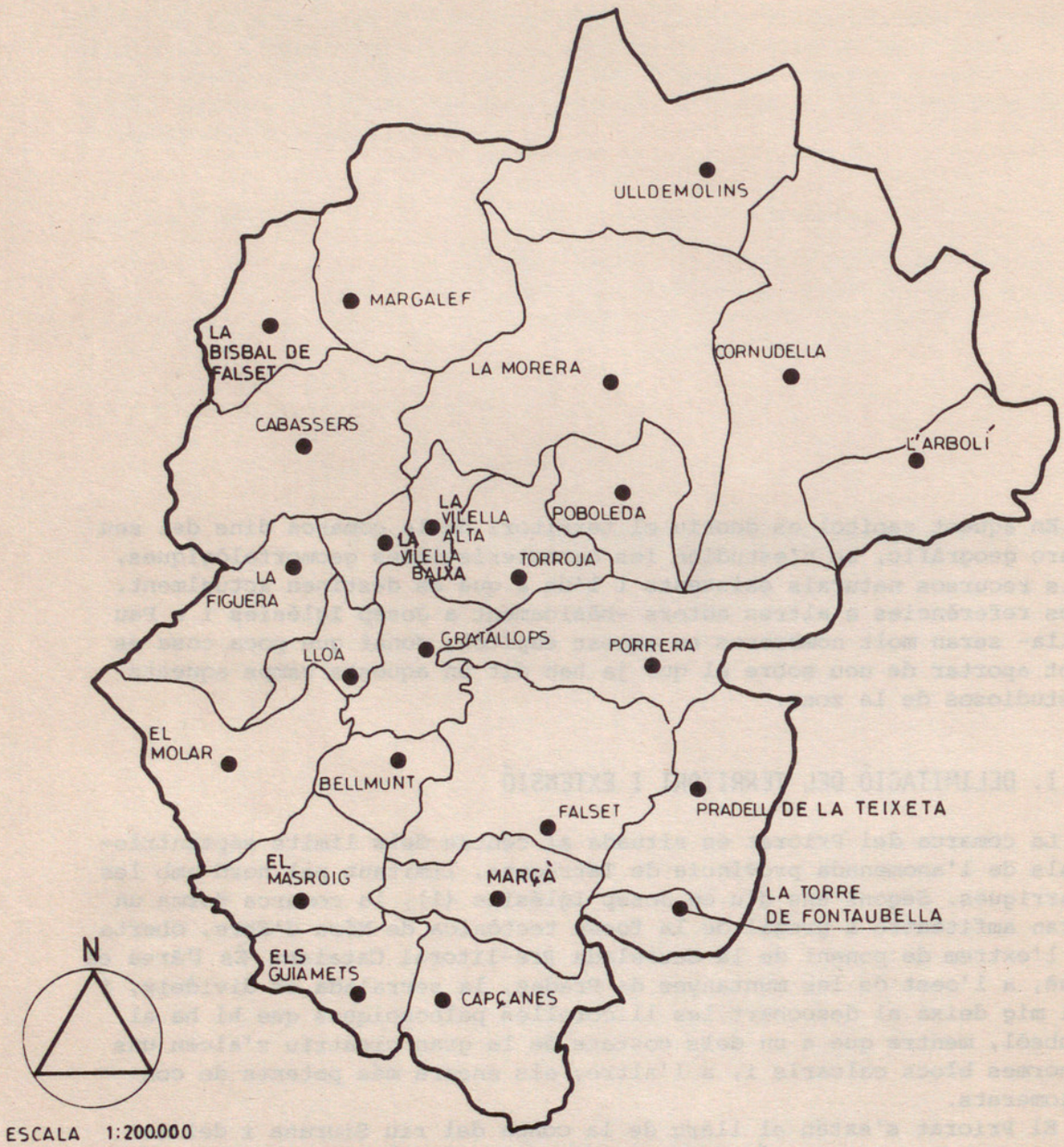

LÍMITS DE TERMES MUNICIPALS

Priorat toca amb la Conca de Barberà per Vilanova de Prades, i la Serra la Llena el separa de les Garrigues tot just al nord de la comarca. La divisió comarcal de l'any 1936, que prendrem com a base de l'estudi, integra al Priorat 24 municipis que representen un total de 517,21 km^2, i determina com a capital comarcal Falset.

La comarca del Priorat és força heterogènia tant pel que fa referència al sòl i al medi físic com pel que fa a l'especialització agrícola dels diferents municipis. Hom distingeix tradicionalment a la comarca quatre zones clarament diferenciades:

1) El Priorat històric -ampliat actualment al que podem anomenar Priorat geològic, és a dir les zones de predomini de la llicorella, que coincideix amb l'àrea de denominació d'origen del vi "Priorat"- que comprèn els municipis de: Gratallops, la Vilella Alta, la Vilella Baixa, Poboleda, Porrera, Bellmunt de Siurana, Lloà, la Morera de Montsant i part dels termes del Molar i de Falset.
2) La part de la comarca que envolta aquest nucli central pel sud i per l'oest. Des de la Figuera de Falset fins a Pradell de la Teixeta, zona que es coneix per "Baix Priorat".
3) Els termes que delimiten per l'oest el Montsant, concretament els municipis de Cabassers, la Bisbal i Margalef, que corresponen a una part de les terres de l'antiga Baronia de Cabassers.
4) La fossa d'Ulldemolins-Cornudella, entre la Serra de Prades i el Montsant, amb les viles de l'Arbolí, Cornudella i Ulldemolins.

Aquestes quatre zones a vegades manquen d'interrelacions econòmico-socials si no és el veïnatge geogràfic entre viles frontereres, cosa que difícilment pot arribar a originar una cohesió entre elles més rellevant que la que pot significar l'atracció comuna respecte a un nucli extern a la comarca com és Reus que, com diu Pau Vila, és la veritable capital de la "comarca natural de Siurana" (2).

Aquesta manca de vertebració i d'interconnexió comarcal és un dels principals problemes que té la comarca. Les divergències geogràfiques i socials de les diverses àrees, així com les vies de comunicació existents -tant les interiors com les exteriors- no afavoreixen l'existència d'una unitat econòmica i un marc comarcal en el sentit de la divisió comarcal de 1936.

I.2. LES MUNTANYES I ELS RIUS

La Serra del Montsant és la capçalera de la comarca i el seu relleu més alt. Els dos rius principals que recorren el Priorat, el Montsant i el Siurana, corren als seus peus, l'un pel nord i l'oest i l'altre pel sud. El riu Montsant, que neix al nord de les muntanyes de Prades, voreja el Montsant pel nord i l'oest passant per Margalef, la Bisbal, Cabassers, la Vilella Baixa i Lloà i conflueix, prop de Bellmunt, amb el riu Siurana, que neix igualment a les muntanyes de Prades, passa per l'embassament de Siurana i a continuació va cap a Poboleda i Gratallops -on rep com a afluent el Cortiella, que neix al damunt de Porrera, entre el coll d'Alforja i el de la Teixeta- i d'allí baixa cap a Bellmunt, on rep el Montsant i va a desembocar a l'Ebre prop de Garcia.

A la comarca hi ha dos embassaments. L'un és el de Siurana, al terme de Cornudella, amb una capacitat de 12 Hm^3, l'aigua del qual s'utilitza per al regadiu i el comsum urbà i industrial del Camp, on es

(2) Pau Vila, *Visions de Catalunya*. Ed. Barcino, Barcelona, 1963.

porta mitjançant una canalització que passa pel coll d'Alforja. A l'extrem sud de la comarca hi ha l'altre embassament, el dels Guiamets, d'uns 10 hm^3. L'aigua d'aquest pantà possibilitaria el regadiu de 2.736 ha. de dos termes del Baix Priorat (els Guiamets i el Masroig) i d'altres de la Ribera (bàsicament Garcia) els propietaris de les quals estan integrats en una comunitat de regants.

A la xarxa hidrogràfica del Priorat són molt importants les fonts o "mines", és a dir, les aigües subterrànies que s'utilitzen tant per regar com per al consum de les diferents viles. Les més rellevants són les que neixen a la vora del Montsant, (Sant Salvador, La Foia, Sant Joan, Santa Magdalena,... etc.), i a la serra de Llaberia, (Santa Rosalia, La Foa, etc.).

I.3. EL SUBSTRAT GEOLÒGIC

El Priorat geològic és format fonamentalment per llicorella paleozoica, mentre que la zona del Baix Priorat és fonamentalment calcària i granítica i a les viles de la Baronia de Cabassers predominen els conglomerats oligocènics. Cap a llevant, a Ulldemolins i Cornudella apareixen les calcàries de les muntanyes de Prades.

I.4. EL CLIMA

Com diu Josep Iglésies a la Gran Enciclopèdia Catalana (article "Priorat"), "la comarca, oberta a la vall de l'Ebre, (en) rep les influències climàtiques neutralitzades per les de les altes muntanyes que l'envolten i les que vénen del migdia i llevant a la Mediterrània".

La Geografia de Catalunya publicada per AEDOS, al seu volum III, parla amb una mica més de detall de les característiques climàtiques del Priorat. Assenyala que hi ha unes precipitacions d'uns 560 mm. anuals, que es concentren bàsicament a la tardor i a la primavera; el mes de novembre és el de màxima pluviositat, amb un 12,5% de les precipitacions anuals, i el de juliol el de mínima, amb un 2%. En total es considera que hi ha de 60 a 65 dies de pluja a l'any i uns tres dies de neu. La temperatura mitjana anual és d'uns 15º al Priorat històric i una mica superior al Baix Priorat; hi ha glaçades a partir de mig desembre fins al març. Aquesta mateixa geografia esmenta l'existència de dos vents predominants que són el mestral o "serè" i la "garbinada". El primer bufa de l'Aragó cap al mar en direcció de nord-oest a sud-est i el segon del mar cap a terra, de sud a nord; el mestral és un vent sec, mentre que la garbinada és fresca i humida. Són característiques les boires que es formen a la perifèria de la comarca; una, dita de mar, es nota a l'estiu cap al sud, justament a la Mola de Colldejou, i a l'est, al coll d'Alforja i a l'Arbolí, i l'altra, dita broma del riu, que és predominant a l'hivern i es fa notar a les viles tocant a la Ribera.

En una publicació del Ministerio de Agricultura *(Catastro Vitícola y Vinícola, Denominación de Origen Priorato. 1975)* es donen algunes dades climatològiques referides a un observatori de Tivissa, on es determina com a mitjana màxima 19,3º anuals, mitjana mínima 10,5º anuals, mitjana mensual 14,87º. Així com també es consideren 647 mm. com a mitjana de pluviositat anyal. Dades que essencialment coincideixen amb les reportades anteriorment.

I.5. ELS RECURSOS NATURALS

Un estudi complet sobre els recursos minero-geològics (sòl, subsòl i aigües) de la comarca no s'ha realitzat, cosa que fa difícil parlar dels recursos potencials existents a l'àrea. Malgrat això, ens aproximarem a llur coneixement a partir d'una sèrie de treballs ja realitzats i d'altresinformacions recollides que ens en poden donar una idea aproximada.

El sòl. Les característiques del sòl varien indubtablement d'acord amb els diferents substrats geològics, però no hem pogut trobar dades que relacionin la producció amb aquestes característiques, si no és el lligam entre la delimitació de l'àrea de denominació d'origen "Priorat" i l'àrea de substrat de llicorella.

L'ús bàsic que es dóna al sòl del Priorat és destinar-lo a l'explotació agrícola o forestal. De les 51.721 ha. de la comarca, 15.764 ha. es troben actualment destinades a l'explotació agrícola i més de 13.000 ha. poden ser considerades forestals. La resta de les terres es troben abandonades, ocupades per matolls i roques, sense massa possibilitats d'una explotació forestal, agrícola ni d'altra mena.

El sòl ofereix fins a cert punt bones possibilitats per a l'agricultura. L'inconvenient bàsic per a l'augment de la superfície cultivada és la naturalesa accidentada del terreny i les dificultats de mecanització que això comporta per a moltes àrees. Fet que, indubtablement, va lligat amb la descapitalització i baixa rendibilitat del sector primari. L'explotació de la riquesa forestal de la comarca es troba molt limitada, ja que no hi ha grans extensions de boscos on tallar; les concentracions forestals més importants es troben pel costat del Montsant i pel de la Mola de Colldejou; amb tot, la seva importància es redueix a unes tallades d'uns cinc mil arbres anyals.

Prop del 90% de la superfície de la comarca es troba acotada per a usos cinegètics; malgrat això, la cacera no és gaire abundant i l'acotament es fa sobretot per reservar als prioratins aquesta activitat esportiva enfront dels possibles forasters.

El subsòl. Moltes de les viles del Priorat tenien, poc temps enrera, alguna explotació minera oberta. Actualment es troben totes tancades i amb poques possibilitats, segons sembla, d'obrir-les a curt o mitjà termini. Al Priorat hi havia explotacions de plom a Bellmunt de Siurana, al Masroig, al Molar i a Porrera; de coure a l'Arbolí; de guix a Pradell i pedreres a l'Arbolí.

Totes aquestes explotacions es troben tancades a causa de la manca de rendibilitat de l'extracció per part de les empreses concessionàries del material. Les últimes en tancar han estat les mines de Bellmunt de Siurana, del Molar, la pedrera de l'Arbolí i les guixeres de Pradell. Totes elles han tancat durant la dècada dels setanta.

L'aigua. El Priorat rep els seus dos cursos d'aigua principals (el Siurana i el Montsant de fora de la comarca bé que aquests dos rius discorren en llur major part per terres del Priorat. Podríem dir que la comarca és autosuficient pel que fa a les seves necessitats immediates d'aigua i, presumiblement, les que es puguin donar en el futur, que caldrà pensar a satisfer amb els propis recursos. Els cursos d'aigua que neixen al Montsant i l'aqüífer existent en aquesta muntanya són la base dels recursos hidrològics de la comarca.

El llibre *Catalunya. El agua, recurso natural escaso* (Edit. Moneda y

XARXA HIDROGRÀFICA

Crédito. Barcelona 1969) considera els recursos superficials del Priorat en 22,6 hm^3 anuals i estima per als subterranis una capacitat d'embassament de 8 hm^3 i una recàrrega mitjana interanual de 16 hm^3. Podríem considerar que la major part d'aquests recursos són d'ús potencial. Tot i això, estimem que abans de prendre cap mena de decisió que signifiqui una minva de possibilitats futures sobre llur ús caldria fer-ne un estudi a fons. Els recursos actualment emprats per a ús urbà, els podem estimar en una capacitat de 0,82 hm^3 anuals i en uns 6 hm^3 anuals els emprats per a regar les 953 ha de regadiu existents a la comarca. La suma d'aquestes xifres ens aproxima en gran manera al consum actual d'aigua al Priorat, cosa que posa en relleu el baix ús que la comarca fa d'aquest recurs natural.

Al Priorat hi ha tres vedats de pesca, un al riu Montsant, entre Ulldemolins i Margalef, un altre a l'embassament de Siurana i el tercer a l'embassament dels Guiamets. A tots tres s'han fet repoblacions psicícoles de black bass, carpes royal i truites, amb unes xifres superiors a 550.000 peixos entre 1971 i 1978.

I.6. RESUM DEL CAPÍTOL I: EL MEDI FÍSIC

Els recursos naturals del Priorat són limitats, fins al punt que la seva explotació, exceptuant alguns casos, solament ha tingut interès per satisfer les necessitats internes de la zona.

- La mineria, que en un moment donat va conèixer importants explotacions a la comarca, avui es troba amb totes les explotacions tancades a causa de llurs baixes productivitats i rendibilitats econòmiques.
- El sòl per a ús agrícola ha experimentat una disminució de més de dotze mil hectàrees de començament de segle ençà, tot i que aquest és el principal ús que es dóna al sòl del Priorat. L'explotació de la riquesa forestal és poc important i es concentra al Montsant i a la Mola de Colldejou.
- L'aigua, un altre recurs natural, és relativament abundant, sobretot a causa dels baixos nivells de consum existents. Se n'hauria d'estudiar el consum i fer-ne una distribució equilibrada per tota la comarca, ja que, malgrat la relativa abundància d'aigua, a molts llocs hi ha problemes per usar-la. El Priorat no rep pràcticament cursos exteriors d'aigua sinó que sols pot usar els recursos que es generen a la mateixa comarca. Aquest fet ens ha de fer ésser prudents en determina l'ús d'aquests recursos.

XARXA HIDROGRÀFICA

II. BASE DEMOGRÀFICA

La comarca del Priorat no té cap població de més de tres mil habitants. Llevat Falset, amb més de dos mil cinc-cents, i Cornudella, que supera lleugerament els mil, la majoria dels altres municipis es troben per sota dels cinc-cents habitants. El conjunt dela comarca experimenta una continuada pèrdua de població i, així, els seus saldos, tant migratori com vegetatiu, són negatius. L'estructura de la població és per tant vella, és a dir, amb una piràmide de població de base molt feble i amb unes fortes crestes.

II.1. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE LA COMARCA

Durant el període 1960-1978, el Priorat perd cap a 3.500 habitants, xifra força important si es té en compte que representa un 23% de la població que tenia la comarca el 1960.

Totes les poblacions de la comarca perden població en aquest període, llevat de Falset, que guanya 200 habitants, i la Vilella Baixa, que en guanya 18. Els municipis que durant aquest període tenen una pèrdua superior a la mitjana comarcal són:

L'Arbolí, 67%; Bellmunt, 61%; la Figuera, 44%; la Morera, 40%; Marçà, 39%; el Molar, 38%; la Bisbal, 34%; Poboleda, 32%; Torroja, 30%; la Vilella Alta, 29%; la Torre de Fontaubella, 29%; Capçanes, 29%; Porrera, 28%; els Guiamets, 27%; Lloà, 26%; Margalef, 26%; Pradell, 23%.

Tenen una pèrdua inferior a la mitjana comarcal els municipis següents: Cabassers, 21%; Masroig, 19%; Ulldemolins, 18%; Cornudella, 16%; Gratallops, 12%. Falset té un agument d'un 8% i la Vilella Baixa del 6%.

Analitzant les variacions de població d'acord amb les quatre zones en què hem dividit la comarca, veurem que els conjunts que han perdut més població són el Priorat geològic i la Baronia de Cabassers. Aquestes variacions es constaten en el quadre 1.

La pèrdua de població més notable es produeix entre el 1960 i el 1975. A partir d'aquesta data, tot i que el Priorat continua perdent població, sembla que hi ha tendència a una certa estabilització.

El Priorat geològic experimenta el descens de població més fort al

llarg d'aquests anys, essent molt gran la davallada entre 1965 i 1975. Durant aquest període la zona va perdre més de 1.000 habitants, cosa que significa més d'un 25% de la població censada l'any 1965.

Quadre 1. Evolució de la població a les diferents zones de la comarca.

	1960	1965	1970	1975	1978
Priorat geològic	100	96,15	84,97	70,01	66,20
Baix Priorat	100	92,82	87,25	83,24	83,14
Baronia de Cabassers	100	96,13	85,00	73,35	72,38
Ulldemolins-Cornudella	100	94,05	88,11	77,42	76,54
TOTAL	100	94,25	86,54	77,91	76,38

Font: Elaboració pròpia, a partir dels quadres annexos de població.

El Baix Priorat presenta una davallada forta de població entre 1960 i 1965. A partir d'aquesta data, encara que amb un descens continuat, sembla que experimenta una tendència a l'estabilització, fenomen que es manifesta més clar a partir de 1975. Dins aquesta àrea, cal tenir en compte que hi ha Falset, vila que té un augment de població i certa atracció sobre les viles del seu entorn, tot i que no absorbeix tota la pèrdua de població que es produeix en la seva rodalia.

Les viles que hem denominat de la Baronia de Cabassers (concretament Cabassers, la Bisbal i Margalef) experimenten una forta davallada de població entre 1965 i 1975; un 22%. A partir d'aleshores sembla que s'experimenta una tendència més estabilitzadora.

Ulldemolins i Cornudella tindran la seva forta davallada de població a partir de 1970 i fins a 1975. Aquesta davallada es troba fortament influenciada per la disminució de Cornudella, fenomen que podríem relacionar amb l'acabament de la construcció del pantà de Siurana.

Resumint, podríem ressenyar que, en valors absoluts, el Priorat geològic ha disminuït en 1.354 habitants entre 1960 i 1978; el Baix Priorat, en 1.141; la Baronia de Cabassers, en 372; i Ulldemolins-Cornudella, en 529.

Distribució de població els anys 1960 i 1978

Al Quadre 2 comparem el pes relatiu de la població de les diverses zones de la comarca sobre el total del Priorat els anys 1960 i 1978, així com la participació relativa d'aquestes en la disminució de població.

Tant el Priorat geològic com la Baronia de Cabassers han tingut una participació relativa en la disminució de població, superior a la que tenen dins el pes de la població total de la comarca l'any 1960; això fa que tinguin una pèrdua de pes relatiu l'any 1978. El fenomen contrari es dóna al Baix Priorat, que, malgrat una forta participació en la disminució de població, experimenta un creixement del seu pes relatiu en la població comarcal. En el cas de Cornudella-Ulldemolins, les xifres es mantenen semblants en les tres columnes, la qual cosa ens assenyala una dinàmica diferent de la resta de la comarca.

Quadre 2. Distribució relativa de la població en %.

	Població 1970	Participació en la disminució de la població	Població 1978
Priorat geològic	27,86	39,87	24,14
Baix Priorat	47,08	33,59	51,25
Baronia de Cabassers	9,36	10,97	8,87
Cornudella-Ulldemolins	15,70	15,57	15,74
TOTAL	100	100	100

Font: Elaboració pròpia,a partir dels quadres annexos de població.

A continuació s'analitzen amb més detall les variacions de la població del Priorat, començant per la seva valoració des del punt de vista vegetatiu.

II.2. CREIXEMENT VEGETATIU

El Priorat té un decreixement de població, ja que té un índex de creixement vegetatiu negatiu (-3,76% pel període de 1971-78) i el saldo migratori també és negatiu.

La taxa de natalitat per al conjunt de la comarca al llarg del període 1971-78 és de l'11‰, havent-se registrat la més alta el 1976, amb un 12,10‰, i la més baixa el 1978, amb un 9,83‰. Aquestes dades són molt més baixes que les de l'Estat espanyol (18,90‰ al llarg del període 70-77), i les de les províncies de Barcelona (17,55‰ l'any 1977), Tarragona (17,58‰ l'any 1977), Girona (16,57‰ l'any 1977) i Lleida (15,29‰ l'any 1977).

La baixa natalitat en el Priorat és la consequència de l'emigració de la gent jove.

La taxa de mortalitat del conjunt comarcal és del 13,76‰ al llarg del període 1971-78, notablement més alta que la de l'Estat espanyol, la qual, al llarg del període 1970-1977, era d'un 8,28‰.

L'alta taxa de mortalitat en el Priorat es deu a l'edat avançada de part considerable de la seva població.

El saldo migratori

En el període 1960-1978 el Priorat té un saldo migratori negatiu, estimat en un total de 2.665 persones, que representa el 18,53% sobre la població de 1960. De la pèrdua total de població del Priorat, cap a un 75% es deu a l'emigració i el 25% restant, al creixement vegetatiu.

El Priorat geològic i el Baix Priorat registren els seus màxims emigratoris en el períodes 61-75, mentre que l'emigració a la Baronia de Cabassers i Ulldemolins-Cornudella es dóna de manera més notable a partir del 75.

Pel que fa a la pèrdua de població d'aquestes zones, tenim, en primer lloc, el Priorat geològic: 1.157 persones, que són el 26,88% de

la seva població l'any 60; Ulldemolins-Cornudella: 346 persones, que són el 16,15%; Baronia de C-bassers: 219, que és el 15,34%; i Baix Priorat, que en perd 943, és a dir, el 13,92%.

Els punts receptors de l'emigració del Priorat són el Camp de Tarragona i, en segon lloc, Barcelona.

II.3. ELS MOVIMENTS MIGRATORIS INTERNS

Analitzant les dades demogràfiques del Priorat, constatem una sèrie de moviments interns de la població. Així en el període dels darrers 75 anys han fixat residència al Priorat 1.860 persones nascudes fora de la comarca, les quals s'han distribuït pels diversos pobles. El Priorat geològic i Cornudella-Ulldemolins són lesdues àrees amb més percentatge d'immigrats, coincidint alhora amb les àrees de més emigració de la població autòctona. La distribució de la població segons el lloc de naixement es veu reflectida en el Quadre 3.

Només Falset rep població dels pobles de la seva rodalia.

Quadre 3. Lloc de naixement de la població.

	Vila	Resta Comarca	Resta Província	Resta Catalunya	Altres llocs	Total
Priorat geològic	52,45%	6,93%	18,70%	6,33%	15,59%	100%
Baix Priorat	60,50%	6,55%	16,59%	4,51%	11,85%	100%
Baronia de Cabassers	72,97%	3,58%	12,30%	5,33%	3,82%	100%
Ulldemolins-Cornudella	58,46%	6,01%	18,57%	5,29%	11,67%	100%

Font: Elaboració pròpia, a partir dels quadres annexos de població.

II.4. DENSITAT DE POBLACIÓ

La comarca del Priorat l'any 1978 tenia una densitat de població per quilòmetre quadrat de 21,23 persones, molt per sota de la densitat de la província de Tarragona, de Catalunya i també de l'Estat espanyol. Les viles del Priorat van d'un mínim de 2,83 h/km^2 a la Morera del Montsant, a un màxim de 84,40 h/km^2, a Falset.

L'extensió del terme dilueix moltes vegades la poca població existent, la qual cosa representa per a moltes viles una baixa densitat per km^2. Aquest fenomen no és exclusiu del Priorat, sinó que és general a la majoria de municipis agrícoles i de muntanyes de totes les comarques de Catalunya. La baixa densitat de moltes poblacions es compensada sovint per l'existència de nuclis de població grans, però aquest no és el cas del Priorat, on no hi ha cap població que pugui fer augmentar considerablement la densitat comarcal.

Les zones de la comarca que tenen una densitat més baixa són les viles al costat del Montsant que, d'altra banda, tenen el terme munici-

pal més gran. La Baronia de Cabassers té una densitat de 12,20 h/km^2; i Ulldemolins-Cornudella, 14,17 h/km^2. El Priorat geològic té una densitat superior: 17,93 h/km^2, i el Baix Priorat té la més alta, amb 33,55 h/km^2.

La disminució constant de la població del Priorat fa que hi hagi un canvi en l'estructura de la població, pel que fa a la grandària dels municipis. Durant el període 1960-1978 ha augmentat el pes relatiu de la població que viu en els nuclis més petits; així, de 8 nuclis de 500 a 1.000 habitants que hi havia el 1960, el 1978 només n'hi ha quatre; mentre que d'una sola població amb menys de 200 habitants que hi havia el 60, el 1978 n'hi ha 6. El Quadre 4 reflecteix aquesta evolució.

Quadre 4. Distribució de la població segons la grandària de la vila.

	1960		1978	
	Nombre hab.	Nombre viles	Nombre hab.	Nombre viles
Viles de més de 2.000 hab.	2.484 (17,27%)	1 (4,16%)	2.684 (24,43%)	1 (4,16%)
Entre 1.000-2.000	3.248 (22,57%)	3 (13,5%)	1.003 (9,13%)	1 (4,16%)
Entre 500-999	5.141 (35,75%)	8 (33,33%)	2.357 (21,46%)	4 (16,68%)
Entre 200-499	3.376 (23,48%)	11 (45,85%)	4.075 (37,13%)	12 (50,00%)
Menys de 200	129 (0,93%)	1 (4,16%)	863 (7,85%)	6 (25,00%)
TOTAL	14.378 (100%)	24 (100%)	10.982 (100%)	24 (100%)

Font: Elaboració pròpia, a partir dels quadres annexos de població.

II.5. PIRÀMIDE D'EDATS

Al Priorat trobem una població vella. Si es fa la piràmide d'edats es podrà analitzar amb més precisió aquesta afirmació que hem avançat. Les conseqüències d'aquesta població vella són una població activa potencialment baixa per a la comarca. L'estructura d'edats és molt important per tal com condiciona clarament l'evolució demogràfica futura de la zona. Al Quadre 5 establim una piràmide d'edats per a la comarca. El "queixal" que correspon a les edats 30-39 anys, és conseqüència de la guerra civil de 1936-1939.

A partir d'aquesta estructura d'edats és de preveure que la decadència vegetativa del Priorat continuarà amb tendència a aguditzar-se. La població de més de 65 anys és superior a la de menys de 15, que alhora és molt inferior a les mitjanes de Catalunya i de la província de Tarragona per a aquests grups d'edats. El 1970 la mitjana a Tarragona de la població de menys de 15 anys, era del 25,14 de les dones i del 23,18% dels homes, xifres que contrasten amb el 14,75% i 16,05% del Priorat.

Quadre 5. Piràmide d'edats al Priorat. 1978.

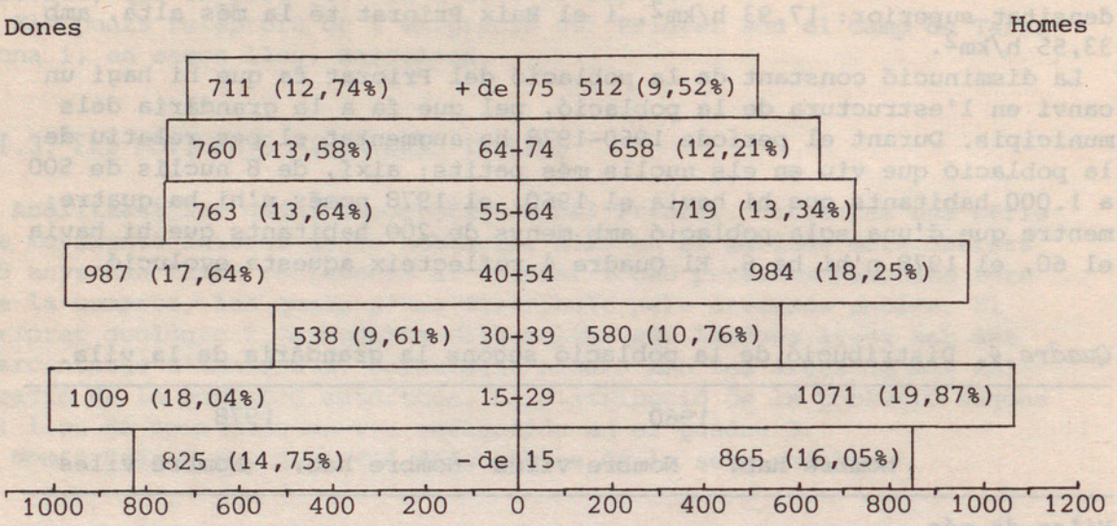

Font: Elaboració pròpia, a partir dels quadres annexos de població.

El quadre 6 posa en relleu quina és la distribució de la població de la comarca, per grups d'edats, a les quatre àrees del Priorat.

Quadre 6. Distribució de la població per edats (1978).

Homes	Més de 65 anys	Entre 40-64	Entre 15-39	Menys de 15	TOTAL
Priorat geològic	24,40%	31,38%	29,24%	14,98%	100%
Baix Priorat	19,72%	31,50%	33,07%	15,71%	100%
Baronia de Cabassers	25,86%	31,64%	26,97%	15,43%	100%
Ulldemolins-Cornudella	21,49%	32,18%	27,24%	19,09%	100%
TOTAL	21,73%	31,59%	30,63%	16,05%	100%
Dones	**Més de 65 anys**	**Entre 40-64**	**Entre 15-39**	**Menys de 15**	**TOTAL**
Priorat geològic	30,61%	30,24%	22,09%	13,06%	100%
Baix Priorat	24,74%	30,55%	29,73%	14,98%	100%
Baronia de Cabassers	25,10%	34,85%	23,23%	16,82%	100%
Ulldemolins-Cornudella	25,46%	33,42%	25,58%	15,55%	100%
TOTAL	26,32%	31,28%	27,65%	14,75%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres annexos de població.

La població més jove, la trobem al Baix Priorat i a Ulldemolins-Cornudella; això pot significar que aquestes zones, malgrat la relativa vellesa de la seva població, no han de trobar-se necessàriament a termini mitjà en una situació tan crítica com es pot donar a les altres dues zones de la comarca. Hi ha més raons que indueixen a pensar això sobre aquesta àrea, com ara el fet que tenen les viles més grans i amb major diversificació productiva de la comarca, i que són les que tenen més possibilitats per rebre immigració.

La piràmide d'edats per a 1979 assenyala una situació fortament crítica de la demografia comarcal; la dinàmica de la població dels últims anys ha aguditzat fortament aquesta situació, que s'ha manifestat amb una forta variació de l'estructura d'edats. Al quadre 7 es compara l'estructura d'edats de la població de la comarca l'any 1970 i l'any 1978.

Quadre 7. L'estructura d'edats. Anàlisi comparativa.

Edat de la població	Any 1970	Any 1978
Més de 75 anys	933 (7,50%)	1223 (11,13%)
Entre 65-74 anys	1394 (11,20%)	1418 (12,92%)
Entre 55-64 anys	1390 (11,17%)	1482 (13,50%)
Entre 40-54 anys	2528 (20,30%)	1971 (17,94%)
Entre 30-39 anys	1239 (9,96%)	1118 (10,18%)
Entre 19-29 anys	2385 (19,15%)	2080 (18,94%)
Menys de 15 anys	2580 (20,72%)	1690 (15,39%)

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres annexos de població i dades del CIDC.

Observant el quadre 7, es pot veure com ha augmentat la població vella a la comarca. Amb una pèrdua absoluta de població d'unes 1.500 persones l'any 1978, respecte al 1970, el nombre de persones amb més de 55 anys ha augmentat i, en canvi, és molt inferior el nombre per sota d'aquesta edat.

II.6. POBLACIÓ ACTIVA. DISTRIBUCIÓ PER SECTORS

La població activa del Priorat l'any 1978 s'ha estimat que és d'un 33,80%. El 1970, segons el CIDC a *Explotaciones de la Base de Datos*, era d'un 37,42%; la comarca ha experimentat, doncs, una forta disminució de la població activa durant aquest període de vuit anys. La taxa d'ocupació de la població és molt més baixa que les mitjanes catalana i espanyola, les quals el 1970 s'apropaven al 40% i al 37% l'any 1977.

Al quadre 8 podem comparar la població activa del Priorat per grans sectors productius els anys 1970 i 1978.

A partir d'aquest quadre podem assenyalar la importància de la mà d'obra ocupada al sector primari, i la importància que, avui per avui, té aquesta activitat productiva per als ingressos comarcals. La indústria és un altre sector amb una important taxa d'ocupació a la comarca, i juntament amb la construcció ocupa prop del 37% dels actius; els serveis són l'activitat menys rellevant pel que fa a l'ocupació a l'àrea.

Quadre 8. Població activa al Priorat, per sectors productius.

	Any 1970	Any 1978
Sector primari	2.714 (58,11%)	1.465 (39,37%)
Sector secundari	663 (14,19%)	955 (25,66%)
Construcció	379 (8,11%)	415 (11,15%)
Sector terciari	914 (19,59%)	886 (23,82%)
TOTAL	4.670 (100%)	3.721 (100%)

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres annexos de població.

Si comparem les xifres del 1970 i del 1978 podem veure que el sector primari ha experimentat una gran disminució de població, que en termes absoluts podríem xifrar en prop de 1.300 persones. Part d'aquesta població s'ha ocupat en la indústria i construcció, però la gran majoria ha emigrat. L'ocupació industrial ha augmentat en prop de 300 persones; la construcció en més de 40, mentre que els serveis han augmentat percentualment, però han disminuït en valor absolut en unes 30 persones.

La dinàmica de l'ocupació té les següents característiques: disminució del sector primari en valor relatiu i absolut; disminució en valor absolut en el sector de serveis, però amb un augment percentual; augment relatiu i absolut del sector industrial i construcció, que junts representen gairebé un 37% de l'ocupació comarcal -xifra important si es té en compte que l'any setanta no arribava al 23%.

Quadre 9. Distribució de la població activa (1978).

	Sector primari	Sector secundari	Construcció	Sector terciari	% Població activa/P. total
Priorat geològic	47,71%	22,16%	11,08%	19,05%	31,29%
Baix Priorat	32,02%	29,99%	11,35%	26,64%	35,83%
Baronia de Cabassers	54,83%	13,87%	17,54%	17,76%	31,79%
Ulldemolins-Cornuedella	44,85%	21,80%	9,21%	24,14%	32,67%

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres annexos de població.

Al Priorat geològic és on hi ha la taxa d'activitat més baixa, la qual cosa s'explica fàcilment per la vellesa de la població, per la poca ocupació femenina, i per les dificultats d'accedir a centres de treball situats a altres nuclis.

El sector secundari és rellevant al Baix Priorat, i, juntament amb la construcció, supera el sector primari. Cal constatar que aquesta és l'única zona de la comarca en què es dóna aquest fet. Al Priorat geològic i a Ulldemolins-Cornudella trobem una bona part de la població ocupada al sector secundari, conseqüència de l'existència d'algun centre de treball amb més de 15 persones ocupades, i també de l'accessibilitat de Falset, vila que concentra la major part de l'ocupació in-

dustrial de la comarca. La possibilitat de trobar ocupació al sector terciari és limitadíssima al Priorat. L'única àrea on aquest sector pren xifres de certa importància és al Baix Priorat, concretament a Falset, vila on l'ocupació al terciari significa el 34,50% de l'ocupació total.

Amb l'excepció del Baix Priorat, on l'estructura d'ocupació és diferent, a la resta de la comarca és en línies generals molt similar: es dóna una forta ocuapció al sector primari, a l'entorn d'un 30% entre indústria i construcció, i percentatges més baixos al sector terciari. Només a Ulldemolins-Cornudella, l'activitat en el terciari és inferior a la de l'agricultura en percentatge de població ocupada, i lleugerament per damunt de l'activitat industrial.

II.7. DESPLAÇAMENTS DE LA POBLACIÓ ACTIVA

Cap a un 13% de la població activa del Priorat s'ha de desplaçar fora vila per anar al seu lloc de treball. D'aquests, un 40% ho fa dins la mateixa comarca i un 60% va a fora.

Al quadre 10 es donen les xifres dels desplaçaments de la població activa per les diverses zones de la comarca.

Quadre 10. Persones ocupades fora vila (1978).

	Comarca				Fora Comarca				
	Agric.	Ind.	Const.	Serv.	Agric.	Ind.	Const.	Serv.	TOTAL
Priorat geològic	10	84	--	--	35	--	--	8	144
Baix Priorat	2	82	5	10	--	41	89	23	252
Baronia de Cabassers	--	--	--	--	29	1	30	2	62
Ulldemolins-Cornudella	--	--	--	--	--	6	2	14	22
TOTAL	12	166	5	10	64	48	128	47	480

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres annexos de població.

El principal receptor de mà d'obra dins de la comarca és Falset, que atreu gent del Baix Priorat i el Priorat geològic. Es pot considerar que Falset atreu tota l'ocupació que es desplaça dins de la comarca, exceptuant els cinc treballadors de la construcció, que es desplacen a Capçanes.

Els desplaçaments a fora de la comarca per motiu d'ocupació afecten bàsicament els municipis del Baix Priorat, on es dóna un flux de mà d'obra cap a la Ribera (Ascó i Móra) i cap al Camp de Tarragona (Reus, Tarragona).

Pel que fa a la construcció, també és el Baix Priorat la part de la comarca que ocupa més gent fora dels límits comarcals; el segueixen la Baronia de Cabassers i, després, el Priorat geològic. Les causes immediates estan en l'ocupació que genera la construcció de la Central Nuclear d'Ascó, on treballen més de 120 persones del Priorat. Els ser-

veis ocupen gent del Priorat fora de la comarca. Del Baix Priorat van a la C.N. d'Ascó; del Priorat geològic, hi ha ocupació temporal a la costa; i de la zona d'Ulldemolins-Cornudella, hi ha un cert flux de treballadors que de la vila d'Arbolí van a treballar a la comarca del Camp.

L'agricultura desplaça 64 persones amb caràcter temporal. Aquest fet es dóna bàsicament del Priorat geològic cap al Camp, i, també, des de la Baronia de Cabassers cap a Vinebre i les Garrigues.

Per als desplaçaments de la població és bàsica l'existència de bona accessibilitat a partir del possible nucli emissor. Al Priorat, desplaçaments de 3/4 d'hora poden representar menys de 25 km, i aquest fet és per ell mateix un factor per fer desistir de moviments d'ocupació interzones.

De les 480 persones que es desplacen, 215 tenen feines eventuals. Aquesta eventualitat es manifesta sobretot en la construcció, en què són usuals els contractes d'obra; en l'agricultura, en què priva la temporalitat de les feines concretes al camp, i, en els serveis, que a l'estiu absorbeixen alguns eventuals a la costa.

II.8. PREVISIONS DEMOGRÀFIQUES

Per fer una previsió de la població del Priorat fins a l'any 1985 s'han fet les següents hipòtesis: 1a.) Considerar que la dinàmica demogràfica continuarà essent la mateixa dels últims anys, és a dir, es fa un ajust lineal; 2a.) considerar que es poden crear unes condicions que aturin l'emigració, i la dinàmica de la població es redueixi al creixement vegetatiu; 3a.) estimar que hi ha un canvi de tendència que dóna un saldo migratori positiu d'un 2% anual, a partir de 1980.

El quadre 11 és el resultat d'aplicar aquestes hipòtesis:

Quadre 11. Previsió de l'evolució de la població futura del Priorat.

Anys	Previsions ajust lineal	Previsions vegetatives*	Previsions canvi
1979	10.623	10.952	10.623
1980	10.421	10.921	10.806
1981	10.218	10.981	10.988
1982	10.016	10.861	11.177
1983	9.813	10.831	11.370
1984	9.610	10.801	11.566
1985	9.408	10.772	11.766

* S'han pres les dues mitjanes entre 1971-1978.

Font: Elaboració pròpia.

El que es desprèn d'aquest quadre és que, fins i toten el cas de produir-se un canvi de tendència, el Priorat és una comarca amb una base de població molt feble i que molt improbablement experimentarà fortes variacions demogràfiques. Aquest és un aspecte important ja que la política econòmica a emprendre l'haurà de tenir en compte.

II.9. RESUM DEL CAPÍTOL II. LA BASE DEMOGRÀFICA

El Priorat ha disminuït en 3.500 habitants entre 1960 i 1978. Aquesta xifra significa més del 23% de la població existent al començament d'aquest període.

El Priorat geològic i la Baronia de Cabassers són les zones on ha disminuït més la població de la comarca.

El Baix Priorat i les viles de més de milt habitants -Falset i Cornudell- han incrementat les seva importància relativa sobre la població comarcal.

El Priorat té un saldo migratori negatiu molt fort, a més d'un creixement vegetatiu de població.

- Les taxes de natalitat al Priorat són inferiors a la mitjana espanyola. Al Priorat, la taxa mitjana entre 1970-78 és de 9,38‰, mentre que a l'Estat espanyol és de 18,90‰. Amb la taxa de mortalitat es dóna un fenomen invers: a l'Estat espanyol és de 8,18‰ i al Priorat de 13,78‰, com a mitjana dels mateixos anys que anteriorment hem considerat.

- L'emigració és la causa principal de la disminució demogràfica de la comarca. Entre 1960 i 1978 l'emigració representa el 85,45% de la disminució depoblació del Priorat Geològic, un 82,65% de la del Baix Priorat, un 58,87% de la Baronia de Cabassers i un 65,40% de la d'Ulldemolins-Cornudella.

- Cap vila del Priorat no té una densitat de població superior a les mitjanes de Catalunya i totes, llevat de Falset, es troben per sota de la mitjana espanyola.

- La població de la comarca és vella: el 57,6% de les dones i el 53,3% dels homes tenen més de 40 anys. Això implica que serà poca la gent que entrarà al mercat de treball en els anys vinents i també significa taxes baixes de natalitat i altes de mortalitat.

- La població activa és relativament baixa, ja que sols representa un 33,80% del total. La majoria s'ocupa a l'agricultura; després, a la indústria i construcció; i, per últim, als serveis.

- Entre 1970 i 1978 hi ha hagut un fort decreixement de la població ocupada a l'agricultura i un increment de la població ocupada a la indústria; així mateix hi ha hagut un augment, encara que inferior, de la dedicada a la construcció i una disminució de l'ocupada als serveis.

- El Baix Priorat és el lloc on l'agricultura ocupa menys població i on trobem més ocupació industrial i de serveis, així com el màxim percentatge de la població activa en relació amb la total.

- A la comarca hi ha 480 persones que es desplacen diàriament del seu poble de residència a un altre amb motiu del seu lloc de treball. D'aquestes, 193 ho fan a la mateixa comarca i 287 a fora. Dins la comarca el centre receptor és Falset, on treballen 166 persones a la indústria, vingudes de fora; fora de la comarca, el centre d'atracció bàsic és la Central Nuclear d'Ascó, que ocupa més de 130 persones.

- En un futur immediat no es pot preveure una gran variació de la població al Priorat. Hem calculat per a 1985 diverses hipòtesis de variació. El resultat mínim és de 9.408 persones i el màxim d'11.766, enfront de les 10.982 existents actualment.

III. L'EQUIPAMENT COL·LECTIU I LA INFRASTRUCTURA

Analitzarem en aquest capítol la sanitat, l'educació, l'habitatge, el lleure, transports i altres serveis existents a la comarca del Priorat. Es tracta d'una sèrie d'activitats que no són directament productives, però sí indirectament, en la mesura en què, per una banda, subministren la infrastructura de l'activitat productiva, i per una altra són indicadores de la qualitat de vida de la comarca. El coneixement de l'estat d'aquests serveis pot fer pensar en diferents accions que cal emprendre a la zona.

III.1. LA SANITAT

III.1.1. L'assistència sanitària

Al Priorat hi ha catorze partits mèdics, la majoria dels quals agrupen més d'una població; actualment només n'hi ha dotze de dotats, la majoria amb metges interins. A la comarca hi ha tres partits farmacèutics: dos al Baix Priorat i un altre a Cornudella; i hi ha també cinc practicants. En el cas d'aquelles viles mancades de metge, l'assistència va a càrrec del metge resident a una altra vila.

Al Priorat hi ha un metge per cada 845 persones, la qual cosa significa, si tenim en compte solament aquest índex, un nivell d'assistència sanitària correcta. Amb tot, cal dir que a la zona no hi ha cap metge especialista, cosa que la majoria de vegades fa necessari el desplaçament de malalts a Reus o Tarragona. Aquest no és l'únic problema sanitari a la comarca: potser encara és molt més greu la falta d'instal.lacions i d'equipaments, la qual cosa obliga moltes vegades a desplaçaments poc justificables del malalt.

Un altre problema de l'assistència sanitària al Priorat és la falta de farmàcies. Aquesta deficiència es podria resoldre amb la instal.lació d'un petit centre a cada vila que pogués distribuir els productes d'ús més corrent i assegurar un servei de distribució per la resta de productes.

Hi ha cinc viles del Priorat que tenen pràcticant, que supleix el metge en alguns serveis; la seva funció, però, és més complementària

que no de substitució, ja que, fent excepció del de la Figuera, els altres resideixen en poblacions on hi ha metge.

Al Priorat no hi ha cap llit hospitalari ni possibilitats d'assistència a accidentats, que cal portar a Tarragona o Reus. El que fa d'aquesta situació un problema greu és que en tota la comarca hi ha una sola ambulància, a Falset. Donades les característiques dels accessos del Priorat, aquest servei és absolutament insuficient i el seu radi d'acció queda totalment reduït a les poblacions de la rodalia d'aquesta vila.

III.1.2. Mapa Sanitari de Catalunya

El projecte del Mapa Sanitari estableix a la comarca dos centres de salut de caràcter primari. Aquests centres es localitzarien a Falset i Cornudella i atendrien les necessitats de medicina general i pediatria dels pobles de les seves rodalis per mitjà de la implantació d'un "consultori periòdic" i de servei d'urgències. Pel que fa al servei d'ordre immediat superior i a les instal.lacions hospitalàries, l'area de Cornudella dependria de Reus i l'àrea de Falset de Móra.

El Pla Sanitari contempla la necessitat de millorar les comunicacions per poder arribar a aquesta "racionalització" de l'assistència sanitària a la comarca; alhora, creu que, donada la xifra de població, és impossible establir una unitat d'assistència comarcal centrada en un centre d'ordre superior al considerat de caràcter primari.

III.2. L'EDUCACIÓ

Al Priorat hi ha diferents centres d'ensenyament que permeten de cursar dins de la comarca des de Pre-escolar fins al primer grau de Formació Professional i el B.U.P.

A la comarca no es planteja una problemàtica d'escolarització en el sentit de dèficits de places escolars per a la població existent. Es planteja, en canvi, un problema de qualitat de l'ensenyament i de les instal.lacions, motivat bàsicament pel poc nombre d'alumnes que hi ha a cada escola.

Aquesta circumstància fa que en la majoria dels casos les escoles siguin unitàries, amb les corresponents deficiències que aquest sistema comporta i la falta d'estímul dels mestres que amb gran freqüència demanen de ser traslladats.

Solament a dues viles del Priorat trobem un nombre d'alumnes superior a 150, que són Cornudella (160) i Falset (853). La resta de viles -llevat d'Ulldemolins, amb 90 alumnes- no passen de 50, i a 12 viles n'hi ha menys de 25. Donades aquestes xifres, és lògic que a la majoria de viles sols es faci parvulari i primer cicle d'EGB. Només hi ha jardí d'infància a Poboleda, Porrera, Falset, generalment d'iniciativa privada.

Falset és realment el nucli que centralitza l'activitat docent a la comarca, ja que s'hi imparteixen tots els graus d'ensenyament que es donen al Priorat, cosa que fa que rebi molts alumnes de les viles veïnes i, fins i tot, de fora de la comarca. Prop de 350 nois i noies no residents a Falset hi cursen els seus estudis. Tot i l'afluència de població escolar cap a Falset, la vila té un excés de places escolars. Els quatre centres que hi ha ofereixen un total d'unes 1.500 places, de les quals només se n'ocupen 853.

La mala organització de l'escolarització implica uns costos socials importants, que es poden resumir de la següent manera:

- Infrautilització del nombre de places escolars existents, tant a Falset com a les altres viles.
- Desplaçaments diaris dels alumnes de parvulari i primera etapa d'EGB, que no obeeixen a una planificació per a la millora de la qualitat de l'ensenyament sinó que, en molts casos, col.laboren a agreujar-ne les condicions.
- Mala actuació del Ministeri d'Educació i Ciència, que permet -donada la normativa existent- uns continus moviments del personal docent.
- La majoria de centres no disposen d'instal.lacions suficients (biblioteca, laboratoris, patis, etc.) i, donat el nombre d'alumnes existents, difícilment ho poden aconseguir. Indubtablement, això repercuteix sobre la formació de l'alumnat.
- Hi ha un "predomini" de l'ensenyament privat sobre el públic, i és aquest primer el que gaudeix de millors instal.lacions i serveis. L'ensenyament privat es concreta en dos centres a Falset que, entre tots dos, tenen més de sis-cents alumnes.

III.3. L'HABITATGE

Per analitzar l'habitatge al Priorat hem de partir del cens de "La Vivienda" de 1970 de l'I.N.E. i actualitzar-lo amb les llicències de construcció corresponents a noves edificacions entre 1971-1978.

En termes generals, considerant el nombre d'habitatges existents i la població de la comarca, podem dir que al Priorat no hi ha dèficits importants pel que fa a vivenda. Aquesta apreciació creiem que és vàlida fent algunes matisacions:

- Els lloguers són molt elevats a Falset, probablement per causa de l'increment de la demanda que ha originat la construcció de la Central Nuclear d'Ascó. Aquest fenomen podria ser conjuntural.
- L'oferta, tant de lloguer com de compra, a les altres poblacions de la comarca és gairebé inexistent. Des de 1970 només s'ha comptabilitzat 159 construccions de nova planta i, per altra banda, les cases que queden deshabitades per causa de l'emigració, solen conservar-les els seus propietaris com a segona residència.
- Hi ha moltes cases velles i pràcticament inhabitables que, o bé no es troben els recursos econòmics per a adobar-les per a lloguer, o bé són adquirides com a segona residència.

En promoció immobiliària s'ha fet molt poc al Priorat. Només s'han construït alguns blocs de pisos a Falset, Cornudella i Poboleda. A les altres poblacions, s'hi ha construït molt poc.

Actualment, podríem dir que totes les cases tenen aigua corrent, bany o dutxa, s'ha canviat la cuina de llenya per butà, s'ha variat l'estructura i distribució de la casa i molts habitatges han adaptat la planta baixa -antiga quadra- com a magatzem i garatge. L'habitatge típic és la casa unifamiliar de planta i dos o tres pisos. L'edificació en blocs de pisos es troba escassament representada fora de Cornudella, Poboleda i Falset; no obstant això, en aquesta vila és un fenomen com més va més generalitzat.

La normativa urbanística

Referint-nos concretament a la normativa urbanística, hem de dir

que només hi ha Normes Subsidiàries a Falset. Delimitació de Sòl urbà al Masroig i un projecte de Delimitació de Sòl Urbà amb aprovació inicial a Cornudella. Hi ha molt poc control en l'aspecte urbanístic, fins al punt que molts pobles ni tan sols controlen les llicències d'edificació.

Les Normes Subsidiàries de Falset van ser aprovades el 13.IV.78. Hi ha pendent d'aprovació, fins que es completi la xarxa viària i la infrastructura de suport, una àrea de 227,67 ha prevista com a segona residència, que tindria un potencial de població de cap a 9.000 habitants, les Normes Subsidiàries qualifiquen sòl urbà per a un potencial de població de més de 10.000 habitants, que és més de tres vegades la població actual)2.684 habitants el 1978). El sòl qualificat no urbanitzable és aproximadament el 90% del municipi.

Al Masroig es va aprovar la Delimitació de Sòl Urbà el 20.XII.77, i es determinà com a sòl urbà una superfície de 7,65 ha, gairebé tres vegades més del que es es considera superfície consolidada, que és de 2,34 ha.

A Cornudella hi ha un projecte de Delimitació de Sòl Urbà aprovat inicialment el 26.VIII.77.

III.4. TRANSPORTS I VIES DE COMUNICACIÓ

La incomunicació és un dels grans problemes que té la comarca. La manca de transport públic interior, i quasi podríem dir exterior, té unes conseqüències d'aïllament per al Priorat, que resta marginat de les zones on té lloc l'activitat productiva del país. La necessitat de vertebració interior, així com de millora de les vies de comunicació, és una actuació necessària a emprendre per fer viable qualsevol plantejament econòmic.

En aquest apartat exposarem la situació dels diferents mitjans de transport existents al Priorat i les seves característiques.

III.4.1. El transport per carretera

El Priorat té 270 km de carretera, 35 dels quals corresponen a carreteres nacionals i la resta a comarcals i locals. La comarca té 1 km de carretera per cada 1,91 km^2 d'extensió; aquesta relació per a Catalunya és d'un 1 km per 5,31 km^2, i per a la província de Tarragona d'1 km per 2,58 km^2. Podríem considerar que la comarca del Priorat està relativament ben dotada de carreteres; no obstant això, cal considerar que solament 70 km dels 270 tenen una amplada superior a 6 m de plataforma i que, donat el seu traçat, a la majoria de carreteres de la zona les velocitats mitjanes són inferiors a 40 km per hora, circumstància que allunya poblacions relativament properes.

L'índex de motorització del Priorat l'any 1978 és de 201 vehicles per 1.000 habitants, per sota de la mitjana de la província de Tarragona, que és de 250 vehicles per mil habitants.

El vehicle privat és avui el mitjà de transport més important al Priorat. Els transports públics amb línies regulars són pràcticament inexistents, i, a vegades, és gairebé impossible d'utilitzar-los entre les diferents viles de la comarca.

La insuficiència del transport públic és notòria. Al Priorat hi ha les següents línies d'autobusos que el "vertebren", i totes es comuniquen amb Reus. Una que va des de la Figuera a Reus, passant pel

XARXA DE COMUNICACIONS

420 CARRETERA NACIONAL

242 CARRETERA COMARCAL

T-7400 CARRETERA LOCAL

FERROCARRIL

Molar, el Masroig, Falset, Pradell; una altra de Reus a la Palma d'Ebre, que passa per Poboleda, les Vilelles, Cabassers, la Bisbal i Margalef; una altra, que va de Reus a Prades, passa per Cornudella i es pot utilitzar per anar a Ulldemolins. Aquestes línies tenen una freqüència de dies alterns, amb l'excepció de la de Reus a Prades, que és diària. Altres línies de caràcter diari, són la de Bellmunt a Reus i la d'Alcanyís a Reus, que passa per la part sud de la comarca. Resumint, podem dir que solament hi ha sis pobles que poden utilitzar el transport públic per carretera diàriament, set cada dos dies, un poble cada tres dies, quatre pobles un cop per setmana i en sis pobles no hi ha línia d'autobús que els comuniqui regularment amb altres indrets.

La destinació d'aquestes línies és Reus; surten al matí de les diferents viles i tornen al vespre cap al seu lloc d'origen. Falset i Cornudella, les viles més grans de la comarca, també tenen funció de pas cap a Reus, encara que amb freqüència diària; amb tot, donat el nombre de desplaçaments, tant per treball com per escolaritat, cap a Falset des de les viles de la seva rodalia, hi ha una sèrie de transports discreccionals que comuniquen aquestes viles amb Falset. Hi ha una línia de transport públic entre Falset i l'estació de Marçà.

El grau d'utilització dels transports públics és molt baix. Aquesta és una de les causes de la seva baixa freqüència i de la falta de renovació dels vehicles que fan el servei, cosa que alhora impulsa l'ús de l'automòbil privat i la davallada de la demanda potencial que hi ha a la zona per al servei.

III.4.2. El servei per ferrocarril

La línia Barcelona-Madrid per Reus traspassa la comarca. Hi ha quatre estacions, totes elles a la part sud: els Guiamets, Marçà-Falset, Pradell-la Torre de Fontaubella, que es troben allunyades del nucli de població, i el baixador de Capçanes, que és a la mateixa vila.

A l'estació de Marçà-Falset s'aturen alguns expressos i trens de rodalies, mentre que a les altres solament els trens de rodalies. La línia és simple i està electrificada.

El principal problema que té la comarca per a l'ús del ferrocarril és la dificultat d'accés a les estacions, que es troben allunyades de les viles que el podrien usar; la qual cosa, acompanyada de freqüents retards i de la inexistència de serveis a les estacions, fa que es prefereixi l'ús del transport per carretera, sia públic o privat.

III.4.3. Altres sistemes de comunicació

Telèfon. L'any 1978 al Priorat hi havia 673 telèfons, dels quals 347 corresponen a vuit poblacions connectades amb la xarxa automàtica i 326 a 16 poblacions que es comuniquen a través d'operadora. Amb aquestes últimes es plantegen problemes de funcionament, per la vellúria de les instal·lacions i el retard que això implica per a les conferències.

A dues viles del Priorat, Gratallops i Torroja, no hi ha central telefònica, i el contacte amb aquests nuclis es fa a través d'abonats particulars. Aquestes poblacions tenen xarxa manual, cosa que fa pràcticament impossible el seu ús.

Existeix un pla d'automatització per a totes les viles, així com ampliació de línies. D'aquesta manera quedaria probablement solucionat

aquest problema que avui dia presenta aquest mitjà de comunicació al Priorat.

Correus. Només hi ha estafeta postal a Falset; els altres centres són carteries rurals. Les del Baix Priorat i algunes del Priorat geològic depenen de Falset; les de la resta de poblacions depenen de Reus.

Telègrafs. A Falset i Cornudella hi ha oficines, encara que aquest mitjà de comunicació té més importància cap a fora de la comarca que per intercomunicar-ne les viles.

Els ordinaris. Es tracta d'una activitat, com més va més marginal, de transport de mercaderies i de persones; té una certa importància per alguns petits proveïments com poden ésser els de farmàcia, ferreteria, merceria, etc., que es porten de Falset o de Reus.

III.5. ALTRES SERVEIS

Abast d'aigua. Totes les viles del Priorat tenen aigua corrent; el servei està municipalitzat a totes. L'aigua s'obté de pous i mines en la majoria dels casos. S'ha estimat que el conjunt de les viles de la comarca tenen una capacitat d'abast mitjà diari de 2.254 m^3. La major capacitat la té Falset (720 m^3) seguit de Cornudella (200 m^3), Cabassers (200 m^3), Ulldemolins (150 m^3) i els menors els Guiamets, el Masroig, el Molar i la Vilella Baixa (30 m^3), Lloà (21 m^3), la Vilella Alta (20 m^3), la Torre de Fontaubella (15 m^3), la Morera de Montsant i Torroja (10 m^3).

Hi ha una veritable descompensació en l'abast d'aigua a les diverses viles. Així, mentre hi ha un grup, el de les més dotades, amb una mitjana de 270 l per habitat/dia, trobem que a les més mal dotades la mitjana se'ns converteix en 96 l per habitant/dia; el màxim és de 487 litres a Cabassers i el mínim de 52 litres a Torroja.

Escombraries. Solament a tres pobles del Priorat hi ha un servei diari de recollida d'escombraries; a deu viles no hi ha servei, i a les restants hi ha un servei de recollida cada dos o tres dies. El mitjà més utilitzat és el tractor. Es recullen uns 61.300 kg setmanalment de les viles que tenen servei. Aquestes escombraries es cremen en algun abocador, que acostuma a ser un ermot o barranc als afores de la població.

Els municipis sense servei eliminen les escombraries de la mateixa manera que els que en tenen, però, en lloc de passar a recollir-les, són els mateixos veïns els qui porten la brossa a l'abocador.

Escorxadors. No es pot parlar d'un escorxador comarcal, però hi ha escorxadors de caràcter municipal a les viles de Falset, el Masroig, el Pradell, Capçanes, Bellmunt de Siurana, Porrera i la Vilella Baixa.

Places hoteleres. Al Priorat hi ha 174 places hoteleres, 76 de les quals corresponen a dos hostals de dues estrelles i la resta a fondes. Aquest servei el trobem a:

Cornudella	2 fondes	27 places
Falset	1 H. * *	40 places
Falset	1 fonda	30 places
La Figuera	1 fonda	11 places
Poboleda	1 H. * *	36 places
Ulldemolins	2 fondes	30 places

Hi ha restaurants a l'Arbolí, Falset, Gratallops i la Vilella Baixa.

III.6. RESUM DEL CAPÍTOL III: L'EQUIPAMENT COL.LECTIU I LA INFRASTRUCTURA

- Els principals dèficits de serveis i equipaments al Priorat, els trobem en les comunicacions i la sanitat. El primer és motivat per les dificultats d'accés als diferents pobles i la necessitat de l'ús del transport privat davant la inexistència del públic. Pel que fa referència a sanitat, el principal problema rau en la falta d'instal.lacions que obliga, àdhuc per a diagnòstics, a enviar els pacients a Reus i Tarragona, fet que, acompanyat de les males comunicacions i la falta de sistemes apropiats per al transport dels malalts, fa que el problema prengui dimensions importants.
- L'escolaritat planteja una problemàtica de racionalització de les instal.lacions existents per evitar desplaçaments inútils de l'alumnat i per a millorar la qualitat de l'ensenyament.
- L'habitatge, donada la població actual, és un problema secundari a la comarca. En el cas, però, d'un augment de la demanda -que podria ésser originada per un augment de població, un augment de segona residència o per un canvi qualitatiu del tipus d'habitatge en el sentit d'una tendència cap a blocs plurifamiliars- es manifesta insuficient, i, sobretot, la d'un preu assequible considerant el nivell de rendes de la zona.
- Tots els pobles tenen solucionats una sèrie de serveis mínims: aigua, llum, recollida d'escombraries, carrers asfaltats, etc. De moment aquests serveis satisfan les necessitats de la població, però en alguns casos es produeixen falles a l'estiu, com a conseqüència de la sobrepoblació que es produeix en aquesta època. Es poden plantejar problemes greus amb els increments de consum d'aquests serveis, cosa que pot representar que no siguin òptimes les solucions per a un sol poble i calgui buscar opcions de forma mancomunada; estem pensant bàsicament en escombraries, ús d'aigua, centres esportius i de lleure.

IV. EL SECTOR PRIMARI: AGRICULTURA I RAMADERIA

Es tracta d'una de les activitats productives bàsiques de la comarca, encara que els últims anys experimenta un fort retrocés, motivat potser tant per la problemàtica general en què es troba l'agricultura en un país amb un ràpid procés d'insdustrialització com per problemes específics i concrets de la zona que aguditzen encara més aquesta problemàtica general del sector. En efecte, al Priorat ha disminuït la superfície de terres conreades així com el nombre de pagesos, i la producció i, pel que fa a la productivitat per hectàrea conreada, tot i que n'hi ha hagut augments en alguns llocs, aquests són molt poc rellevants si es tenen en consideració productivitats d'altres àrees i fins i tot si considerem el grau de mecanització existent a la zona.

Les dades en què basarem l'anàlisi d'aquesta activitat han estat molt laborioses d'obtenir. Hem actuat per una part amb tècniques de camp, informació obtinguda a través de les cooperatives i principals comerciants que actuen en la zona i per una altra hem utilitzat estadístiques publicades centrades bàsicament en l'extensió dels diferents conreus. Les diferències entre les fonts emprades fan que moltes vegades els resultats siguin contradictoris. Fins i tot moltes dades publicades condueixen a situacions inexplicables per tal com, a causa de les dificultats estadístiques implícites de la determinació d'hectàrees conreades i produccions, resulta fàcil prendre un conreu per un altre quan aquests són comptabilitzats de manera conjunta. Cal comprendre i acceptar aquests inconvenients si tenim en compte que partim de la base que ja l'I.N.E. i el cadastre donen xifres diferents per a l'extensió dels termes municipals. En qualsevol cas, encara que fem l'anàlisi amb xifres quantitatives -carregades dels inconvenients que hem esmentat- creiem que es pot acceptar que cal veure-la més aviat des d'un punt de vista ordinal i d'anàlisi de tendència que com a explicació d'una realitat.

IV.1. EL SÒL AGRÍCOLA I ELS CULTIUS

La divisió en quatre zones que fem de la comarca, té probablement al sector agrícola la principal raó d'ésser, donat que les condicions

geogràfiques i els tipus de sòl existents condicionen en gran manera els conreus de cadascun d'aquests sectors.

En el Priorat geològic, amb terrenys de llicorella paleozoica i fortament accidentats, on no trobem pràcticament cap pla rellevant, es cultiven terrenys amb forts pendents i els conreus assoleixen altituds superiors als 700 metres. El cultiu dominant és la vinya; els cursos dels rius són poc aprofitats per al regadiu a causa de les característiques del terreny.

Al Baix Priorat, on abunden els sòls originats a partir de granit i de calcàries i el terreny és més planer, els conreus són més variats, amb predomini de la vinya i de l'avellaner. El curs del Siurana passa per un extrem d'aquesta zona i s'aprofita per al regadiu únicament en el terme del Molar; a la resta de la zona, amb l'excepció de l'àrea regada amb les aigües del pantà dels Guiamets, l'aigua per a reg s'obté de pous i mines, bé que són relativament nombroses les hectàrees de regadiu.

Els termes que havien format part de l'antiga Baronia de Cabassers es troben amb sòls formats a partir de conglomerats oligocènics. Els conreus principals són l'olivera i l'ametller; cada cop prenen més importància els fruiters a les àrees regades. El riu Montsant, és en aquesta zona on s'aprofita més per al regadiu, tot i que encara són poques les hectàrees regades. En aquesta zona trobem dues parts amb característiques ben diferenciades: per un cantó, les terres muntanyoses al costat del Montsant i per un altre les planeres al costat del riu.

La fossa d'Ulldemolins-Cornudella té sòls formats sobre conglomerats cenozoics a la banda del Montsant i terres més calcàries tocant a les muntanyes de Padres. Per aquesta zona passen els dos rius que travessen la comarca, però l'aprofitament agrícola que se'n fa és mínim; a Cornudella la presa sobre el Siurana porta l'aigua cap al Camp i a Ulldemolins el Montsant en té poca quan entra a la comarca. A la zona hi ha terres planeres segurament amb possibilitats per al regadiu i es podria pensar a utilitzar-les de manera més intensiva. Aquests dos termes, encara que els englobem en una certa unitat, tenen conreus dominants força diferenciats puix que a Cornudella predomina l'avellaner i a Ulldemolins, en canvi, l'ametller i l'olivera.

IV.1.1. El sòl conreat

L'any 1900 es conreaven al Priorat 27.732 hectàrees, és a dir un 53,61% de l'extensió comarcal. L'any 1963 aquesta xifra era de 18.488,4 i representava només un 35,66% del total, xifra molt similar a la de 1973, que era de 18.837 amb un tant per cent del 36,41% del total. L'any 1978 aquesta xifra queda reduïda a 15.764 hectàrees i representa un 30,47% sobre l'extensió total de la comarca.

Tot i les fonts diferents de què procedeixen aquestes xifres, creiem que la tendència que assenyalem marca un fet indiscutible tal com és la minva de la superfície conreada al Priorat, que, d'acord amb les xifres anteriors, implica una reducció de prop de 12.000 hectàrees en el que va de segle i significa haver reduït gairebé a la meitat l'extensió conreada l'any 1900. El quadre 12 ens indica la pèrdua d'hectàrees conreades a cadascuna de les zones de la comarca.

La disminució del nombre d'hectàrees conreades al Priorat geològic i al Baix Priorat és anterior a la de les altres dues zones de la comarca, fenomen que hem de relacionar amb una emigració més tardana en aques-

Quadre 12. Evolució de terres conreades a partir del 1900.

	1900	1963	1973	1978
Priorat geològic	100	45,01	53,38	44,15
Baix Priorat	100	77,19	74,69	67,15
Baronia de Cabassers	100	98,30	85,22	69,82
Ulldemolins-Cornudella	100	79,48	82,50	58,47
TOTAL	100	66,52	67,92	56,84

Font: Elaboració pròpia a partir de diferents quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

tes darreres a un cert manteniment dels preus de llurs productes predominants (oli i ametlles). La zona del vi és la que ha experimentat abans la disminució de les hectàrees conreades, disminució particularment greu pel que fa al Priorat geològic que ha passat de més d'onze mil hectàrees a unes quatre mil cinc-centes. A la Baronia de Cabassers i a Ulldemolins-Cornudella la disminució de les hectàrees conreades és més tardana i s'aguditza a partir de 1973, de manera que és durant aquests darrers anys quan més forta resulta aquesta disminució. La causa determinant d'aquesta segona minva ha estat la depreciació experimentada per l'olivera, cosa que ha fet que es perdessin moltes de les terres dedicades a aquest conreu; l'emigració n'ha ampliat l'efecte.

IV.1.2. Els tipus de conreus

El Priorat és conegut pel seu vi, i la vinya és el conreu més extès per la comarca. No obstant això, aquest predomini, l'extensió plantada de vinya ha disminuït de prop de 14.000 hactàrees entre 1900 i 1978, de manera que aquest conreu ha experimentat una davallada més forta que la del total de la terra conreada. La producció de vi, prenent com a base 100 la de l'any 1900, ha passat a un valor de 33,45 per a 1978, mentre que, pel mateix període, la terra conreada ha disminuït de 100 fins a 56,84. Això implica que, a més d'haver-se produït una reconversió de conreus, moltes zones de vinya han estat abandonades.

Al Priorat, l'any 1900, un 75,20% de la terra conreada era ocupada per vinya, un 10% per cereal, un 5% per olivera, un altre 5% per avellaner, i la resta per ametller, hortalisses i fruiters. Aquest equilibri ha experimentat fortes variacions i l'any 1963 la vinya solament significava el 47% dels conreus, l'olivera un 16%, l'avellaner un 13,5 i l'ametller un 13%, mentre la resta correspon a cereals, fruiters i hortalisses.

La disminució de la vinya és evident, i en gran part es dóna en el Priorat geològic on aquesta disminució és superior a 7.000 hectàrees. Com que la xifra de retrocés del total de terra conreada puja a 6.000 hectàrees, és lícit de concloure que, per a aquesta zona, la disminució de la vinya deu haver implicat més aviat una pèrdua de terres de conreu, generalitzable per a totes les zones de la comarca, encara que en menor magnitud. La Baronia de Cabassers constitueix una excepció per tal com el nombre d'hectàrees de vinya ha disminuït de 1.213, xi-

fra molt superior a la de pèrdua de superfície del conjunt de tots els conreus, que ha estat només de 675 hectàrees, cosa que implica la substitució de la vinya per altres conreus, principalment oliveres i ametllers.

Al quadre 13 s'indiquen les variacions que han experimentat els conreus al Priorat al llarg d'aquest segle.

Quadre 13. Variacions de les superfícies dels diferents conreus al Priorat (ha).

Priorat geològic	1900	1963	1973	1978
Vinya	9.940	2.899	3.393	2.764
Cereal	321	80	100	30
Olivera	240	416	493	399
Ametller	237	1.042	628	630
Avellaner	167	385	980	939
Hortalisses	--	--	41	63
Fruiters	--	--	30	40
Altres	116	140	107	--
TOTAL	11.021	4.962	5.772	4.865
Baix Priorat				
Vinya	7.126	4.512	3.840	3.513
Cereal	1.063	531	120	30
Olivera	394	837	1.168	950
Ametller	471	632	683	755
Hortalisses	--	--	35	127
Fruiters	--	--	34	89
Altres	185	219	324	--
TOTAL	10.038	7.752	7.496	6.753
Baronia de Cabassers				
Vinya	1.388	286	233	176
Cereal	246	89	9	--
Olivera	223	1.276	1.264	1.030
Ametller	207	410	222	244
Avellaner	7	2	17	40
Hortalisses	--	--	29	23
Fruiters	--	--	37	51
Altres	169	141	98	--
TOTAL	4.433	3.529	3.660	2.582

Ulldemolins-Cornudella	1900	1963	1973	1978
Vinya	2.401	967	748	523
Cereal	1.111	529	127	63
Olivera	418	413	114	107
Ametller	31	301	461	355
Avellaner	300	1.083	1.128	1.485
Hortalisses	--	--	25	41
Fruiters	--	--	--	8
Altres	172	236	1.057	--
TOTAL	4.433	3.529	3.660	2.582

Font: Elaboració pròpia a partir de l'annex d'agricultura i ramaderia.

Al Priorat geològic s'ha experimentat una disminució tant dels cereals com de la vinya, però en canvi hi ha hagut una reconversió d'algunes d'aquestes terres cap a l'olivera, l'ametller i l'avellaner, així com un lleuger augment d'hortalisses i fruiters. Aquests conreus, que abans eren d'autoconsum, avui, en alguns indrets, els trobem en forma de petites plantacions per al mercat. L'avellaner i l'ametller coneixen, tanmateix, una estabilització en el nombre d'hectàrees, mentre l'olivera té una forta disminució a partir de 1973.

Al Baix Priorat la tendència és la mateixa que al Priorat geològic, és a dir, disminució de la vinya i del cereal i transformació de part d'aquestes terres en conreus d'olivera, d'ametller i d'avellaner, així com un lleuger augment d'hortalisses i fruiters. Així mateix a partir de 1973 es nota un abandó de l'olivera.

La Baronia de Cabassers té unes variacions diferents a les zones anteriorment descrites. Experimenta per una banda una forta disminució del cereal i de la vinya, fins a convertir aquest darrer conreu en completament secundari a la zona, i per una altra té un augment de l'olivera, l'ametller i, en menor grau, l'avellaner -conreu abans completament marginal- i els fruiters. A partir del 1973 s'observa una disminució de la terra d'oliveres, fenomen general a totes les zones de la comarca.

A la fossa d'Ulldemolins i Cornudella s'experimenta una disminució de la vinya i del cereal, i part d'aquestes terres es dediquen ara a l'ametller i l'avellaner, conreu aquest darrer que es converteix en el primordial de l'àrea.

A més del retrocés de la vinya ja assenyalat, hi ha una sèrie de fets generalitzables per a totes les zones de la comarca pel que fa a les variacions dels conreus del Priorat. Així, els cereals, que tenien, a començament de segle, la funció d'abastar el mercat local d'elements per a l'alimentació humana i -sobretot- animal, han experimentat també una forta disminució i les terres que hi estaven dedicades s'han convertit en una proporció més gran que la vinya cap a d'altres conreus. Així mateix, ha experimentat un fort increment el conreu de l'avellaner a tot arreu de la comarca, bé que menys en els pobles de la Baronia de Cabassers que a la resta, i també el de l'ametller i l'olivera, tot i que aquest últim conreu hagi experimentat una forta disminució a partir dels anys setanta. En canvi, el conreu de fruiters per al mercat ha experimentat un tímid augment a tota la comarca a partir de 1973 i ha esdevingut interessant en alguns termes. Tenint en compte la la rendibilitat per hectàrees que pot tenir aquest conreu, fóra acon-

sellable d'analitzar la possibilitat d'augmentar encara la superfície que s'hi dedica.

En resum podem dir que la disminució del nombre d'hectàrees conreades ha estat el fonem més comú a l'agricultura de la comarca i que aquesta s'ha donat primerament amb tota la seva gravetat a la zona més dependent del vi, és a dir, al Priorat geològic i al Baix Priorat, i, posteriorment, ja a la dècada dels setanta, a altres dues zones de la comarca, l'una clarament decantada cap a l'olivera i l'altra amb un predomini del conreu de l'avellaner.

IV.1.3. Les terres de regadiu

Al Priorat l'extensió de les terres de regadiu és poc rellevant, tot i que s'ha doblat des de començament de segle fins avui. L'augment més important s'ha donat a partir de la dècada dels seixanta.

El quadre 14 ens indica el nombre d'hectàrees de regadiu i l'evolució queha seguit a les diferents zones en què hem dividit la comarca.

Quadre 14. Les hectàrees de regadiu al Priorat.

	1900	1963	1973	1978
Priorat geològic	116	108	129	169
Baix Priorat	190	327	403	552
Baronia de Cabassers	57	67	124	118
Ulldemolins-Cornudella	82	113	74	114
TOTAL	445	615	730	953

Font: Elaboració pròpia a partir de quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

És al Baix Priorat on la superfície de regadiu ha experimentat una variació més forta, i segueix la Baronia de Cabassers mercès a l'aprofitament del riu Montsant. En el Priorat geològic l'augment ha estat poc important, tant en valor absolut com relatiu, i és ja la fossa de Cornudella i Ulldemolins on les actuacions adreçades a incrementar la superfícies regada han estat menys rellevants.

Les terres de regadiu tenen una gran importància en relació amb les produccions d'autoconsum (bàsicament "l'hort per a casa"). Aquest és el cas més general al Priorat geològic; a la resta de zones, encara que aquesta funció és important, la terra de regadiu també s'usa per al conreu de productes destinats al mercat, bàsicament avellanes i fruita.

L'augment de la superfície de regadiu és força problemàtica al Priorat geològic donades les característiques del terreny; però a les altres zones sí que fóra possible incrementar les hectàrees de regadiu i pensar en la possibilitat del canvi de conreus que això pot implicar.

Per reflectir la importància relativa que les hectàrees de regadiu tenen dins del total conreat a la comarca, hem elaborat el quadre 15, on es dóna el tant per cent que les terres de regadiu representen dins del total conreat a cada una de les zones en què hem subdividit la comarca.

Quadre 15. Evolució de les terres de regadiu sobre el total conreat (%).

	1900	1978
Priorat geològic	1,05%	3,45%
Baix Priorat	1,89%	8,17%
Baronia de Cabassers	2,54%	7,54%
Ulldemolins-Cornudella	1,84%	4,41%
TOTAL	1,60%	6,04%

Font: Elaboració pròpia a partir de quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

Tal com s'ha dit, és al Baix Priorat i a la Baronia de Cabassers on és més gran la importància de les terres de regadiu. Al Priorat geològic aquestes són molt marginals i han experimentat un "fort" augment relatiu, motivat més aviat pel retrocés del total d'hectàrees conreades -que, naturalment, les ha afectades en molt escassa mesura- que per la realització de nous regadius. A la zona d'Ulldemolins-Cornudella les hectàrees de regadiu són també relativament poques, tot i que han experimentat un cert augment des de l'any 1900.

Les condicions topogràfiques del sòl, així com la manca de regularització dels rius i la poca productivitat que es pot obtenir de fer pous a algunes finques són qüestions a considerar en relació amb una possible política de creació de regadius a la zona per tal de buscar augments de rendibilitat a la terra i, per consegüent, del treball del pagès.

IV.2. LA DISTRIBUCIÓ DE LA TERRA I LA FORMA D'EXPLOTACIÓ

La informació que analitzarem a continuació prové dels Censos Agraris de 1962 i de 1972. A partir de llurs dades ens podrem aproximar al coneixement de la distribució de la terra a la comarca i els tipus d'explotació.

L'any 1962 hi havia al Priorat 4.198 explotacions; el 1972 n'hi havia 3.130, que significaven 13.578 parcel.les. Aquestes xifres per elles mateixes ja ens donen una idea d'un fet bàsic al Priorat; el predomini de la petita explotació agrícola. L'any 1972 hi havia a la comarca 79 explotacions entre 50 i 100 hectàrees i 35 amb més de 100 hectàrees, la majoria concentrades als termes a redós del Montsant, com la Morera, Cornudella, Margalef, la Bisbal, Ulldemolins i Cabassers; la raó d'aquesta major extensió probablement és que molta part de la terra d'aquestes explotacions correspon a espais no conreats dels vessants del Montsant.

El quadre 16 ens indica la variació en el nombre d'explotacions segons llur extensió per als anys 1962 i 1972.

D'aquest quadre es pot veure que més de la meitat de les explotacions se situen entre les cinc i les cinquanta hectàrees, i gairebé la meitat de la resta entre una i tres.

Dins del grup d'explotacions de deu a cinquanta hectàrees (vegeu annex i quadre 16) podem dir que la més generalitzada a la zona és l'explotació de cinc a vint hectàrees, tant pel que fa referència a l'any

Quadre 16. Nombre d'explotacions per extensió.

Any 1962	Sense terra*	1 ha	1-3 ha	3,1-5 ha	5,1-10 ha	10,1-50 ha	+50 ha
Priorat geològic	41	179	289	239	329	361	39
Baix Priorat	13	122	334	300	403	345	17
Baronia de Cabassers	3	16	38	46	105	154	19
Ulldemolins-Cornudella	19	80	178	91	166	242	30
TOTAL	76	397	839	676	1.003	1.102	105
Any 1972							
Priorat geològic	6	36	145	145	262	293	37
Baix Priorat	10	48	283	234	341	324	22
Baronia de Cabassers	1	2	16	24	61	185	27
Ulldemolins-Cornudella	7	36	153	88	126	190	28
TOTAL	24	122	597	491	790	992	114

* Fonamentalment, granges.

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

1962 com al 1972. Entre aquestes dues dates de l'anàlisi s'experimenta una disminució del nombre d'explotacions de totes les extensions a la comarca, i aquest fenomen és particularment acusat al Priorat geològic, on disiminueix en una tercera part el nombre total d'explotacions.

Les explotacions d'una grandària mitjana més gran es concentren bàsicament a la Baronia de Cabassers i a Ulldemolins-Cornudella, on les explotacions de grandària inferior a cinc hectàrees són poc nombroses. A la Baronia de Cabassers, l'any 1972 ho són fins i tot les de grandària inferior a deu hectàrees.

Per a l'any 1972 tenim dades sobre el nombre de parcel.les de què consta cadascuna de les explotacions. Com a mitjana comarcal es pot dir que cada explotació consta de 4,33 parcel.les. La parcel.lació és màxima a la Baronia de Cabassers (5,94 parcel.les per explotació) i mínim al Baix Priorat (3,91).

Aquestes dades sobre la parcel.lació existent ens fan veure d'una manera més crítica les que fan referència a la grandària mitjana de l'explotació, per tal com les explotacions amb més de cinc hectàrees moltes vegades es troben dividides en 3 o 4 parcel.les, a més, sovint allunyades entre elles, circumstància que és causa d'unes productivitats molt baixes, no solament en relació amb el treball del pagès, sinó també en relació amb la terra i els béns de capital emprats en el conreu. Això, per altra banda, és un factor que fomenta l'abandó de terres, perquè el pagès deixa molt fàcilment perdre les parcel.les de conreu i accés més difícil.

La problemàtica de la fragmentació de les explotacions hauria de ser objecte d'un estudi específic abans d'emprendre cap acció de política agrària adreçada a potenciar els conreus de la comarca i elevar les rendes del pagès.

La forma d'explotació més usual al Priorat és la propietat. La parceria també hi té una importància notable mentre que l'arrendament i altres formes d'explotació en tenen menys. Les xifres que tenim són de l'any 1972, i vistes des de l'actualitat, ens semblen excessives pel que fa a la parceria. Al quadre 17 s'indica la forma d'explotació al Priorat i es pondera la importància de la parceria en relació amb el total de terres conreades, per tal con es considera que la parceria correspon generalment sempre a terres conreades.

Quadre 17. Les formes d'explotació de la terra al Priorat. Any 1972.

	Hectàrees propietat	Hectàrees parceria	Hectàrees arrendament	Altres formes d'explot.	% parceria total terres conreades
Priorat geològic	10.231	1.367	359	91	31,20
Baix Priorat	11.536	820	30	145	11,91
Baronia de Cabassers	6.362	415	50	45	13,75
Ulldemolins-Cornudella	7.862	618	20	601	19,64
TOTAL	35.811	3.220	459	882	18,47

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

El quadre reflecteix prou el predomini de les explotacions a càrrec directament del propietari i la insignificança relativa de les altres formes d'explotació amb l'excepció de la parceria, notable essencialment al Priorat geològic bé que prou freqüent a la resta de la comarca. Aquest fet, l'hem de veure molt centrat en uns anys recents i degut a una causa ben precisa, com és la forta emigració que ha experimentat la comarca, que ha fet que moltes terres de conreu s'abandonessin i, com a conseqüència, que hi hagués una oferta abundant de venda de terres i de reconversió de la forma d'explotació, bàsicament cap a la parceria, on es troba una demanda interessant donada la baixa renda agrícola existent. Aquest mercat, motivat per una part per l'abandó de terres dels qui emigren, i, per altra, per la necessitat d'augmentar rendes dels qui resten, ha comportat una descapitalització contínua de la terra i, en definitiva, un simple retard de l'abandó de moltes explotacions. El parcer, en efecte, no pot pretendre conrear totes les terres d'una manera racional sinó que més aviat ha vist en aquesta figura la possibilitat d'un augment de rendes a curt termini, a costa d'una descapitalització de la terra. Actualment (1978) creiem que el nombre d'hectàrees en parceria és inferior al que ens assenyala el cens de 1972, i estimem que bona part d'aquelles són avui terres sense conrear. Avui resulta difícil trobar mitgers que vulguin portar terres en parceria al Priorat, fenomen lògic si considerem la feble població agrícola existent i que la gran majoria d'aquesta és propietària.

IV.3. EL PAGÈS I LA MECANITZACIÓ AGRÍCOLA

IV.3.1. La dedicació del pagès

La disminució de la població del Priorat i les possibilitats d'ocupació alternatives, per reduïdes que hagin estat, han tingut com a conseqüència una minva de la població dedicada a l'agricultura.

A partir d'unes dades del Cens Agrari de 1972 podem conèixer l'edat de l'empresari agrícola que fa de l'agricultura la seva principal ocupació. Aquestes dades són donades en el quadre 18.

Quadre 18. Edat i ocupació de l'empresari agrícola (1972)

	-35 anys	35-54	55-64	+64	TOTAL	Principal ocup. agríc.
Priorat geològic	44	316	247	306	913	508 (55,64%)
Baix Priorat	50	467	349	385	1.251	593 (47,40%)
Baronia de Cabassers	18	137	93	66	314	200 (63,69%)
Ulldemolins-Cornudella	16	224	139	206	585	266 (45,47%)
TOTAL	128	1.144	828	963	3.063	1567 (51,15%)

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

D'aquestes dades es desprèn que l'empresari agrícola del Priorat és una persona generalment gran. Més de la meitat tenien més de 55 anys l'any 1972.

Aquest problema incideix directament en la capacitat de renovació de l'agricultura comarcal. Aquesta es troba molt limitada en faltar elements joves al capdavant de les explotacions.

El quadre anterior també posa en relleu la gran quantitat d'empresaris agrícoles que no tenen l'agricultura com a principal ocupació. Aquest fet és particularment important al Baix Priorat i a Ulldemolins-Cornudella, zones on es troben les viles més importants de la comarca pel nombre d'habitants, les quals ofereixen unes possibilitats alternatives d'ocupació més importants. Al Priorat geològic i a la Baronia de Cabassers és molt més baix el nombre de pagesos amb altres ocupacions.

També tenim xifres per a l'any 1978, referents a l'agricultor ocupat només a temps parcial en el sector primari. En aquest cas s'indica el nombre de pagesos amb ocupació plena en l'agricultura -no necessàriament empresaris agrícoles- i el dels pagesos amb ocupació només parcial, és a dir, amb una segona ocupació -no rarament més important quant al temps emprat i les rendes obtingudes-. Aquestes xifres continuen assenyalant el relleu de l'ocupació parcial, bé que, tal com indica el quadre 19, és més freqüent la dedicació a temps complet del pagès a l'agricultura.

El pagès a temps parcial pren una importància més gran als pobles del Priorat geològic, fenomen que cal relacionar amb les baixes rendes agrícoles de la zona, la poca població i la possibilitat, bé que limitada, d'una ocupació alternativa, generalment de paleta o bé altres serveis que s'ofereixen a cada poble. A la Baronia de Cabassers el fe-

Quadre 19. La dedicació del pagès al Priorat (1978).

	Pagesos temps complet (1)	Pagesos temps parcial (2)	% pagesos agricultura principal ocupació
Priorat geològic	396	215	64,81%
Baix Priorat	646	273	70,29%
Baronia de Cabassers	170	72	70,24%
Ulldemolins-Cornudella	253	86	74,63%
TOTAL	1.465	646	69,39%

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

nomen del pagès a temps parcial és encara important, però no tan estès com al del Priorat geològic. Això és determinat pel fet que existeix al Priorat geològic una especialització més gran, pel que fa a les diferents ocupacions que hi ha a cada poble, que no a la Baronia de Cabassers. A les altres dues zones de la comarca, on el "pagès" oblida la terra en passar a d'altres treballs i/o els qui fan altres feines no consideren necessari de complementar les seves rendes amb la terra, l'agricultura a temps parcial resulta menys significativa.

La comparació dels dos quadres, 18 i 19, semblaria indicar que l'agricultura a temps parcial disminueix al Priorat. Això es podria deure a la generalització a la comarca d'una especialització més gran en el treball que lamigradesa de les rendes que s'obtenen d'aquestes explotacions conreades a temps parcial no compensa la dedicació que hi pugui tenir el pagès.

A partir dels dos quadres anteriors, podem intentar una estimació del nombre dels empresaris agrícoles que no viuen a la comarca tot i tenir-hi propietats. El càlcul s'ha fet considerant que tots els pagesos de la comarca (tant si ho són a temps complet com si només ho són amb dedicació parcialo tenen la terra en propietat, és a dir, que són empresaris agrícoles, i que l'any 1978 existeix el mateix nombre d'empresaris agrícoles que el 1972. La diferència entre el nombre total d'empresaris agrícoles el 1972 (quadre 18) i el de pagesos el 1978 ens donarà una estimació del nombre d'empresaris agrícoles amb terres al Priorat que no viuen en la comarca. D'acord amb aquests càlculs, el 33,07% dels propietaris del Priorat geològic, el 26,53% dels del Baix Priorat, el 22,82% dels de la Baronia de Cabassers i el 42,05% dels d'Ulldemolins-Cornudella viuen fora de la comarca.

Hem de considerar aquestes xifres més aviat un ordre de valors que no unes dades precises. Són indicatives de la magnitud d'un fet important, com és l'existència d'un gran nombre de propietaris agrícoles que no viuen a la comarca, encara que no el mesurin amb exactitud.

El grau d'emigració de la població, les facilitats de comunicacions més o menys grans i la rendibilitat més o menys gran de la terra, tenen una relació directa amb el nombre d'empresaris agrícoles de cada zona que viuen fora de la comarca. En el cas de Cornudella-Ulldemolins sembla que l'emigració és menys notable, mentre que hi són més significatives les altres causes, contràriament al que passa al Priorat geològic, on la marxa de l'empresari agrícola porta a mitjà termini a la pèrdua de l'explotació o bé a una forta davallada dels rendiments.

IV.3.2. La mecanització

La mecanització és al camp prioratí un altre condicionant de l'explotació agrícola. Trobem que, l'any 1978, al Priorat geològic hi ha un tractor per cada 8,25 pagesos, al Baix Priorat, un per cada 3,63; a la Baronia de Cabassers, un per cada 2,91, i a Ulldemolins-Cornudella, un per cada 3. La mecanització guarda, doncs, una relació directa amb la disminució del nombre de pagesos i amb les possibilitats d'introduir-la que permet el terreny, pràcticament nul.les, avui per avui, al Priorat geològic. Al quadre 20 podem veure quines són les principals eines de treball del pagès a les diferents zones de la comarca, distingint entre el cas dels pagesos a temps complet i els pagesos amb dedicació parcial.

El quadre 20 reflecteix -primerament en valor absolut i després en relació amb el nombre de pagesos-, la mecanització agrícola existent a la comarca. És important assenyalar l'abundància de motocultors, que constitueixen una eina de treball bàsica per al pagès de la comarca, tot i que el motocultor, considerat objectivament, no és l'instrument de conreu més apropiat per als cultius predominants a l'area; tanmateix, s'adapta perfectament al terreny i a les característiques de les antigues plantacions; alhora, la inversió necessària per a la seva ad-

Quadre 20. La mecanització agrícola al Priorat

1) Valors absoluts

	Pagesos a temps complet			Pag. dedic. parcial		
	Nombre tractors	Nombre motocult.	Nombre carros	Nombre tractors	Nombre motocult.	Nombre carros
Priorat geològic	43	87	102	31	85	37
Baix Priorat	160	212	192	93	171	67
Baronia de Cabassers	69	65	9	14	31	1
Ulldemolins-Cornudella	96	88	61	17	34	6
TOTAL	368	452	364	155	321	111

2) Relació homes/màquina

	Pagesos a temps complet			Pag. dedic. parcial		
	Homes/ tractor	Homes/ motocultor	Homes/ carro	Homes/ tractor	Homes/ motocultor	Homes/ carro
Priorat geològic	9,20	4,55	3,88	6,93	2,52	5,81
Baix Priorat	4,03	3,04	3,36	2,93	1,59	4,07
Baronia de Cabassers	2,46	2,61	18,88	5,14	2,32	72,00
Ulldemolins-Cornudella	2,63	2,87	4,14	5,05	2,52	14,33
TOTAL:	3,98	3,24	4,02	4,16	2,01	5,81

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres dé l'annex d'agricultura i ramaderia.

quisició i manteniment és més suportable per al pagès que no la que demana l'adquisició i manteniment d'un tractor; finalment, és més fàcil d'amortitzar.

El Priorat geològic i el Baix Priorat estan menys mecanitzats que no les altres dues zones de la comarca i curiosament ho estan més els pagesos amb dedicació parcial que no els dedicats plenament a l'agricultura. Per als pagesos a temps complet el nombre de tractors i de motocultors és proporcionalment baix; en canvi el nombre de carros i, per tant, d'animals resulta elevat. L'explicació en el cas del Priorat geològic s'ha de buscar en les rendes agràries i les limitacions del terreny, mentre que en el Baix Priorat la podem veure més aviat en l'existència d'una explotació familiar més implantada, on el pagès aplica intensivament el seu treball amb l'ús del motocultor com a substitutiu del tractor. La mecanització és més gran a la Baronia de Cabassers i a Ulldemolins-Cornudella, zones més planeres, amb menys pagesos, on aquests s'han vist en la necessitat de mecanitzar-se més intensivament per poder augmentar llur capacitat de treball.

En canvi, al contrari del que passa al Priorat geològic i al Baix Priorat, a les altres dues zones la mecanització és superior pel que fa als pagesos plenament dedicats a l'agricultura. La mecanització del pagès amb dedicació només parcial sembla indicar una transferència cap al sector agrari de rendes d'altres sectors. Aquestes rendes (generalment superiors a les que obtindria de l'agricultura), les pot obtenir el pagès a temps parcial mercès a estar ocupat en altres feines, cosa que l'obliga a mecanitzar-se -bàsicament amb un monocultor- si vol conrear les mateixes terres que conreava anteriorment. A la Baronia de Cabassers i a la zona de Cornudella-Ulldemolins podem observar una mecanització del pagès a temps parcial prou important pel que fa a motocultors; en canvi el nombre de pagesos a temps parcial per tractor és molt més baix, cosa que sembla indicar uns altres plantejaments i possibilitats del pagès a temps parcial en aquestes zones.

Ja hem fet esment abans del paper dels motocultors al Priorat, on són una eina de conreu bàsica que subtitueix el tractor la majoria de vegades, i que s'adapta a múltiples necessitats del pagès: se li pot enganxar un remolc, i així realitza una funció de transport dels fruits i del pagès entre el camp i casa; es pot usar per obtenir un complement de rendes (són molts els pagesos que es lloguen amb la màquina per treballar altres terres), etc. El pagès intenta amortitzar la seva inversió en diferents usos i aprofita al màxim les possibilitats de la màquina. Això es fa també en el cas dels tractors, però aquests poden encara dedicar-se a d'altres usos; a més de llogar-lo per llaurar, també se'l pot ocupar en el transport, ja sigui agrícola, ja relacionat amb la construcció o amb d'altres serveis.

A la vista de la rendibilitat agrícola de la comarca podríem parlar probablement d'una mecanització excessiva, cosa que implica per a la majoria de les màquines uns períodes de treball molt curts que fan augmentar els costos d'amortització i la necessitat d'ocupar-les en altres usos. La mecanització del Priorat es troba amb difícils problemes: el terreny no reuneix les condicions per permetre la mecanització a tot arreu, manquen camins, moltes plantacions són antigues i no es troben adaptades al conreu amb màquines. El pagès de la comarca intenta obviar aquests inconvenients amb els motocultors, encara que l'ús d'aquests signifiqui augmentar el seu propi esforç de treball. Tot i així, no s'escapa de la problemàtica d'amortització de la maquinària, del baix rendiment d'aquesta ni de la contradicció que implica

la necessitat que en té si vol conrear la terra de què disposa i obtenir-ne un volum de producció que li permeti uns ingressos mínimament suficients per satisfer les seves necessitats.

IV.4. LA PRODUCCIÓ I LA PRODUCTIVITAT AGRÍCOLA

IV.4.1. Producció

De començament de segle ençà hi ha hagut al Priorat un canvi de cultius important, que ha tingut com a motivació bàsica el conreu de les terres amb la menor quantitat de treball possible. Aquesta motivació bàsica, conjuntament amb unes diferents expectatives de rendibilitat, ha implicat el pas de la vinya cap a d'altres conreus. Paral.lelament als canvis de conreu, es produeix una disminució de la producció agrícola de la comarca, motivada per l'abandó de terres per un cantó i perquè les que es mantenen en conreu són cada cop menys treballades a causa de llur baixa productivitat marginal.

Disposem de dades de tres anys per comparar en termes físics i monetaris les produccions, en una anàlisi dinàmico-comparativa dels diferents conreus del Priorat. Cal fixar-se bé en el fet que es tracta de tres anys puntuals; això implica que les particularitats climàtiques generals i de microclima més concretes puguin distorsionar les dades. No obstant això, la línia tendencial és prou significativa per considerar la disminució de la producció agrícola de la comarca com un fet clar. En el quadre 21 s'indiquen aquestes xifres per als diferents tipus de conreus i àrees de la comarca.

El quadre 21 posa de manifest la disminució constant de la producció de vi a totes les zones de la comarca d'un any a l'altre dels tres analitzats, amb una disminució superior als 60.000 hectolitres per al conjunt de la comarca entre 1965 i 1978. L'oli, experimenta entre 1965 i 1978 una disminució de 126.000 litres si considerem tot el conjunt de la comarca; això no obstant, el quadre revela que l'any 1970 la producció fou lleugerament més alta que el 1965 i fins i tot algunes zones presenten febles increments entre 1970 i 1978. Aquestes anomalies no són prou importants, però, per compensar el canvi de tendència conseqüència de la forta disminució de la producció en el principal nucli d'aquest conreu, que era la Baronia de Cabassers, on ha disminuït la producció en 150.000 litres entre 1970 i 1978. La causa d'aquesta dràstica reducció, cal buscar-la indubtablement en la política estatal en relació amb aquest conreu que, en disminuir-ne la rendibilitat, ha conduït a una disminució de la producció.

L'avellana ha experimentat un important creixement arreu de la comarca, amb l'excepció de la zona de Cornudella-Ulldemolins, àrea on més aviat ha reduït la seva importància, tot i ser el cultiu bàsic dels termes de Cornudella i l'Arbolí. L'ametlla es manté constant, encara que és un producte que varia molt cada any i caldria analitzar-lo amb una sèrie més llarga i continuada per veure'n l'exacta importància. De fet, s'han plantat ametllers a moltes terres per tal com es considera que és un conreu que necessita poca feina mentre els preus de venda són elevats, tot acceptant la fatalitat de tractar-se d'una producció per a la qual es considera que hi ha un any de bona collita cada set o vuit.

Quadre 21. La producció agrícola al Priorat

	Litres de vi	Litres d'oli	kg d'ametlles	kg avellanes	kg de fruita	Valor en ptes.
Any 1965						
Priorat geològic	3.468.919	118.152	188.954	481.774	-------	48.502.585
Baix Priorat	9.468.097	162.338	223.220	927.334	-------	91.774.413
Baronia de Cabassers	561.405	193.083	157.100	5.450	-------	20.105.311
Ulldemolins-Cornudella	1.237.352	155.647	186.100	520.815	-------	42.316.442
TOTAL	14.735.773	629.220	765.374	1.935.373	-------	202.698.751
Any 1970						
Priorat geològic	2.591.547	79.815	176.022	496.293	-------	59.313.306
Baix Priorat	8.028.644	125.123	134.513	802.056	-------	104.150.895
Baronia de Cabassers	258.839	282.940	97.500	10.450	-------	28.236.423
Ulldemolins-Cornudella	956.215	153.538	157.250	370.260	-------	43.532.471
TOTAL	11.835.245	641.416	565.285	1.679.059	-------	235.233.095
Any 1978						
Priorat geològic	1.216.189	87.663	230.891	511.191	130.000	137.404.916
Baix Priorat	6.371.061	131.249	179.291	995.667	370.000	348.087.443
Baronia de Cabassers	175.192	134.175	136.428	13.170	415.000	48.473.412
Ulldemolins-Cornudella	489.197	151.975	179.472	300.115	20.000	100.238.004
TOTAL	8.251.639	505.062	726.082	1.820.143	935.000	634.104.775

Font: Elaboració pròpia a partir de quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

IV.4.2. Productivitat

Les productivitats per hectàrea són molt baixes a la comarca; per analitzar-les prendrem les dades de producció dels anys 1965 i 1978. Com a superfície conreada l'any 1965 admetrem el nombre d'hectàrees del 1963; per al 1978 coneixem les dades superficials de l'any mateix. Les xifres de productivitat que hem calculat s'indiquen en el quadre 22.

Quadre 22. Productivitat per hectàrea.

	Litres de vi		Litres d'oli		Quilos d'amet.		Quilos d'avel.	
	1965	1978	1965	1978	1965	1978	1965	1978
Priorat geol.	1.196,59	440,01	284,01	219,70	181,33	366,49	1.251,36	544,39
Baix Priorat	2.098,42	1.813,56	193,95	138,15	278,63	262,50	759,72	772,43
Baronia de Cab.	1.962,95	995,40	151,31	130,26	383,17	614,54	2.725,00	329,25
Ulldem. Cornud.	1.279,57	935,36	376,86	420,32	618,27	389,31	480,90	202,09
TOTAL	1.700,66	1.182,86	213,84	203,16	320,87	365,96	776,82	484,98

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

Cal interpretar amb cautela les xifres del quadre 22, per tal com les varacions d'aquests anys poden ésser degudes perfectament a la temporalitat de les produccions i a una inexactitud estadística en l'avaluació de les hectàrees i fins i tot de les produccions, a causa de l'heterogeneïtat de les fonts estadístiques en general, i més especialment amb les agràries, quan volem passar d'àmplies unitats a fets concrets. Tot i aquestes dificultats, considerem que le xifres que resulten representatives, si més no, d'una realitat de la comarca: la baixa productivitat per hectàrea.

Les productivitats per hectàrea són, efectivament, molt baixes, i el més greu de tot és que no han experimentat grans increments des de comenáment de segle fins avui; segons dades de Carreres Candi, la producció de vi per hectàrea era de 889,24 litres l'any 1900; la d'oli, de 282,03 litres, la d'avellana 535,07 quilos i la d'ametlla 581,29 quilos. Si comparem aquestes dades amb les del quadre 22, es pot apreciar com en realitat no s'han experimentat increments importants de productivitat en l'agricultura del Priorat en tot el que ha transcorregut de segle.

No cal dir que els conreus prioratins tenen, avui per avui, una productivitat mitjana inferior a la normalment admesa per a l'agricultura catalana, els valors mitjans de la qual es poden fixar entorn dels 3.000 litres de vi per hectàrea de vinya, uns 500 d'oli, uns 1.000 quilos d'avellana i uns 1.200 d'ametlles. Hem de veure la causa d'aquesta baixa productivitat en la gran quantitat de terres que prenen caràcter de marginalitat a causa d'un conreu deficient, perquè el pagès s'hi dedica a temps parcial, perquè són terres de difícil conreu i accés o, encara, perquè es tracta de terres que a curt termini s'a-

bandonaran, si no s'han abandonat ja. Les terres que no tenen aquest caràcter de marginals, tenen unes productivitats "normals" i són terres que podem relacionar amb explotacions de caràcter familiar amb unes característiques i una organització similars a la de l'agricultura d'altres llocs; però aquests tipus d'explotació no deixa d'ésser minoritari dins de l'agricultura de la zona.

IV.5. EL VALOR DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA

Els ingressos agrícoles de la comarca han passat de poc més de dos-cents milions de pessetes l'any 1965 a sis-cents trenta-cinc milions l'any 1978. Aquest increment d'un tres-cents per cent en termes monetaris no és tan gran com sembla si considerem el valor real, ja que la depreciació de la moneda des del 1965 al 1978 ha anat en la relació de 1 a 0,24, de manera que una pesseta de 1965 equival a 4,09 pessetes de 1978 si considerem el valor real de la moneda. Al Priorat, doncs, s'ha experimentat una disminució del valor de la producció agrícola de prop de dos-cents milions de pessetes de 1978 entre 1965 i 1978.

El quadre 23 expressa el valor de la producció agrícola a les diferents zones del Priorat en pessetes constants, així com el valor per hectàrea dels diferents anys, tot referint a les hectàrees conreades respectivament el 1963 i el 1973 les dades de producció de 1965 i 1970.

Quadre 23. Valor de la producció agrícola al Priorat (en pessetes constants de 1978).

1) Valor absolut	1965	1970	1978
Priorat geològic	198.375.570	185.650.640	137.404.916
Baix Priorat	375.357.340	325.992.280	248.087.443
Baronia de Cabassers	82.230.721	88.380.003	48.274.412
Ulldemolins-Cornudella	173.074.240	136.256.630	100.238.004
TOTAL	829.037.871	736.279.553	634.104.775
2) Valor per hectàrea			
Priorat geològic	39.978,95	32.164,00	28.243,55
Baix Priorat	48.420,70	43.488,00	51.545,60
Baronia de Cabassers	37.309,76	46.296,49	30.929,93
Ulldemolins-Cornudella	49.043,42	37.228,58	38.821,84
TOTAL	44.938,19	39.086,87	40.224,86

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

A totes les zones de la comarca s'observa una disminució del valor de la producció agrícola, motivat tant per les baixes productivitats de l'agricultura de la zona com per la depreciació dels preus enfront des d'altres productes. Aquest fet general no és contradictori amb el

que al Baix Priorat entre 1970 i 1978, i també a la Baronia de Cabassers entre 1965 i 1970, s'observi un augment d'aquests valors. En aquest últim cas, la forta davallada posterior s'explica per la crítica situació de l'oli d'oliva, mentre que, en el cas del Baix Priorat, l'augment del valor de producció s'ha de relacionar amb una agricultura més intensiva que a les altres àrees, i a l'augment del preu del vi els anys més recents. Al Priorat geològic les baixes productivitats i la disminució de terres conreades no han permès, malgrat l'augment del preu del vi, de tornar als nivells de producció i d'ingressos anteriors i el mateix podem dir d'Ulldemolins-Cornudella, zona afectada, també, per la crisi oleícola i que no té extensions de vinya comparables a les d'altres zones de la comarca.

Aquests baixos valors de producció per hectàrea comporten uns baixos ingressos mitjans per pagès, i van associats a un problema característics de l'agricultura prioratina: la baixa despesa en adobs i altres productes adreçats a millorar la productivitat. El quadre 24 assenyala en paral.lel els ingressos mitjans per pagès així com les despeses mitjanes en adobs per hectàrea a les diferents zones del Priorat.

Quadre 24. Ingressos mitjans per pagès* i despeses mitjanes en adobs per hectàrea (1978).

	Ingressos per pagès*	Despeses en adobs i* altres productes per ha
Priorat geològic	224.885,28	3.241,30
Baix Priorat	378.767,62	24.975,64
Baronia de Cabassers	199.894,26	14.850,20
Ulldemolins-Cornudella	295.687,32	13.088,21
TOTAL	300.381,22	15.602,36

*No es fa diferència entre pagesos a temps complet o amb dedicació parcial.

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

Els ingressos mitjans del pagès prioratí són baixos, cosa que ens explica la necessitat de l'agricultura a temps parcial. És a la Baronia de Cabassers on aquest ingrés és més baix; segueix el Priorat geològic on, encara, tot i que són superiors als ingressos mitjans per pagès, no ho són les rendes familiars mitjanes ja que, al contrari del que passa a la Baronia de Cabassers, on encara hi ha moltes famílies amb més d'un pagès, al Priorat geològic aquest fet és menys freqüent. A Ulldemolins-Cornudella i al Baix Priorat, on es troben els valors més alts de producció per hectàrea, la situació de l'agricultura familiar és més semblant a la de la Baronia de Cabassers, però amb uns ingressos mitjans més elevats.

El quadre 24 reflecteix també el baix valor de les despeses en adobs, que són particularment baixes al Priorat geològic i a Ulldemolins-Cornudella. És lícit pensar que les baixes productivitats existents tenen relació, entre d'altres coses, amb aquest ús escàs de fertilitzants, però també és veritat que cal buscar-ne les causes en les baixes rendes i els baixos valors de producció de l'agricultura prioratina que

impliquen una descapitalització de les terres, la qual es manifesta entre altres coses en una manca de conreu i de reposició de materials (adobs, replantacions, regadius, marges), fins al punt que el conreu es limita, moltes vegades, a la simple recollida del fruit, acceptant implícitament les minves inevitables i constants d'aquest fins a consumar l'abandó de l'explotació quan el fruit ja no arriba a compensar ni l'esforç de collir-lo. La manca de capital humà i d'expectatives globals per a la zona, així com de mitjans econòmics, no permeten per ara al pagès un replantejament global, més racional, de l'activitat agrícola al Priorat.

Per tal de fer una estimació de la renda agrària, s'ha considerat primer que un tant per cent del valor de la producció es dedica a atendre el cost de reposició i d'amortització del capital. Aquest tant per cent s'ha diferenciat per zones, d'acord amb les dades que disposem referents a costs per tipus de conreu i nivell de mecanització. Així, al Priorat geològic, hem considerat que la relació valor afegit/valor de la producció era del 95%, al Baix Priorat del 85% i a les altres dues zones del 87%. Veiem que són percentatges relativament alts vista la característica de descapitalització que ja hem assenyalat per al conjunt de la comarca. En el quadre 25 s'exposen els resultats d'aquesta estimació de la renda agrària.

Com es pot veure, el pagès del Priorat disposa d'un baix nivell de renda, si hom considera que de l'enquesta de pressupostos familiars de l'INE (actualitzada en el valor monetari per a 1978) resulten més de 500.000 ptes. anyals per a les despeses d'una família pagesa. A partir d'aquesta xifra es pot arribar a la conclusió que el pagès del Priorat no té unes necessitats de consum mínimes cobertes, i adonar-se de la descapitalització existent en l'agricultura comarcal.

Quadre 25. La renda agrària (1978), en ptes/any

	Renda agrícola	Renda per persona ocupada a l'agricultura
Priorat geològic	130.534.600	213.640,9
Baix Priorat	295.874.300	321.952,4
Baronia de Cabassers	42.085.730	173.907,9
Ulldemolins-Cornudella	87.207.060	257.247,9
TOTAL	555.701.690	263.240,6

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

IV.6. LA COMERCIALITZACIÓ AGRÍCOLA I LES COOPERATIVES

A tots els pobles del Priorat hi ha cooperatives excepte a l'Arbolí i a la Morera-Escaladei. Les cooperatives són la base de la comercialització dels productes agrícoles de la comarca, puix que tracten prop del 95% del vi produït a la zona, més del 97% de l'oli, un 60% de les avellanes i ametlles. Els comerciants existents es dediquen bàsicament a la fruita seca i es troben directament relacionats amb Reus, que és el mercat majorista dels productes agrícoles de la comarca. Reus és el punt de destinació dels productes de l'agricultura del Priorat, tant a

través de les cooperatives i la seva relació amb la Unió de Cooperatives com a través dels comerciants exportadors d'oli i fruites seques de Reus.

Els preus de venda són similars entre les cooperatives i comerciants, però aquests últims ofereixen l'avantatge de pagar quasi al comptat, i també paguen generalment el transport de la fruita al magatzem. Malgrat aquests avantatges, les cooperatives continuen essent l'instrument bàsic de la comercialització agrícola en aquesta zona. Això es deu a diversos fets, entre els quals es poden assenyalar: l'esperit cooperativista tradicional existent a la zona, car la majoria de cooperatives es varen crear els anys trenta; la despreocupació del pagès en relació a la comercialització dels seus fruits i el control de la comercialització dels productes agrícoles.

Les cooperatives controlen pràcticament la comercialització del vi i de l'oli, així com també en realitzen la primera transformació. En el comerç de les fruites seques, l'avellana i l'ametlla, hi participen des de data més recent i, per tant, no tenen una situació de domini tan evident, donat que els comerciants o agents existents no tenen necessitat d'una gran infrastructura per entrar en aquest mercat, i continuen una tradició que per a ells és anterior a la de les cooperatives.

Les cooperatives constitueixen el primer grau de comercialització, i han canviat els seus clients de venda, al llarg del temps. Actualment tenen una major integració vertical dins el món cooperatiu a través de les cooperatives de segon grau existents a Reus o a Gratallops, i per un altre cantó s'interessen per la venda al detall, fenomen que ha experimentat també un gran increment. Aquests són els dos canvis més característics recentment experimentats per les cooperatives. L'autoconsum per part dels socis i la venda a majoristes ha tingut un retrocés enfront dels altres sistemes de canalització dels productes. En el quadre 26 es resumeixen per a tota la comarca els percentatges màxims i mínims dins de cada sistema de venda.

L'autoconsum és important per a l'oli, i només es comercialitza en els grans municipis productors de la Baronia de Cabassers, Ulldemolins i el Masroig. La venda al detall del vi pren una considerable importància i és un ingrés important per a les cooperatives, especialment a Falset i als pobles del Priorat geològic, de més fàcil accés. La venda a través de les cooperatives és important pel que fa a les fruites seques la venda de les quals es canalitza a través de la Cooperativa la Unió i alguns comerciants. Gran part de l'oli que es comercialitza també per la Unió i el vi comencen ara a ser embotellats per les cooperatives, preservant en uns casos la denominació d'origen. Les vendes a majoristes han experimentat durant els darrers anys una relativa disminució com a conseqüència del desenvolupament de la venda al detall i de la integració vertical operada dins de les cooperatives.

Les cooperatives

En gairebé tots els pobles de la comarca hi ha una cooperativa agrícola, i ja s'ha explicat el paper que tenen en la comercialització dels productes de la terra. Malgrat això, es troben fortament determinades, en la seva dinàmica, per la situació existent en l'agricultura. La problemàtica agrícola i humana de la comarca es traspassa a les cooperatives, i influeix en llur bon funcionament.

Les instal.lacions cooperatives presenten una baixa capacitat d'utilització, donat que van ser construïdes per a uns nivells de producció

Quadre 26. La comercialització agrícola al Priorat (% sobre el volum total de vendes)

	Autoconsum	Venda al detall	Venda altres cooperatives	Venda majoristes
vi	10%	15%	25%	50%
oli	45%	5%	45%	5%
fruita	5%	---	70%	25%
Vi				
Màxims	l'Arbolí la Bisbal F. Cabassers Ulldemolins	Falset Gratallops Poboleda Bellmunt S.	Lloà la Vilella A. Bellmunt S. Cornudella Porrera	Pradell la Torre de F. Ulldemolins Marçà la Morera
Mínims	Lloà Marçà la Vilella A. Falset	l'Arbolí Cabassers la Morera Pradell Ulldemolins	l'Arbolí la Bisbal F. Cabassers Falset Poboleda	Bellmunt de S. Cornudella Gratallops Lloà Torroja
Oli				
Màxims	Bellmunt S. Cornudella Falset Gratallops Lloà la Morera Poboleda Pradell la Torre de F.	la Figuera	Cabassers la Bisbal F. Ulldemolins	Margalef el Masroig Porrera
Mínims	la Bisbal de F. Cabassers Ulldemolins Margalef			
Fruites				
Màxims			la Morera Ulldemolins	Falset la Figuera Gratallops Lloà Margalef Torroja
Mínims	tots els pobles		Falset Gratallops Lloà Margalef Torroja la Vilella A.	l'Arbolí Cornudella Guiamets la Morera Poboleda Pradell Ulldemolins Vilella Baixa

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

més alts. En la majoria d'instal.lacions, l'obra es troba en bon estat, mentre que, per contra, la maquinària és obsoleta, i fins i tot moltes d'elles ja constitueixen veritables peces de "museu" de tan antigues, puix que la majoria de màquines són anteriors als anys trenta. Les cooperatives actuals tenen poca capacitat financera per renovar màquines i aparells, i les baixes produccions existents fan difícil la seva amortització en cas de renovació; es troben per altre cantó amb uns costos de transformació del producte massa elevats, la qual cosa ha obligat algunes cooperatives a ocupar els socis durant el temps de la collita per reduir costos. El temps de la collita s'allarga massa donada la producció existent, puix que hi ha poca gent dedicada a recollir els fruits, la qual cosa obliga la cooperativa a estar molts dies oberta, amb el consegüent augment dels costos.

Les cooperatives han tingut un paper molt important en l'agricultura de la zona, i el seu possible dinamisme actual s'ha de relacionar amb l'existent en l'agricultura de cada àrea i amb les diferents possibilitats de transformació i venda al detall de cadascuna d'elles, que depèn de l'emplaçament, la producció agrícola i la capacitat de producció. És en la venda al detall i amb un potenciament de la integració vertical de les cooperatives com podem obtenir un major marge comercial i la revaloració dels fruits del camp.

La majoria de cooperatives tenen unes elevades despeses d'elaboració i unes màquines i instal.lacions obsoletes. En alguns municipis llur activitat és pràcticament inexistent. Això és una realitat que es pot generalitzat si no hi ha una reactivació de l'agricultura de la zona. Aquí cal incidir en un fet que caldrà considerar molt seriosament en pensar en un potenciament agrícola del Priorat, que és el paper que hi han de fer les cooperatives. Aquestes estan en una situació tan crítica com la de l'agricultura, a la vegada que són les úniques organitzacions, o si es vol "empreses", capaces de potenciar avui l'agricultura de la comarca; per realitzar aquesta funció han d'entrar en un camp en el qual fins ara no han participat, com és interessar-se per l'augment i la reconversió de les produccions. Amb aquesta finalitat caldria dotar les cooperatives dels instruments necessaris per poder dur a terme aquestes realitzacions.

IV.7. LA RAMADERIA

Dins de l'activitat primària de la comarca la ramaderia és un ingrés relativament important. Generalment els ramaders són pagesos que deixen l'agricultura cada vegada més com a activitat secundària.

Hi ha granges a tots els pobles de la comarca, bé que les principals concentracions es donen a Falset, Ulldemolins, Marçà i Cornudella, pel que fa a l'aviram, i a Pradell i Margalef pel que fa als porcs. Aquest tipus d'explotació és el més generalitzat dins d'aquest camp i permet -malgrat els inconvenients que pot tenir- unes possibilitats d'actuació amb un finançament flexible per al pagès, que no té necessitat d'utilitzar amb excés els propis recursos.

Pel que fa a porcs i aviram, es donen també algunes instal.lacions a les cases, essencialment en algorfes i corrals, sobretot a Cornudella i a Ulldemolins pel que fa a pollastres i a Margalef i Poboleda pel que fa a porcs; aquestes explotacions són clarament marginals; cada vegada són menys significatives davant de l'explotació especialitzada en aquestes activitats i adaptada a la integració vertical.

La crida de gallines no és tan estesa per la comarca. La principal

concentració es troba a Falset, i també hi ha granges a l'Arbolí, Pradrell i Ulldemolins. La integració no és un fenomen tan generalitzat com en el cas de porcs i pollastres, i la majoria de ramaders autofinancen els costos de cria i comercialització, bé que es dóna algun tipus d'integració -més cooperativista que vertical- amb la Comarcal d'Avicultura i la Unió. No existeixen instal.lacions adaptades en habitatges, algorfes o baixos, ni tampoc trobem gran nombre d'aquest aviram als pobles, amb l'excepció d'alguns corrals destinats bàsicament a l'autoconsum.

La cria de conills és també força estesa per la comarca, bàsicament amb finalitats d'autoconsum. Aquesta mena d'explotacions han estat difícils de detectar i no tenen un interès econòmic gaire destacat. Tanmateix hi ha a la comarca dues granges especialitzades en la cria de conills, l'una a Falset i l'altra a la Bisbal. Hi ha petites explotacions casolanes adreçades a una explotació econòmica més que no a l'autoconsum, essencialment al Masroig, Poboleda i Ulldemolins.

Dins d'aquest capítol podem esmentar ramats de bens i cabres a molts pobles. L'explotació és realitzada directament pel pastor que ven la carn als comerciants de la comarca o d'àrees properes, i la llet, eventualment, al poble al terme del qual duu el ramat. A Falset hi ha una explotació de bestiar boví d'un cert volum, que subministra llet al mercat local i a zones pròximes.

El ramader que cria aviram i porcs, normalment continua explotant les terres, encara que l'agricultura sigui per a ell una activitat com més va més secundària; en els casos dels ramaders que crien ovelles i cabres ja trobem una especialització del treball completament deslligada de l'agrícola, ja que la "manca" de pastures i la necessitat d'anar-ne buscant l'obliga a un continuat "nomadisme" per la zona.

Les rendes que origina la ramaderia en el Priorat són prou importants. Al quadre 27 queden reflectides, així com també el sistema de càlcul emprat per a les diferents zones de la comarca segons el tipus de bestiar.

El càlcul és empíric i parteix de considerar el nombre de caps existents i una uniformitat de costos i productivitats. Per als pollastres i porcs no hi ha hagut gaire problema, per tal com són coneguts els costos que té el criador a partir de la integració vertical, que representa que cobra de 12 a 13 pessetes per pollastre, preu del qual cal descomptar 5 pessetes (cas màxim) per a amortització d'instal.lacions i altres despeses; en el cas dels porcs el preu de la integració del pagès oscil.la entre les 425 i les 450 pessetes del que cal descomptar entre 125 i 150 pessetes per a arribar a una renda neta de 300 pessetes per cap. Aquests valors, els hem generalitzat per a totes les explotacions de la zona.

Per a les gallines hem considerat els costos i preus de la Llotja de Reus i una producció d'uns 300 ous anyals per gallina, de què resulta una renda bruta de 450 pessetes per gallina en un període de 18 mesos -temps mitjà de rotació- que representaria 300 pessetes brutes l'any i considerem una amortització d'instal.lacions de 100 pessetes per gallina.

Per als conills també hem considerat la renda a partir del mercat de Reus; en aquest cas, els costos són inferiors, donada l'absència de pinsos i de cura veterinària, cosa que representa en principi una rendibilitat relativa més gran però un fre a l'absoluta, ja que aquest tipus d'explotació fluctua molt en els seus resultats i no permet d'augmentar gaire de volum.

Quadre 27. La ramaderia i la seva renda a les diverses zones de la comarca

	Priorat geològic	Baix Priorat	Baronia de Cabassers	Ulldemolins-Cornudella	TOTAL
Pollastres					
Nombre de caps	77.000	207.000	33.000	197.000	514.000
Renda estimada (5 rotacions anyals a 8 ptes/capxrotació)	3.080.000 ptes.	8.280.000 ptes.	1.320.000 ptes.	7.880.000 ptes.	20.560.000 ptes.
Gallines					
Nombre de caps	-------	36.000	-------	11.000	47.000
Renda estimada (200 ptes. per cap i per any)	-------	7.200.000 ptes.	-------	2.200.000 ptes.	9.400.000 ptes.
Porcs					
Nombre de caps	520	8.000	935	1.400	10.885
Renda estimada (300 ptes. per cap i rotació. 2 rotacions anyals)	312.000	4.800.000 ptes.	561.000 ptes.	840.000 ptes.	6.513.000 ptes.
Conills (no autoconsum)					
Nombre de caps	480	760	-------	1.050	2.290
Renda estimada (2 rotacions anys 250 ptes/capxrotació)	50.000 ptes.	1.600.000 ptes.	500.000 ptes.	50.000 ptes.	2.200.000 ptes.
Boví, cabrum i ovi					
Nombre de caps	480	760	-------	1.050	2.290
Renda estimada	960.000 ptes.	6.630.000 ptes.	-------	2.100.000 ptes.	9.690.000 ptes.
TOTAL RENDA RAMADERA	4.402.000 ptes	28.510.000 ptes.	2.381.000 ptes	13.070.000 ptes.	48.363.000 ptes.

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'agricultura i ramaderia.

La ramaderia és una font de renda interessant per a la comarca, però secundària dins el sector primari i amb un limitat nombre de persones que en viu. El Priorat no és una comarca que ofereixi característiques especialment adients per a pensar en un desenvolupament fort de la ramaderia, i per una altra banda aquesta activitat es troba condicionada per un sèrie de fets externs a l'explotació, com són els límits que marquen les grans empreses d'integració, que tendeixen a incrementar el nombre de caps per explotació més que no el nombre d'aquestes. Es fa difícil de preveure un desenvolupament de la ramaderia a la comarca; pel que fa a la integrada, pels límits que marquen les empreses i per la manca de capitals i de vegades d'iniciativa a la comarca; pel que fa a la que no es troba en aquestes condicions, per la marginalitat en que està. Al pagès de la comarca, li manca en general la iniciativa necessària per intentar aquest tipus "d'aventures"; la seva precaució fa que si no veu les coses molt clares sigui rebec a un canvi d'activitat. No obstant això, aquesta activitat s'ha de considerar interessant per a la comarca vista la renda que representa i les possibilitats d'un cert creixement que pot tenir si pensem en la desconcentració espacial que ha experimentat els darrers anys respecte a la seva implantació tradicional al Camp, desconcentració que es pot veure encara augmentada a partir d'una progressiva especialització del Camp en activitats industrials i de serveis.

IV.8. LA RENDA EN EL SECTOR PRIMARI

Són tres els components bàsics de la renda del sector primari: l'estrictament agrícola, el de la ramaderia i finalment el forestal. Els dos primers, els hem estimats anteriorment i del forestal, apartat que hem analitzat en l'epígraf de recursos naturals, en fem l'estimació a partir de la informació de llenyataires que treballen a la comarca. Partim de la base d'unes tallades d'entre quatre i cinc mil arbres anyals que actualment es paguen entre 60 i 70 pessetes arbre. Considerant els valors màxims obtindrem 350.000 pessetes de renda forestal a la comarca, xifra realment insignificant enfront dels altres components de la renda del sector primari.

La renda generada puja a més de sis-cents milions de pessetes, de les quals més del 90% tenen el seu origen a l'agricultura i la resta a la ramaderia, llevat de la quantitat insignificant procedent de l'activitat forestal.

El quadre 28 detalla la renda del sector primari en la comarca i la seva distribució percentual.

Quadre 28. Les rendes del sector primari

Agricultura	555.701.690 ptes.	91,94%
Ramaderia	48.363.000 ptes.	8,00%
Forestal	350.000 ptes.	0,05%
TOTAL	604.414.690 ptes.	100,00%

Font: Elaboració pròpia.

Si tenim en compte que la població activa del Priorat que treballa al sector primari puja a 1.465 persones, aquest total representa una

renda mitjana de 412.569 pessetes per persona ocupada en el sector primari, sense comptar, és clar, la part de la població agrícola amb dedicació només parcial (646 persones més).

IV.9. RESUM DEL CAPÍTOL IV: EL SECTOR PRIMARI

- És en relació amb el sector primari que les quatre zones en què s'ha dividit la comarca en aquest estudi prenen unes característiques més específiques, per tal com són diferents d'una zona a una altra els sòls, els tipus de conreus i l'especialització agrícola.
- Des del començament del segle les terres conreades han disminuït en dotze mil hectàrees. És al Priorat geològic on aquesta disminució ha estat més greu. L'any 1978 solament s'hi conreava un 44,15% de les terres explotades l'any 1900.
- Aquesta disminució de conreus ha afectat bàsicament les terres de vinya, que han experimentat una disminució superior a les 12.000 hectàrees en aquests anys. El Priorat ha experimentat un canvi de conreus; al costat d'aquest disminució de vinya, s'han incrementat les hectàrees d'avellaner, ametller i olivera, i actualment comencen a aparèixer plantacions de fruiters.
- El conreu dominant al Priorat geològic és la vinya i després l'avellaner, igual que al Baix Priorat. A la Baronia de Cabassers el conreu dominant és l'olivera, seguida de l'ametller. A la fossa d'Ulldemolins-Cornudella, el primer conreu és l'avellaner i segueix després la vinya.
- Caldria incrementar les hectàrees de regadiu aprofitant les terres planeres existents, on es podria buscar un conreu més intensiu i amb marges d'explotació més grans. Aquesta mesura permetria un augment interessant de les rendes agrícoles de la comarca.
- L'explotació típica al Priorat és la de deu a vint hectàrees. Aquest tipus d'explotació, que sembla d'una grandària adient a les característiques físiques de la comarca, troba l'inconvenient de l'excessiva parcel.lació i la dificultat de mecanització en molts llocs, a causa de l'estructura del terreny, les poques obres d'infrastructura realitzades i les característiques de les plantacions existents.
- El tipus d'explotació dominant és la propietat. La parceria era potser important encara l'any 1972, -com indiquen les xifres del Cens Agrari- però avui dia és una figura poc rellevant. L'existència de parcers l'any 1972 es podria explicar en funció de l'oferta de terres existents llavors -davant l'abandó i l'emigració- i les baixes rendes agrícoles que obligaven al cultiu extensiu. Aquest fet va implicar una descapitalització de la terra davant la necessitat d'incrementar rendes a curt termini.
- L'agricultura a temps parcial és un fenomen molt estès per la comarca, així com el nombre de propietaris agrícoles que no hi viuen. Aquests fenomens poden portar fàcilment a un abandó important de terres a termini mitjà o bé a unes disminucions de productivitat considerables.
- El pagès del Priorat ha adoptat el motocultor com a eina de treball bàsica. L'ús atípic d'aquesta màquina en una zona de relatiu "monocultiu" arbori es deu més que res al fet que és més fàcil d'amortitzar aquesta màquina que no un tractor, encara que això representi més feina per hectàrea conreada.
- La productivitat agrícola de la comarca és inferior a la considerada actualment com a mitjana per als conreus que s'hi fan, i no gaire

més alta que la que s'aconseguia a la comarca a començament de segle. Aquesta baixa productivitat és lògica donades les característiques del terreny i de les plantacions i de la forma d'explotació.

- El valor de la producció agrària, en termes reals, ha experimentat a la comarca una disminució entre 1965 i 1978, disminució que també es pot estimar que s'ha donat per hectàrea conreada a totes les zones amb l'excepció del Baix Priorat.

- La renda per pagès no permet considerar uns nivells de consum mínims a partir d'aquesta activitat. D'aquí ve la importància que prenen l'agricultura a temps parcial i l'emigració.

- Les cooperatives tenen un gran paper en la comercialització de la producció agrícola de la comarca. Això no obstant, es troben clarament limitades per la dinàmica de la producció agrícola de la zona i amb una maquinària vella i obsoleta encara que amb bones instal.lacions d'infrastructura. No deixa d'ésser contraditori que aquestes institucions siguin actualment les úniques organitzacions estructurades dins de l'activitat de la comercialització agrícola de la zona. Sembla que és per elles que ha de passar qualsevol possibilitat de revitalització de l'agricultura de la comarca.

- La ramaderia té dos vessants diferents a la comarca. El més dinàmic, amb explotacions especialitzades i integrat en empreses i/o mercats forans; l'altre, de pasturatge i d'autoconsum, amb uns sistemes d'organització i de cria que en limiten l'expansió. La ramaderia és una part important de la renda del sector primari, però no s'hi veuen unes grans perspectives de desenvolupament. Tot i això, cal aprofitar totes les possibilitats d'expansió que ofereixi, sobretot l'avicultura, potenciades per la tendència existent de desplaçar les instal.lacions del nucli costaner del Camp cap a l'interior.

V. EL SECTOR SECUNDARI: MINERIA, INDÚSTRIA I CONSTRUCCIÓ

En aquest capítol analitzarem el sector secundari, la seva evolució, així com les seves perspectives futures. L'anàlisi serà dinàmica, ja que hom disposa de dades de 1964 (*El desarrollo industrial de Cataluña* part IV, "La localización de la industria en Cataluña". Rafael Pujol Marigot. Manquen, però, les xifres per a algunes viles de la comarca), de 1970 (xifres agregades a nivell comarcal, elaborades pel C.I.D.C. a *Explotaciones de base de datos*, a partir d'una cinta de l'INP), de 1976 del Registre Industrial del Ministeri d'Indústria i per a 1978 elaborades per nosaltres mateixos (vegeu annex estadístic).

V.1. LA MINERIA

A l'any 1964 hi havia 263 llocs de treball en aquesta activitat; a Bellmunt, principal nucli miner, n'hi havia 232, al Molar 27, als Guiamets 2, a la Bisbal i Poboleda 1. L'any 1970 hi havia 146 llocs de treball i el 1978 no hi ha cap activitat minera. La davallada ha estat ràpida i amb uns efectes molt crítics per a l'economia del Priorat, puix que ha significat una pèrdua de 263 llocs de treball industrial en 15 anys i la disminució, com a conseqüència directa, d'uns set-cents habitants entre Bellmunt i el Molar, viles on es trobaven la gran majoria d'explotacions mineres de la comarca.

És a la part baixa de la conca del Siurana, a les terres de llicorella, on es concentraven la majoria d'explotacions mineres a la comarca, principalment de mineral de plom. Les viles del Molar i Bellmunt eren les més beneficiades per aquesta activitat. Avui aquestes viles han experimentat un canvi negatiu, si es consideren els efectes que pot tenir passar d'una activitat secundària com a base productiva a l'agricultura, amb l'emigració que això comporta.

La mineria al Priorat no té possibilitats a mig termini, donat l'estat en què han quedat les antigues instal.lacions, clarament desmantellades. Les màquines s'han convertit en ferro vell la majoria de vegades i les construccions (naus, proteccions, terrers, abocadors, etc.) s'han enrunat. El mateix passa amb els pous i galeries: si es volgués reobrir-les, les inversions necessàries per condicionar-les serien molt elevades.

El futur de la mineria al Priorat depèn de nous descobriments més que no pas de les antigues explotacions, ja que no es pot confiar ni en les instal.lacions que hi havia, ni en la mà d'obra que hi treballava, ja que els minaires s'han vist obligats a emigrar o canviar d'activitat, o simplement ja s'han retirat.

V.2. L'ACTIVITAT INDUSTRIAL

Una de les variables bàsiques per a veure la importància d'aquesta activitat productiva en una zona és l'ocupació. Al Priorat hi ha, l'any 1978, 922 llocs de treball industrial que signifiquen el 18% de *la població activa* existent. La importància del sector industrial a la comarca ha anat creixent a partir de 1970, data en la qual hi havia 517 llocs de treball (11% de la població activa). El dinamisme de creació de nous llocs de treball industrial entre aquestes dues dates ha estat important, puix que l'increment ha estat d'uns 50 llocs de treball industrial anuals, que signifiquen un augment global del 78% en tot el període.

V.2.1. Anàlisi dels principals sectors

Aquest augment de 405 llocs de treball industrials ha significat, malgrat tot, un cert impacte en l'estructura industrial de la comarca que es reflecteix en el quadre 29, on s'exposa l'ocupació per sectors industrials els darrers anys.

Quadre 29. Variacions de l'ocupació industrial al Priorat

	1970	1976	1978
Alimentació i begudes	102	109	94
Confecció	205	282	556
Fusta i mobles	75	49	79
Paper i arts gràfiques	10	10	14
Química	30	8	10
Auxiliar construcció	10	12	33
Metall	85	175	81
Tallers reparació	--	--	55
TOTAL	517	654	922

Font: Elaboració pròpia i dades CIDC.

A aquestes xifres, corresponents a tres anys, hi ha variacions molt fortes dins d'una tendència a augmentar l'ocupació industrial a la comarca. Algunes de les diferències bàsiques observades són originades per dos factors a considerar:

a) El dinamisme propi que pugui haver-hi en l'activitat industrial a l'àrea.

b) Al fet que les dades de 1978 procedeixen d'una enquesta directa, i per tant són una aproximació a la realitat de la comarca que té en compte tota mena de relació laboral, mentre que a les altres estadístiques només hi ha l'ocupació assalariada. Passem a continuació a analitzar l'ocupació industrial a la comarca, sector per sector.

Confecció. A tots els sectors hi ha variacions en l'ocupació, especialment a la confecció, que és el sector bàsic de la zona, puix que representa el 60% de l'ocupació industrial de la comarca, el 1978, mentre que l'any 1970 només significava el 39% i el 1976 el 44%. És en aquest sector on es troben les empreses amb un nombre més gran de treballadors. Aquesta activitat implica el treball a domicili de 93 persones, és a dir, que unes 463 treballen en tallers. La vila de Falset concentra la major part de l'ocupació, amb 394 persones en tallers. Segueixen Cornudella, amb 21 persones; el Masroig, amb 15; la Bisbal, amb 10; Cabassers, amb 8; i Ulldemolins, amb 7. Aquestes viles ocupen, amb els seus tallers de confecció prop del 90% de la mà d'obra industrial femenina de la comarca.

Dins d'aquesta activitat hi ha molta ocupació a domicili, fet que és motivat d'una banda per les dificultats d'accessibilitat cap els municipis on hi ha els tallers i per l'altra per la impossibilitat de tenir una feina contínua i per l'interès de l'empresa en el treball a preu fet i a domicili.

Alimentació i begudes. Alimentació i begudes és un sector important a la comarca. La seva ocupació s'ha mantingut, encara que lleugerament a la baixa, i indubtablement ha perdut la importància relativa que tenia dins l'ocupació industrial comarcal, ja que ha passat de significar el 10% el 1970, al 16% el 1976, i al 10% l'any 1978.

L'activitat bàsica d'aquest sector es troba en un doble vessant; per una part, en funció del mercat local, es distribueix per tota la comarca en relació amb la població existent; i, per l'altra, s'orienta al mercat exterior.

També hi ha a la comarca fabricants d'escumosos i alguna planta embotelladora de vi, amb un emplaçament motivat per consideracions més àmplies que no les del mercat local i interessats en els inputs que ofereix la zona.

Fa alguns anys hi havia al Priorat algunes fàbriques d'alcohol, concretament a Falset i Cornudella, que aprofitaven les facilitats d'obtenció d'inputs a través de l'elaboració del vi. L'antiguitat de llurs instal.lacions i la disminució de la producció de raïm a la zona, sembla que les ha fetes inviables.

Metall. El metall és un sector amb fortes oscil.lacions en l'ocupació, i més encara si considerem també l'activitat dels tallers de reparació. És el segon sector per l'ocupació que genera a la comarca. A partir de la meitat de la dècada analitzada té una tendència a la baixa, car de representar el 16% de l'ocupació l'any 1970 arriba al 26% el 1976 i al 14% l'any 1978 (considerant conjuntament l'activitat transformadora i reparadora).

A excepció dels tallers de reparació (automòbils, electrodomèstics, fontaneria i electricitat) l'activitat del metall és clarament "exportadora", és a dir, el seu mercat no és la comarca. Això podria ser interessant si a la zona hi hagués uns avantatges objectius d'emplaçament de cara a l'atracció d'indústries; però l'activitat es resumeix a petits tallers que ocupen una posició molt marginal. L'activitat a la zona està poc capitalitzada, i és clarament d'ocupació extensiva, amb la qual cosa es pot parlar de la inexistència d'integració productiva entre les empreses existents a la comarca i la manca d'infrastructura industrial així com d'inputs, amb l'excepció d'una mà d'obra no especialitzada. Aquest fet fa pensar que l'expansió futura del sector sigui una mica problemàtica i difícilment es produeixi a partir de les activitats existents.

Fusta i mobles. La fusta i mobles és una activitat industrial que també té una pèrdua de pes relatiu a la comarca, però en termes generals podem dir que manté estable el seu nivell d'ocupació. L'any 1970 representava el 14% de l'ocupació industrial, un 7% l'any 1976 i un 8% per a 1978.

De fusters n'hi ha per gairebé tots els pobles de la comarca, dedicats a les necessitats de consum local i esporàdicament cobrir alguns encàrrecs de l'exterior. Aquest no és tant el cas de Falset, Cornudella i Capçanes, on trobem fusters amb unes demandes més o menys fixes de mobles per a mercats externs a la comarca. A Capçanes hi ha una empresa -amb cert dinamisme- que subministra taüts per al mercat espanyol. Hi ha un serradora a Cornudella (fins fa poc n'hi havia una altra a Falset), que no té una relació productiva gaire intensa amb els tallers existents a la zona, puix que els seus mercats i el proveïment d'inputs són de fora de la comarca.

Indústria auxiliar de la construcció. Pràcticament concentra tota la seva activitat a Falset. Té un percentatge cada cop més creixent dins de l'ocupació industrial de l'area, puix que els anys 1970 i 1976 representava el 2% de l'ocupació industrial, mentre que el 1978 fou un 3,5%.

Es fan rajoles, teules, mosaics i biguetes. A Falset hi ha diverses empreses, i algunes d'elles es dediquen alhora a l'activitat productiva i a la comercialitzadora; a Pradell hi ha una guixera (actualment convertida en magatzem). El mercat d'aquestes empreses és essencialment comarcal.

Paper i arts gràfiques. Aquesta activitat es resumeix en una empresa a Cornudella i tres a Falset. Hi ha una certa tendència a la disminució relativa de l'ocupació, que passa del 2 i el 3% a l'1,5% per als anys que analitzem, fet que podríem atribuir a increments en les productivitats. El mercat d'aquestes empreses és de caràcter provincial i han tingut una possibilitat d'expansió important a partir d'una demanda interna molt lligada a l'embalatge dels tallers de confecció, fenomen clau per a la integració productiva de la comarca.

La química. L'activitat de la indústria química és pràcticament inexistent a la comarca, i només trobem a Falset una petita empresa de lleixius, a Marçà un magatzem de distribució, i a Cornudella una empresa de transformats plàstics, que és la més gran d'aquest sector. En total representa un índex d'ocupació del 6% a l'any 1970 i de l'1% el 1976 i el 1978. La seva producció és per als mercats de fora de la comarca, amb l'excepció de la fàbrica de lleixius de Falset, que en subministra al mercat local.

En síntesi, hom dedueix la feblesa del sector industrial al Priorat, tant pel que fa a les indústries orientades cap a un mercat local reduïdíssim com a les exportadores. L'existència d'un cert contingent de mà d'obra barata procedent de l'agricultura no deixa de ser, però, un factor de localització a tenir en compte, dintre de certes limitacions, per a empreses amb una baixa relació capital-treball.

V.3. LA GRANDÀRIA DE LES EMPRESES I ELS SEUS EFECTES SOBRE L'ÀREA

A la comarca hi ha tretze empreses industrials amb més de deu treballadors, dues amb més de vint-i-cinc i una amb més de tres-cents. Si distribuïm els treballadors segons la grandària de l'empresa, podrem veure la importància que per l'ocupació tenen les grans empreses de la zona (quadre 30).

Quadre 30. Nombre de treballadors segons la grandària de les empreses. Any 1978.

	Nombre treb. a domicili	Nombre de treballadors/empresa 1-4	5-9	10-24	25-44	+50*
Priorat geològic	19	52	--	29	--	--
Baix Priorat	44	184	43	45	32	315
Baronia de Cabassers	6	18	8	10	--	--
Ulldemolins Cornuedella	24	30	21	42	--	--
TOTAL	93	284	72	126	32	315

*Es tracta d'una sola empresa amb 315 treballadors.

Font: Elaboració pròpia a partir quadres de l'annex d'indústria.

Les empreses de més de deu treballadors ocupen respectivament el 40% 60%, 43% i 54% de la mà d'obra industrial a cada un de les zones del Priorat. Creiem que de la grandària de les empreses de la zona es poden treure algunes conclusions que posteriorment analitzarem amb més profunditat. Per ara podem dir:

1) La producció industrial del Priorat es destina bàsicament a "l'exportació", puix que les empreses amb més de deu treballadors difícilment depenen del mercat local.

2) Hi ha una dualitat productiva a la zona, diferenciada entre indústries que subministren al mercat comarcal i d'altres que ho fan a l'exterior, que corresponen a les empreses més grans.

3) La gestió i supervivència de les empreses de l'àrea està molt influenciada per evolucions conjunturals de caràcter general i per circumstàncies personals del propietari, la qual cosa és òbvia donada la seva estructura i grandària. Hauríem d'exceptuar d'aquesta afirmació la indústria més gran de la zona.

4) Les "grans" indústries existents a la comarca generen pocs efectes multiplicadors; aquest es concreta a les rendes salarials, que permeten la supervivència de les activitats subministradores al mercat local, però no creen grans interrelacions industrials que potenciïn els factors objectius de localització de la zona, que per altra part es troben bastant limitats.

V.4. EMPLAÇAMENT DE L'ACTIVITAT INDUSTRIAL AL PRIORAT

Existeix una concentració de les activitats industrials a les viles més grans de la comarca, concretament a Falset i Cornudella. Falset l'any 1978 té el 25,44% de les empreses de la comarca i el 60,95% dels llocs de treball industrials; Cornudella, l'altra gran vila de la zona, el mateix any, té el 12,42% de les empreses i el 9,32% de llocs de treball. La resta de llocs de treball es distribueixen de forma gairebé uniforme per tota la comarca en funció de la població. Els mínims es troben a l'Arbolí, la Figuera i la Vilella Alta i destaquen com a centres relativament importants -dins els nivells en què ens trobem quant a llocs de treball industrial- Gratallops, Ulldemolins, el Masroig i Marçà.

Aquesta concentració de l'activitat industrial a Falset i, amb menys

Quadre 31. Importància de Falset i Cornudella en l'activitat industrial de la comarca (% sobre el total) dins de cada sector pel que fa al nombre d'empreses (E) i de treballadors (T). Any 1978.

	Alimentació i begudes		Confec-ció		Fusta i mobles		Paper i arts gràfic.		Auxiliar Construc-ció		Química		Metall		Tallers de reparacions d'automòbils	
	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T
Falset	1,42	17,02	40	75,35	20,58	27,84	75	85,71	71,42	84,44	33,33	10	11,11	14,81	47,61	76,36
Cornudella	1,11	9,57	20	5,57	11,76	24,05	25	14,29	---	---	33,33	80	11,11	14,81	14,78	9,09
TOTAL	2,53	26,59	60	80,92	32,34	51,89	100	100	71,42	84,84	66,66	90	22,22	28,62	61,89	85,45

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'indústria.

relleu, a Cornudella no és la mateixa per als diferents sectors industrials emplaçats a la comarca, com es manifesta al quadre 31.

V.5. LES INVERSIONS INDUSTRIALS

Són molt poques les inversions superiors a un milió de pessetes realitzades a la comarca des de 1964 fins a 1978, puix que, segons dades de Registre Industrial del Ministeri d'Indústria i Energia, facilitades per la COCIN de Tarragona, aquestes s'eleven a 46.807.000 pessetes i comporten la creació de 162 llocs de treball industrial.

Podem distribuir aquestes inversions al llarg del temps i es pot veure segons el quadre 32 com hi ha dos moments determinats per a les inversions industrials al Priorat: un a la meitat de la dècada dels seixanta i l'altre del 73 al 75.

Quadre 32. Les inversions industrials al Priorat (en milions de pessetes).*

Inversions definitives	1964	1965	1966	1967	1972	1974	1975	1978
Noves	--	1,858(16)	5,251(27)	--	--	--	12,298(17)	--
Ampliacions	--	--	--	--	1,169(-)	23,751(72)	--	--

*Entre parèntesis l'ocupació resultant.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades per la COCIN de Tarragona

Aquestes inversions s'han concretat en quatre sectors i totes elles a Falset, cosa que confirma per una part l'especialització productiva de la indústria del Priorat dependent de la confecció i per altre lloc la concenctració de les activitats industrials a Falset. Al quadre 33 s'indiquen els sectors industrials on s'ha invertit al Priorat, distingint entre noves inversions i ampliacions de les existents.

Quadre 33. Inversions realitzades per sectors (en milions de pessetes)*

	Noves	Ampliacions
Confecció	9,589 (73)	20,969 (63)
Arts gràfiques	---	3,951 (9)
Mecanoplàstics	10,568 (13)	---
Altes	1,730 (4)	---
TOTAL	21,887 (90)	24,920 (72)

*Entre parèntesis l'ocupació resultant.

Font: Vegeu quadre 31.

El nombre de llocs de treball industrials creats és important, puix que impliquen més d'un 17,5% de l'ocupació industrial de l'any 1978 i prop d'un 29% de l'ocupació industrial de Falset, lloc on s'han realitzat aquestes inversions. Malgrat aquest fet positiu, cal ressaltar que la creació d'aquests llocs de treball no ha impedit la disminució de la població, ni ha permès un fort transvasament d'un excedent de

mà d'obra agrícola cap a la indústria, encara que ha possibilitat l'ocupació industrial de mà d'obra femenina, que és actualment la que integra en major part la població activa industrial.

Hi ha una altra dada interessant a comentar per analitzar les inversions realitzades a la comarca durant els tres últims anys. Es tracta d'unes enquestes que hem realitzat als empresaris del Priorat amb més de cinc treballadors, que, malgrat no representar tots els sectors, costitueixen una mostra significativa. D'aquestes enquestes podem determinar, segons el quadre 34, les inversions realitzades i la forma de finançar-les.

Quadre 34. Inversions realitzades els últims tres anys i forma de finançar-les (en milions de pessetes)

Sector	Inversió total	Crèdits	Autofinançament
Alimentació i begudes	9,00	9,00	---
Confecció	40,00	28,00	12,00
Fusta i mobles	8,00	1,60	6,40
Metall	6,80	6,12	0,68
Altres	24,00	19,20	4,80
TOTAL	87,80	63,92	23,88

Font: Elaboració pròpia a partir quadre de l'annex d'indústria.

Aquesta xifra és molt superior a les abans considerades. Una causa en pot ésser que aquesta última té en compte la inversió en terrenys i instal.lacions, a més de la d'equip. És important considerar la dada del quadre anterior sobre l'origen d'aquestes inversions: si es recorre a crèdits o bé a l'autofinançament, determina que un 73% de les inversions reben el finançament de tercers, és a dir, crèdits, i aquesta opció és molt rellevant a totes les activitats menys a fusta i mobles. Ho podríem relacionar amb les menors inversions realitzades i amb el fet que es procura augmentar la productivitat en les instal.lacions existents, la qual cosa dóna una major opció a l'autofinançament. Els crèdits, com a forma general de finançament, acostumen a ésser personals i en alguns casos hipotecaris. Són poques les empreses del Priorat que tenen una capacitat de crèdit per si mateixes independentment del patrimoni de l'empresari, a part que són poques les societats; es tracta, la majoria de les vegades, d'empreses de caràcter personal. Aquests crèdits acostumen a ser a termini mitjà.

V.6. LA RENDA INDUSTRIAL

Hem estimat la renda generada per l'activitat industrial mitjançant les enquestes esmentades anteriorment. En aquestes es demanava el volum de vendes, cost de la primera matèria i de l'energia, considerant que la diferencia entre aquestes últimes magnituds i el volum de vendes era el valor afegit brut. A partir d'aquesta consideració estimem el valor afegit per treballador i el generalitzem per al sector corresponent. Per als sectors on no hi ha xifres concretes considerem la mitjana dels valors afegits dels sectors dels quals hi ha dades, i d'aquesta manera trobem el valor afegit brut de l'activitat industrial a la comarca. A alimentació i begudes hem fet una excepció incloent-hi el valor mitjà de les altres activitats, donat que l'en-

questa ens dóna un valor afegit molt elevat per treballador, ja que correspon a empreses vinateres que tenen una activitat comercial important i pocs treballadors. L'enquesta ens dóna un valor de 1.333.333 pessetes com a valor afegit per lloc de treball en aquest sector, que creiem que no és representatiu per a les petites empreses d'alimentació existents a al zona, motiu pel qual hem determinat aplicar a aquest sector la mitjana comarcal.

El quadre 35 ens indica les mitjanes de V.A.B. per treballador per al sector industrial i el V.A.B. comarcal.

Quadre 35. El V.A.B. a l'activitat industrial del Priorat

	V.A.B./treballadors	Nombre treb.	V.A.B. total
Confecció	764.634	556	425.136.504
Fusta i mobles	923.333	79	72.444.307
Paper i arts gràfiques Química i plàstics Aux. construcció	715.652	57	40.792.164
Resta activitats	786.167	230	180.818.410
TOTAL	780.032 (valor mitjà aproximat)	922	719.190.385

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex d'indústria.

El càlcul peca un xic per excés, en considerar uniforme el V.A.B. per treballador independentment de la grandària de l'empresa, ja que estimem que aquesta V.A.B. és inferior a les de caràcter familiar i a les que depenen del mercat local.

La importància que pot tenir el quadre anterior és assenyalar l'existència d'un considerable excedent procedent de l'activitat industrial, encara que molt distribuït entre les diferents empreses de caràcter familiar, la qual cosa implica que no es pugui materialitzar en fortes reinversions en l'activitat. La inversió, per altra part, és limitada per les possibilitats que ofereix la zona.

A la vegada que considerem aquest excedent és important assenyalar la importància en rendes salarials que té el sector, car aquestes, impliquen un alt percentatge del V.A.B. industrial a la zona.

V.7. CARACTERÍSTIQUES DE L'EMPRESA INDUSTRIAL A LA COMARCA

Amb l'excepció d'una empresa de confecció amb més de tres-cents treballadors, la resta de les existents a la comarca es poden qualificar de PME considerant com a tals les empreses superiors a cinc treballadors.

Les empreses amb menys de cinc treballadors són ja de tipus familiar; en general es tracta d'empreses d'activitats transformadores que es comercialitzen elles mateixes els productes.

L'empresa industrial existent a l'àrea té un dinamisme directament relacionat amb la persona que hi ha al davant. A pesar d'aquest dinamisme personal que l'empresari-propietari ha de donar a l'empresa, això no és igualment factible a les petites viles de la comarca com als "grans" nuclis com són Falset i Cornudella, on ha estat més fàcil que una empresa dedicada exclusivament al mercat local s'expansioni i sigui clarament "exportadora".

Hi ha empreses instal.lades a la comarca amb capital autòcton i d'altres amb capital forà. Cal no considerar, tanmateix, aquesta particularitat d'una forma tan absoluta, puix que les persones que instal.len empreses a la zona generalment hi tenen alguna relació (estiueig, família o origen).

V.8. FUNCIONALITAT DE L'ACTIVITAT INDUSTRIAL AL PRIORAT

Què fa que hi hagi indústries a la comarca? Podríem contestar aquesta pregunta veien, per un part, la necessitat de subministrar al mercat local i, per l'altra, l'existència d'una sèrie d'empreses que aprofitant els recursos productius que té la zona es relacionen amb mercats externs. Aquestes últimes empreses a vegades són foranes, i d'altres, la majoria de vegades, promogudes pel dinamisme de persones de la comarca. Veurem més endavant quins sóns els factors objectius d'emplaçament que ofereix la zona, així com els recursos productius que fan possible l'existència d'una activitat industrial amb vistes al mercat exterior. D'antuvi anem a estudiar el paper que té l'activitat industrial a l'àrea.

Són 922 els llocs de treball industrial existents; d'aquests, 496, més del 50%, corresponen a mà d'obra femenina. Això significa que no hi ha hagut un procés de pas de mà d'obra de l'agricultura cap a la indústria, sinó que s'han creat llocs de treball aprofitant un excedent de mà d'obra femenina que anteriorment o bé estava desocupada o bé s'ocupava de forma estacional al camp. Això té una gran importància si volem explicar per què la creació d'aquests llocs de treball industrial no ha comportat la fi de l'emigració. La resposta és que, donada l'estructura familiar i en vista del paper secundari de la dona (sociològicament considerat encara que en molts casos sigui l'ingrés més elevat que tingui la família) aquests llocs de treball no són prou per evitar que els homes hagin de plantejar-se l'alternativa de continuar a la terra o bé treballar fora de la comarca. Aquest és un dels problemes bàsics del Priorat: la manca d'ocupació industrial masculina. El tractarem més endavant. Així, doncs, els llocs de treball industrial creats a la comarca han estat bàsicament femenins, i bona part de la població masculina es veu obligada a cercar un lloc de treball fora de la comarca. Els resultats obtinguts en l'enquesta realitzada als empresaris sobre llur activitat són els següents:

	Avantatges comarca	Inconvenients comarca	Compres primera matèria comarca	Venda productes comarca
Alimentació i begudes	Trobar-s'hi la primera matèria	Males comunicacions	90%	15%
Confecció	Abundància relativa de mà d'obra. Mà d'obra poc conflictiva. Salaris inferiors als d'altres llocs.	Males comunicacions. Mà d'obra poc especialitzada.	5%	---

	Avantatges comarca	Inconvenients comarca	Compres primera matèria comarca	Venda productes comarca
Fusta i mobles	Mà d'obra poc conflictiva.	Males comunicacions. Mà d'obra poc especialitzada	---	10%
Metall i tallers automòbil	Mà d'obra poc conflictiva. Salaris inferiors als d'altres llocs.	Males comunicacions. Mà d'obra poc especialitzada.	5%	50%
Altres	Mà d'obra poc conflictiva.	Males comunicacions. Mà d'obra poc especialitzada.	40%	70%

Els avantatges bàsics que ofereix la zona són una mà d'obra poc conflictiva i relativament abundant, donats els llocs de treball existents, i uns salaris inferiors als d'altres llocs. Els inconvenients més determinants són les males comunicacions i la mà d'obra poc especialitzada. Per a la compra de primera matèria, la comarca només és rellevant per a alimentació i begudes (producció de vi), i a l'apartat "altres", on s'inclou material de construcció, (puix que existeix terra apropiada a la zona).

El mercat comarcal només té importància per a activitats típicament subministradores a l'àmbit local; tallers de reparació, material construcció i venda de mobles. Per a una activitat com és la confecció, pràcticament no hi ha mercat local.

El Priorat no té, doncs, uns factors de localització industrial atractius, amb l'excepció de la indústria alimentària, i concretament la vinícola.

V.9. CONSTRUCCIÓ

A la comarca hi ha 288 llocs de treball a la construcció, que signifiquen un 8% del total existent. Aquests es distribueixen entre 62 empreses: la mitjana és de 4,64 treballadors per empresa. N'hi ha tres amb més de 10 treballadors: una a Capçanes, una altra a Falset i una a Poboleda. Les viles amb més ocupació són Falset, amb 88 llocs de treball, Poboleda amb 36 i Cornudella amb 32. A continuació trobem Capçanes amb 16; Ulldemolins, 15; la Vilella Baixa, 15; el Masroig, 14; i Marçà, 11.

A les altres viles l'ocupació a la construcció és inferior a 10 persones.

La importància relativa que els llocs de treball a la construcció tenen dins de la població activa de cada vila té un punt màxim a Poboleda, on ocupa un 30% de la població activa; segueix en la Vilella Baixa, on treballa en aquesta activitat un 15,30% de la població ac-

tiva, i Cornudella amb un 10,03%. A les altres viles la xifra es troba sempre per sota del 10%. A cinc viles de la comarca els llocs de treball a la construcció són superiors a les altres activitats industrials. Aquests són els casos de Poboleda, amb 36 llocs de treball a la construcció i 11 a la indústria, a Porrera, amb 8 i 8 respectivament, a la Torre de Fontaubella, amb 3 i cap a la indústria i a la Vilella Baixa, amb 15 i 7, respectivament.

És precisament a les viles del Priorat geològic on la construcció té una gran importància relativa dins de l'ocupació. Les causes d'aquest fet, les podríem trobar en la falta d'alternativa per a l'ocupació masculina, així com en una demanda important centrada essencialment en remuntes que no necessiten una mà d'obra especialitzada.

V.9.1. Característiques d'aquesta activitat

A totes les viles de la comarca hi ha empreses de construcció i paletes, amb l'excepció d'Arbolí i els Guiamets. Aquesta desconcentració espacial de l'activitat, molt semblant, és motivada pel fet que és una activitat orientada al mercat local. La població ocupada a la construcció varia d'acord amb les necessitats del moment i en funció del treball que hi ha a l'agricultura. La falta d'estructura industrial és més manifesta per a les empreses de construcció, donades les fluctuacions de mà d'obra en relació amb l'agricultura. Aquest fenomen no és tan manifest on hi ha "grans" empreses, o bé a les poblacions més grans, on treballar a la construcció ja significa una activitat continuada, encara que sigui amb contractes temporals o d'obra, compensat per una assegurança d'atur o bé per l'alternativa de treballar fora de la comarca.

L'activitat principal de la construcció al Priorat és la reparació o ampliació i millora d'immobles ja existents (en un 50%). Donat que és una activitat induïda de la resta d'activitats, l'escàs dinamisme industrial del Priorat limita enormement les seves possibilitats. Així, durant els darrers anys, només s'han construït 159 cases noves. D'altra banda, aquest baix nivell de la construcció obliga que unes 128 persones hagin de treball en aquest sector fora de la comarca.

V.9.2. La renda de la construcció

La renda generada per la construcció, l'obtindrem a partir del càlcul de V.A.B. per lloc de treball realitzat pel Banc de Bilbao a la *Renta Nacional de España de 1975*. El càlcul, el farem de la manera següent: coneixent per a 1975 el V.A.B. per lloc de treball a Catalunya, província de Tarragona i Estat espanyol, tant per a la construcció com per a les indústries fabrils, partim de la hipòtesi que la relació mitjana entre els valors donats per a la construcció i les indústries fabrils és la mateixa per a la comarca, relació que estimem vàlida per a 1978.

La dada que ens resulti, multiplicada pel volum d'ocupació a la comarca, ens donarà una aproximació al V.A.B. de l'activitat al Priorat.

El V.A.B. comparable a l'any 1975 és de 307.497 pessetes per càpita a la construcció i de 518.353 a la indústria, que impliquen una relació de 0,59, que alhora significaria que per a l'any 1978, al Priorat, el V.A.B. per lloc de treball a la construcció serà de 463.323 pessetes, xifra que, multiplicada pels llocs de treball existents, dóna un V.A.B. del sector de 133.494.624 pessetes.

Aquesta xifra és només una aproximació al càlcul de la renda sectorial a partir d'una estimació indirecta, amb les limitacions que això comporta.

V.10. RESUM DEL CAPÍTOL V: EL SECTOR SECUNDARI

- La mineria, activitat que fins fa pocs anys tenia una certa importància dins de la zona, avui és inexistent i amb poques possibilitats de reprendre els nivells d'explotació anteriors.
- L'activitat industrial ha conegut un fort increment amb la creació de llocs de treball des de 1970 fins als nostres dies, fet que ha implicat un augment de més de 400 llocs de treball industrials, és a dir, s'ha passat de l'11% al 18% d'ocupació industrial dins de la població activa comarcal.
- Hi ha una dualitat a la indústria de l'àrea: es troben algunes empreses clarament orientades cap al mercat forà i unes altres més interessades pel mercat comarcal, i fins i tot local.
- Només hi ha una empresa amb més de 100 treballadors, concretament una de confecció, amb 315. La resta d'empreses són inferiors a 50 treballadors i la gran majoria són de caràcter familiar amb menys de 5 persones ocupades.
- Falset concentra més del 60% dels llocs de treball industrials, i les activitats més concentrades són paper i arts gràfiques, auxiliar de la construcció, tallers de reparació d'automòbils i confecció. Les activitats més desconcentrades especialment són alimentació i begudes, fusta i mobles i metall.
- Les inversions superiors a un milió de pessetes s'han materialitzat totes a Falset. En el període de 1964 a 1978 han pujat a 46.807.000 pessetes i han comportat la creació de 162 llocs de treball; la majoria s'han realitzat al sector de la confecció en el qual s'han invertit 30.558.000 pessetes i s'han creat 136 llocs de treball.
- El valor afegit brut industrial és de 720.395.535 pessetes anuals, que representa una mitjana per lloc de treball de 781.340 pessetes.
- La majoria de les empreses de la comarca són de caràcter familiar. Això fa que no es pugui parlar al Priorat d'una estructura industrial amb una dinàmica pròpia.
- Els factors objectius de localització i atracció industrial que ofereix la comarca es troben bàsicament resumits -per a tots els sectors- en l'existència de mà d'obra. Cal exceptuar però, el subsector vinícola dins alimentació i begudes, per al qual té una gran importància l'obtenció de primera matèria a la comarca.
- Com a factors negatius de localització, cal destacar les males comunicacions i la manca d'especialització de la mà d'obra.
- Un problema greu per a la indústria, és que aquests factors de localització no gaire atractius, conjuntament amb les poques inversions realitzades, fan que el sector sigui molt sensible i feble no sols davant les variacions econòmiques de caràcter conjuntural, sinó fins i tot davant condicions familiars o patrimonials de l'empresari.
- L'ocupació a la construcció és substitutiva de l'agricultura; l'estacionalitat d'aquesta substitució es dóna d'acord amb el caràcter de l'empresa i amb la funció que l'agricultura té a cada vila en concret.
- La importància de l'activitat de la construcció és manifesta quan considerem el volum d'ocupació que significa de mà d'obra masculina i la renda que genera, que es pot avaluar en 133.494.624 pessetes.

VI. EL SECTOR TERCIARI

L'activitat terciària al Priorat està molt limitada per la disminució demogràfica de la comarca, encara que hagi experimentat un augment percentual superior a quatre punts des de 1970. L'ocupació en els serveis és inferior a l'agrícola i la industrial, i és una activitat marginal, centrada bàsicament en el subministrament comercial, transports i administració i serveis d'educació i turístics.

Analitzarem en aquest capítol l'ocupació en aquest sector, les llicències comercials existents i la seva variació, la importància econòmica dels serveis a la zona per entrar després a estudiar dos subsectors concrets com són el turisme i les finances.

VI.1. ELS SERVEIS I L'OCUPACIÓ

El sector terciari té poca incidència en l'ocupació de la zona, tant en valor absolut com relatiu. Els serveis signifiquen el 22,54% de l'ocupació total de la comarca, i només tres viles es troben per damunt d'aquesta mitjana: la Figuera (41,30%)*, Falset (33,56%) i Cornudella (25,70%). Per damunt del 20% de població activa ocupada en serveis hi ha: la Vilella Baixa (22,24%), Poboleda (21,66%), Lloà (20,25%), Bellmunt (20%) i Margalef (20%); a la resta de municipis, el terciari es troba entre un 10 i un 20% de la població activa.

En valors absoluts els serveis tenen una forta concentració, a Falset, que significa prop del 40% de l'ocupació total comarcal, i Cornudella, amb prop del 10%. Les altres viles es troben sempre per sota del 4% de l'ocupació total (el mínim és a la Torre de Fontaubella amb un 0,57%).

L'ocupació en els serveis és marginal dins la major part dels municipis de la comarca, i té una funció de subministrament per a les necessitats de consum locals. Són pràcticament nuls, fora de Falset, els serveis que es relacionen directament amb l'activitat industrial i/o productiva en general.

Conjuntament amb els llocs de treball existents en el sector terciari, hi ha a la zona 55 persones que treballen en els serveis fora de

*Correspon a 19 persones.

llur residència, essent l'Arbolí, juntament amb Falset, els principals nuclis emissors d'una mà d'obra ocupada en serveis fora de la comarca, (Móra, Ascó i Reus). Al mateix temps, Falset rep 10 persones d'altres llocs de la comarca que treballen en el sector dels serveis. L'Arbolí té una situació especial dins el Priorat, puix que a causa del seu accés relativament fàcil a Reus, té 14 persones treballant en el terciari.

En el quadre 36 s'exposa el pes de Falset i Cornudella en el sector terciari al Priorat, segons el nombre de treballadors.

Quadre 36. Ocupació en els principals subsectors de serveis. Pes de Falset i Cornudella

	Comerç major	Comerç detall	Bars, restaurants hotels	Transports	Inst. financeres oficines	Administració	Educació	Sanitat
	Nombre treb.	Nombre treb.	N.treb.	Nombre treb.	Nombre treb.	Nombre treb.	Nombre treb.	Nombre treb.
Cornudella	5	18	11	11	8	11	2	4
Falset	3	94	31	27	46	34	49	6
TOTAL COMARCA	20	247	116	88	87	92	81	24
Cornudella	25,00%	7,28%	9,48%	12,50%	9,19%	11,95%	2,46%	16,66%
Falset	15,00%	38,05%	26,72%	30,68%	52,87%	36,95%	60,49%	25,00%
TOTAL COM.	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Cornudella (%)	7,14	25,71	15,71	15,71	11,42	15,71	2,85	5,25=100%
Falset (%)	1,03	32,41	10,68	9,31	15,86	11,72	16,89	2,10=100%
TOTAL COM. (%)	2,64	32,71	15,36	11,65	11,52	12,18	10,72	3,22=100%
Comarca sense Falset i Cornudella (%)	3,03	34,17	18,74	12,65	8,35	11,89	7,59	3,59=100%

Font: Elaboració pròpia a partir de l'annex de serveis.

VI.2. EL DINAMISME DE L'ACTIVITAT COMERCIAL AL PRIORAT

En aquest apartat analitzarem les variacions de les llicències comercials entre 1970 i 1978, i llur variació en índex de llicències per cada cent habitants. (Vegeu el quadre 37).

És el Baix Priorat la zona on trobem un dinamisme comercial més gran entre 1970 i 1978; per contra, el Priorat geològic i la Baronia de Cabassers són les zones més mal dotades de serveis comercials. En aquestes últimes zones veiem que el Priorat geològic ha experimentat un innegable estancament en el seu creixement, mentre que els municipis de

la Baronia de Cabassers han tingut un augment important durant aquests anys.

Quadre 37. Evolució del nombre de llicències comercials

	Llicències 1970	Llicències 1978	Llicències x 100 hab. 1970	Llicències x 100 hab. 1978
Priorat geològic	104(100)	138(132,69)	3,05(100)	5,20(170,49)
Baix Priorat	201(100)	357(177,61)	3,40(100)	6,34(186,47)
Baronia de Cabassers	33(100)	53(160,60)	2,80(100)	5,43(188,34)
Ulldemolins-Cornudella	67(100)	109(162,68)	3,37(100)	6,31(187,24)
TOTAL	405(100)	657(162,22)	3,25(100)	5,98(184,00)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'annex de serveis.

En termes absoluts, ha estat la branca IX la que ha experimentat un creixement comercial més fort en la zona, (vegeu el quadre 38).

Quadre 38. Variació de les llicències comercials per branques

Branques	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	TOTAL
Any 1970	238	32	6	12	25	15	6	20	51	405
Any 1978	220	20	10	4	32	33	8	21	309	657

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex de serveis.

Branca: I, alimentació; II, tèxtil; III, suro, paper i arts gràfiques; IV, pell, calçat i cautxú; V, química; VI construcció; VII, metall; VIII, energia elèctrica, gas ciutat i aigua; IX, altres

Les branques que fan referència al comerç a la menuda han experimentat una disminució a la comarca i aquestes són precisament les que tenen major importància en el subministrament de queviures, productes tèxtils, cuir i calçat, mentre que la branca IX (dins de la qual té una gran importància la secció 5, que correspon a transports) ha experimentat un fort increment. Així,es pot afirmar que el Priorat té el mateix equipament comercial l'any 1978 que el 1970. Donada l'escassa població del Priorat, hom pot pensar que es tracta d'activitats amb productivitats molt baixes.

VI.3. ESTIMACIÓ DE LA RENDA GENERADA PEL SECTOR TERCIARI I DE LA SEVA PRODUCTIVITAT

Es fa difícil calcular la renda d'aquest sector, perquè no en tenim dades de base ni hem fet cap enquesta indicativa, com s'ha fet en el sector industrial, per poder obtenir el valor afegit per lloc de treball; això no obstant, ens hi aproximarem a través d'un càlcul via despeses.

Segons l'enquesta de pressupost familiar de l'INE de 1973-74, que actualitzem per a 1978, el consum per persona en viles de menys de

2.000 habitants es pot estimar en 160.703 pessetes i en les viles de població superior en 182.059 pessetes. No considerem l'efecte renda que hi ha hagut durant aquests anys; sols estimem l'adaptació de l'estructura de consum de 1973/74 per a l'any 1978, amb data 31 de desembre, és a dir, considerant l'increment dels preus el 1978.

Per diferenciar els consums que normalment es realitzen en el Priorat i els fets fora de la comarca (diferenciació que fem a través d'un coneixement empíric de la zona i dels hàbits de consum de la població, així com de les existències dels serveis emplaçats a la comarca) hem determinat un volum de despeses dins el Priorat.

Quadre 39. Percentatges de distribució de les despeses a comarca i fora de la comarca

	Comarca	Fora comarca
Alimentació, begudes, tabac	40,85	---
Vestit i calçat	5,00	3,24
Habitacle	14,11	---
Mobles i articles llar	2,82	5,00
Serveis mèdics	1,00	1,58
Transports i comunicacions	4,83	5,00
Lleure, esports, cultura	3,50	3,50
Altres	5,00	4,57
TOTAL	77,11	22,89

Font: Elaboració pròpia a partir dels índexs de ponderació del cost de la vida de l'I.N.E.

El quadre 39 ens indica que el 77,11% de la capacitat de despesa dels prioratins es realitza a la comarca i un 22,89% a fora. Bàsicament, aquesta darrera despesa s'orienta cap a Reus i, en menor quantia, cap a Móra d'Ebre.

A partir d'aquest planteig, podem fer els següents càlculs:

a) Consum residents: 10.982 persones.

- 8.298 amb una capacitat de despesa de 160.703,95 pessetes anyal, 2.684 amb 182.058,59 pessetes. Això implica una despesa de 1.822.166.632 pessetes, de les quals 1.405.072.689 es realitzen en el mateix Priorat i 417.093.943, fora.

b) Consum estiuejants: 4.655 persones.

- 4.655:4=1.163,75 famílies. Al Priorat la família mitjana l'estimem formada per quatre persones. Considerem que durant aquests dos mesos la seva capacitat de despesa és de 60.000 pessetes per família: això implica 69.825.000 pessetes, que considerem que es despenen completament a la comarca.

Consum total: 1.474.897.689 pessetes, si estimem que el $\frac{\text{Valor A.B.}}{\text{Valor total}}$ té una relació mitjana de 75,4 per a tot el sector serveis com a mitjana de l'Estat (*Renta Nacional de España 1975*, Banc de Bilbao), que en el cas del Priorat considerem massa elevat i l'avaluem en un 45%, donada la manca de molts serveis a la zona, ens resultarà que el Valor Afegit Brut per a la comarca que correspon al sector terciari seria de 589.959.075 pessetes, que equivalen a la renda bruta que genera el sector serveis a la comarca; la renda neta seria de 524.408.066 pessetes si considerem la relació d'un 40% i estimem que la diferència correspon a amortitzacions.

VI.4. EL TURISME

A la comarca hi ha 174 places hoteleres, unes cinquanta en hostal de dues estrelles i la resta en fondes. És Falset la vila amb més places (70), seguida de Poboleda (36), Ulldemolins (30), Cornudella (27) i la Figuera (11).

Conjuntament amb aquestes places hoteleres, a totes les viles de la comarca hi ha una afluència de forasters considerables durant els mesos d'estiu, que s'allotgen en la seva majoria en cases de propietat, i amb menys freqüència, en cases de lloguer i/o bé en cases particulars com a hostes. Hem fet unes estimacions sobre el nombre de turistes anyals a la comarca, que es resumeix en el quadre 40.

Quadre 40. El turisme al Priorat

	Places hoteleres (1)	Pernoctacions anyals (1)	Visitants fora hotels (2)	Pernoctacions anyals (2)	Augment diari de població (3)	% sobre població total (3)
Priorat geològic	36	1.944	1.700	102.000	284,85	10,74
Baix Priorat	81	8.870	1.765	105.900	314,40	5,58
Baronia de Cabassers	--	---	240	14.400	39,43	4,04
Ulldemolins-Cornudella	57	6.242	950	57.000	173,30	10,04
TOTAL	174	17.056	4.655	279.300	811,98	7,39

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex de serveis.

El Priorat geològic té una forta importància dins el turisme prioratí, fenomen lògic donat que és aquesta àrea la que ha tingut una major emigració, amb el conseqüent retorn al lloc d'origen durant les vacances.

VI.5. LES INSTITUCIONS FINANCERES

Al Priorat hi ha 5 oficines financeres obertes al públic (quatre a Falset i una a Cornudella), que corresponen a tres Caixes i dos Bancs. A més d'aquestes oficines trobem la Caixa Rural, que té oficina als pobles on hi ha cooperativa. Cal mencionar, també, la Caixa Postal dependent de l'estafeta de Falset, com a institució financera que presta els seus serveis a la zona.

La Caixa Rural és la institució financera més interessant de la comarca quant a la seva actuació puix que és a tots els pobles i, a més a més, la seva estreta relació amb les cooperatives fa que tingui un paper creditici molt rellevant, en relació amb el finançament de les collites i de llurs estocs.

Aquestes institucions ocupen només trenta persones en tota la comarca; un seixanta per cent es concentra a Falset.

VI.6. RESUM DEL CAPÍTOL VI: EL SECTOR TERCIARI

- Els serveis han experimentat una disminució de llocs de treball entre 1970 i 1978, encara que han incrementat el pes percentual. Les poblacions que tenen una major proporció de població activa en el terciari són la Figuera)41,30%), Falset (33,56%) i Cornudella (25,70%).
- Els serveis més concentrats a la comarca (principalment a Falset i Cornudella) són: institucions financeres i educació. Els més desconcentrats són: els bars, hotels i restaurants, transports i el comerç a la menuda.
- El comerç a la menuda és l'activitat més rellevant per la població que ocupa; el segueixen, bars, restaurants i hotels, administració i transports.
- L'activitat comercial es troba "estancada" al Priorat en relació amb el 1970. Hi ha hagut una adaptació dels serveis a una nova realitat, però no un creixement del seu nombre.
- El Priorat té un nombre de llicències comercials per cent persones molt elevat, que reflecteix unes productivitats molt baixes.
- El turisme és una de les activitats més importants del sector terciari. On pren una major significació és en el Priorat geològic; després a Ulldemolins-Cornudella, el Baix Priorat i finalment la Baronia de Cabassers.
- Les institucions financeres es concentren a Falset. A la majoria de pobles del Priorat hi ha delegracions de la Caixa Rural lligades a les cooperatives. Aquesta Caixa té un paper creditici molt important en el finançament de l'activitat agrícola.

PART II

ELS SECTORS INDUCTORS, LA RENDA I L'EQUILIBRI TERRITORIAL

En aquesta part de l'estudi, analitzarem la renda del Priorat (despesa i inversió), així com els sectors inductors, clarament multiplicadors i exportadors, existents en la comarca, veient-ne les possibilitats d'expansió. A partir d'aquesta visió, complementària de l'anàlisi estructural de la primera part, entrarem a determinar unes actuacions concretes a seguir d'acord amb uns objectius a determinar, objecte de la tercera part de l'estudi.

D'antuvi analitzarem la renda, l'estalvi i la inversió, i passarem a continuació a veure aquests sectors inductors.

I. LA RENDA, L'ESTALVI I LA INVERSIÓ

Les xifres sobre les quals treballem han estat determinades amb tècniques de camp realitzades per a aquest estudi, i les anirem comparant amb dades existents sobre la comarca o àrees més àmplies.

Com en altres estimacions de la renda comarcal, considerem les facilitades pel Banc Espanyol de Crèdit, en la seva publicació *Anuario del Mercado Español*, (Madrid, 1978) on es dóna una renda per càpita municipal (r.p.c.) per a l'any 1975 per a uns intervals de 60.000 a 100.000 pessetes. La renda global -a partir de la mitjana dels intervals- s'estima en 905.020.000 pessetes a la comarca, xifra que significa una r.p.c. de 81.924,50 pessetes, nivell relativament baix si hom té en compte que per a l'any 1975 el Banc de Bilbao donava 161.447 pessetes de r.p.c. a la província de Tarragona i 114.731 pessetes com a mitjana de l'Estat espanyol.

En el llibre *Economía y Territorio en Cataluña*, d'Àngel Rodríguez i Ramon d'Alòs-Moner, s'estima una renda disponible de 394.661.000 pessetes per a l'any 1967 i de 1.029.755.000 per a 1973, que representen unes rendes per càpita de 29.800 pessetes i de 86.200, respectivament.

Hi ha una altra possibilitat d'aproximar-nos a la renda de la comarca: a través d'una extrapolació provincial. Però creiem que això és el que s'ha fet a l'*Anuario del Mercado Español* i per altra part les xifres disponibles per fer l'extrapolació no són recents. Perquè aquesta tècnica fos útil caldria enmarcar-la en unes projeccions de població i establir un model dinàmic d'interrelació, pensant en les possibilitats de variació d'ocupacions que augmentant les productivitats ens donin una renda òptima; però en aquest cas, considerant les previsions de població, no creiem necessària -a no ésser de manera experimental- l'aplicació d'un model renda-ocupació.

Donem aquestes xifres i fem comparacions entre elles per emmarcar d'una manera més formal l'obtinguda pel nostre càlcul, la qual considerem que s'ajusta a una estimació bastant realista de la renda del Priorat, estimació que hem fet a través del còmput directe.

La renda del Priorat calculada a partir de les dades que s'han obtingut de les tècniques de camp ja s'ha detallat a cada capítol de l'anàlisi estructural (vegeu quadre 41).

La r.p.c. corresponent en la comarca seria de 189.522 pessetes, el doble de la considerada per l'*Anuario del Mercado Español* per a 1975

i una mica superior a la mitjana espanyola de 1975 donada pel Banc de Bilbao que es xifra en 144.731 pessetes, i també superior a la provincial d'aquell any, que es xifra en 161.447 pessetes.

Quadre 41. La renda al Priorat

	Valor Afegit Brut	V.A.B./persona ocupada
Sector primari	604.414.690	412.569,75
Sector secundari	852.685.009	714.141,54
Sector terciari	589.959.075	703.169,33
TOTAL	2.047.058.774	585.208,34

Font: Elaboració pròpia.

I.1. LES TRANSFERÈNCIES

Dintre dels ingressos disponibles de la població del Priorat tenen una gran importància les transferències, i concretament, dins d'aquestes, les corresponents a les pensions de la vellesa i altres pagaments a inactius. Això és una conseqüència de la piràmide d'edats existents en el Priorat que implica un manifest predomini de la població adulta i vella sobre la jove.

Hem determinat per a la comarca i l'any 1978 el que signifiquen aquests ingressos en valor absolut i la seva importància relativa. Al Priorat s'ingressen anualment 380.386.201 pessetes com a transferències als inactius. Hem considerat l'ingrés mensual, i l'hem multiplicat per tretze pagues anyals, és a dir, considerem les dues pagues extraordinàries com el valor d'un mes.

La importància d'aquests ingressos a cada vila és funció de l'edat de la població i de l'activitat econòmica existent. També hi ha un altre factor a considerar, i és que donada la "relativa" novetat de cobrar la vellesa, hi ha algunes persones que cobren molt poc perquè no han cotitzat al seu moment. De totes maneres, les transferències per vellesa signifiquen uns ingressos de 34.637 pessetes per càpita anyals. Prenen el seu punt màxim a Bellmunt, amb 51.616 pessetes. Estan per damunt de la mitjana comarcal les viles de la Bisbal, Cornudella, la Figuera, els Guiamets, Marçà, el Masroig, Lloà, Poboleda, Pradell, la Torre de Fontaubella i la Vilella Baixa.

Aquests ingressos són molt importants per als prioratins, com es pot apreciat pel seu valor, i resulten normalment un complement de gran utilitat per a les economies familiars.

I.2. ELS INGRESSOS DISPONIBLES

Es fa difícil de calcular-los perquè no sabem exactament el valor de les amortitzacions ni els impostos pagats pels prioratins. Això no obstant, creiem que, una xifra aproximativa, sí que podríem considerar-la per arribar a una determinació sobre la capacitat d'acumulació

al Priorat. Per a les amortitzacions considerarem el percentatge mitjà que signifiquen sobre el V.A.B. per a l'economia espanyola en els anys 1969-1971-1973-1975, el qual ens dóna el 8,84%, i dins els impostos pagats considerarem una pressió fiscal d'un 10%, on incloem els pagaments a la Seguretat Social. El percentatge de pressió fiscal és baix, pel davall de la mitjana espanyola, però considerem que a la comarca la imposició directa es concreta en l'avaluació global. La imposició sobre la renda personal és molt poca i la imposició indirecta es troba molt limitada, donada la capacitat de producció i consum. Dins d'aquest 10% creiem que és la Seguretat Social la que s'emporta la major part, i bàsicament la dels treballadors industrials i de la construcció -assalariats- i els autònoms. Descomptant aquests valors del V.A.B. i sumant-li les transferències del sector públic (a pagament als inactius) podem estimar els ingressos disponibles per la població de la comarca.

Quadre 42. Els ingressos disponibles (en pessetes)

V.A.B.	2.047.058.774
Amortitzacions	- 180.959.995
Impostos i S.S.	- 204.705.877
Transferències a inactius	380.386.201
INGRESSOS DISPONIBLES	2.041.779.103

Font: Elaboració pròpia.

Aquesta xifra sembla indicar que al Priorat hi ha una capacitat d'inversió a partir dels ingressos disponibles, ja que, d'acord amb els càlculs realitzats, hi ha un valor de consum domèstic a la comarca de 1.822.166.632 pessetes, al que implica unes possibilitats d'inversió i d'estalvi a la zona a partir del mateix excedent d'uns 200 milions de pessetes. Aquesta xifra ens podria semblar molt elevada, però creiem que s'ajusta bastant a la realitat si considerem que s'hi inclouen els beneficis de les empreses i l'estalvi de les famílies.

La xifra, en un principi, ens assenyala unes disponibilitats de capital relativament importants al Priorat, i fins i tot podria ésser augmentada si considerem que hem estimat un consum domèstic massa elevat, xifra obtinguda de l'actualització de l'enquesta de l'I.N.E. Malgrat que la creiem alta per al Priorat, la usem a manca d'unes estimacions pròpies elaborades a partir d'una enquesta de consum per a la comarca. Es pot considerar, per ajustar les xifres, que dins d'aquest consum familiar s'inclouen molt béns que en la pràctica són de producció, com poden ésser alguns automòbils, transformacions d'habitatge, compra de màquines de cosir, etc. Per altra part, dins de la capacitat de consum hi ha un factor que no considerem dins de la renda comarcal: el saldo amb l'exterior. El nombre de persones que treballen fora i tenen la despesa a la comarca, ens obligaria a augmentar la diferència entre renda i consum en uns cent cinquanta milions de pessetes, xifra que és aproximadament el valor de les rendes de treball guanyades fora de la comarca pels seus habitants. Aquestes observacions incrementen l'estimació realizada per a l'excedent, i podríem aproximar-lo a més de tres-cents milions de pessetes.

I.3. L'ESTALVI I LA INVERSIÓ

Per a les xifres d'estalvi partim d'un estudi fet per la "Revista de Banca Catalana" (gener 1979), on s'estimen els dipòsits comarcals a Catalunya i es determina per al Priorat en milions de pessetes un màxim i un mínim per a dos anys.

Quadre 43. L'estalvi al Priorat (en milions de pessetes)

1975		1977	
Màxim	Mínim	Màxim	Mínim
641,7	352,5	893,2	523,1

Font: Banca Catalana. Gener 1979.

Aquestes xifres es poden complementar amb la informació obtinguda a través de converses amb els directors d'institucions bancàries de la zona, que ens permeten de fer estimacions, sempre aproximatives. Del quadre XV de l'annex de Serveis es pot dir que els dipòsits d'estalvis al Priorat es poden calcular en 1.050.000.000 de pessetes aproximadament, dos-cents dels quals es troben dipositats fora de la comarca i la resta entre les Caixes Rurals, amb uns tres-cents milions de pessetes, i uns cinc-cents cinquanta en altres Bancs i Caixes.

Aquesta xifra és més elevada que la màxima considerada pel treball anteriorment mencionat per a l'any 1977, cosa comprensible si considerem que en un cas es tracta de 1977 i en l'altre de 1978, i la diferència entre ambdues és d'uns 150 milions respecte a la xifra considerada com a màxim per al 1977.

La inversió es fa difícil de determinar, i una forma de fer-ho seria a partir dels crèdits atorgats, però no tots financen inversions, sinó que en bona part són per adquirir béns de consum o per finançar el circulant. D'altra banda, cal considerar que l'autofinançament té una part molt important dins de les inversions de la zona. Creiem que no és tan interessant determinar amb més o menys exactitud la inversió privada, i més si considerem que hi ha una possibilitat manifesta d'inversió amb una certa rendibilitat que, avui per avui, no es manifesta de manera gaire clara. Això és una evidència a la comarca, i és per això que podem parlar de "l'exportació" de capitals al Priorat, sigui en forma de dipòsits bancaris, inversions en actius de fora l'àrea (Borsa, dipòsits de valor, immobles, etc.) o amb retirada de beneficis d'activitats productives existents a la comarca, fenòmens tots ells motivats per la manca de possibilitats d'inversió en el Priorat.

I.4. LA INVERSIÓ PÚBLICA

No ens ha estat possible de determinar-la totalment, perquè no existeixen dades desagregades d'actuacions de l'Administració central ni d'empreses públiques (RENFE, Telefònica) que actuïn en la zona, però sí coneixem un elevat percentatge de les inversions públiques, i concretament les que poden tenir una major incidència, no pel seu volum sinó per la seva concreció en obres d'interès local, mentre que les altres inversions, les de l'Administració central i empreses públiques-moltes vegades coincideixen a la zona per unes necessitats de pas (carreteres principals, ferrocarril...) i, per tant, podem considerar

que tenen un efecte més secundari sobre l'àrea. La inversió pública que ens ha estat possible de determinar és la corresponent al Pla d'Obres i Serveis de la província per al bienni 1976/1977 i per a l'any 1978, així com les determinades per a la zona del Pla Comarcal d'Acció Especial "Falset-Gandesa" i el Pla de l'IRYDA per a la comarca. Aquestes inversions i la seva destinació es detallen en el quadre 44.

Quadre 44. La inversió pública al Priorat (en pessetes)

	1976-77	1978
Pla Provincial d'Obres i Serveis	24.475.500	7.976.630
Comarca d'Acció Especial	7.540.000	18.339.063
Actuació de l'IRYDA (1)		
Obres d'Interès General	52.500.000	
Obres Complementàries (2)	20.313.817	

(1) Es consideren les inversions de la primera fase del Pla, basades en projectes de l'any 1977. La majoria, d'acord amb el Pla, s'haurien de realitzar el 1978.

(2) A aquest apartat cal afegir 41.575.573 pessetes per a préstecs, la qual cosa implica que les obres complementàries tinguin un cost de 61.889.390 pessetes.

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres de l'annex de serveis.

Del volum d'inversions del Pla Provincial i el referent a la Comarca d'Acció Especial, prop d'un 30% correspon a abast d'aigua i sanejament, un 1% a vies provincials i la resta, gairebé un 70%, a equipaments en nuclis on es destinen més de trenta-sis milions de pessetes. Destaca en aquest capítol per la seva importància la construcció de piscines, amb més de sis milions; construcció de Cases Consistorials, més de set milions, i la resta es destina a enllumenat públic i pavimentació de carrers. Es tracta més d'inversions per a millorar els equipaments socials que no d'inversions programades per a l'obtenció d'economies externes per a l'activitat productiva. Inversions més directament productives és el que pretén l'IRYDA amb el seu Pla d'Actuació a la zona, on les obres d'interès general corresponen bàsicament a nous camins, que a part de comunicar diferents pobles possibiliten un fàcil accés a noves terres on fins ara era difícil d'arribar. De les Obres Complementàries, en correspon més d'un 50% a la creació d'una planta embotelladora a la zona de denominació d'origen Priorat (ajuda que no han considerat interessant, pels seus plantejaments, els pobles afectats), prop d'un 30% a noves hectàrees de regadiu, un 5% a la reforma d'instal.lacions a les cooperatives i la resta a conduccions d'aigües a diferents viles.

Les dades que hem reflectit anteriorment signifiquen gran part de les inversions públiques a la comarca des de 1976 a 1978, és a dir durant tres anys, període durant el qual hi ha hagut plans d'inversió per valor de 131.145.010 pessetes al Priorat i la possibilitat d'obtenir 41.575.573 pessetes com a préstecs per a realitzar les obres programades en el Pla de l'IRYDA. Aquestes xifres distribuïdes uniformement a través dels tres anys representen una inversió de 3.980 pesse-

tes per habitant l'any 1978, és a dir, una xifra inferior a la que correspon per càpita de les noves inversions dels pressupostos generals de l'Estat, que es poden considerar al voltant de les 4.500 pessetes per habitant a tot l'Estat. Donades aquestes xifres, creiem que es pot considerar que els plans d'inversió pública al Priorat no corresponen al nom eufòric ni al sentit de desenvolupament d'una zona deprimida que s'hi ha volgut donar.

El poc efecte multiplicador que ha tingut la inversió pública al Priorat condicionat tant pel volum de pessetes invertides com per la falta de coordinació, ja que la manca d'anàlisi per buscar unes possibilitats alternatives a la inversió ha comportat que no s'hagi arribat a crear una infrastructura, ni d'equipament ni productiva, que permeti pensar en un desenvolupament autosostingut de la zona, s'ha actuat preferentment amb unes inversions que han impedit -en part- la deterioració d'alguns equipaments i activitats, així com la creació d'altres, motivada bàsicament per noves necessitats de consum. Tot això ha tingut un efecte multiplicador relativament interessant, ja que, donades les rendes de la zona, ha representat una incidència important, però no la creació d'uns mecanisme d'expansió econòmica, que pot ser era el que es pretenia en actuar a les zones deprimides.

II. ELS SECTORS INDUCTORS

Entenem com a sectors inductors aquells sectors de l'activitat productiva que estan orientats cap al mercat exterior de la comarca. És a dir, són clarament "exportadors" i determinen una sèrie de rendes que permeten de donar un determinat dinamisme a la resta d'activitats orientades cap al mercat interior.

Les característiques dels sectors són les següents: 1) són "exportadors"; 2) tenen un fort efecte multiplicador a l'àrea; 3) tenen una importància en l'economia de la zona, donada llur xifra de negocis i l'ocupació que generen, tant directa com indirecta.

Dins d'aquests límits al Priorat hi ha bàsicament tres activitats inductores: una és l'agricultura i ramaderia, amb diversos conreus i bestiar; l'altra és la confecció, i, finalment, podem considerar, dins d'unes perspectives un xic particulars, el turisme. Analitzem a continuació la importància i possibilitats de cadascuna d'aquestes activitats que creiem més rellevants i alhora inductores.

II.1. EL SECTOR PRIMARI

És una de les activitats essencials de l'economia del Priorat, i es troba amb grans problemes estructurals derivats d'una baixa productivitat dels conreus i d'una forta descapitalització de l'activitat.

El sector primari ocupa a la comarca 1.465 persones a temps complet i 646 a temps parcial. Els primers conreen una extensió aproximada de 10.067 hectàrees i els segons 5.697. Això significa unes mitjanes de 6,87 ha per pagès i de 8,18, respectivament. L'agricultura a temps parcial té un futur molt incert i és previsible que, davant d'una ocupació alternativa, el "pagès" tingui una tendència a deixar de conrear cada cop més hectàrees. Per altra part la proporció de pagesos dedicats exclusivament a l'agricultura sol ser bastant gran i la majoria de les vegades sense continuadors, donat que l'explotació és de caràcter familiar.

La ramaderia es troba en una situació no tan influenciada per problemes concrets de la comarca com l'agricultura; i el seu dinamisme es troba determinat per les possibilitats del sector i les seves alteracions "conjunturals".

- El sector primari no experimentarà un creixement de la seva ocupació sinó que àdhuc és de preveure una forta disminùció originada en part per l'edat de la seva població, i també perquè els agricultors deixen les explotacions més marginals davant les possibilitats de noves ocupacions dintre o fora de la comarca.

- La renda del sector representa més d'un 30% de la renda comarcal, i una forta davallada d'aquesta activitat significaria unes disminucions de renda que agreujaria encara més els problemes de la comarca.

- Un dels principals problemes que ha d'afrontar el Priorat és aconseguir un augment de la producció agrícola incrementant les produccions per hectàrea i la superfície de les terres de conreu. Aquí les cooperatives poden tenir un paper important.

- Les necessitats d'inversió per potenciar el desenvolupament agrícola de la comarca es concreten en els punts següents:

a) Posar en marxa noves explotacions.

b) Disposar de tècnics i personal qualificat.

c) Maquinària i infrastructura.

A continuació analitzarem les activitats considerades com a inductores dins del sector primari.

II.1.1. L'agricultura

Vinya. És el conreu predominant del Priorat geològic i del Baix Priorat, i entre l'any 1973 i 1978 ha disminuït prop de mil hectàrees. Malgrat aquest fet, continua essent l'ingrés principal de l'agricultura comarcal amb prop de 250 milions de pessetes. És al Baix Priorat on es troben les principals produccions i les productivitats més altes per hectàrea; el Priorat geològic, que té la denominació d'origen Priorat, experimenta unes baixes productivitats per hectàrea i una forta disminució de la producció. A les altres dues zones de la comarca el conreu de la vinya no és tan rellevant.

La disminució d'hectàrees conreades al Priorat geològic és un problema greu, ja que pot significar la fi del vi del Priorat si continua la tendència decreixent manifestada els últims anys. Aquest fet no solament és problemàtic per a l'àrea, sinó que té unes conseqüències més àmplies tal com és la pèrdua d'un nom conegut internacionalment i que té un fons de comerç valorable que no es pot deixar perdre. Caldria marcar uns objectius de repoblament de vinya a les terres abandonades i de renovació de les plantacions existents. Creiem que aquí el paper de les cooperatives ha de ser molt rellevant, no solament per a la comercialització del producte sinó també per al foment de la producció. Al Baix Priorat el problema de l'activitat no és tan greu, les productivitats són més grans.

A les altres zones de la comarca la vinya és un conreu secundari, però no deixa de tenir interès per a l'activitat agrícola.

L'avellaner. Coneix un augment constant a l'area, motivada pel fet de tenir uns rendiments més alts que altres conreus i alhora necessitar menys treball, amb la possibilitat per al pagès de dedicar-s'hi a temps parcial. El pagès del Priorat ha anat substituint la vinya per l'avellaner quan el rendiment d'aquest era superior. Això és un fet generalitzat per tota la comarca, excepte a la Baronia de Cabassers. La productivitat de l'avellaner és inferior a la d'altres comarques, concretament a la del Camp de Tarragona.

Es comercialitza mitjançant el mercat de Reus, on es determinen els preus, i moltes vegades aquests no compensen els costos, problema que s'agreuja donades les productivitats inferiors del Priorat.

L'ametller. A partir de les fortes gelades de 1956 l'ametller ha anat substituint l'olivera. La collita és molt inestable, ja que els factors climàtics de la comarca l'afecten en gran manera, bàsicament durant la floració de l'arbre.

L'ametller s'ha anat posant a les terres de caràcter més marginal o com a substitució de l'olivera.

L'olivera. És el conreu dominant a la Baronia de Cabassers, se'n troben també moltes hectàrees de conreu al Baix Priorat, per la zona oest de la comarca i a Ulldemolins. Els municipis de la comarca del Priorat (amb excepció d'Arbolí on no hi ha oliveres) formen part de la denominació d'origen Siurana, que correspon a una zona molt extensa, que comprèn els pobles de la Ribera d'Ebre, Priorat i l'Alt i Baix Camp. La problemàtica i possibilitats futures d'aquest conreu a l'àrea presenten unes característiques molt diferents segons la zona en què es troben. Malgrat això, les podem englobar dins d'una problemàtica general com és la seva limitada rendibilitat.

La producció d'oli al Priorat només té importància per a l'autoconsum i només es comercialitza als pobles de l'antiga Baronia de Cabassers i alguns del Baix Priorat.

L'olivera ha disminuït en prop de mil sis-centes ha entre 1973 i 1978; i donada l'actual rendibilitat i el període de maduració de la inversió en noves plantacions, resulta difícil de conservar les existents.

Caldria mirar la possibilitat d'augmentar productivitats a través de tècniques de conreus més eficients, i cal considerar la necessitat de rendibilitzar el conreu amb una política comercial general per a aquest producte, considerant les possibilitats que ofereix la denominació d'origen i la consideració, cada vegada més forta, de "bé de caràcter superior" per a aquest producte.

Els arbres fruiters. Es tracta d'un conreu molt limitat pel nombre d'hectàrees que ocupa al Priorat, però amb unes grans possibilitats d'introduir-se i augmentar el nombre de terres conreades. L'arbre fruiter s'implanta a la zona com a conseqüència de transformació de conreus i s'emplaça a les terres més planeres i amb possibilitat de reg.

Els principals productes comerciliatzats són les pomes i els préssecs. A Margalef la comercialització es fa mitjançant una cooperativa, i en relació amb una altra de la Ribera. La manca d'aquesta infrastructura de comercialització fa augmentar els costos i disminuir el marge d'explotació, a la vegada que representa un fre a l'expansió d'aquests tipus de conreu.

Seria interessant d'estudiar varietats i aprofitament de noves terres per a aquest conreu, i alhora potenciar la infrastructura de comercialització a través de les cooperatives, com a úniques institucions d'aquest caire existents a la zona. El fruiter podria solucionar bona part de la problemàtica agrícola dels pobles de la Baronia de Cabassers, i de tots aquells que tinguessin zones planeres amb possibilitat de reg.

II.1.2. La ramaderia

La ramaderia és una activitat pròpia dins del sector primari. Difícilment es pot considerar com un complement dins de l'explotació agrícola de caràcter familiar. És un fet evident -amb algunes excepcions- que l'agricultor no complementa la seva activitat amb la ramadera, si-

nó que a poc a poc abandona l'agrícola "racionalitzant" la seva explotació d'acord amb les possibilitats de la seva capacitat de treball, i això significa abandonar terres i treballar les de més fàcil conreu.

La ramaderia és tancada i predomina la porquina i l'aviram, en integració de caràcter vertical. Depenen d'empreses agro-alimentàries o bé de les cooperatives de segon grau existents a Reus. Les possibilitats que ofereix el Priorat en aquestes activitats són afavorides per un hipotètic trasllat d'instal.lacions del Camp de Tarragona, zona avui preferentment urbana i industrial, cap a l'interior. Juntament amb aquest canvi d'emplaçament, s'hi troba el dinamisme que pot manifestar el ramader de la zona i l'interès envers l'àrea que poden tenir els grans complexos d'integració.

La ramaderia, si experimentés una forta expansió a la comarca, podria tenir més efectes cap endavant que cap enrera; és a dir, no hi veiem gaires possibilitats en una relació agricultura-ramaderia -amb excepció de l'ús d'uns quants subproductes. En canvi, sí que es podria manifestar una activitat industrial a partir de la ramaderia mateixa (escorxadors, construcció d'instal.lacions, edificis).

Els altres tipus de ramaderia existents a la comarca tenen una funció d'autoconsum o de comercialització de caràcter endogen. Així trobem el boví, en el qual l'expansió és molt limitada per les dificultats estructurals que representaria el seu desenvolupament. Una excepció a considerar són els ramats de bens i cabres, que constitueixen l'única ramaderia oberta de la zona. Al Priorat hi ha més de dos mil caps, i caldria veure la possibilitat de fomentar aquest bestiar mitjançant l'adaptació a algunes zones de l'àrea de cert tipus de pastures.

II.2. LA INDÚSTRIA

El Priorat és una de les comarques de Catalunya amb un índex d'industrialització més baix i, malgrat això, l'activitat industrial té un paper molt important per les rendes que genera i la població que ocupa. El Priorat està afamat d'indústries, activitat que es considera la vareta màgica que solucionaria els problemes de la comarca.

Si al Priorat no hi ha indústira és per alguna raó, i perquè en vinguin hi ha d'haver unes condicions diferents de les actuals. Dins d'aquest capítol sobre les activitats inductores, la indústria ocupa una part molt important, i no hi ha cap mena de dubte que la creació de nous llocs de treball industrials implicaria no solament augments de les rendes, sinó també una transformació estructural de les altres activitats productives.

- Els factors que atrauen les indústries cap al Priorat es resumeixen en una abundància relativa -respecte als llocs de treball existents- de mà d'obra, salaris inferiors a altres zones i poca conflictivitat laboral. Per contra, la zona té males comunicacions i manca d'infrastructura industrial i d'especialització de mà d'obra.

- Amb l'actual estructura de població i sense preveure grans moviments demogràfics, la creació de més de quatre-cents llocs de treball industrials -bàsicament masculins- seria suficient per possibilitar un fort increment de la renda de la comarca.

La instal.lació d'una o més indústries, fins a assolir aquesta ocupació, és un fet bàsicament voluntarista que pot potenciar una correcta política de redreçament de la comarca.

- És precisament la mà d'obra masculina la que s'hauria d'ocupar per a la indústria, (mà d'obra provinent de l'agricultura, de la construcció), així com nouvinguts al mercat de treball. La població activa masculina ocupada activament a la indústria és d'un 16,8% contra un 52,21% de la femenina.

- Els subsectors que poden interessar per l'emplaçament al Priorat han de ser activitats que ocupin una alta relació de mà d'obra respecte a la inversió i que no busquin una mà d'obra massa especialitzada. Activitats que fabriquin productes fàcilment transportables i el cost dels quals no incideixi massa sobre el preu de venda.

També han de ser indústries que no necessitin gaire aigua ni una gran varietat de peces auxiliar en la producció. Seria interessant de veure la possibilitat d'emplaçament d'indústries integrades amb els inputs primaris de la zona (agricultura i ramaderia).

- Per tal de seleccionar algunes activitats fàcilment adaptables a la zona, en destaquem algunes de possibles:
  - Emmagatzematge de fruites seques. Embotellat de vi. Destil.leries d'aiguardent. Envasat d'oli.
  - Fabricació de material agrícola i ramader (abeuradors, sitges, menjadors, bateries).
  - Confecció. Fàbrica de sabates. Articles d'esport.
  - Envasos de fusta. Bastiments metàl.lics. Mobles en sèrie.
  - Manufactures de paper. Caixes d'embalatge.
  - Joguines. Plàstics injectats.
  - Coberteria. Portes i persianes metàl.liques. Bobinats petits. Electromotors. Xapes i carrosseries.

El problema més negatiu per a l'activitat industrial al Priorat són les males comunicacions, en especial les exteriors, cap a les altres àrees on es concentra l'activitat productiva a Catalunya.

II.3. EL TURISME

El turisme és una activitat inductora, però cal apreciar-hi uns quants matisos, en el cas del Priorat. El turisme es dóna a la comarca més per unes motivacions d'origen que no per la infrastructura turística de l'àrea.

El Priorat no ofereix les condicions turístiques d'una zona d'alta muntanya o costanera; actualment la seva principal atracció consisteix la tranquil.litat i soledat d'alguns paratges i la simplicitat de vida del seus pobles.

Més que fer un gran esforç turístic de promoció, el que cal preveure és la conservació dels nuclis urbans, del sòl rústic i del paisatge.

Això ens lliga amb la necessitat d'una normativa turística per a la zona, que impedeixi una ocupació del sòl que trenqui l'equilibri urbano-agrícola existent actualment.

Ni creiem negativa l'expansió turística del Priorat, però si l'especialització turística i l'ocupació del sòl i distorsió dels recursos existents a partir de la generació d'un procés especulatiu que impulsés una excessiva proliferació d'urbanitzacions. Considerem que la comarca té menys d'onze mil habitants que quedarien completament diluïts davant d'una onada turística.

La zona té possibilitats -principalment a les zones limítrofes- de convertir-se en lloc de segona residència si milloren les comunicacions amb el Camp i Tarragona; aquesta circumstància implicaria també una major afluència turística.

II.4. RELACIONS ENTRE LES ACTIVITATS INDUCTORES

Els sectors inductors amb possibilitats de potenciar la comarca no s'exclouen entre ells sinó que es poden complementar perfectament.

La ramaderia i l'agricultura mereixen una especial atenció, i són les activitats bàsiques a desenvolupar per tal d'assolir un creixement autosostingut. Això necessita uns plantejaments decidits d'actuació, cosa que no significa una gran aportació de capital, que en tot cas s'hauria d'esmerçar en algunes obres d'infrastructura i transformació de conreus. La possible expansió agrícola i ramadera s'hauria de fer lligar amb unes indústries transformadores i auxiliars de l'agricultura, de cara a l'exportació. Cal atreure també activitats d'altres sectors industrials a partir d'una política fiscal favorable, preus i promoció de sòl. Aquestes empreses interessades a localitzar-se al Priorat, en un principi només tindrien una relació laboral amb la comarca i no crearien interrelacions industrials, la qual cosa no deixa de ser un fort inconvenient.

Cal evitar de caure en aquesta dependència d'unes empreses foranes i anar cap a una diversificació productiva i aprofitant d'una manera racional els recursos existents a la comarca. Cal afavorir, doncs, l'activitat primària i una activitat industrial que hi estigui lligada i considerar les altres activitats industrials, això com el turisme, com a fenòmens complementaris i fins i tot molt importants; potser necessaris a termini mitjà.

PART III

CONCLUSIONS

PROPOSTA D'UN PLA D'ACCIÓ DESTINAT A REFORÇAR LES POSSIBILITATS DE DESENVOLUPAMENT AUTOSOSTINGUT AL PRIORAT

I. INTRODUCCIÓ

Aquesta tercera part de l'estudi de la comarca del Priorat pretén marcar les línies generals de la política a portar a terme a la zona per tal d'aconseguir un redreçament productiu i, per tant, un increment de rendes per la seva població.

En els capítols anteriors de l'estudi hem presentat la problemàtica general de l'àrea i els recursos existents. Intentant generalitzar, i a la vegada fent un resum del que s'ha dit anteriorment, podem dir que els principals problemes de la comarca són:

a) Població vella i amb decreixement vegetatiu.
b) Disminució de les produccions agrícoles i abandó de conreus tradicionals.
c) Descapitalització generalitzada de l'estructura productiva.
d) Males comunicacions internes i amb l'exterior.

Aquesta problemàtica que veiem a la comarca fa pensar en unes grans dificultats per a un desenvolupament o creixement ràpid de l'àrea. La nostra intenció en redactar aquestes línies és, sobretot, possibilista. Pensem en un dinamisme econòmic a partir dels recursos existents, i considerem que els fruits del possible desenvolupament econòmic han de beneficiar la població de la zona.

Una política clarament desenvolupadora, amb altes i -avui per avui- anormals taxes de creixement, hauria de venir d'un impuls extern que transformés les característiques productives de la zona a partir de fortes inversions, per exemple, amb una gran compra de terres i explotació del vi del Priorat per forts grups econòmics financers; la descoberta de recursos naturals, etc.

És a dir, fets que tindrien com a resultat una transformació de l'estructura productiva de la zona, que, de moment, és difícil de preveure si es poden donar, i quines conseqüències tindrien, si de cas es donaven. Per això és més adequat fixar un marc possibilista d'actuació a partir del coneixement de la realitat. Considerem la continuació de la base econòmica existent com l'activitat per potenciar el creixement.

A la segona part de l'estudi es va arribar a la conclusió que al Priorat es genera un excedent econòmic important, que no troba possibilitats d'inversió donada l'estructura existent. Per altra part, re-

marcàvem la baixa inversió pública per càpita feta en una zona on es porten a terme plans d'actuació especials.

Per tant, és necessari aprofitar d'una manera més racional els recursos de que disposa el Priorat. Si tenim en compte que en un principi la inversió privada a realitzar tindrà uns efectes inductors molt limitats, i que la inversió pública es fa sense uns objectius globals i si bé dóna un efecte renda interessant, via consums, no té forts efectes inductors per al potenciament d'una estructura productiva, veiem que per aconseguir altres inductors és necessari incrementar la inversió pública ajustada a uns objectius. Les actuacions puntuals que es porten a terme actualment poden ser necessàries, però no tenen funcionalitat inductora sobre l'economia de la zona. Per altra banda, la inversió privada no té gaires possibilitats d'incrementar-se actualment, a causa de la manca de clares opcions inversores. És a dir, cal canviar el marc per possibilitar la creació de noves rendes a la comarca.

II. OBJECTIUS

Ens sembla necessari assenyalar uns objectius a aconseguir, a partir dels quals es puguin determinar polítiques concretes a prendre, pensant en el paper inductor que ha de tenir l'actuació pública. Els objectius que veiem possibles i necessaris per a la comarca del Priorat en un futur immediat, els podem resumir així:

A curt termini:

- Augment de la productivitat (física) dels conreus agrícoles.
- Manteniment de l'ocupació industrial.
- Millora de les comunicacions i de les infrastructures.
- Ordenació urbanística i protecció del medi físic.

A termini mitjà:

- Augment de les terres conreades i potenciament ramader.
- Integració vertical de les activitats agro-industrials.
- Augment ocupació industrial i serveis.

Tots aquests objectius van dirigits a millorrar les condicions de vida de la població de la comarca, a possibilitar una major mobilitat de la mà d'obra cap a l'interior i exterior de la comarca i a preservar el territori.

Estudiarem a continuació una sèrie d'accions a emprendre a la zona a partir de les consideracions fetes en els paràgrafs anteriors. En aquest sentit, comencem analitzant les actuacions en els dos sectors productius bàsics: agricultura i indústria, i després en els serveis d'infrastructura i urbanisme. Aquesta anàlisi, com ja hem dit anteriorment, s'encamina a possibilitar el funcionament de l'estructura productiva global de la zona.

II.1. Sector primari

Els problemes bàsics que té l'agricultura de l'àrea són: la baixa producció, motivada per l'abandó de terres; l'edat del pagès i dificultats tècniques per als conreus. Aquestes dificultats comporten una reducció de les possibilitats de l'activitat transformadora que podria desenvolupar-se a partir de la producció agrícola. Per altra banda, cal considerar les negatives implicacions que aquests fets tenen sobre la renda.

Diferenciament entre unes actuacions a realitzar immediatament i unes altres a més llarg termini.

ACTUACIONS A EMPRENDRE:

A curt termini	*Possibilitats de finançament*	*Objectius*
Incrementar l'ajut tècnic del Servei d'Extensió Agrària	Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca	Augmentar la productivitat
Creació de finques pilot	Unió (Caixa Rural) de Cooperatives	Disminució de costos de producció
Disminució dels costos de les cooperatives		
Potenciació de la comercialització		Augmentar les rendes

A termini mitjà	*Possibilitats de finançament*	*Objectius*
Creació de fons de terres	IRYDA o Generalitat, si està transferida	Agumentar la producció
Fomentar la comercialització dels productes agraris	Unió i acumulació pròpia	Augmentar les rendes
Estandaritzar la qualitat dels productes agraris		
Possibilitats ramaderes obertes	Unió, IRYDA o Generalitat.	Augmentar les rendes

El punt de partida per una banda, i els condicionaments sòcio-polítics del país, per l'altra, ens fan ser possibilistes a l'hora de pensar en una transformació agrària de la zona; això no obstant, la necessitat demantenir l'objectiu d'augmentar la producció i les rendes, és ben clara.

II.1.1. Conreus

En un primer estadi d'actuació hi ha una quasi impossibilitat pràctica d'augmentar la quantitat de terres de conreu. L'alternativa en aquest moment podria ser l'increment de la productivitat a partir del millorament de les tècniques; la formació de capital humà a l'agricultura més que no la inversió de capital. Aquestes millores es podrien obtenir a partir de les actuacions següents:

- ús d'adobs i plantes apropiades.
- renovació de peus a la vinya.
- renovació de conreus en algunes zones.
- millora de tècniques de conreu.
- aprofitament dels regadius.
- augment de regadius.

Aquestes actuacions haurien de tenir un caràcter més de gestió que no pas teòric. Per portar-les a terme caldria tirar endavant els següents projectes, amb la col.laboració dels organismes que s'esmenten:

- Crèdits de l'IRYDA (per augmentar regadius, canviar de conreus)
- S.E.A. (formació de mà d'obra i millora de les tècniques de conreu)
- Finques pilot (sobre tècniques de conreus apropiades a la zona).

Les finques pilot s'haurien de situar a diverses zones de la comarca (les quatre àrees en què l'hem dividida) per analitzar les característiques agrícoles de cadascuna, així com també les possibilitats de transformació cap a conreus més rendibles. Aquestes experiències pilot, caldria fer-les fortament relacionades amb les Cooperatives, per tal de potenciar la mà d'obra existent i, per altra banda, millorar la seva capactitat de gestió. Prèviament a la seva posada en marxa caldria que la Generalitat determinés quina ha de ser la seva gestió, control i dimensions, així com la seva localització.

II.1.2. Cooperatives

Les Cooperatives del Priorat tenen actualment unes instal.lacions obsoletes, en la majoria dels casos, i alhora són infrautilitzades. Aquesta és la causa que els costos d'elaboració siguin molt alts; tant, que posen en perill l'activitat cooperativista per manca de competitivitat.

Si realment s'obté un increment de les produccions agrícoles, aleshores les cooperatives locals haurien de prendre consciència de la necessitat de centralitzar la primera elaboració dels fruits a les cooperatives que ofereixin més possibilitats, per les seves instal-lacions, a fi de reduir els costos d'elaboració i crear a la resta dels municipis centres de recollida del fruit. Aquest fet ja es dóna en alguns casos i podríem dir que els interessos localistes han estat molt minimitzats davant d'aquesta realitat imperiosa. Aquesta opció no vol significar el tancament de cooperatives locals, sinó més aviat la racionalització de les seves actuacions sota el control de les juntes i socis de cadascuna, i l'establiment d'una col.laboració àmplia entre entitats que es troben amb els mateixos problemes. D'aquesta manera s'aconseguiria:

- Millor amortització de la maquinària.
- Disminució d'inversions poc rendibles.
- Uniformitat en la qualitat dels productes.
- Posar les bases per a una política comercial conjunta.

S'hauria d'estudiar, a partir de la realitat de cada cooperativa, de les seves produccions i de les comunicacions entre les viles, quines són les més adients per tenir aquesta activitat transformadora*.

II.1.3. Actuacions a termini mitjà

Pel que fa a les actuacions a més llarg termini, considerem important afrontar el problema de la baixa producció agrícola a través

*Aquestes interrelacions entre cooperatives ja es donen en algun cas. La Torre de Fontaubella porta l'oliva al molí de Falset; Pradell, a Botarell; existeix una Cooperativa de segon grau a Gratallops, i totes les del Priorat formen part de la Unió de Cooperatives de Reus.

d'augmentar les terres de conreu i no exclusivament actuant sobre la productivitat de les explotacions actuals.

El Priorat des de començament de segle ha disminuït en dotze mil hectàrees les terres conreades, sembla doncs, necessari pensar en la possibilitat de recuperació de part d'aquestes terres, i principalment al Priorat geològic on el problema de pèrdua de terres és molt més greu. Davant d'aquesta realitat es podria crear un "fons de terres" a partir de les no conreades actualment, i de les que s'hi vulgui afegir donada la possibilitat d'explotació més racional (per rebaixar costos) que podria oferir aquest fons.

L'única organització agrícola de caràcter productiu que avui trobem al Priorat, són les cooperatives. És per això que haurien de jugar un paper fonamental en la creació d'aquest "fons de terres" ja que seria un primer pas cap a una futura transformació estructural de la comarca, tasca en la qual haurien de treballar conjuntament i amb el suport de la Generalitat, el Servei d'Extensió Agrària i la Unió de Cooperatives.

Continuant en aquesta línia d'actuacions més a llarg termini, es fa necessari determinar una política d'elaboració i transformació del producte que permeti de pensar en la seva bona comercialització. Aquestes actuacions són una continuació de les assenyalades a curt termini, però que es troben amb unes altres coordenades, donada la seva possibilitat real d'assolir-les a partir d'un correcte plantejament de les actuacions a curt termni, és a dir, més producció, uniformitat de la qualitat, infrastructura productiva que permeti uns costos competitius.

També ressaltem -com una actuació a més llarg termini- les possibilitats d'una ramaderia oberta, integrada en l'activitat agrícola a través d'unes possibles àrees de pastura a la zona. És evident que al Priorat hi havia molts caps de bestiar en un temps que es conreava més terra; caldria estudiar la integració territori-agricultura-ramaderia i veure'n les possibilitats de potenciament.

Aquestes actuacions dirigides al millorament global, no hauríem de perdre de vista el contacte directe amb el pagès, fent-li conèixer les millores que s'introdueixen, les possibilitats de crèdits; els avantatges de la comercialització racional.

II.2. Sector secundari

A la comarca s'ha realitzat un esforç industrial els últims anys, que s'ha concretat amb la creació de nous llocs de treball. No obstant això, és evident que l'ocupació industrial és baixa, sobretot pel que fa a la mà d'obra masculina.

El Priorat no ofereix unes òptimes condicions per a la instal.lació d'activitats industrials; de tota manera, donat que la implantació d'indústries seria molt important per a la zona, passem a veure quines actuacions es poden recomanar per potenciar aquesta activitat productiva a l'àrea.

Actualment hi ha un greu problema de desocupació que cal afrontar. Unes possibles primeres actuacions podrien ser:

- Realització d'obres d'infrastructura.
- Redreçament de les activitats industrials recentment fallides o bé instal.lació d'altres de noves, a través de Cooperatives de Producció.

Per a aquesta segona possibilitat s'haurien de fer estudis de rendibilitat i de possibilitats reals de financiació per reprendre les activitats, a més de tenir en compte l'interès que poden tenir els antics, o possibles nous, treballadors de les indústries. Estimem que és necessari l'ajut de la Generalitat per posar en funcionament aquestes empreses i avalar-les, si cal, davant el Ministerio de Trabajo.

A més llarg termini, s'haurien de realitzar algunes actuacions orientades a la creació de sòl preparat amb tots els serveis, i millorar les comunicacions internes i externes de la comarca, com a base d'una política d'atracció industrial.

Es podria pensar en la possibilitat de crear dos petits polígons industrials amb *tots els serveis*, al costat de les grans viles de la comarca. Entre Falset i Marçà es podria equipar un polígon de deu hectàrees i un altre de més petit als entorns de Cornudella. Aquestes actuacions podrien ser un incentiu per a l'ocupació industrial de la comarca.

En plantejar aquesta mesura a emprendre, la considerem no solament possibilista, sinó la millor política a considerar per a l'atracció industrial forana. La possibilitat d'un desenvolupament d'indústria autòctona relacionada amb les activitats agrícoles (agro-indústria) és complementària amb el potenciament del sector primari, mentre que l'oferta de sòl adequat pot ser interessant per a la indústria de fora l'àrea amb necessitats de localització.

S'hauria d'estudiar aquesta possibilitat de crear sòl industrial a partir d'una sèrie de consideracions:

- La creació de polígons industrials públics (INUR) pot estar totalment en mans de la Generalitat.
- La creació d'aquests polígons pot evitar especulacions del sòl i donar lloc a efectes fiscals avantatjosos per a les empreses.
- Són ben dotats de serveis.
- L'ocupació de sòl i instal.lació d'indústries potser seria escassa en un principi, però això seria la base per a una política d'atracció industrial a la zona en el futur.

La creació d'aquests polígons, urbanísticament considerada exigiria el canvi de Normes Subsidiàries de Falset i la redacció de Normes Subsidiàries a Marçà i Cornudella.

En considerar la política i gestions a emprendre per a l'atracció d'indústries al Priorat, cal comptar no solament amb els organismes de gestió dels possibles polígons, sinó també amb els ajuntaments de les viles afectades, i fins i tot, amb un possible organisme de caràcter comarcal.

Una de les principals limitacions que s'hauria de considerar per a la instal.lació d'activitats industrials és la dificultat d'accés al Priorat. Respecte a la part sud de la comarca, es pot minimitzar el problema si s'utilitza d'una manera racional i amb totes les seves possibilitats el ferrocarril, bàsicament per al trasllat d'"inputs". Això demanaria d'arribar a acords amb la RENFE per potenciar aquest transport a l'àrea. Donada la seva situació geogràfica, per a Cornudella aquesta solució és més problemàtica; s'hauria d'estudiar la manera de minimitzar el cost que suposa l'accés pel coll d'Alforja.

Aquestes actuacions per a la creació de sòl industrial es poden valorar econòmicament: "grosso modo", estimem que una inversió de cent milions de pessetes seria suficient per a la preparació de quinze hectàrees de sòl industrials a la comarca, considerant l'actuació a través dels organismes de l'Administració pública (Generalitat o INUR).

Resumint, podem dir que és clara la necessitat d'emprendre actua-

cions immediates per pal.liar la desocupació a la zona. Aquestes es poden concretar en la realització d'obres d'infrastructura i en la creació de cooperatives de producció. Com a política industrial, estimem necessari el desenvolupament d'una agro-indústria a partir d'un augment de la productivitat i producció del sector primari, que s'hauria d'acompanyar amb una política de promoció d'indústria a través de la preparació del sòl, mitjançant la creació de dos petits polígons industrials a prop de les principals viles de la zona.

II.3. Infrastructura i serveis

Creiem necessària la realització d'algunes obres d'infrastructura si es vol fer possible un cert dinamisme econòmic a la comarca. A continuació s'enumeren i se'n comenten les seves possibilitats:

1) Millora de la xarxa de carreteres:
- Interiors (vegeu l'annex III on figura una proposta de dues carreteres, que corresponen a uns estudis dels Serveis Tècnics del M.O.P.U. i la Diputació).
- Exteriors (es tracta de carreteres nacionals; caldria fer projectes de millora dels trams de carreteres: Falset-Reus i les Borges del Camp-la Pobla de la Granadella).

2) Ordenació de rius i regs (aprofitant el pla de l'IRYDA i estudiant l'aprofitament global i racional de l'aigua a la comarca: vegeu l'annex I, sobre la situació hidràulica).

3) Adequació de la infrastructura urbana a les necessitats actuals (Pla d'Obres i Serveis, pla de l'IRYDA, empreses privades).
- Enllumenat públic.
- Telèfons.
- Abocadors d'escombraries.
- etc.

Conjuntament amb aquestes necessitats de creació d'infraestructura, s'ha de considerar la creació o millora d'una varietat de serveis que són necessaris perquè la població de la zona pugui gaudir d'un nivell de vida similar al de altres àrees. Estimem que les actuacions a emprendre en aquest sentit són bàsicament de caràcter municipal i que s'hauria de preveure la possibilitat de mancomunar-les. Es consideren entre les més rellevants:
- Escorxadors
- Servei de recollida d'escombraries
- Abocadors d'escombraries
- Serveis sanitaris
- Escolarització
- Residència per a ancians
- Serveis tècnics municipals
- Transports

Considerem la necessitat d'emprendre actuacions per a augmentar la qualitat de l'ensenyament a les viles més petites, particularment, on es dóna un ensenyament d'escola unitària, així com també s'ha de preveure -en un altre sentit- de racionalitzar els diversos centres existents a Falset, on hi ha actualment un excés de places en centres privats. Hi ha manca d'una política d'actuació pública, sobretot respecte a l'ensenyament pre-escolar i BUP.

Pel que fa a Sanitat, hi ha necessitat de portar a terme, amb una certa urgència, les actuacions previstes pel pla sanitari (aprovat per la Generalitat, *DOG* 7.3.1980), amb la creació de dos centres de salut

a la comarca: un a Cornudella i l'altre a Falset. Dins d'aquest sector també es considera molt urgent racionalitzar el servei d'ambulàncies.

A Falset hi ha una residència per a persones grans. En una zona amb una població d'estructura vella, cal considerar la funcionalitat d'aquesta dins d'un plantejament global del problema de la tercera edat.

Dedicarem una atenció especial a les possibilitat dels transports. Creiem necessari, per la mobilitat de la població de la zona, la creació de diverses línies de transport públic interior que puguin augmentar la mobilitat dins de la comarca. Avui el Priorat té unes dificultats de comunicació interiors que aïllen les viles i la gent, i fan molt difícils els moviments de població. Es podrien crear línies interiors amb furgonetes de 8 o 9 places que passessin per totes les viles, estudiant uns sistemes d'enllaços que possibilitessin als usuaris d'anar i tornar el mateix dia a qualsevol poble de la comarca. La comunicació amb l'exterior és un problema greu. Sobretot si tenim en compte que al Priorat es van tancant les diferents línies de transport públic de passatgers existents.

II.4. Ordenació urbanística

La comarca té una bellesa natural innegable, que sortosament ha experimentat pocs atacs de caràcter especulatiu. Aquesta particularitat de la zona, cal preservar-la i mantenir-la, considerant que el desenvolupament econòmic no té per què significar apropiació ni desfeta de la natura i el medio ambient.

En el cas del Priorat es considera necessari emprendre diverses actuacions:

- Control urbanístic, començant per la redacció de Normes Subsidiàries o Delimitacions de Sòl Urbà per a totes les viles.
- Control municipal de les edificacions exigint llicències de construcció i habitabilitat a les diferents construccions que es realitzin a la zona, d'acord amb la normativa urbanística existent.
- Necessitat de considerar el Montsant, la Mola de Colldejou i la part de les muntanyes de Prades corresponent a la comarca com a parcs naturals a conservar.

III. POSSIBLES ACTUACIONS A CONSIDERAR A LA COMARCA DEL PRIORAT. PLA D'ETAPES I RESUM

A la comarca del Priorat, sigui el que sigui el pla d'actuació que es vulgui emprendre caldrà que, a més de l'ajut financer necessari per a la realització dels diferents projectes, es prevegin ajuts de tipus humà per gestionar les actuacions. Aquest creiem que és un factor essencial a considerar. Si el canvi de mentalitat que es requereix per emprendre noves actuacions, d'una banda, i, de l'altra, la necessària adaptació tècnica no són impulsats des de fora, ens trobarem altra vegada amb plans molt bonics però irreals.

Aquest ajut de personal tècnic hauria de ser facilitar per la Generalitat, ja que aquestes actuacions s'ajusten a les seves possibilitats.

Conjuntament amb les propostes anteriors, cal considerar que sobre la comarca es porten a terme algunes actuacions desconnectades entre si i sense uns objectius gaire concrets. Caldria considerar-les i

veure quins fons dels no utilitzats es poden destinar de manera més racional a altres finalitats i a nous projectes.

Una vegada fetes aquestes consideracions, que es creuen necessàries, s'entra a veure el pla d'etapes, esquematitzat a la pàgina següent i descrit al llarg de les anteriors línies. A continuació, es passa a fer un resum de les actuacions més importants a considerar per a la zona.

III.1. POSSIBLES ACTUACIONS A CONSIDERAR A LA COMARCA DEL PRIORAT. PLA D'ETAPES

	Actuació immediata	Disp. fin. (A)	Organisme que pot activar-ho (B)	A termini mitjà	Disp. fin. (A)	Organisme que pot activar-ho (B)
Agricultura	Potenciar S.E.A.	(3)	Generalitat			
	Creació finques pilot	(2)	Generalitat			
	Reestructuració cooperatives	(3)	Cooperatives-Unió			
	Potenciació comercial de les coop.	(3)	Cooperatives-Unió			
	Estudi creació Fons de Terres	(3)	Generalitat	Actuació	(1)	Generalitat-IRYDA
	Estudi possibilitats ramaderes	(3)	Generalitat	Actuació	(3)	Generalitat-IRYDA
Indústira	Cooperatives de producció	(3)	Generalitat			
	Estudi polígons industrials	(3)	Generalitat	Actuació	(1)	Generalitat
Infrastructura	Millora carreteres (traçat, paviment)	(1)	Diputació-M.O.P.U.			
	Estudi necessitats d'aigua	(3)	Generalitat	Actuació	(1)	MOPU, IRYDA, Gener.
	Infrastructura urbana	(2)	Gener., Dip. IRYDA			
	Negociacions amb RENFE, potenciant els FFCC	(3)	Ajunt., Gener.	Actuació		
Serveis	Estudi Mancomunitat de Serveis	(3)	Gener., Ajunt.	Actuació	(2)	Ajuntaments
	Transport públic interior	(2)	Ajunt., Diput.			
	Serveis sanitaris	(2)	Generalitat			
	Millora escolarització	(3)	MEC			
	Resîdència tercera edat	(3)	Generalitat	Actuació	(1)	
Urbanisme	Redacció normativa urbanística	(3)	Generalitat			
	Disciplina urbanística	(3)	Ajuntaments			

(A) Determinen les necessitats financeres per las projectes per odre d'importància, diferenciant: (1) Projectes de més de 50 milions de pessetes; (2) Projectes per sota d'aquesta quantitat; (3) Finançament de l'actuació a través del pressupost ordinari o bé actuacions autofinançades. (Pot tractar-se d'aportacions de capital financer o humà).

(B) Considerem l'organisme que avui pot tenir competència sobre l'actuació, encara que a termini mitjà hi hagi traspassos de serveis, que pensem que faran augmentar la importància de la Generalitat en aquestes actuacions.

III.2. RESUM

- Els objectius que hem assenyalat en determinar la política econòmica a realitzar a la zona van encaminats a la millora de les condicions de vida de la població resident a l'àrea i a la preservació del territori.
- Els mitjans a emprar per assolir aquests objectius són reduïts. Prenen gran importància les aportacions de tipus humà i tecnològic, que no requereixen un gran volum d'inversions, així com la utilització més racional dels recursos que ofereixen les actuacions que avui es porten a terme a la comarca.
- L'agricultura és un sector on veiem una necessitat d'actuació molt urgent. Es planteja l'objectiu d'augmentar productivitats a curt termini, d'augmentar les terres de conreu més a llarg termini; es tracta de racionalitzar l'activitat de les cooperatives, per reduir costos d'elaboració i entrar decididament en el camp de la comercialització.
- La indústria s'ha de potenciar a través d'una integració amb l'agricultura. Es proposa la manera d'oferir facilitats per a la localització de la indústria forana a través de la creació de sòl industrial preparat.
- És necessària la realització d'obres d'infrastructura (carreteres, ordenació de viles i recs), així com la creació de serveis mancomunats, considerant amb especial atenció la necessitat de línies de transport públic dins la comarca, que comuniquin cada vila amb la resta i amb les línies de transport externes (FFCC i autobús).
- Cal considerar la necessitat de protegir la natura a partir d'actuacions de control urbanístic i la preservació d'espais naturals.

ANNEX I

AIGUA

Jordi Prat
Direcció General de Política Territorial
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

L'AIGUA AL PRIORAT

1. INTRODUCCIÓ

A partir de dades recollides de fonts diverses, s'intenta en aquest annex, d'una banda, fer una aproximació a l'estudi dels recursos hídrics del Priorat, tant superficials com subterranis; com a segona part, s'assenyalen les obres hidràuliques existents i es passa revista a diversos projectes d'infrastructura hidràulica que poden tenir un cert impacte territorial sobre la comarca.

2. RECURSOS HÍDRICS

a) Superficials. La xarxa hidrogràfica del Priorat (figura 1) es redueix bàsicament al riu Siurana i al seu afluent el Montsant; defineix la comarca pràcticament una conca única, de la qual només queda fora part del terme d'Ulldemolins, al nord, que aboca les aigües cap al Segre. Tant el Montsant com el Siurana neixen a les muntanyes de Prades, i llur traçat discorre paral.lel en gran part del recorregut, deixant enmig el relleu del Montsant; mentre el riu Siurana, juntament amb el Cortiella, drena la depressió paleozoica central, el Montsant discorre al començament entre la serra de la Llena i el massís que li dóna nom, vorejant-lo per la part nord i oest, restant sempre a la perifèria de la comarca. Poc després de sortir dels límits del Priorat, el Siurana rep pel costat esquerre la riera dels Guiamets, que recull aigües procedents de les muntanyes de l'Argentera i Llaberia, i s'aiguabarreja amb l'Ebre prop de Garcia.

L'avaluació directa dels recursos superficials d'aquesta xarxa, tant en aportacions anuals com desglossades mensualment no resulta possible, perquè en tota la comarca només es disposa d'una estació d'aforament amb una sèrie suficient de dades, situada a l'embassament de Siurana, relativament a prop de la capçalera d'aquest riu. Per tant, s'ha hagut de fer una avaluació indirecta.

Primer de tot s'intentarà efectuar un *balanç hídric* en tota la conca del Siurana, a partir de les dades de les estacions pluviomètriques i de temperatura situades al Priorat i al seu voltant, per tal de definir tant l'escorriment superficial com la infiltració que es produeix

a la comarca. Les dades d'evapo-transpiració havien de sortir dels *Anales de la Estación experimental de Aula Dei*, però el fet de no haver-hi cap estació al Priorat d'entre les esmentades a l'estudi, així com els elevadíssims valors d'evapo-transpiració mensual que s'obtenien per interpolació a la zona i que suposaven un escorriment nul la major part de l'any, van obligar a rebutjar aquest mètode.

El procediment seguit ha estat el següent:

1) Divisió en subconques: La conca del Siurana, la subdividim en quatre subconques:

- riu Siurana fins a la confluència amb el Montsant	212 km^2
- riu Montsant	211 km^2
- riu Siurana, des de la confluència amb el Montsant fins a la confluència amb la riera dels Guiamets	63 km^2
- riu Siurana, des de la confluència amb la riera dels Guiamets fins a l'Ebre	131 km^2
TOTAL	617 km^2

2) Estimació de la precipitació. Amb les dades de les estacions pluviomètriques del Priorat (llur relació, període de funcionament i valor mitjà figura en el quadre) es confecciona un mapa d'isoietes mitjanes anuals. Aquest mapa permet de calcular, mitjançant l'assignació d'una precipitació mitjana a cada franja entre isoietes consecutives, la precipitació total anual a cada una de les subconques.

Per tal d'obtenir-ne la distribució mensual, a cada estació es busca el tant per cent de precipitació que correspon a cada mes, es fa la mitjana de percentatges (ponderada pel nombre d'anys amb dades) de totes les estacions de la subconca, i la distribució percentual resultant s'aplica a la precipitació mitjana obtinguda amb el mapa d'isoietes.

3) Determinació dels cabals superficials. Donada la manca d'aforaments a la zona, traduir les dades de precipitació en cabals superficials podria fer-se a través d'una estimació directa del coeficient d'escorriment de les diferents conques, a partir de l'estudi de les seves característiques físiques, topogràfiques i geològiques (perfils hipsomètrics, rectangle equivalent, índex de pendent, etc.). S'ha preferit considerar suficients les dades de l'estació d'aforament de Cornudella (vegeu el quadre), calcular a partir d'elles els coefidients d'escorriment, com a quocient entre les aportacions i les precipitacions mensuals, i postular l'afinitat amb la resta de subconques (analogia de comportament hidrològic), rebaixant el valor dels coeficients d'escorriment corresponents en funció, en el cas del Montsant, de la major inflitració produïda als conglomerats, que és confirmada per les dades d'un aforament esporàdic a la Vilella Baixa, i en les altres dues subconques, del menor pendent mitjà i la major proporció de terrenys sedimentaris.

Un cop obtinguts aquests coeficients d'escorriment, es poden calcular immediatament per a cada subconca les aportacions amb la seva distribució mensual, tal com figura en el quadre annex. Del total d'aportacions de la conca alta del Siurana es dedueixen els cabals mitjans derivats cap a l'embassament de Riudecanyes des del de Siurana, que pel seu caràcter regulador permet la derivació, durant el període de secada estival, de cabals superiors a les aportacions (xifres negatives del quadre). Les aportacions mitjanes que hi figuren serien les que discorrerien en absència de qualsevol demanda consumptiva (especialment de les degudes a necessitats de regadiu) i l'obra de regulació amb excepció de l'esmentada. L'existència de l'embassament dels Guia-

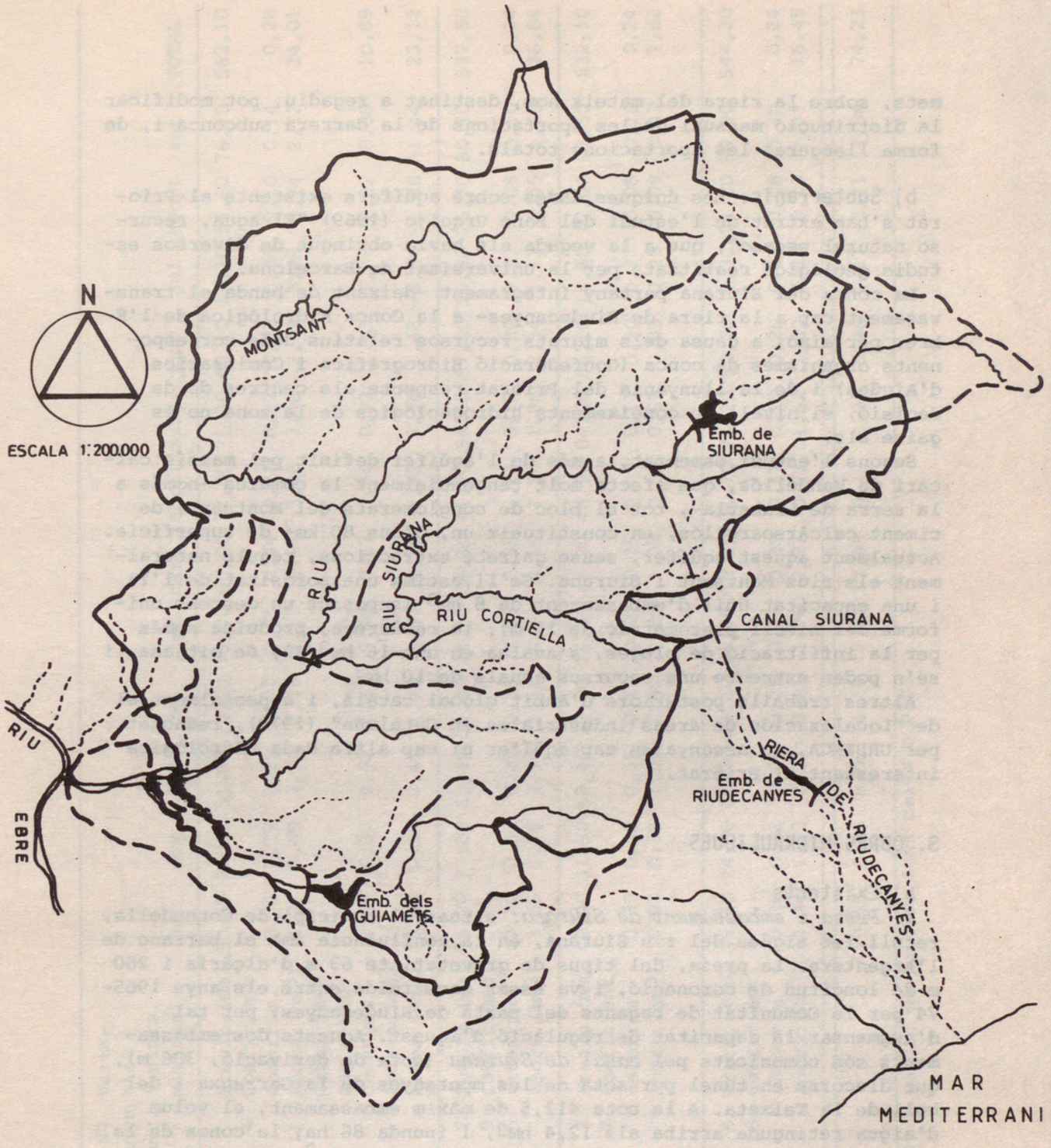

DIVISIÓ EN CONQUES I OBRES HIDRÀULIQUES EXISTENTS

LÍMIT DE COMARCA

LÍMIT DE CONQUES

mets, sobre la riera del mateix nom, destinat a regadiu, pot modificar la distribució mensual de les aportacions de la darrera subconca i, de forma lleugera, les aportacions totals.

b) Subterranis. Les úniques dades sobre aqüífers existents al Priorat s'han extret de l'estudi del Banc Urquijo (1969) "El agua, recurso natural escaso", que a la vegada els havia obtingut de diversos estudis geològics realitzats per la Universitat de Barcelona.

La conca del Siurana pertany íntegrament -deixant de banda el transvasament cap a la riera de Riudecanyes- a la Conca Hidrològica de l'Ebre; per això, a causa dels migrats recursos relatius dels corresponents organismes de conca (Confederació Hidrogràfica i Comissaries d'Aigües) i de la llunyania del Priorat respecte als centres de decisió, el nivell de coneixements hidrogeològics de la zona no és gaire alt.

Segons l'estudi esmentat, a més de l'aqüífer definit pel massís calcari de Vandellós, que afecta molt tangencialment la comarca -només a la serra de Llaberia-, tot el bloc de conglomerats del Montsant, de ciment calcàreoargilós, en constitueix un, d'uns 80 km^2 de superfície. Actualment aquest aqüífer, sense gairebé extraccions, regula naturalment els rius Montsant i Siurana. Se li estima una porositat de l'1% i una capacitat útil d'embassament de 8 hm^3 (suposant un descens uniforme del nivell piezomètric de 10 m); la recàrrega, produïda només per la infiltració de pluges, s'avalua en uns 16 hm^3/any de mitjana, i se'n poden extreure uns recursos anuals de 10 hm^3.

Altres treballs posteriors d'àmbit global català, i especialment el de "Localización de áreas industriales en Cataluña" (1979), redactat per URBINCA, no assenyalen cap aqüífer ni cap altra dada hidrològica interessant al Priorat.

3. OBRES HIDRÀULIQUES

a) Existents

1) Presa i embassament de Siurana: situat al municipi de Cornudella, recull les aigües del riu Siurana, en la confluència amb el barranc de l'Argentera. La presa, del tipus de gravetat, té 63 m d'alçària i 260 m de longitud de coronació, i va ésser construïda entre els anys 1965-74 per la Comunitat de regants del pantà de Riudecanyes, per tal d'augmentar la capacitat de regulació d'aquest. Aquests dos embassaments són comunicats pel *canal de Siurana* (cota de derivació, 386 m), que discorre en túnel per sota de les muntanyes de la Garranxa i del coll de la Teixeta. A la cota 412,5 de màxim embassament, el volum d'aigua retinguda arriba als 12,4 hm^3, i inunda 86 ha; la conca de la qual l'embassament rep les aigües arriba a uns 88 km^2, situats parcialment a les muntanyes de Prades, d'elevada pluviometria.

2) Presa i embassament dels Guiamets: situat sobre la riera del mateix nom (també dita de Capçanes), procedent de les serres de l'Argentera i de Llaberia, la seva conca afluent té una superfície de 67,5 km^2. De forma similar a l'anterior, les comunitats de regants locals primer i l'Estat després van edificar una presa de gravetat de 50 m d'alçada, que permet l'embassament de 10 hm^3 (a cota màxima de 182 m ocupant 55 ha de superfície), volum superior a l'aportació mitjana anual de la riera en aquest punt. Un canal a mitja alçada de la presa permet el regadiu de terres de Tivissa (Baix Ebre) i el Masroig.

Sub-conques	Estacions pluviomètriques	Nº anys func.	Variables (valors mitjans)	oct	nov	des	gen	feb	març	abril	maig	juny	jul	agost	set	TOTAL
Siurana fins Montsant	576-Cornudella	4	Precip.(mm)	50,60	29,80	51,50	37,90	13,40	60,00	72,00	71,20	48,10	17,30	34,60	76,70	563,10
	577-Cornudella	11	Coeficient escorrim.	0,39	0,39	0,31	0,31	0,75	0,44	0,21	0,22	0,25	0,35	0,10	0,14	0,28
			Aport.(hm^3)	4,22	2,49	3,33	2,49	2,13	5,57	3,46	3,46	2,51	1,29	0,74	2,32	34,01
			Cabal descap a Riudecanyes	0,68	0,33	0,92	0,51	0,46	0,67	0,74	0,92	1,03	1,83	1,92	0,88	10,89
			Aportacions netes (hm^3)	3,54	2,16	2,41	1,98	1,67	4,90	2,72	2,54	1,48	-0,54	-1,18	1,44	23,12
Montsant	578-la Morera	3	Precip.(mm)	56,20	27,80	60,40	21,90	24,10	56,70	41,70	54,60	67,40	19,80	26,70	80,20	537,50
	581-Cabassers	9	Coeficient escorrim.	0,30	0,32	0,25	0,25	0,65	0,35	0,17	0,17	0,20	0,27	0,08	0,10	0,24
	582-Ulldemol.	5	Aport.(hm^3)	3,56	1,88	3,19	1,15	3,30	4,19	1,50	1,96	2,84	1,13	0,45	1,69	26,84
Siurana des de Montsant fins a Guiamets	580-Bellmunt	7	Precip.(mm)	49,00	31,30	68,40	32,90	26,50	46,90	46,90	64,90	66,20	14,80	17,00	67,30	532,10
	584-el Masroig	7	Coeficient escorrim.	0,30	0,32	0,25	0,25	0,65	0,35	0,17	0,17	0,20	0,27	0,08	0,10	0,24
			Aport.(hm^3)	0,93	0,39	1,08	0,52	1,09	1,03	0,50	0,69	0,83	0,25	0,09	0,42	7,82
Siurana des de Guiamets a Ebre	585-Capçanes	8	Precip.(mm)	59,50	24,60	69,30	24,60	20,70	59,50	31,70	73,20	50,20	9,30	21,80	99,90	544,30
	586-Marçà	10	Coeficient escorrim	0,30	0,32	0,25	0,25	0,65	0,35	0,17	0,17	0,20	0,27	0,08	0,10	0,24
			Aport.(hm^3)	2,34	1,03	2,27	0,81	1,76	2,73	0,71	1,62	1,32	0,33	0,23	1,31	16,45
CONCA SIURANA TOTAL				10,37	5,46	8,95	4,46	7,82	12,85	5,43	6,81	6,46	1,17	-0,41	4,86	74,23

Font: Elaboració pròpia, a partir de publicacions del M.O.P.U.

b) Projectades. Es té coneixement dels següents projectes o iniciatives:

1. Projecte de presa sobre el Montsant, a la Vilella Baixa. Redactat el mes de setembre de 1979 pels enginyers de camins senyors Juvé i Almirall, aquest projecte defineix un petit embassament de cota màxima 214 m, destinat a l'abast de la població els mesos d'estiu i el regatge, amb els excedents, d'una superfície d'unes 37 ha. La presa tindria 18 m d'alçada, amb 30 de longitud de coronació, sobreeixidor de llavi fix i desguàs de fons manual. La manca de dades hidrològiques amb sèries suficients obliga a calcular el cabal d'avinguda per a la definició del sobreeixidor mitjançant el mètode de correlació de conques amb la del riu Siurana.

2. Emplaçaments d'embassaments estudiats dins de l'avantprojecte d'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental. Encara que el traçat de la solució definitiva adoptada a l'avantprojecte d'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental no incideixi directament sobre el territori del Priorat, en l'estudi d'esquemes alternatius (annex 7 de l'avantprojecte) es contemplaren fins a quaranta possibles ubicacions d'embassaments -ja fossin de capçalera, ja de modulació i reserva- deu dels quals afecten totalment o parcialment la comarca (vegeu quadre i mapa annexos). La classificació que figura al quadre distingeix entre emplaçaments "dubtosos", que exigeixen reconeixements geològics complets i definitits, i poden ésser refusats si la valoració econòmica així ho aconsella, i "possibles", que presenten poques dificultats d'ordre geològic i una solució clara. Dins d'aquests darrers, els quatre primers de la relació, embassaments de capçalera que només cobreixen les necessitats del sistema de bombeig-turbinatge, es consideren apropiats per a un primer tempteig dels diferents esquemes:

EMBASSAMENTS ESTUDIATS AL PRIORAT (Aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental)

Denominació	Cota màx. (m)	Alçària (m)	Longitud coronació (m)	Classificació
1. Vilella Alta	300	40	250	Possible
2. Siurana-el Molar	140	70	650	Possible
3. Poboleda 2	320	50	500	Possible
4. Porrera 1	300	110	600	Possible
5. Infraguiamets	160	80	1.000	Possible
6. Poboleda 1	400	40	450	Possible
7. Porrera 2	400	80	450	Possible
8. Masroig	220	60	750	Dubtós
9. Supraguiamets	220	80	900	Dubtós
10. Marçà	300	60	300	Dubtós

Font: C.H.P.O., "Anteproyecto de acueducto Ebro-Pirineo Oriental", 1974.

Com s'ha dit anteriorment, però, cap d'ells no va ésser inclòs dins de la solució definitiva adoptada a l'avantprojecte.

3) Variant de l'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental, amb captació a Garcia. Esmentat a l'"Estudio de alternativas del Ebro" (1979), no s'ha pogut consultar a la Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental; segons la descripció que figura en aquest estudi, la solució es planteja mitjançant una captació d'aigües de l'Ebre a l'embassament de

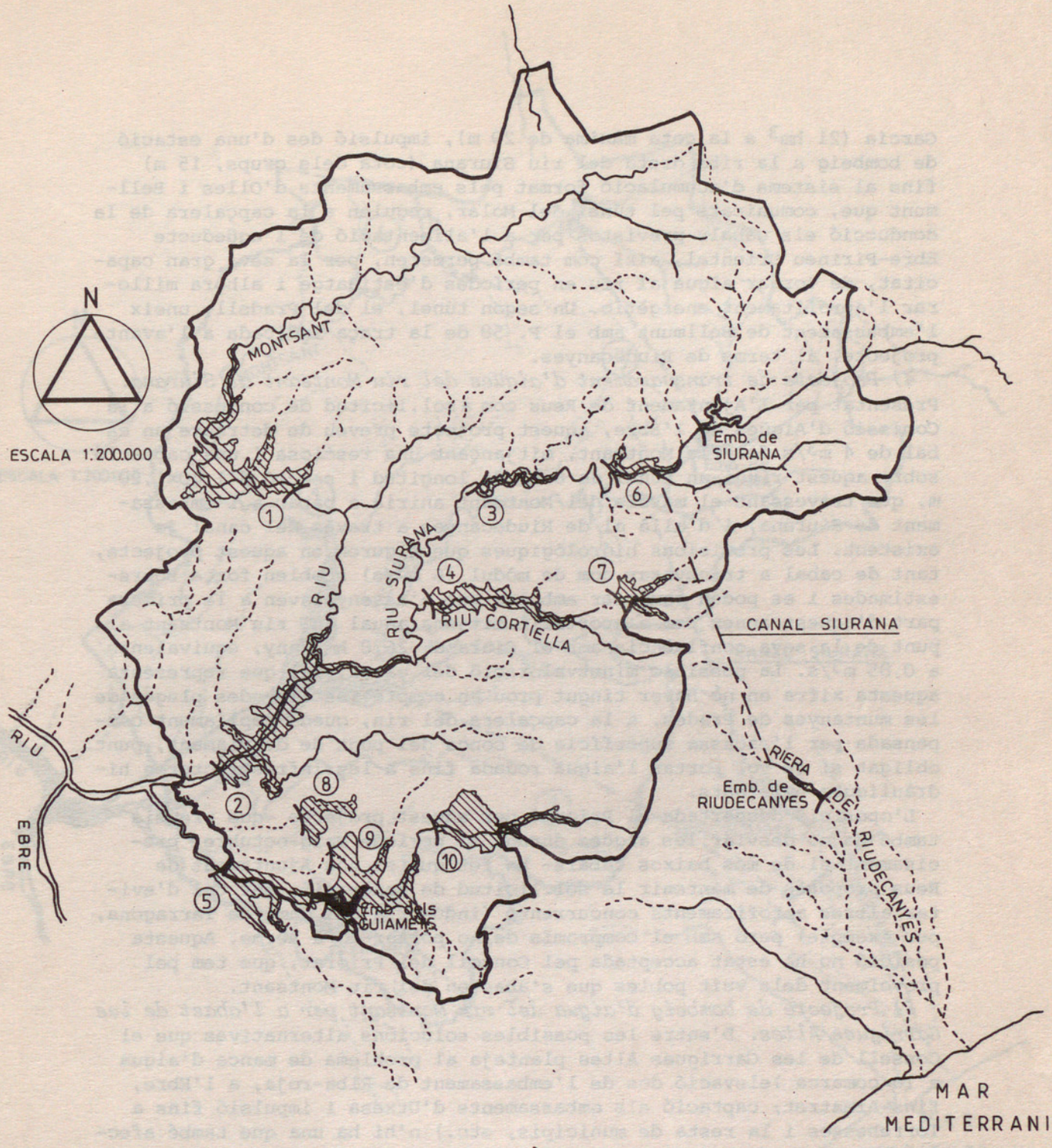

POSSIBLES OBRES HIDRÀULIQUES

a - EMBASSAMENTS CONTEMPLATS A L' AVANTPROJECTE D' AQÜEDUCTE EBRE - PIRINEU ORIENTAL

① VILELLA ALTA
② SIURANA - EL MOLAR
③ POBOLEDA 2
④ PORRERA 1
⑤ INFRAGUIAMETS
⑥ POBOLEDA 1
⑦ PORRERA 2
⑧ MASROIG
⑨ SUPRAGUIAMETS
⑩ MARÇÀ

Garcia (21 hm^3 a la cota màxima de 29 m), impulsió des d'una estació de bombeig a la riba dreta del riu Siurana (cota dels grups, 15 m) fins al sistema d'acumulació format pels embassaments d'Olles i Bellmunt que, comunicats pel túnel del Molar, regulen a la capçalera de la conducció els cabals previstos per a l'alimentació de l'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental, així com també permeten, per la seva gran capacitat, de tornar aigua al riu en períodes d'estiuatge i alhora millorar l'aprofitament energètic. Un segon túnel, el del Pradell, uneix l'embassament de Bellmunt amb el P. 58 de la traça indicada a l'avantprojecte, al terme de Riudecanyes.

4) Projecte de transvasament d'aigües del riu Montsant al Siurana. Presentat per l'Ajuntament de Reus com a sol.licitud de concessió a la Comissió d'Aigües de l'Ebre, aquest projecte preveu de detreure un cabal de 4 m^3/s del riu Montsant, mitjançant una resclosa i una captació sobre aquest riu i un túnel de 6 km de longitud i secció d'1,70x1,20 m, que travessant el massís del Montsant aniria a parar a l'embassament de Siurana, i d'allà al de Riudecanyes a través del canal ja existent. Les previsions hidrològiques que figuren en aquest projecte, tant de cabal a transvasar com de mòdul (6 m^3/s) semblen força sobreestimades i es poden comparar amb les que s'assenyalaven a la primera part d'aquest annex com a aportació mitjana anual del riu Montsant al punt de la seva confluència amb el Siurana: 26,8 hm^3/any, equivalents a 0,85 m^3/s. La possible minusvaloració del cabal real que representa aquesta xifra en no haver tingut prou en compte les elevades pluges de les muntanyes de Prades, a la capçalera del riu, queda àmpliament compensada per l'escassa superfície de conca del punt de desviament, punt obligat si es vol portar l'aigua rodada fins a les infrastructures hidràuliques existents.

L'oposició despertada al Priorat per aquest projecte -que preveia també de no desviar les aigües durant el període maig-octubre, precisament el de més baixos cabals- ha fet que el nou Ajuntament de Reus proposés de mantenir la sol.licitud de concessió, per tal d'evitar altres aprofitaments concurrents (indústria del Camp de Tarragona, per exemple) però amb el compromís de no portar-lo a terme. Aquesta posició no ha estat acceptada pel Consell del Priorat, que tem pel proveïment dels vuit pobles que s'abasten del riu Montsant.

5) Projecte de bombeig d'aigua del riu Montsant per a l'abast de les Garrigues Altes. D'entre les possibles solucions alternatives que el Consell de les Garrigues Altes planteja al problema de manca d'aigua a la comarca)elevació des de l'embassament de Riba-roja, a l'Ebre, fins Almatret; captació als embassaments d'Utxesa i impulsió fins a Torrebesses i la resta de municipis, etc.) n'hi ha una que també afecta el Priorat. Basada en una memòria valorada de l'enginyer de camins senyor Agustín Torres (1967), aquesta proposta preveu, a través de dues variants, una captació en el riu Montsant i una posterior elevació, en dues o tres etapes, fins a una cota propera als 700 m, que per permetria després el proveïment amb aigua rodada en una primera fase, segons la memòria, de la Granadella i la Pobla de la Granadella, i posteriorment de la resta de municipis de la zona amb problemes d'abast.

El cabal derivat del riu Montsant que es preveu és molt inferior (6,5 l/s a la memòria, uns 30 l/s si s'amplia a la demanda domèstica i de granges de tots els municipis de les Garrigues Altes) al del projecte anterior; caldria veure ara si és compatible amb concessions anteriors i amb demandes raonablement previsibles. Pel que fa a les primeres, es té constància d'una concessió de 1.500 l/s del riu Siurana a

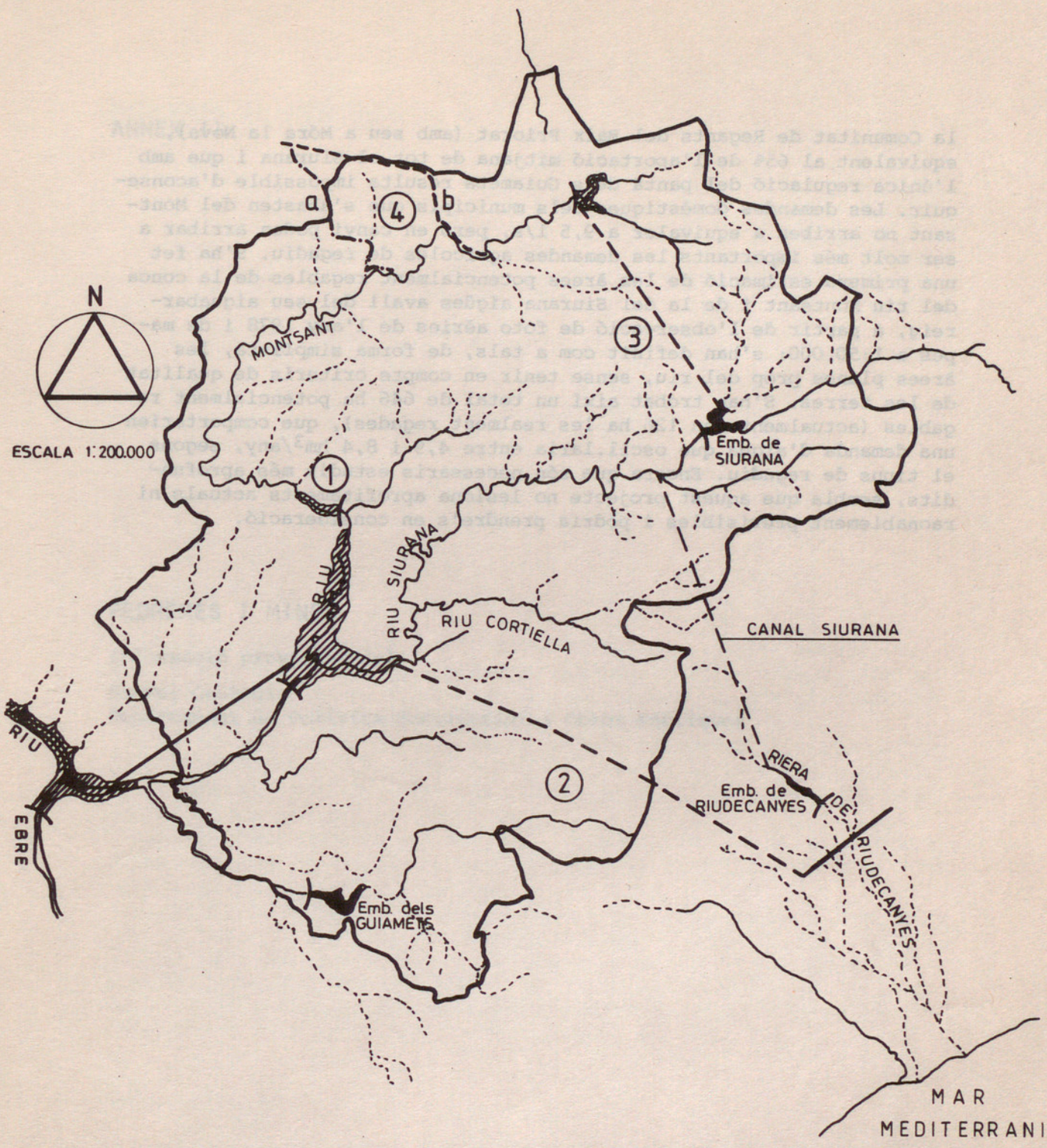

POSSIBLES OBRES HIDRÀULIQUES

b - ALTRES PROJECTES

① PRESA A LA VILELLA BAIXA

② VARIANT DE L'AQÜEDUCTE EBRE - PIRINEU ORIENTAL

③ TRANSVASAMENT MONTSANT - SIURANA

④ BOMBEIG DEL MONTSANT A LES GARRIGUES ALTES. Solucions "a" i "b"

la Comunitat de Regants del Baix Priorat (amb seu a Móra la Nova), equivalent al 65% de l'aportació mitjana de tot el Siurana i que amb l'única regulació del pantà dels Guiamets resulta impossible d'aconseguir. Les demandes domèstiques dels municipis que s'abasten del Montsant no arriben a equivaler a 9,5 l/s, però en canvi poden arribar a ser molt més importants les demandes agrícoles de regadiu. S'ha fet una primera estimació de les àrees potencialment regables de la conca del riu Montsant i de la del Siurana aigües avall del seu aiguabarreig, a partir de l'observació de foto aèries de l'any 1978 i de mapes a 1:50.000; s'han definit com a tals, de forma simplista, les àrees planes prop del riu, sense tenir en compte criteris de qualitat de les terres. S'han trobat així un total de 646 ha potencialment regables (actualment són 126 ha les realment regades), que comportarien una demanda d'aigua que oscil.laria entre 4,9 i 8,4 hm^3/any, segons el tipus de regadiu. Encara que són necessaris estudis més aprofundits, sembla que aquest projecte no lesiona aprofitaments actuals ni raonablement previsibles i podria prendre's en consideració.

ANNEX II

PEDRERES I MINES

Informació provinent del

Servei Geològic
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

PEDRERES AL PRIORAT

Roques calcàries

L'explotació, tant pel que fa a calcàries com a altres roques, és molt restringida a la comarca del Priorat, ja que les necessitats locals no són importants i les vies de comunicació cap a altres centres de consum a les comarques properes no són especialment bones.

S'han assenyalat en el mapa cinc pedreres calcàries, les quals s'havien explotat per a l'extracció d'àrids o per a la fabricació de calç. Actualment totes estan inactives. Es tractava d'explotacions petites amb molt poca maquinària o gens.

Geològicament se situen totes elles a les calcàries del muschelkalk. Aquestes calcàries presenten algunes zones de qualitat acceptable, amb coeficient de desgast de 25 o 28.

A més de les explotacions esmentades, que actualment estan inactives, tota la formació calcària de muschelkalk que s'estén per les crestes de les serralades que voregen la comarca és una unitat geològica amb possibilitats d'explotació, ja que la seva qualitat és força uniforme i la seva potència és acceptable. Només alguns punts especialment tectonitzats o afectats pel karst no serien explotables.

Roques silícies

Al Priorat hi ha hagut fins fa pocs anys explotacions de plom; els seus dipòsits de residus -els de les mines de plom- formen un àrid de qualitat especial.

D'aquests dipòsits, n'hi ha dos que encara presenten un volum apreciable d'àrid. Un és situat al Molar (Mina Linda Mariquita) i l'altre a Bellmunt de Siurana (Mina Regia).

En tots dos casos, les roques objecte d'explotació són pòrfirs i quarsolatites. Al microscopi presenten una pasta afanítica de feldespats i biotita en què es troben fenocristalls de quars i plagioclassa amb alguns de biotita. No cal dir, que com a accessori, s'hi troba galena.

Formen un àrid de bona qualitat, amb un coeficient de desgast de 16 a 20, i d'un pes específic alt, 2,7. Es tracta d'àrids útils per a

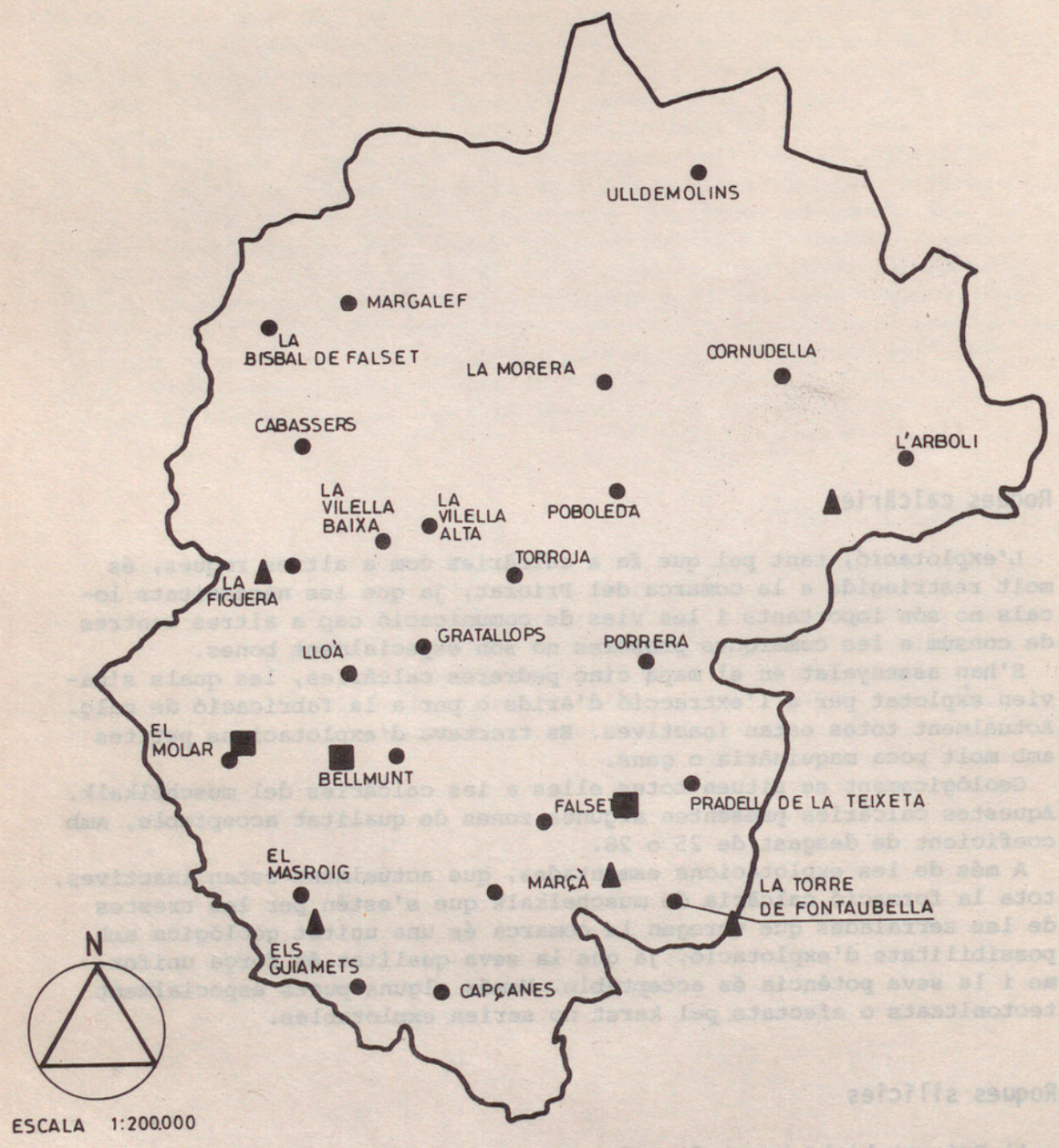

SITUACIÓ DE PEDRERES

▲ ROQUES CALCÀRIES

■ SILÍCIES (Granits i similars)

qualsevol ús a la construcció, i molt especialment indicats per a formigons pesats.

A prop de Falset hi ha una antiga explotació de granit que actualment és inactiva.

Molt a prop del límit de la comarca per la banda est hi ha dues explotacions de pòrfirs, una de les quals havia estat explotada molt activament per a la fabricació de llambordes; se n'aprofiten actualment els residus per a piconament.

També a prop del límit este (terme d'Alforja, tocant al límit amb l'Arbolí) s'explota amb intensitat una formació de quarsites paleozoiques, que són un dels àrids de més bona qualitat de Catalunya. En els mapes geològics apareix com a sauló del carbonífer, però per la seva duresa es pot considerar perfectament una quarsita, fins i tot amb un acusat grau de metamorfisme.

És una roca molt dura, amb desgast Los Angeles de 15.

És molt possible que aquest paquet de quarsita tingui continuïtat sota la cobertura triàsica, i es trobi dins el Priorat en el terme de Cornudella.

En diversos punts del carbonífer de la comarca es troben formacions de quarsites i saulons durs, que poden ésser explotades, tot i que encara no se n'ha investigat a fons la potència i la continuïtat dins la comarca.

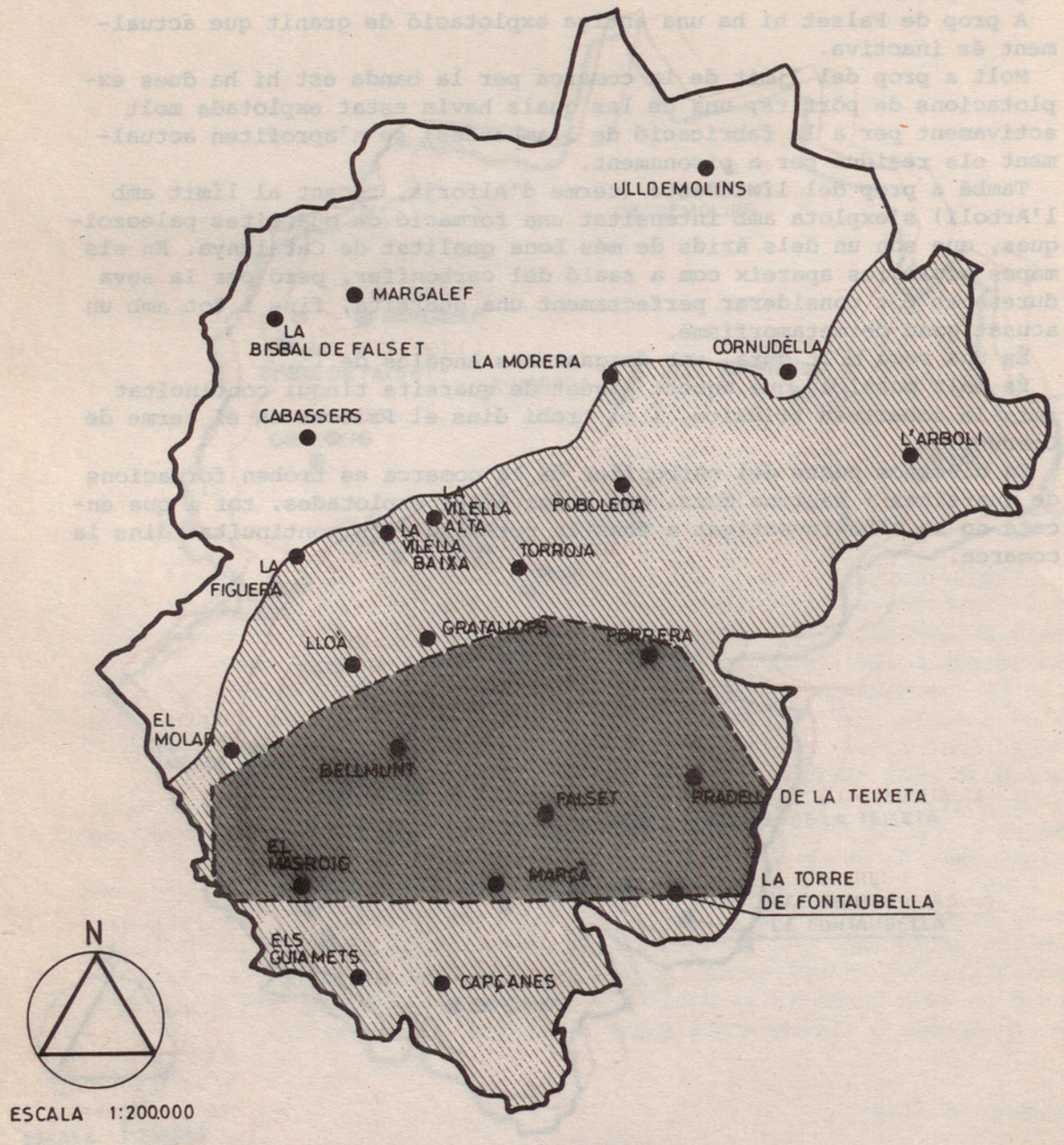

POSSIBILITAT GEOLÒGICA

ZENC (mínima)
BARI (máxima)

PLOM (máxima)

MINES AL PRIORAT

L'interès tradicional de la mineria al Priorat es basa fonamentalment en l'associació Pb-Zn-Ba. Les explotacions no s'han realitzat mai amb criteri científic. La majoria d'aquestes explotacions, en nombre d'una vintena aproximadament, es concentren a les rodalies del Molar i de Bellmunt de Siurana. La baixa rendibilitat sobretot a causa de la profunditat d'explotació i dels problemes de circulació d'aigua, portà al tancament de bona part de les mines durant els anys 60, amb excepció de la mina Mineralogia, amb una producció de 96 tones de Pb.

L'extracció de la baritina és una activitat de signe decreixent, encara que es pot preveure una propera reactivació. En aquest cas la zona guanyaria en interès, ja que el Ba hi és relativament abundant. També es considera el Zn com a sector de moltes possibilitats al Priorat.

Quant al Pb, tot i que els recursos semblen importants (la meitat de tot Catalunya) les investigacions recents ha donat resultats momentàniament negatius a causa de la dispersió dels indicis.

Finalment, cal remarcar els indicis de plata nativa i de manganès, insuficientment estudiats i encara poc coneguts, així com la possibilitat de tungstè, arsènic i antimoni..

ANNEX III

PROPOSTA DE DUES NOVES CARRETERES

Luis Lago
Direcció General de Política Territorial
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

CARRETERA DE CONNEXIÓ ENTRE EL NUCLI URBÀ DE PORRERA I LA C-242

Es tracta d'una nova carretera que doni continuïtat a l'actual T-7400, que connecta Falset amb Porrera, de manera que permeti d'unir aquest nucli amb la C-242 pel camí més curt possible i, a través d'aquesta carretera, connectar-lo amb la població de Cornudella.

El terreny sobre el qual es localitza la via planificada és força accidentat, és a dir, es podria qualificar de muntanyós. El traçat previst passa gairebé totalment per un camí existent actualment, fent les modificacions necessàries del perfil longitudinal i les corbes en planta. Parteix del nucli de Porrera, a la cota aproximada de 310 m, i amb un pendent del 10,5%, s'eleva cap a la Plana del Seba on arriba a la cota màxima de 530 m (550 m cota del terreny) i comença a baixar pel barranc de Comes Torners, amb un pendent del 12%, i el segueix fins al seu punt d'unió amb el barranc de Gibertes. Continua gairebé horitzontalment fins el seu punt de trobada amb al carretera C-242, a la cota 410 m, a prop de la intersecció d'aquesta amb la carretera T-7020. La longitud total del recorregut és de 7,200 km aproximadament; el pendent màxim és d'un 12% i el radi mínim en planta de 120 m.

Per tal de fer una valoració del cost d'aquesta via, donat que l'estudi del seu traçat s'ha fet sobre plànols a escala 1:50.000 -escala massa petita per a prendre mesures fiables de les diverses característiques geomètriques del traçat, de la secció tipus de la via, -la qual s'ha suposat de 7/9, és a dir, una calçada de 7 m d'amplada i unes voravies d'1 m-, i del tipus de terreny sobre el qual es fa la carretera. Comparant amb projectes de característiques semblants, paviment de macadam de 30 cm de gruix, s'estima un cost unitari de 22 milions de pessetes/km, que dóna un cost total per a la nova via de 158,4 milions de pessetes.

CARRETERA DE CONNEXIÓ

ENTRE EL NUCLI URBÀ DE PORRERA I LA C-242

CARRETERA DE VINAIXA A LA C-242

Es tracta d'un itinerari que ja existeix actualment, format per un tram de la carretera local LP-7032, de Cervià a Vinaixa, i la carretera comarcal C-242. Aquest itinerari, donades les seves característiques i les del terreny, es pot considerar dividit en dos trams diferenciats. El primer va de Vinaixa fins al límit del terme municipal de Vilosell; i el segon va des d'aquest punt fins a la intersecció amb la carretera C-242. En el primer tram la carretera passa per un terreny ondulat; el seu traçat en planta és pràcticament una recta i el perfil és bastant uniforme. El segon tram, que travessa un terreny molt accidentat, presenta un traçat, en planta i perfil, molt sinuós. La longitud del primer tram és de 8,500 km, aproximadament, i la del segon de 13,0 km. La secció tipus que es preveu tindrà unes característiques idèntiques a les de la via descrita anteriorment, és a dir, 7/9.

En el primer tram es preveu un cost unitari de 10 milions de pessetes per quilòmetre, mentre que per al segon se'n preveuen 15; això dóna un cost per a cadascun dels trams de 85 milions i 195 milions de pessetes, respectivament, que equival a un cost total de 280 milions de pessetes.

ANNEX IV

ESTUDI DELS USOS DEL SÒL AL PRIORAT (ESTUDI PILOT PER A LA CREACIÓ D'UN SISTEMA D'INFORMACIÓ PER A LA POLÍTICA TERRITORIAL A CATALUNYA)

Josep M. Camarasa i *Ricard Garcia Lleó*
Direcció General de Política Territorial
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Josep M. Canals
Servei d'Estadística
Ajuntament de Barcelona

1. INTRODUCCIÓ

En connexió amb l'estudi encomanat sobre el Priorat, la Direcció General de Política Territorial ha dut a terme un estudi pilot adreçat a assajar la metodologia idònia per a la realització d'un sistema d'informació sobre els usos del sòl que abasti tot el territori de Catalunya.

Saber quins són els usos presents del sòl i llur localització és essencial per a la seva planificació racional. Per això, en vista de la manca d'informació sobre aquesta matèria a Catalunya, la Direcció General de Política Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya es plantejà des de la seva creació, com un dels seus objectius, d'incorporar al seu sistema d'informació, des de les primeres etapes de constitució d'aquest, les dades relatives als usos del sòl.

La necessitat, en el camp de la política territorial, d'un sistema d'informació, és a dir, d'una col.lecció de dades possiblement rellevants i d'una sèrie de tècniques adients per generar informació adequada per preparar les decisions a prendre, és fora de dubte. El que es pot discutir (i es discuteix) és la rellevància més o menys gran de cada dada i les tècniques emprades per recollir, arxivar i manejar la informació. La tendència més generalitzada fins fa poc ha estat de restringir la informació continguda en els sistemes d'informació a les dades estadístiques referents a variables sòcio-econòmiques i referirles sempre a unitats administratives (municipis, províncies) o a agregats d'aquestes (comarques, regions); però, a l'hora de dissenyar el que hauria de ser el sistema d'informació per a la planificació Territorial de Catalunya, la concepció que ha prevalgut a la Direcció General de Política Territorial ha estat una altra. Per una banda, no es pot oblidar que, al costat de les variables sòcio-econòmiques, hi ha també les referents al medi físic i als usos del sòl i que aquestes tenen, en un país de les característiques geogràfiques (relleu complicat i variat, localització dins de la Mediterrània, etc.) i històriques (distribució de la propietat del sòl, modes d'explotació agrícola, urbanització desordenada dels darrers decennis, etc.) de Catalunya, una especial rellevància. Per una altra banda, les dimensions i altres característiques físiques varien enormement d'unes unitats administratives a unes altres, i sovint condicionen de manera decisiva

llurs variables sòcio-econòmiques, que esdevenen així poc comparables, fins i tot, per exemple, entre municipis veïns. Finalment, no es pot oblidar que la planificació, a Catalunya, caldrà fer-la a escales molt diverses, cada una de les quals tindrà uns requeriments diferents pel que fa a la unitat mínima de referència de la informació.

Totes aquestes consideracions, a les quals podríem afegir la de la necessitat d'optimitzar els recursos escassos disponibles per a les operacions de recollida i arxiu de la informació, condueixen a concebre un sistema d'informació força diferent dels que hem descrit com a "clàssics".

2. ESTRATÈGIA

En efecte, l'estratègia escollida per a la realització d'un sistema d'informació per a la planificació s'ha de fomentar no sols en consideracions purament lògiques sinó -sobretot- en restriccions i factors la font dels quals és la realitat de partida i la mateixa experiència dels dissenyadors.

La realitat de partida que gravita sobre el disseny del nostre sistema d'informació pot ser caracteritzada pels següents trets fonamentals:

Des del punt de vista dels futurs usuaris

- Necessitats i mètodes de treball poc definits, així com escales de treball diferents segons l'usuari i el cas (cosa que fa inaplicables els sistemes clàssics).
- Urgència d'emprendre la resolució de determinats problemes i manca d'instruments alternatius.

Des del punt de vista del disseny del sistema

- Disponibilitat d'un model (que cal contrastar) dels trets bàsics (pel que fa a l'organització de la informació) de la realitat.
- Disponibilitat d'un model lògic de les funcions més generals o elementals.
- Experiència prèvia pel que fa a sistemes evolutius.

Des del punt de vista de la informació

- Necessitat de barrejar diferents menes d'informació procedents de fonts múltiples, sovint gens homogènies.

Per suplir la manca d'una participació activa dels hipotètics utilitzadors en la definició del sistema s'ha aprofitat l'avinentesa de l'estudi sobre el Priorat de manera que, alhora que s'obtenia la informació possiblement rellevant per a l'estudi)complement de les dades sobre conreus), es poguessin establir les bases del sistema. El Priorat, en efecte, és un territori alhora prou petit per permetre unes operacions de camp de cost reduït i prou variat, tant des del punt de vista de les seves característiques físiques com pel que fa als usos del sòl, per poder-lo considerar representatiu del conjunt del territori (no urbà) de Catalunya.

3. OBJECTIUS DEL PROJECTE PILOT

Els objectius a assolir amb l'estudi pilot en relació amb el sistema, per tal de posar-lo a punt, són fonamentalment els següents:

- Conèixer i avaluar les necessitats de tractament a les etapes de recollida d'informació, interpretació d'aquesta i comparació de situacions separades per un període de temps.

- Provar els models que són a la base de l'estructura mateixa de la informació, de les funcions de tractament de l'espai (referències) i dels procediments (manera de treballar).
- Estudiar les dificultats derivades de la diversitat i la barreja de les fonts i arxius administratius, operacions de camp, teledetecció (mitjançant fotointerpretació convencional o imatges de satèl.lit), etc.
- Assajar per una banda el sistema d'informació estadística (de funcions generals) que hom preveu d'instrumentar i, per una altra banda un model lògic de tractament de l'espai (sistema de descodificació) dissenyat de tal manera que les seves funcions es puguin realitzar de manera escalonada en el temps (començant per programar les que es refereixen a l'element "zona", necessàries per a la recollida de la informació, així com les que afecten la recuperació d'informació directa i simple).

Tots aquests objectius no podien ser atesos sense un programa pilot que permetés de fer-se càrrec a escala real els entrebancs que comportava llur acompliment. Tanmateix, restava encara un entrebanc previ a resoldre, el de la manca de recursos i mitjans tècnics propis. La col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona, cedint a temps parcial un dels tècnics del seu Servei d'Estadística, i la d'un grup d'estudiants del Departament de Geografia de la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona (Joan Argemí, Francesc Nadal, Francesc de Puig, Montse Ribes i Mireia Rosell) ha permès d'obviar, si més no, aquest entrebanc.

4. EL SISTEMA D'INFORMACIÓ ESTADÍSTICA (SIE)

El pinyol del sistema d'informació que ens proposem bastir és precisament el Sistema d'Informació Estadística (SIE), els objectius del qual es materialitzen en funcions que s'agrupen en subsistemes. Per descriure'l farem l'anàlisi de les principals funcions de cada un d'aquests subsistemes, les interrelacions dels quals són representades a la figura 1:

Interfase d'entrada
- Accés a la informació exterior
- Manipulació de la informació i preparació d'aquesta per al seu tractament per altres subsistemes.

Manipulació de la informació espacial
- Emmagatzematge, per a cada "zona" de la informació per a la qual hom preveu demanda.
- Selecció de la informació disponibles per satisfer demandes concretes d'entre tota la referida a l'espai.

Funcions estadístiques
- Tractaments estadístics més corrents
- Posada a punt d'alguns tractaments estadístics no habituals però d'ús general.

L'estructura anomenada UFIE (Unitat Física d'Informació Estadística) dóna suport a les interrelacions entre tots els subsistemes i entre totes les funcions. La llibertat d'encadenament característica del SIE s'assoleix mercès a l'existència d'una estructura estàndard com la

ARXIUS D' ENTRADA:

- GESTIÓ
- USUARIS
- OPERACIONS DE CAMP

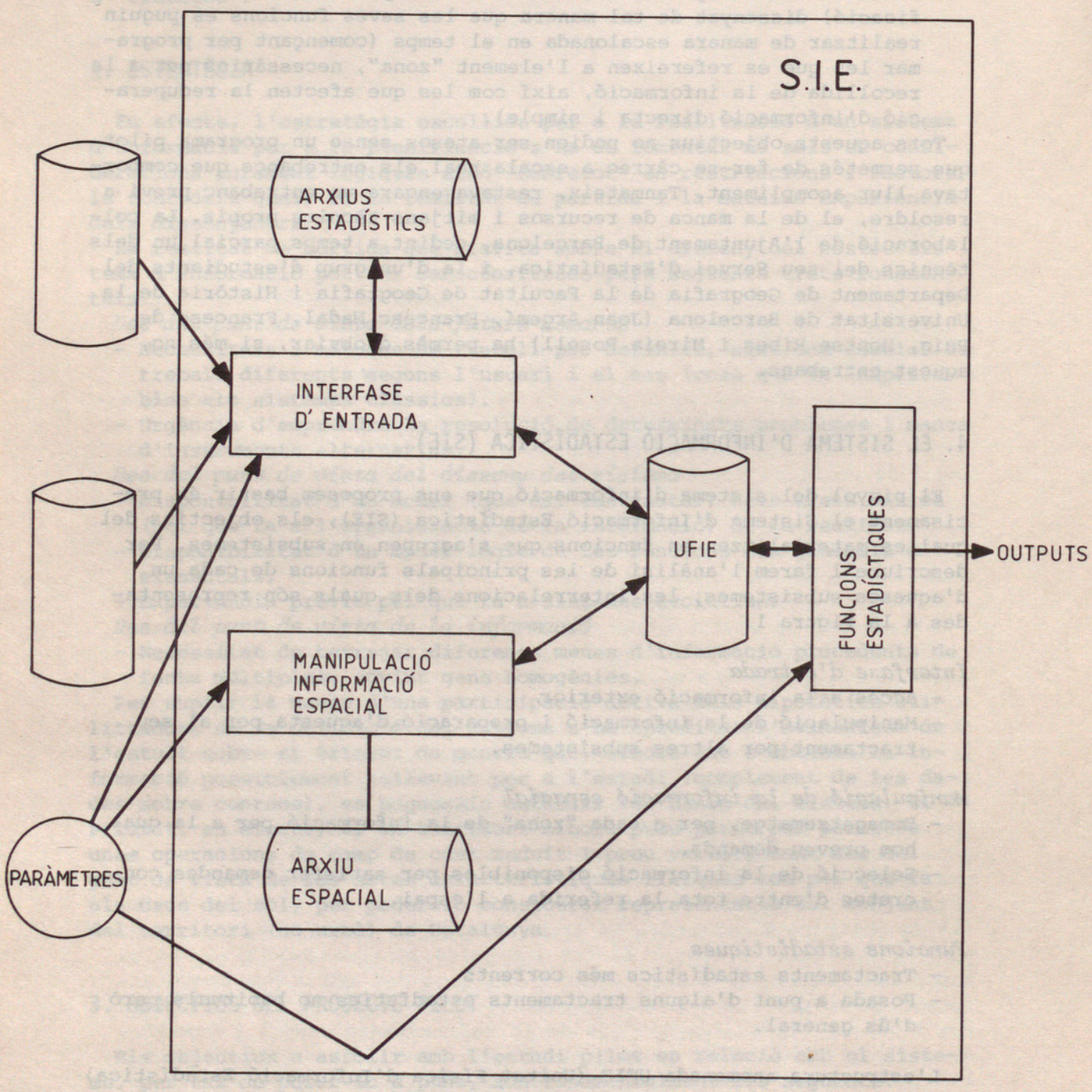

FIG. 1. Esquema dels subsistemes del S.I.E.

UFIE. Aquesta, per altra banda, té d'altres finalitats: cada usuari té tant de temps com dura el seu treball, una UFIE -identificada per una etiqueta- l'accés a la qual li està reservat i del qual ningú més no coneix el contingut. El conjunt d'unitats lògiques (ULIE) permet a cada usuari d'organitzar la seva informació lliurement, a mesura que progressa en el seu treball; i no solament pot afegir-hi variables noves, sinó també noves ULIE.

Pel que fa a les funcions estadístiques, cal remarcar que, en un treball de les característiques del que es pretén dur a terme, és perfectament normal que es presentin exigències d'aplicació de tècniques diferents i que els resultats donin origen a parts diferents dels tractaments. Es pot dir que és normal que es demani l'aplicació de tècniques diferents (per exemple, editar la informació, fer mapes de la distribució de determinades variables, calcular la regressió d'un conjunt de variables, etc.) al mateix cos d'informació (UFIE), i també que calgui tractar els resultats de determinades tècniques per altres tècniques del sistema (recursivitat). L'objecte d'aquests tractaments (per exemple, obtenció de mapes dels resultats de l'anàlisi de correspondències, edició conjunta dels resultats i de llur dispersió utilitzant les tècniques de representació adequades, etc.) no és altre que el d'ajudar a interpretar i a representar els resultats.

Aquesta mena d'encadenaments són possibles en el SIE mercès a l'estructura UFIE de les entrades i sortides de les funcions estadístiques. L'usuari pot dur a terme qualsevol procés estadístic sense haver-se de preocupar dels formats (figura 2).

5. EL TRACTAMENT DE L'ESPAI

Tot procediment d'observació de l'espai posseeix un cert grau d'abstracció, derivat en part de l'extensió del territori objecte de l'observació però, per damunt de tot, de la seva funcionalitat i de l'objecte amb que s'observa. Així, per exemple, la gestió municipal exigeix una unitat de base més precisa (domicili imponible) que el coneixement de l'estructura dels usos del sòl d'un país sencer com Catalunya.

Trobar el "gra", la unitat de base més petita adaptada al nivell de percepció propi de cada sistema d'observació, no és pas un problema trivial i molts dels fracassos dels sistemes d'informació per al plantejament territorial no reeixits són deguts a decisions errònies sobre aquest aspecte particular.

Per altra banda, no es pot arribar a definir una gradació dels nivells de percepció a considerar més que al cap d'un període d'experimentació i d'implicació dels usuaris. Cal parlar de *nivells* en plural per tal com, fins i tot en una funció genèrica donada, existeixen sempre punts de mira variables en el temps o en les subfuncions genèriques. El *desideratum* en aquest domini podria ser definit com la possibilitat de disposar d'un procediment de tractament de l'espai que permetés als usuaris de treballar en tot moment amb el grau d'abstracció desitjable per a la funció requerida en cada cas.

Evidentment, aquest *desideratum* és impossible d'assolir, però no hi ha dubte de la gran importància que té minimitzar les restriccions vinculades als nivells de percepció per tal de permetre que el sistema doni suport a una gamma de graus d'abstracció tan àmplia com es vulgui. Això faria possible, per una banda, una màxima adaptabilitat dels sis-

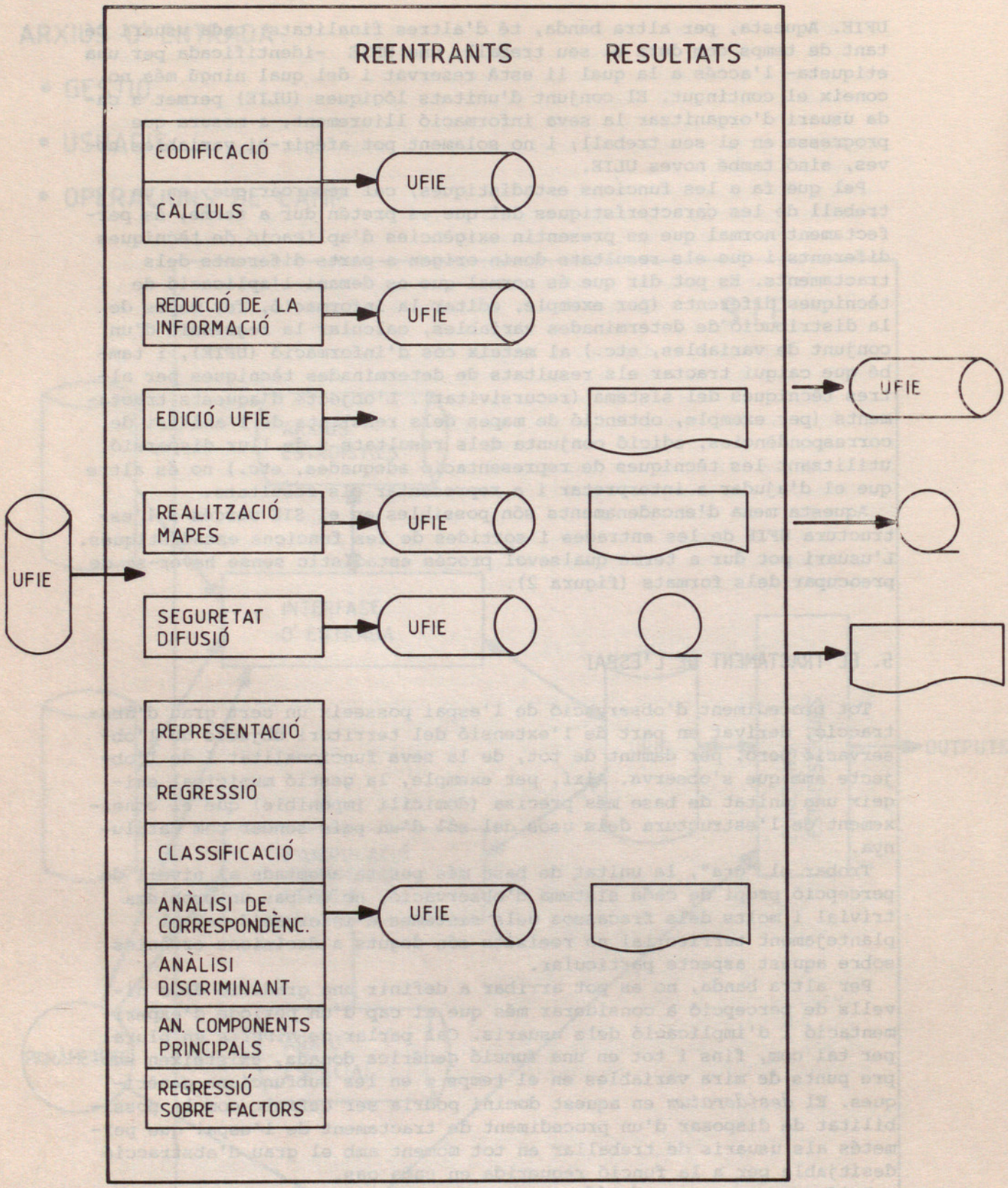

FIG. 2. Subsistema "Funcions Estadístiques".

temes a les funcions que la seva pròpia utilització fes aparèixer i, per l'altra, la recollida del màxim d'informació procedent de fonts diverses i amb escales i referenciacions diferents.

Per possibilitar l'assoliment *en el temps* d'aquests darrers objectius hi ha dues decisions, una relativa al sistema de referenciació i l'altra al tractament de l'espai, que són cabdals:

- Bastir la referenciació bàsica sobre un sistema de coordenades (cosa que no exclou pas altres sistemes de referenciació, per als quals caldrà establir les taules de correspondència necessàries).
- Tractar l'espai mitjançant un sistema basat en la utilització d'una quadrícula les malles de la qual puguin mesurar 100 metres de costat o un múltiple qualsevol d'aquesta longitud, i que admeti tant l'agregació com la distribució d'informació (fiabilitat) i possibiliti la identificació a cada moment de la mida de les malles de la quadrícula utilitzada.

Aquestes consideracions condueixen de manera gairebé obligada a optar, com a sistema de referenciació bàsica, pel de coordenades UTM (Universal Transverse Mercator). En efecte, aquest sistema de coordenades és aplicable universalment i apareix grafiat fins a l'escala corresponent al quilòmetre quadrat en mapes assequibles que abasten la totalitat del territori de Catalunya a 1/50.000. Es basa en un sistema de fusos que cobreixen l'espai comprès entre 30 i 60 graus de latitud i que tenen una amplada de 6º de longitud. A cada un d'aquests fusos se superposa una quadrícula formada per línies paral.leles i perpendiculars al meridià que centra cada fus, i de dimensions que poden ser de 100x100 km o de qualsevol submúltiple decimal d'aquesta mida (10x10 km, 1 km^2, 1 ha, etc.) o agrupacions de qualsevol nombre d'aquestes unitats de base. Certament, el fet que el sistema de coordenades UTM utilitzi unitats quadrades comporta alguns problemes a les zones frontereres entre fusos, anomenades zones de compensació. Aquest problema (tanmateix mai impossible de superar) no es planteja en el cas de Catalunya, pel fet que tota sencera queda dins d'un fus únic (el 31) i que només en el cas d'agafar la quadrícula UTM de 100x100 km queden dins d'una zona de compensació dues de les malles (la BF i la BG) que només afecten uns 3.400 quilòmetres quadrats del sud-oest del país, a les comarques del Segrià)termes municipals d'Aitona, Alcarràs, Almacel.les, Almatret, Almenar, Alpicat, la Granja d'Escarp, Llardecans, Lleida, Maials, Massalcoreig, Seròs, Soses i Torres de Segre), la Ribera d'Ebre (termes municipals d'Ascó, Flix i Riba-roja d'Ebre), la Terra Alta (gairebé tota la comarca llevat dels sectors orientals dels termes municipals de Corbera de Terra Alta, la Fatarella i el Pinell de Brai), el Baix Ebre (termes municipals d'Aldover, Alfara dels Ports, Benifallet, Paüls, Roquetes, Tivenys, Tortosa i Xerta) i el Montsià (termes municipals d'Alcanar, Freginals, la Galera, Godall, Mas de Barberans, Masdenverge, Santa Bàrbara, la Sénia i Ulldecona). Qualsevol altra mida de malla, dels 50x50 quilòmetres per avall, no ofereix ni aquest mínim inconvenient.

En un altre ordre de coses, la quadrícula UTM forma malles que poden ser considerades, en principi, de mida igual i coneguda. Cal matisar, però, que això només és cert en zones planes i al nivell del mar, per tal com el relleu pressuposa modificacions d'importància variable segons l'extensió de la malla (com més petita és la malla menys es desvia la superfície real de la superfície teòrica).

Així doncs, les malles UTM, els segments que les delimiten i les coordenades UTM dels objectes puntuals a enregistrar, han de ser per a nosaltres les unitats elementals del nostre sistema de tractament de

l'espai. Aquest sistema, pot ésser descrit per l'enumeració de les unitats que utilitza, les relacions entre aquestes i les funcions que és susceptible de realitzar.

Les unitats elementals i llurs geocodis són expressats pel quadre 1. Són referenciades, com s'ha dit, en coordenades UTM.

Quadre 1.

Unitats elementals	Geocodis
Malla	Coordenades de l'angle SW i mida
Segment	Coordenades orientades dels nodes
Objecte puntual	Coordenades

Les unitats físiques de referència per a l'enregistrament, l'actualització o la recuperació són, ultra les esmentades, les que figuren al quadre 2.

Quadre 2.

Unitats físiques	Definició espacial interna
Zona administrativa (municipi, circumscripció, secció censal, etc.)	Conjunt de malles quadrades elementals
Malla o elements lineals (rius, carreteres, ferrocarrils, etc.)	Encadenament de segments elementals
Activitats puntuals (equipaments, serveis, etc.)	Coordenades

Les relacions entre les diferents unitats elementals es basen en llur pròpia estructura mètrica i les existents entre aquestes i les unitats físiques, en una taula de descripció de correspondències.

Les funcions necessàries d'aquest sistema de tractament de l'espai són per una banda les de manteniment del sistema de geocodificació (identificació d'unitats elementals, relacions entre unitats elementals o localització encreuada, relacions entre unitats físiques i unitats elementals) i per una altra banda les espacials (selecció en funció de criteris de distància mètrica o de relacions topològiques, selecció de camins i avaluació).

En relació amb aquest sistema particular de tractament de l'espai se seguirà, en definitiva, una estratègia comparable a la del sistema global, és a dir:

- realitzar de primer un disseny coherent amb els objectius i també força lògic i susceptible de ser dividit en mòduls.
- elaborar la part que es considera el nucli de desenvolupament.
- deixar als usuaris la llibertat d'adaptar el sistema a llurs pròpies necessitats mitjançant la creació de les funcions específiques necessàries.

6. PRINCIPIS DE DISSENY

Ni que sigui breument, sembla important de recordar aquí els principis de disseny que configuren aquest esbós del sistema d'informació. Bàsicament són dos: cercar un sistema no tancat en ell mateix i possibilitar-li un funcionament desagregat.

El primer d'aquests principis exigeix un sistema que pugui oferir productes als usuaris, ser utilitzat per aquest com a banc de proves i rebre la incorporació dels resultats reeixits d'aquestes proves.

El segon dels principis implica una agilitació dels models que fonamenten l'estructura del sistema de manera que siguin possibles diverses utilitzacions, encara que no satisfacin les restriccions rígides de definició del sistema global. Per exemple, una entrada d'informació referent a tipus diferents d'unitats.

7. L'ESTUDI PILOT

El sistema d'informació que hem esbossat no fóra res sense un contingut real d'informació. Per això hom decidí d'emprendre una primera operació de recollida de dades sobre l'ocupació del sòl al Priorat en connexió per una banda amb l'estudi en curs en aquesta comarca i per una altra amb el projecte de creació d'una base de dades sobre aquesta matèria com a primer subsistema del sistema d'informació territorial projectat pel Departament.

En una primera etapa l'estudi pilot consistí en la fotointerpretació, malla per malla, de la retícula UTM de cent per cent metres (és a dir d'una hectàrea de malla) corresponent al Priorat. Aquesta tasca fou duta a terme, sota la direcció de Josep M. Camarasa, pels estudiants de Geografia esmentats a 3. Hom disposà de les fotografies d'un vol fet pel Ministeri d'Agricultura el 1977, de qualitat desigual segons les zones però gairebé sempre acceptable. Abans de començar la fotointerpretació es féu una visita prospectiva, fotogrames en mà, a les diferents àrees en què l'estudi en curs de la comarca havia dividit el Priorat. A continuació, i prèvia determinació de la retícula UTM sobre les fotografies, s'anà procedint a la fotointerpretació. A mesura que s'anava enllestint la de les diferents zones, es feren les necessàries comprovacions de camp. En aquestes comprovacions participaren -ultra els esmentats- Pedro Pérez, Jordi Prat i Isabel Rueda, de la Direcció General de Política Territorial.

En la fotointerpretació els esforços s'adreçaren fonamentalment a l'espai agrícola, en el qual es distingiren deu categories. Dins l'espai urbà, industrial i assimilables, se'n distingiren sis (set, si hi comptem les preses dels embassaments), bé que la majoria ocupen extensions molt petites. Dins l'espai silvo-pastoral se separaren només les repoblacions forestals de la resta. Finalment se separaren també les lleres amb prou extensió, les aigües dels embassaments (suposades a la seva cota més alta), el campament militar de "Los Castillejos" i les ruïnes de la cartoixa d'Escaladei, no assimilables a cap de les unitats precedents.

Tal com s'ha dit, abans d'iniciar la fotointerpretació pròpiament dita, es determinaren sobre les fotos aèries els vèrtexs de les malles UTM d'un quilòmetre. Aquesta determinació no pogué ser tan precisa com hauria calgut, pel fet que vam haver de partir de plànols a escala 1/25.000, de qualitat discutible (sobretot els de l'extrem nord, que no eren més que ampliacions fotogràfiques dels plànols a escala

1/50.000) i sobre els quals havíem hagut d'indicar manualment la quadrícula UTM a partir de punts identificats en mapes a escala 1/100.000, la més gran per a la qual disposàvem de cartografia fiable amb indicació de la quadrícula UTM. La mateixa deficient qualitat de la cartografia disponible en el moment d'iniciar l'estudi dificultà la localització precisa de punts d'encreuament de les coordenades UTM quilomètriques.

Tanmateix, amb més o menys precisió, es fixaren els extrems de totes les malles de quilòmetre quadrat i, dins de cada una d'elles, mitjançant la superposició d'una quadrícula estàndard de la mida adequada, es fixaren aproximadament les cent malles d'una hectàrea corresponents i s'anotà per a cada una el tipus d'ús de sòl que li corresponia.

Un cop enllestida la fotointerpretació, se'n traslladaren els resultats dels fulls de quadrícula estàndard transparent a uns fulls quadriculats muntats per municipis i, manualment, es feren els càlculs de les hectàrees ocupades per cada unitat d'ús de sòl a cada municipi.

Aquestes dades a escala municipal es compararen amb les del Cens Agrari de 1972 i amb les correccions d'aquestes per a 1978, que l'estudi en curs havia establert a partir de treballs de camp i d'informacions locals. Les discrepàncies més significatives foren objecte de comprovacions que conduïren a revisar una part de la fotointerpretació. Bàsicament es tractava de confusions entre ametllers i oliveres, entre vinyes i avellaners i de l'assimilació de diferents situacions en què el sòl quedava al descobert o amb una coberta vegetal herbàcia poc densa (explanacions destinades a futures plantacions de vinya, avellaners o ametllers; aquestes mateixes plantaciones quan encara són molt recents; pastures o conreus abandonats, etc.) al concepte de terra campa.

Les limitacions de temps i de mitjans no han permès que les comprovacions fossin exhaustives, com hauria calgut, i no s'han pogut explicar totes les discrepàncies dels resultats de la fotointerpretació amb els del Cens Agrari i la seva correcció (molt menys nombroses les que hi ha amb aquesta darrera). Tot i això, les comprovacions efectivament fetes han aportat, en no pocs casos, informacions d'interès tant per al projecte de sistema d'informació com per al mateix estudi del Priorat. Més endavant ens hi referirem.

L'etapa següent l'ha constituït la codificació de les dades revisades. Aquesta tasca ha estat duta a terme fonamentalment pel mateix equip que havia realitzat la fotointerpretació a partir dels fulls corregits corresponents als diferents municipis. Per a cada malla d'una hectàrea hom ha anotat les seves coordenades UTM, el municipi a què s'atribuïa (codi INE per províncies) i l'ús del sòl que s'hi dóna. Aquesta codificació s'ha enllestit fa poc i a l'hora de lliurar aquest text a la impremta encara no s'ha acabat la perforació de les fitxes que s'originen (20 per quilòmetre quadrat) dels fulls de codificació. És per això que encara no s'ha pogut realitzar en aquesta data (març 1980) la darrera etapa de l'estudi, que consistiria en la producció de cartografia automàtica i caracterització automàtica de zones.

8. LES APORTACIONS DE LA TELEDETECCIÓ MITJANÇANT IMATGES MULTISPECTRALS PROCEDENTS DE SATÈL.LITS ARTIFICIALS

Bé que en un principi no s'havia previst d'incorporar la teledetecció a aquesta escala en el programa pilot, la col.laboració del Centre de Càlcul de la Universitat Politècnica de Barcelona i de la secció

de teledetecció del *Centre d'Études Phytosociologiques et Ecologiques* de Montpeller han permès de realitzar algunes proves de les possibilitats d'aquestes tècniques aplicades a la cartografia automàtica dels usos del sòl i, sobretot, al control de les modificacions d'aquests.

Tal com s'esperava a la vista d'experiències precedents en territoris de característiques relativament semblants a les del Priorat (Baix Ebre-Montsià, Alt Penedès, garrigues del Montpellerès, Tunísia), la informació que ha aportat les imatges de satèl.lit LANDSAT no ha representat un volum important donada l'escala a què s'havia realitzat el treball de fotointerpretació i verificació de camp, molt més gran que la que consent el grau de resolució de la imatge de satèl.lit. Tanmateix, les imatges d'impressora obtingudes pel professor Josep-Lluís Colomer, del Centre de Càlcul de la Universitat Politècnica de Barcelona, sí que donen una imatge de conjunt força precisa de les característiques fisiogràfiques de la comarca i, a grans trets, de l'ocupació del sòl. Molt particularment visualitza el contrast fisiogràfic entre el Priorat històric i l'anomenat Baix Priorat. Dins d'aquest, la separació d'una mena de conca central amb Falset, Marça i Capçanes; una zona occidental, amb els Guiamets, el Masroig i el Molar, més directament vinculats físicament a la cubeta de Móra, i una zona oriental, amb Pradell de la Teixeta i la Torre de Fontaubella. Visualitza també la compartimentació de les cubetes de l'extrem NE de la comarca (Cornudella i Ulldemolins) i el caràcter encara més marginal d'Arbolí.

Tot plegat, si es vol, fets ja prou coneguts, però que la imatge de satèl.lit fa encara més palesos que no pas els mapes a escala semblant, i de manera molt més suggeridora per a qui té un coneixement directe del territori. La simple remarca de com resulta difícil de localitzar sobre la imatge els nuclis de població del Priorat històric o de la Baronia de Cabassers, en contrast amb la fàcil identificació de la localització dels del Baix Priorat o les cubetes d'Ulldemolins i de Cornudella, ja dóna peu a una reflexió sobre l'estat de l'agricultura en una i altra zona, abans i tot de conèixer-ne cap estadística. La desconnexió física entre les diferents zones de la comarca no pot escapar a cap observador, encara que no hagi posat mai els peus al Priorat, només amb un cop d'ull superficial. Coneixent-lo, suggereix ràpidament possibilitats de reduir-ne la importància.

Manca encara abordar una de les aplicacions que considerem més prometedores de la teledetecció, que és la comparació de situacions separades en el temps per detectar canvis. Quan redactem aquestes notes el Centre de Càlcul de la Universitat Politècnica de Barcelona està estudiant el tractament que requeriran les dades dels sensors dels LANDSAT per a aquesta aplicació.

9. ELS RESULTATS DE L'ESTUDI PILOT

Resumint, podem caracteritzar dues menes de resultats de l'estudi pilot: uns que afecten més directament la comarca del Priorat i uns altres que afecten, primordialment, la metodologia d'estudi dels usos del sòl i de creació d'un arxiu de dades sobre aquesta matèria per a Catalunya.

Pel que fa als primers, ens hi hem referit breument a 7. Fonamentalment, es resumeixen en la constatació de la inexactitud del Cens Agrari i l'exactitud més gran de les dades reelaborades primer per R. MAYORAL per a tot Catalunya i després per J. MARGALEF només per al

Priorat, i en la recollida i emmagatzematge d'informació geocodificada sobre els usos del sòl hectàrea per hectàrea de la comarca del Priorat.

Les inexactituds del Cens Agrari són particularment sensibles en relació amb tota una sèrie d'usos del sòl que pressuposen una feble cobertura vegetal i que inevitablement queden comptabilitzades com a "barbecho", és a dir, guaret, tot i que aquesta pràctica és ben poc usual al Priorat. En realitat, aquests pretesos guarets (que, tanmateix, també en la nostra fotointerpretació inicial havíem classificat erròniament com a "terra campa"), corresponen a situacions força diverses pel que fa a l'ús del sòl, segons poguérem esbrinar amb les nostres comprovacions de camp. Una petita part correspon efectivament a terra campa, és a dir, a sembrats que encara són cultivats; la part més important correspon a conreus abandonats de molt diversa natura, algun dels quals, abandonat de temps, podria ser qualificat ja de pastura; una altra part correspon a plantacions recents de vinya, d'avellaners o, fins i tot, d'ametllers o de fruiters, o a replanaments fets amb finalitats agrícoles o de construcció.

En un altre ordre de coses, i bé que amb les inevitables imprecisions degudes al fet de no haver pogut disposar d'un fons topogràfic idoni ni de tot el temps necessari per completar la revisió de camp de la fotointerpretació, s'ha pogut establir la informació geocodificada dels usos del sòl més rellevants del Priorat (primer esbós del que podrà ser la de tot Catalunya), informació que pot reflectir-se igualment en taules estadístiques, llistats, etc., un cop el sistema d'informació que li ha de donar suport sigui completat.

Aquesta informació geocodificada, esperant la seva definitiva integració al sistema d'informació general per a tot Catalunya, ha estat objecte d'algunes explotacions manuals que han permès de visualitzar les diferències quant als tipus d'aprofitaments del sòl d'uns punts de la comarca a uns altres (predomini de la vinya al Baix Priorat, escassa superfície conreada al Priorat històric, predomini de l'olivera a la Baronia de Cabassers, de l'avellaner a les zones orientals de la comarca, etc.).

Pel que fa a la metodologia d'estudi dels usos del sòl, s'ha confirmat la viabilitat de l'atribució d'un ús del sol a cada malla de la quadrícula UTM de cent per cent metres de costat, és a dir, d'una hectàrea, mitjançant fotointerpretació, i se n'ha pogut valorar els costos. Així mateix, l'estudi pilot ha permès també d'assajar tant el sistema de geocodificació com algunes de les funcions generals bàsiques del sistema d'informació estadística, tasca que és en curs a l'hora de redactar aquest document.

ANNEX V

EL NOM DE LA COMARCA

Comissió de 9 pobles del Priorat

El mes de febrer de 1980, l'Honorable Conseller Lluís Armet va rebre una Comissió dels pobles de Bellmunt del Priorat, Gratallops, Lloà, la Morera de Montsant (amb Escaladei), Poboleda, Porrera, Torroja del Priorat, la Vilella Alta i la Vilellà Baixa, que plantejaven una qüestió en relació amb la utilització del nom Priorat. En aquesta reunió es féu lliurament d'un escrit signat pels representants dels Ajuntaments, Jutjats de Pau, Cooperatives i Sindicats Agrícoles i moltes altres entitats cíviques, religioses i comercials, així com un gran nombre de veïns.

Es prengué l'acord que es faria figurar com a annex de l'estudi sobre el Priorat aquest manifest, en el ben entès que les afirmacions que s'hi fan són responsabilitat dels seus firmants. Igualment, adjuntem una llista parcial de les entitats firmants:

Gratallops: Ajuntament, "Agrupación Cooperativa Vitivinícola", Jutjat de Pau, Cooperativa Agrícola, Societat Flor de Maig, Unió de Pagesos, Càmara Agrària i Parròquia de Sant Llorenç.

Lloà: Ajuntament, Club de Joves, Societat de Caçadors, Cooperativa Agrícola i Caixa Rural, Jutjat de Pau, Unió de Pagesos, Casal del Poble, Mutualitat Agrària, Cambra Agrària.

La Vilella Baixa: Ajuntament, Jutjat de Pau, Cambra Agrària, Mutualitat Agrària, Cooperativa de Consum, Biblioteca, Unió Esportiva, Cooperativa Agrícola i Caixa Rural.

Bellmunt del Priorat: Ajuntament, Mutualitat Agrària, Centre d'Iniciatives Turístiques, Cooperativa Agrícola, Parròquia de Santa Llúcia.

Torroja del Priorat: Ajuntament, Jutjat de Pau, Cooperativa Agrícola, Cambra Agrària, Centre Recreatiu i Cultural, Parròquia de Sant Miquel.

La Morera de Montsant: Ajuntament, Cambra Agrària.

Poboleda: Ajuntament, Cooperativa Agrícola i Caixa Rural, Associació de Pares d'Alumnes.

Porrera: Ajuntament, Cooperativa Agrícola, Unió de Pagesos, PSUC, Societat de Caçadors, Associació de Veïns, Unió Esportiva, Consell Regulador de la Denominació d'Origen Priorat.

AL CONSELLER DE POLÍTICA TERRITORIAL I OBRES PÚBLIQUES DE LA GENERALITAT.

CIUTAT DE BARCELONA.-

PRIORAT

Els nou pobles de: BELLMUNT DE SIURANA, GRATALLOPS, LLOÀ, LA MORERA DE MONTSANT amb ESCALADEI, POBOLEDA, PORRERA, TORROJA, LA VILELLA ALTA i LA VILELLA BAIXA, que formen el PRIORAT, conscients del *greu problema* que ens creà la Generalitat de Catalunya l'any 1932 en donar el nostre nom de PRIORAT a tota la comarca a la qual pertanyem, i esperonats pels principis de justícia i honestedat que promou una autèntica democràcia, ens hen reunit per formular i presentar als responsables actuals de la nostra Generalitat de Catalunyat la petició d'una esmena que eviti de forma adequada i urgent l'ús indiscriminat del nostre nom PRIORAT.

PETICIÓ: Que la comarca geogràfica a la qual pertanyem, que té per cap Falset i a la qual ara es dón el nom de PRIORAT, sigui anomenada per un altre nom que no provoqui ni confusió a la resta del país ni perjudicis als nou pobles de l'autèntic PRIORAT, que viuen tan sols del vi que porta aquest nom.

RAONS:

1. La història

L'any 1162, a petició del rei Alfons I el Cast, els fills de sant Bru, procedents de Grenoble, basteixen als peus del Montsant el primer monestir cartoixà de Catalunya i de la Península, amb el nom de Scala Dei.

Set dels nostres pobles entren a formar part d'aquest domini cenobial, i així neix el nom de PRIORAT, per la dependència jurídica, civil i eclesiàstica, del Prior de la Cartoixa.

Aquells monjos, que inicialment van introduir el cultiu de la vinya, tenien ja una visió clara i encertada d'obtenir-ne un dels millors vins del món. I foren aquests vins els que en poc temps agafaren fama mundial i, a resultes de tot això, la comarca que els produïa fou durant segles pròspera i floreixent.

Amb l'exclaustració dels monjos l'any 1835 i la consegüent desamortització, caigué el lligam jurídic dels nostres pobles amb el Prior de la Cartoixa, però no pas el nom de PRIORAT, consagrat ja per la història i les suors dels nostres pares.

A les acaballes del segle passat, la malèvola fil.loxera sembrà la mort per aquells camps de vinyes tan exhuberants.

Durant uns anys, especialment els del primer quart de segle actual, el nom de PRIORAT s'anà estenent per molts pobles dels que formaven el partit judicial de Falset, que amb la finalitat de treure'n profit per als seus vins, ja que tots produïen vi en abundor, l'infiltraren dins les seves bodegues cooperatives.

Vingué després l'Estatut d'Autonomia de l'any 1932, i en delimitar les comarques catalanes es donà el nom de PRIORAT a tota una vasta comarca que comprenia els pobles del partit judicial de Falset, per més que la delimitació es basà essencialment en la configuració de la conca del Siurana, i fins i tot es posà a la palestra quin nom seria el més correcte, si el de PRIORAT o el de CONCA DEL SIURANA, i hom es decantà pel primer, ja que pesava més en tots aspectes.

Com tot fill ben nascut no podem pas posar a votació l'origen del nostre nom PRIORAT.

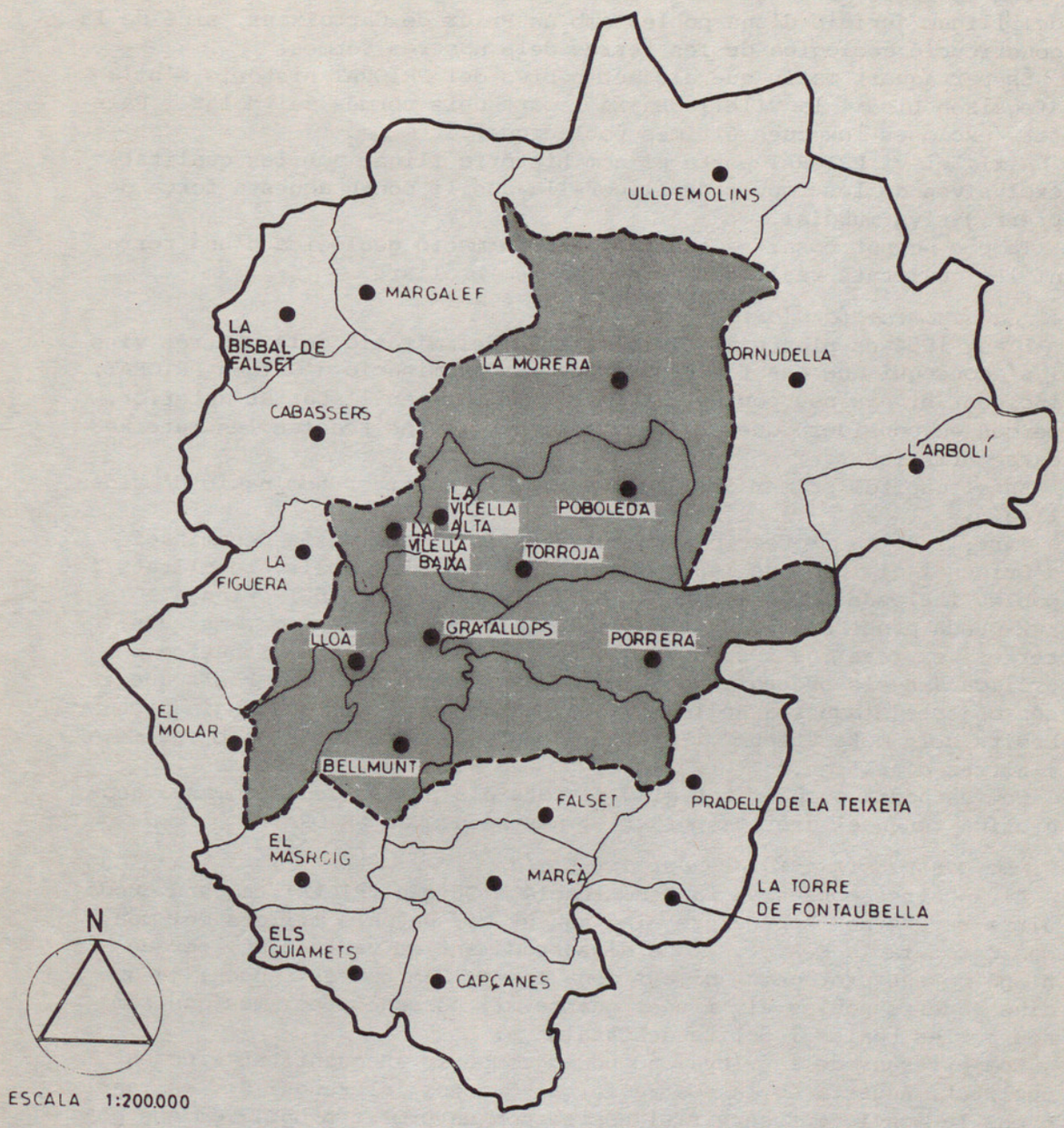

ZONA DE PRODUCCIÓ DENOMINACIÓ D'ORIGEN

DENOMINACIÓ D'ORIGEN PRIORAT

2. La geologia

Com és lògic, les qualitats i el valor real del nostre vi no depenen del lligam jurídic d'uns pobles amb un Prior de Cartoixans, sinó de la constitució geològica de les terres dels nostres termes.

És per aquest motiu que als set pobles del PRIORAT històric s'hi a afegeixen Lloà i la Vilella Baixa i part dels termes del Molar i Falset (excloses les dues últimes poblacions).

Així, el vi PRIORAT porta el nom històric lligat amb les qualitats exclusives de les roques de llicorella que li donen aquesta força de prerrogativa mundial.

Tampoc no pot posar-se a votació la formació geològica d'una terra ni les qualitats reals del vi que en fem brollar.

3. La denominació d'origen

L'any 1954 es plantejà oficialment la delimitació dels nostres vins i s'aconseguí que ens fos reconeguda la Denominació d'Origen PRIORAT, incloent-hi els nou pobles i termes esmentats en l'apartat anterior, perquè es considerà que els seus terrenys i vins reunien les mateixes característiques.

En el capítol primer del Reglament de la nostra Denominació d'Origen llegim:

"Art. 2. 1-La protecció atrogada s'extén al nom de la Denominació d'Origen i als noms de les comarques, termes municipals, localitats i pobles inclosos íntegrament en les zones de producció i criança.

2-Queda prohibida la utilització en altres vins de noms, marques, termes, expressions i signes, que per la seva similitud fonètica o gràfica amb els protegits puguin induir a confondre'ls amb els que són objecte d'aquesta Reglamentació, àdhuc en el cas que vagin precedits dels mots "tipus", "estil", "cep", "embotellat", "amb celler a" i altres d'anàlegs."

Com es podrà complir tot això si tots els pobles de la comarca geogràfica tenen el dret de portar el nostre nom de PRIORAT?

4. La nostra situació econòmica i social

Als nostres pobles de la Denominació d'Origen PRIORAT, no ens queda altre recurs per sobreviure sinó aquest vi, un dels millors del món, com reconeix la F.A.O., i que dissortadament es va acabant, perquè ningú no ens protegeix, ni ens dóna la mà. Som pobres i pocs, ja que dins aquests pobles vivim unes quatre mil persones, per més que som nou pobles bonics i polits de Catalunya.

Som artesans de la vinya, no podem competir en quantitat sinó en qualitat. Aquesta és la nostra força. Qui ens la prengui de les mans o ens la minvi fent servir el nostre nom en profit propi, com ens podrà fer creure que respecta els drets humans i la justícia social?

5. L'honestedat envers la resta del país

És ben palès, ho llegim constantment a la premsa i es proclama en els mitjans de comunicació social (amb honroses excepcions), que la majoria de la gent no distingeix entre els nou pobles de l'autèntic PRIORAT i la resta de la comarca.

Mentre no es canviï el nom, qualsevol vianant llegirà els cartells anunciadors per les carreteres i botigues i marxarà convençut d'haver comprat vi del PRIORAT; en quedarà convençut i enganyat.

Hem intentat exposar la nostra petició, la nostra realitat i les nostres raons de la manera més breu i convincent que ens ha semblat possible.

Ara ho deixem a les vostres mans, als qui teniu personalitat, coneixement i força perquè la justícia s'imposi pel seu propi pes.

Nosaltres continuarem lluitant en pau i en ordre sense defallir ni renunciar mai als nostres drets, com un fill no pot renegar de la seva mare o com un pare no pot renegar del seu fill.

Som catalans, som els pobles del PRIORAT, conreem una parcel.la que dón prestigi a Catalunya davant el món, malgrat trobar-nos plens de dificultats a casa nostra.

Esperem que sabreu escoltar i entendre la nostra veu i que actuareu en conseqüència, i que serem rebuts com cal, per expressar-vos personalment la nostra greu situació.

PRIORAT, gener de 1980.

ANNEX ESTADÍSTIC

POBLACIÓ

Quadre I. Evolució de la població de fet (1960-65) i de dret (1970-78) al Priorat

	1960	1965	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Arbolí	290	124	119	116	117	116	114	109	112	104	101
Bellmunt de S.	1.035	1.005	770	712	631	581	530	481	442	429	407
La Bisbal de F.	547	522	447	437	485	428	419	388	373	359	359
Cabassers	523	500	450	443	440	428	416	418	412	407	410
Capçanes	558	527	550	558	543	542	538	467	465	477	468
Cornudella	1.202	1.298	1.197	1.198	1.171	1.154	1.119	1.023	1.016	1.020	1.003
Falset	2.484	2.525	2.481	2.463	2.482	2.535	2.607	2.644	2.542	2.684	2.684
La Figuera	293	241	199	200	192	188	190	165	163	162	163
Gratallops	360	343	330	315	304	305	303	311	306	315	316
Els Guiamets	412	392	345	336	327	329	324	295	297	301	301
Lloà	285	247	245	239	236	234	230	218	214	210	211
Marçà	1.001	836	733	740	732	720	683	619	620	613	618
Margalef	277	273	248	245	245	242	237	209	209	206	206
El Masroig	739	685	625	622	623	606	601	504	599	603	602
La Morera del M.	249	224	180	180	162	165	167	164	158	152	149
El Molar	643	560	505	505	490	481	446	410	384	397	394
Poboleda	554	505	459	468	434	433	429	389	388	384	376
Porrera	714	728	684	680	632	602	568	544	547	520	515
Pradell	401	380	353	355	354	351	341	328	314	305	308
La Torre de F.	129	130	116	116	114	113	101	96	98	92	91
Torroja	243	248	206	207	206	206	202	192	191	193	191
Ulldemolins	763	699	671	667	673	675	661	614	617	622	622*
La Vilella Alta	235	245	193	188	179	180	173	178	170	173	168
La Vilella Baixa	301	307	337	339	339	337	337	328	326	319	319
TOTAL	14.348	13.552	12.443	12.300	12.061	11.951	11.743	11.202	11.073	11.047	10.982

* Correspon a 1977.

Font: I.N.E., C.I.D.C. *Població dels Municipis de Catalunya.* Barcelona 1976.

Quadre II. Any de naixement de la població. Homes (1978)

	Abans de 1903	1904-13	1914-23	1924-38	1939-48	1949-63	1964-78
Arbolí	4	8	7	8	6	11	9
Bellmunt de S.	12	30	35	39	14	36	22
La Bisbal de F.	14	34	22	36	18	32	19
Cabassers	29	26	29	31	22	30	44
Capçanes	24	32	41	27	27	62	18
Cornudella	54	52	48	118	54	80	95
Falset	84	103	167	221	147	309	245
La Figuera	14	16	13	9	8	10	9
Gratallops	15	25	17	22	20	18	31
Els Guiamets	12	14	17	36	11	47	20
Lloà	9	12	16	22	9	28	12
Marçà	30	42	43	59	29	53	37
Margalef	14	11	19	19	9	22	13
El Masroig	26	47	43	47	42	46	45
La Morera del M.	7	9	8	16	7	14	10
El Molar	16	36	27	33	17	38	21
Poboleda	15	26	25	30	21	24	27
Porrera	31	32	27	48	27	50	41
Pradell	15	20	27	19	19	24	28
La Torre de F.	3	3	10	9	2	9	5
Torroja	20	16	11	14	13	14	14
Ulldemolins	38	31	40	59	28	58	62
La Vilella Alta	5	12	10	19	8	19	15
La Vilella Baixa	21	21	17	33	22	27	23
TOTAL	512	658	719	984	580	1.071	865

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal.

Quadre III. Any de naixement de la població. Dones (1978)

	Abans de 1903	1904-13	1914-23	1924-38	1939-48	1949-63	1964-78
Arbolí	3	3	10	10	5	6	11
Bellmunt de S.	22	36	33	42	19	44	23
La Bisbal de F.	20	24	31	33	24	30	22
Cabassers	25	26	29	35	17	20	47
Capçanes	29	35	44	39	14	46	30
Cornudella	65	73	67	98	53	75	71
Falset	184	133	168	245	143	294	241
La Figuera	11	15	14	10	11	11	12
Gratallops	20	28	23	24	20	24	29
Els Guiamets	16	18	13	34	10	32	21
Lloà	20	13	9	22	8	25	6
Marçà	43	55	41	57	23	72	34
Margalef	15	11	15	25	6	15	12
El Masroig	40	49	46	47	36	46	42
La Morera del M.	6	9	9	13	8	18	15
El Molar	15	31	34	34	18	56	18
Poboleda	28	35	25	34	20	29	27
Porrera	41	48	24	47	21	43	35
Pradell	19	16	21	24	16	19	31
La Torre de F.	7	3	5	12	6	11	6
Torroja	15	17	10	13	8	15	11
Ulldemolins	34	40	47	54	28	52	51
La Vilella Alta	9	13	16	10	10	13	9
La Vilella Baixa	24	29	29	25	14	13	21
TOTAL	711	760	763	987	538	1.009	825

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal.

Quadre IV. Lloc de naixement de la població (1978)

	Vila	Resta Comarca	Resta prov.	Resta Catalunya	Andalusia	Castella	València	Aragó	Altres	Estranger
Arbolí	48	1	37	2	1	2	2	6	2	--
Bellmunt de S.	225	30	49	19	67	1	--	--	16	--
La Bisbal de F.	294	8	33	15	3	1	--	1	4	--
Cabassers	302	22	42	21	6	5	9	2	1	--
Capçanes	360	11	79	8	3	--	3	4	--	--
Cornudella	441	63	286	73	104	1	6	11	17	1
Falset	1.517	222	335	120	247	8	38	65	124	8
La Figuera	67	8	47	23	2	--	1	--	15	--
Gratallops	145	36	72	16	31	--	3	7	4	2
Els Guiamets	198	15	66	13	4	--	--	1	4	--
Lloà	120	17	40	19	4	--	--	1	9	1
Marçà	374	42	119	36	13	--	4	5	24	1
Margalef	135	5	45	16	3	--	--	--	2	--
El Masroig	391	26	133	28	12	2	2	--	7	1
La Morera del M.	32	8	36	18	34	--	5	--	16	--
El Molar	280	17	49	14	19	1	3	2	8	1
Poboleda	243	20	48	22	33	1	3	4	2	--
Porrera	252	18	122	26	46	6	3	5	27	10
Pradell	182	17	70	11	15	--	3	--	9	1
La Torre de F.	37	11	36	1	--	--	--	--	6	--
Torroja	112	15	25	20	6	--	1	2	7	3
Ulldemolins	404	9	167	32	1	4	3	2	--	--
La Vilella Alta	102	16	32	13	4	--	--	--	1	--
La Vilella Baixa	160	24	72	15	24	1	1	2	10	10
TOTAL	6.421	661	2.040	581	682	33	90	120	315	39

Font: Elaboració pròpia a partir del padró municipal.

Quadre V. Nombre de bateigs

	1961	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
Arbolí		2	–	–	3	1	2	–	1	3	–	1	–	1	–	1	1	–	–
Bellmunt de S.		17	21	13	29	11	21	15	13	9	3	2	9	3	6	4	5	3	1
La Bisbal de F.		10	7	6	6	2	2	1	–	1	–	9	7	5	3	1	2	2	3
Cabassers		8	7	6	7	3	2	4	3	1	4	3	6	5	7	4	2	10	3
Capçanes		6	7	7	6	4	7	6	5	7	5	3	6	3	4	5	4	7	5
Cornudella		7	6	9	12	5	8	11	13	13	10	13	14	11	14	13	17	10	2
Falset		33	57	38	29	27	23	27	23	30	21	31	36	29	43	29	36	36	36
La Figuera		1	4	–	–	1	–	1	2	5	2	1	1	–	3	2	1	1	1
Gratallops		2	9	7	3	6	5	2	5	4	1	6	5	6	6	4	3	2	1
Els Guiamets		12	11	3	5	9	8	4	2	4	4	2	2	5	2	4	4	3	8
Lloà		4	4	4	3	1	1	–	2	1	–	–	2	1	3	1	2	–	2
Marçà		14	11	11	7	5	7	5	2	4	5	9	6	13	9	4	4	8	10
Margalef		2	1	1	1	–	1	1	–	–	1	3	3	2	1	1	6	–	1
El Masroig		6	8	7	8	7	3	6	3	2	4	8	9	6	12	12	12	7	7
La Morera del M.		1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	1	1	–	–
El Molar		6	7	9	8	12	6	6	4	1	5	8	6	1	3	9	6	5	4
Poboleda		9	7	1	–	6	3	3	5	14	3	5	6	7	5	8	3	4	4
Porrera		3	8	9	10	10	12	6	3	7	5	7	4	5	5	3	8	7	4
Pradell		2	3	4	2	3	4	3	2	3	2	2	3	3	2	2	3	2	2
La Torre de F.		1	2	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2
Torroja		5	4	1	–	2	1	–	–	1	1	2	2	3	–	2	3	2	2
Ulldemolins		3	3	–	2	7	4	2	–	2	2	5	9	9	1	6	5	11	7
La Vilella Alta		2	–	1	–	1	–	1	–	–	2	–	3	2	1	4	3	3	2
La Vilella Baixa		2	3	1	1	1	3	–	2	4	3	1	5	2	1	4	2	1	1
TOTAL		158	191	140	143	125	125	105	91	118	84	123	146	124	132	126	134	125	108

Font: Informació facilitada pels capellans de diferents poblacions.

Quadre VI. Nombre d'enterraments

	1961	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78
Arbolí		1	4	1	2	1	3	4	1	-	2	2	-	2	2	-	2	-	-
Bellmunt de S.		10	10	12	13	7	13	7	7	9	7	6	8	9	6	11	8	5	4
La Bisbal de F.		6	9	7	7	7	6	12	8	9	10	4	6	7	4	12	9	5	3
Cabassers		4	7	6	5	5	5	6	8	10	10	11	5	10	7	4	10	9	6
Capçanes		12	6	8	10	11	8	11	8	17	9	6	9	2	5	9	8	6	11
Cornudella		18	14	19	13	18	22	19	15	20	11	15	13	21	14	12	17	10	2
Falset		22	38	33	28	33	33	26	33	31	30	33	40	20	27	29	45	39	25
La Figuera		2	3	3	1	5	1	1	4	4	1	5	4	4	1	4	3	6	2
Gratallops		6	6	4	9	4	4	5	4	4	3	5	4	4	4	3	4	4	2
Els Guiamets		3	1	5	2	4	7	3	3	4	2	3	6	5	6	4	5	4	4
Lloà		4	11	1	5	2	1	3	3	3	3	6	5	3	5	4	7	-	2
Marçà		14	14	12	9	14	8	13	9	12	14	9	11	14	10	12	12	8	8
Margalef		4	4	7	3	4	5	1	1	7	4	6	6	3	4	4	2	3	3
El Masroig		13	10	10	10	12	9	12	9	11	6	9	6	8	11	12	15	7	7
La Morera del M.		1	4	1	-	-	3	1	2	-	1	-	1	1	1	-	1	2	-
El Molar		10	11	9	11	7	7	2	5	5	3	5	4	7	7	5	6	7	6
Poboleda		7	10	8	4	5	6	4	6	8	3	5	9	8	3	9	5	8	5
Porrera		7	7	14	11	10	10	15	14	13	11	7	9	10	7	5	9	8	7
Pradell		4	3	4	2	2	3	2	3	4	3	2	2	3	2	4	3	2	4
La Torre de F.		2	1	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	2	1	1	2
Torroja		1	6	2	1	3	1	7	5	5	2	1	2	3	3	2	4	1	4
Ulldemolins		16	9	8	8	7	11	14	6	10	7	12	8	4	10	13	8	6	8
La Vilella Alta		3	2	4	6	-	5	5	6	2	5	5	3	5	4	4	4	3	4
La Vilella Baixa		4	4	2	7	2	4	4	5	7	2	3	3	6	2	2	3	8	2
TOTAL		174	194	182	168	165	177	179	166	197	150	162	166	160	147	166	191	152	121

Font: Informació facilitada pels capellans de diferents pobles.

Quadre VII. Variació vegetativa de la població

	1960	1965	1970	1975	1978
Arbolí	290	287	283	280	279
Bellmunt de S.	1.035	1.074	1.092	1.076	1.068
La Bisbal de F.	547	542	501	493	483
Cabassers	523	527	502	490	480
Capçanes	658	641	618	608	599
Cornudella	1.202	1.159	1.127	1.117	1.117
Falset	2.484	2.514	2.485	2.498	2.497
La Figuera	293	285	284	273	265
Gratallops	360	358	355	362	358
Els Guiamets	412	430	433	424	426
Lloà	285	278	269	253	248
Marçà	1.011	996	463	948	943
Margalef	277	260	245	232	231
El Masroig	739	720	691	692	689
La Morera del M.	249	245	238	238	236
El Molar	643	637	637	636	632
Poboleda	554	543	544	541	534
Porrera	714	705	675	661	656
Pradell	401	528	526	523	521
La Torre de F.	129				
Torroja	273	272	255	253	251
Ulldemolins	763	730	692	675	676
La Vilella Alta	235	224	204	193	190
La Vilella Baixa	301	290	280	277	268
TOTAL	14.378	14.245	13.339	13.743	13.647

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres I, V i VI.

Quadre VIII. Saldo migratori

	1961-65	1966-70	1971-75	1976-78
Arbolí	-163	- 1	- 7	- 7
Bellmunt de S.	- 69	-253	-273	- 66
La Bisbal de F.	- 20	- 34	- 51	- 19
Cabassers	- 27	- 25	- 20	2
Capçanes	-114	46	- 73	10
Cornudella	139	- 69	-164	- 20
Falset	11	- 15	150	41
La Figuera	- 44	- 41	- 23	6
Gratallops	- 15	- 10	- 26	9
Els Guiamets	- 38	- 50	- 41	4
Lloà	- 31	7	- 11	- 2
Marçà	-160	- 70	- 99	4
Margalef	13	- 10	- 26	- 2
El Masroig	- 35	- 31	- 22	1
La Morera del M.	- 21	- 37	- 16	- 13
El Molar	- 69	- 63	- 86	- 20
Poboleda	- 38	- 47	- 67	- 6
Porrera	23	- 14	-126	- 24
Pradell	- 18	- 39	- 42	- 23
La Torre de F.	- 18	- 39	- 42	- 23
Torroja	- 24	- 25	- 12	1
Ulldemolins	- 31	10	- 40	7
La Vilella Alta	21	- 32	- 4	- 7
La Vilella Baixa	17	40	- 6	0
TOTAL	-693	-763	-1085	-124

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre IX. Distribució sectorial de la població activa (1978)

	Total	Agricultura		Indústria		Construcció		Serveis	
		Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
Arbolí	47	16	4	3	3	2	--	10	9
Bellmunt de S.	115	28	1	34	24	5	--	15	8
La Bisbal de F.	120	58	4	9	9	24	--	10	6
Cabassers	120	59	6	6	12	12	--	18	7
Capçanes	172	66	4	27	24	18	--	15	18
Cornudella	319	108	7	51	36	35	--	42	40
Falset	998	137	18	165	219	114	--	189	156
La Figuera	47	17	1	3	--	6	--	11	8
Gratallops	105	33	--	29	21	2	--	11	9
Els Guiamets	118	63	4	9	11	11	--	8	12
Lloà	79	50	--	4	4	5	--	7	9
Marçà	208	77	--	35	32	26	--	22	16
Margalef	70	43	--	6	6	1	--	9	5
El Masroig	206	106	--	11	21	32	--	18	15
La Morera del M.	47	31	1	2	3	4	--	1	5
El Molar	138	69	4	7	19	15	--	17	7
Poboleda	120	44	1	11	--	36	--	14	14
Porrera	159	84	--	10	24	12	--	12	17
Pradell	103	62	1	13	4	2	--	16	5
La Torre de F.	28	14	--	1	4	5	--	2	2
Torroja	51	34	--	2	5	4	--	3	3
Ulldemolins	198	118	--	12	18	15	--	23	12
La Vilella Alta	56	33	2	2	2	9	--	7	1
La Vilella Baixa	98	51	3	7	--	15	--	16	6
TOTAL	3.721	1.401	64	459	496	415	--	496	390

Font: Elaboració pròpia a partir dels quadres I, II, III i VIII.

Quadre X. Classificació funcional de la població (1978)

	Població no activa + 65 anys	Pob. menor 14 anys	Feine de casa	Població activa	Total	Població 1978
Arbolí	14	20	18	47	99	101
Bellmunt de S.	100	45	125	115	385	407
La Bisbal de F.	92	41	104	120	357	359
Cabassers	106	91	85	120	402	410
Capçanes	120	48	97	172	437	468
Cornudella	244	166	263	319	992	1.003
Falset	504	486	596	998	2.584	2.564
La Figuera	56	21	38	46	161	163
Gratallops	80	60	61	105	314	316
Els Guiamets	60	41	62	18	281	301
Lloà	54	18	51	79	202	211
Marçà	170	71	145	208	594	618
Margalef	51	25	58	70	204	206
El Masroig	162	87	136	206	591	602
La Morera del M.	31	25	43	47	146	149
El Molar	98	39	104	138	379	394
Poboleda	104	54	93	120	371	376
Porrera	152	76	118	159	505	515
Pradell	70	59	72	103	304	308
La Torre de F.	16	11	33	28	88	91
Torroja	68	25	45	51	189	191
Ulldemolins	143	113	151	198	605	622*
La Vilella Alta	39	24	44	56	163	168
La Vilella Baixa	95	44	72	98	309	319
TOTAL	2.637	1.690	2.614	3.721	10.662	10.982

* Població de 1977

Les diferències entre el total i la població 1978 és deguda a estudiants de més de 14 anys i a altres no actius menors de 65 anys.

Font: Elaboració a partir de la informació diferents viles.

Quadre XI. Persones ocupades fora vila (1978)

	COMARCA								FORA COMARCA							
	Agri-cultura		Indús-tria		Cons-trucció		Serveis		Agri-cultura		Indús-tria		Cons-trucció		Serveis	
	Fixes	Even.	Fix.	Even.	Fix.	Even.	Fix.	Even.	Fix.	Even.	Fix.	Even.	Fix.	Even.	Fix.	Event.
Arbolí	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	1	-	14	-
Bellmunt de S.	-	-	40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
La Bisbal de F.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-	24	-	-
Cabassers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	4	2	-
Capçanes	-	-	28	-	-	-	4	-	-	-	5	-	-	7	2	-
Cornudella	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Falset	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	28	10	-
La Figuera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Gratallops	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Els Guiamets	-	-	17	-	-	3	2	-	-	-	6	-	-	8	-	-
Lloà	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Marçà	-	-	27	-	-	2	2	-	-	-	18	-	-	13	2	-
Margalef	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	2	-	-
El Masroig	-	-	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	18	2	-
La Morera del M.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
El Molar	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	9	4	-
Poboleda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Porrera	-	10	26	-	-	-	-	-	-	35	-	-	-	2	-	6
Pradell	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	3	-
La Torre de F.	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Torroja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulldemolins	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
La Vilella Alta	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
La Vilella Baixa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL	-	12	176	-	-	5	10	-	-	64	48	-	2	126	39	8

Font: Elaboració a partir de la informació diferents viles.

Quadre XII. El pagès ocupat generalment a jornada sencera (1978)

	Nombre de treballadors	Nombre ha conreades	Nombre granges	Nombre tractors	Nombre carros	Nombre motocultors
Arbolí	20	135	1	4	--	4
Bellmunt de S.	29	190	-	8	16	14
La Bisbal de F.	62	395	1	35	5	15
Cabassers	65	464	2	23	4	48
Capçanes	70	326	2	30	35	17
Cornudella	115	1.285	-	49	33	45
Falset	115	888	20	29	41	70
La Figuera	18	279	-	8	5	4
Gratallops	33	386	5	5	20	8
Els Guiamets	67	364	1	13	6	17
Lloà	50	146	5	4	15	12
Marçà	77	611	6	25	30	15
Margalef	43	163	6	11	--	2
El Masroig	109	565	-	35	50	35
La Morera del M.	32	770	-	5	--	6
El Molar	73	470	-	14	18	26
Poboleda	45	189	-	4	17	10
Porrera	84	696	-	4	18	14
Pradell	63	357	5	5	3	24
La Torre de F.	14	56	-	1	4	4
Torroja	34	338	1	2	8	14
Ulldemolins	118	556	12	43	28	39
La Vilella Alta	35	245	1	4	3	3
La Vilella Baixa	54	183	-	7	5	6
TOTAL	1.465	10.067	68	368	364	452

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de diferents viles.

Quadre. XIII. L'agricultura a temps parcial (1978)

	Nombre de treballadors	ha terra conreada	Nombre tractors	Nombre carros	Nombre motocultors
Arbolí	7	50	2	--	2
Bellmunt de S.	20	126	2	2	6
La Bisbal de F.	30	170	8	1	15
Cabassers	26	286	2	3	12
Capçanes	42	210	11	15	20
Cornudella	48	429	8	4	25
Falset	70	600	16	20	26
La Figuera	10	186	4	1	4
Gratallops	35	385	3	18	4
Els Guiamets	28	364	17	2	19
Lloà	12	99	2	5	18
Marçà	35	611	15	5	25
Margalef	16	86	4	3	4
El Masroig	38	251	18	19	35
La Morera del M.	2	9	--	--	1
El Molar	26	313	9	2	11
Poboleda	51	212	7	4	25
Porrera	52	695	5	4	16
Pradell	18	237	3	1	23
La Torre de F.	6	43	--	2	8
Torroja	7	66	2	2	6
Ulldemolins	31	139	7	2	7
La Vilella Alta	13	60	4	--	3
La Vilella Baixa	23	70	6	2	6
TOTAL	646	5.697	155	111	321

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació diferents viles.

Quadre XIV. Ocupació fora vila dels pagesos a temps parcial (1978)

	Agricultura		Indústris		Construcció		Serveis	
	Temp.	Fixos	Temp.	Fixos	Temp.	Fixos	Temps.	Fixos
Arbolí	-	-	-	3	-	1	-	2
Bellmunt de S.	-	-	-	8	3	-	-	3
La Bisbal de F.	-	-	-	1	18	-	-	-
Cabassers	-	-	-	-	4	-	-	2
Capçanes	-	-	-	16	7	-	-	2
Cornudella	-	-	-	1	-	2	-	-
Falset	-	-	-	-	24	-	-	-
La Figuera	-	-	-	-	4	-	-	-
Gratallops	-	-	-	4	-	-	-	-
Els Guiamets	-	-	-	4	11	-	-	-
Lloà	-	-	-	-	2	-	-	-
Marçà	-	-	-	20	15	-	-	-
Margalef	-	-	-	-	6	-	-	-
El Masroig	-	-	-	2	18	-	-	2
La Morera del M.	-	-	-	-	-	-	-	-
El Molar	-	-	-	4	9	-	-	2
Poboleda	-	-	-	-	-	-	-	-
Porrera	-	-	-	-	4	-	-	-
Pradell	-	-	3	2	-	-	-	-
La Torre de F.	-	-	-	-	1	1	-	-
Torroja	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulldemolins	-	-	-	-	-	-	-	-
La Vilella Alta	-	-	-	-	-	-	-	-
La Vilella Baixa	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL	-	-	3	65	126	4	-	13

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XV. Nombre d'explotacions segons l'extensió (1962)

	Sense terra	- 1 ha	D' 1-3 ha	De 3,1-5 ha	De 5,1-10 ha	De 10,1-20 ha	De 20,1-50 ha	De 50,1-100 ha	Més de 100 ha
Arbolí	3	--	2	4	5	16	11	5	4
Bellmunt de S.	--	8	22	26	18	11	4	1	-
La Bisbal de F.	--	4	21	24	47	25	12	4	1
Cabassers	2	11	5	13	37	46	26	5	1
Capçanes	2	12	37	32	48	27	7	3	3
Cornudella	13	76	152	78	117	82	36	8	8
Falset	5	33	127	113	93	46	10	4	-
La Figuera	--	3	4	16	31	36	19	-	-
Gratallops	3	2	22	20	31	26	11	2	-
Els Guiamets	--	7	10	11	31	14	5	1	-
Lloà	7	13	14	13	35	15	4	1	-
Marçà	5	44	81	52	51	22	6	-	1
Margalef	1	1	12	9	21	24	21	4	4
El Masroig	--	2	26	35	75	41	10	1	-
La Morera del M.	3	50	75	39	39	37	51	13	8
El Molar	1	15	31	25	36	26	4	-	1
Poboleda	--	7	43	42	44	41	13	3	-
Porrera	--	7	21	33	52	50	26	8	2
Pradell	--	4	5	9	30	44	12	-	1
La Torre de F.	--	2	13	7	8	14	2	2	-
Torroja	4	23	39	22	30	27	8	1	-
Ulldemolins	3	4	24	9	44	66	31	5	-
La Vilella Alta	3	3	9	10	32	14	7	-	-
La Vilella Baixa	21	66	44	34	48	10	6	-	-
TOTAL	76	397	839	676	1.003	760	342	71	34

Font: I.N.E. Cens Agrari 1962.

Quadre XVI. Característiques de l'explotació (1962)

	Nombre explotacions	Nombre parcel.les	Ha censades	Ha propietat	Ha parceria	Ha arrendament	altres
Arbolí	50	380	1.954	1.682	252	1	19
Bellmunt de S.	90	357	597	453	42	38	64
La Bisbal de F.	138	645	1.543	1.526	8	4	5
Cabassers	146	1.023	2.233	1.603	542	6	82
Capçanes	171	903	1.777	1.550	219	2	6
Cornudella	570	1.997	5.871	5.293	450	86	2
Falset	431	952	2.539	2.123	268	88	60
La Figuera	109	536	1.352	1.191	130	20	11
Gratallops	117	623	1.114	821	287	6	--
Els Guiamets	79	545	694	549	144	1	--
Lloà	102	533	752	705	46	1	--
Marçà	262	916	1.344	959	381	1	--
Margalef	97	500	2.193	2.039	53	17	34
El Masroig	190	1.002	1.563	1.287	272	--	4
La Morera del M.	315	895	4.694	4.163	383	78	60
El Molar	658	597	1.046	835	190	3	18
Poboleda	193	945	1.686	1.252	359	52	23
Porrera	199	472	2.880	2.380	436	32	32
Pradell	105	678	1.395	1.201	186	8	--
La Torre de F.	48	238	505	468	27	8	2
Torroja	154	541	1.032	854	170	5	3
Ulldemolins	186	1.604	2.496	1.769	726	--	1
La Vilella Alta	78	460	660	463	--	197	--
La Vilella Baixa	229	817	865	809	58	--	8
TOTAL	4.717	18.159	42.775	35.975	5.719	654	437

Font: I.N.E. Cens Agrari 1962.

Quadre XVII. Extensió de l'explotació (1972)

	Sense terra	1 ha	De 1-3 ha	De 3,1-5 ha	De 5,1-10 ha	De 10,1-20 ha	De 20,1-50 ha	De 50,1-100 ha	Més de 100 ha
Arbolí	1	--	15	8	8	18	15	3	2
Bellmunt de S.	-	4	23	23	27	8	5	1	1
La Bisbal de F.	-	--	8	8	26	38	37	7	2
Cabassers	-	2	8	11	27	38	27	7	-
Capçanes	2	9	35	23	40	15	7	4	3
Cornudella	4	35	130	64	93	68	28	9	7
Falset	3	15	115	85	87	40	6	2	2
La Figuera	1	2	2	16	22	37	22	-	1
Gratallops	1	--	18	26	24	11	3	1	-
Els Guiamets	-	2	11	17	22	17	6	1	-
Lloà	-	2	11	11	26	10	5	1	-
Marçà	1	14	65	31	38	8	8	1	1
Margalef	1	--	--	5	8	24	21	8	3
El Masroig	2	2	21	33	68	41	5	1	-
La Morera del M.	3	6	15	13	20	24	32	13	9
El Molar	-	2	22	17	26	30	7	2	1
Poboleda	-	1	19	20	48	32	13	1	-
Porrera	-	6	12	19	34	55	31	7	1
Pradell	-	2	4	8	26	47	11	1	-
La Torre de F.	1	-	8	4	12	13	4	2	-
Torroja	1	6	20	20	21	18	5	1	-
Ulldemolins	2	1	8	16	25	37	34	5	2
La Vilella Alta	-	--	13	10	29	15	4	-	-
La Vilella Baixa	1	11	14	13	33	16	6	1	-
TOTAL	24	122	597	491	790	660	332	79	35

Font: I.N.E. Cens Agrari 1972.

Quadre XVIII. Característiques de l'explotació (1972)

	Nombre explotacions	Nombre parcel.les	Ha censades	Ha conreades	Ha propietat	Ha en parceria	Ha en arrendament	Altres
Arbolí	70	370	1.619	373	1.007	11	--	601
Bellmunt de S.	92	279	777	397	762	13	2	--
La Bisbal de F.	126	773	2.583	1.682	2.542	32	--	9
Cabassers	120	732	2.154	875	1.208	299	11	36
Capçanes	138	530	1.808	685	1.696	110	1	1
Cornudella	438	1.523	5.299	1.649	4.972	307	20	--
Falset	355	592	2.804	1.522	2.735	69	--	--
La Figuera	103	620	1.520	487	1.468	15	--	37
Gratallops	84	433	670	405	623	--	47	--
Els Guiamets	76	392	707	543	613	85	9	--
Lloà	66	369	628	347	601	8	19	--
Marçà	167	573	1.068	807	894	173	1	--
Margalef	70	373	2.135	459	2.012	84	39	--
El Masroig	173	932	1.455	1.103	1.323	128	1	--
La Morera del M.	135	613	3.881	495	3.170	534	177	--
El Molar	107	465	1.187	658	1.006	67	10	104
Poboleda	134	488	1.340	624	1.096	174	--	70
Porrera	155	428	2.658	1.329	2.060	541	57	--
Pradell	99	612	1.270	592	1.120	150	--	--
La Torre de F.	44	225	532	139	501	23	8	--
Torroja	92	340	705	287	613	38	54	--
Ulldemolins	120	993	2.183	1.124	1.183	300	--	--
La Vilella Alta	71	407	591	383	581	90	--	1
La Vilella Baixa	95	519	798	461	725	50	3	20
TOTAL	3.130	13.581	40.372	17.426	35.811	3.220	459	882

Font: I.N.E. Cens agrari 1972.

Quadre XIX. Característiques empresariat agrícola

	Nombre empreses agrícoles	Principal ocupació	- 35 anys	35-54	55-64	+ 65 anys
Arbolí	53	25	1	22	22	15
Bellmunt de S.	92	51	1	34	31	26
La Bisbal de F.	126	80	8	47	41	30
Cabassers	120	76	8	50	38	24
Capçanes	136	69	6	32	46	52
Cornudella	413	154	13	162	95	143
Falset	355	104	9	125	86	135
La Figuera	98	41	3	32	33	30
Gratallops	84	45	6	26	32	20
Els Guiamets	76	46	3	32	19	22
Lloà	66	37	2	32	14	18
Marçà	166	69	10	78	45	33
Margalef	68	44	2	40	14	12
El Masroig	173	81	11	79	46	37
La Morera del M.	133	36	6	60	23	44
El Molar	104	64	5	31	38	30
Poboleda	130	39	8	39	46	37
Porrera	152	127	9	57	32	54
Pradell	99	95	2	37	26	34
La Torre de F.	44	24	1	21	10	12
Torroja	91	91	8	27	17	39
Ulldemolins	119	87	2	40	29	48
La Vilella Alta	71	33	1	16	24	30
La Vilella Baixa	94	49	3	25	28	38
TOTAL	3.063	1.567	128	1.144	828	963

Font: I.N.E. Cens Agrari 1972.

Quadre XX. Distribució de cultius (1900)

	ha Vinya	ha Cereal	ha Olivera	ha Ametller	ha Avellaner	ha Horta	ha Fruiter	ha Altres	Total ha
Arbolí	18	302	2	--	7	--	--	17	346
Bellmunt de S.	692	17	17	8	21	--	--	11	766
La Bisbal de F.	157	12	87	57	6	--	--	126	445
Cabassers	1.070	78	52	51	1	--	--	37	1.289
Capçanes	800	32	8	12	2	--	--	12	866
Cornudella	1.983	449	296	20	282	--	--	145	3.175
Falset	2.149	73	66	45	485	--	--	70	2.888
La Figuera	587	146	13	93	--	--	--	--	839
Gratallops	897	21	43	27	5	--	--	7	1.000
Els Guiamets	463	76	26	23	--	--	--	12	600
Lloà	320	25	25	26	--	--	--	4	400
Marçà	800	168	43	37	140	--	--	49	1.237
Margalef	161	156	84	99	--	--	--	6	506
El Masroig	520	240	115	106	1	--	--	15	997
La Morera del M.	1.848	190	40	36	15	--	--	20	2.149
El Molar	797	191	91	129	--	--	--	5	1.213
Poboleda	1.121	21	36	12	--	--	--	14	1.204
Porrera	3.340	8	23	61	113	--	--	23	3.568
Pradell	700	65	26	26	171	--	--	6	994
La Torre de F.	310	72	6	--	--	--	--	16	404
Torroja	1.004	16	28	33	13	--	--	14	1.108
Ulldemolins	400	360	120	11	11	--	--	10	912
La Vilella Alta	318	8	7	24	--	--	--	3	360
La Vilella Baixa	400	15	21	10	--	--	--	20	466
TOTAL	20.855	2.741	1.275	946	1.273	--	--	642	27.732

Font: Josep Iglésies. *Les mines dels cultius i de la població a la comarca del Priorat.* Barcelona, 1975.

Quadre XXI. Distribució de cultius (1963)

	ha Vinya	ha Cereal	ha Olivera	ha Ametller	ha Avellaner	ha Horta	ha Fruiter	ha Altres	Total ha
Arbolí	16,9	96,6	0,2	12,5	164,9	--	--	148,2	439,3
Bellmunt de S.	311,6	14,2	40,8	32,6	9,4	--	--	11,4	420
La Bisbal de F.	38,8	11,4	392,7	147,3	--	--	--	90,7	680,9
Cabassers	193,5	50,4	516,9	114,2	2	--	--	38,2	915,2
Capçanes	314,7	117,4	71,8	45,2	21,3	--	--	26,4	596,8
Cornudella	661,5	228,5	41,6	116,2	814	--	--	67,5	1.929,3
Falset	1.071	13,5	57	137,5	491	--	--	58,7	1.828,7
La Figuera	303,4	51,1	140,4	79,8	5	--	--	2,2	581,9
Gratallops	460,3	6,9	65,8	138,5	--	--	--	12,5	684
Els Guiamets	474,8	71,5	146,4	80,3	5,5	--	--	21,5	800
Lloà	164,4	3,5	32,2	44,9	--	--	--	4	249
Marçà	747,3	93,6	60,6	59,7	93	--	--	61,8	1.116
Margalef	53,8	27,1	366	148,7	--	--	--	11,8	607,4
El Masroig	639,7	66,5	174,4	80,1	--	--	--	12,6	973,3
La Morera del M.	346,2	34,9	75	166,1	151,6	--	--	113,8	787,6
El Molar	718,7	76,4	138,1	109,9	--	--	--	17	1.060,1
Poboleda	276,3	6,8	41,3	80,4	117,8	--	--	15,4	518
Porrera	735,1	1	26,9	368,5	43,2	--	--	53,2	1.227,9
Pradell	200,6	34,4	39,4	21,4	390,2	--	--	14,5	688,5
La Torre de F.	42,1	12,7	14,3	18,2	14,7	--	--	4,8	106,8
Torroja	332,2	5,7	46,1	107,2	60,3	--	--	15	566,5
Ulldemolins	289,1	204,3	371,3	171,8	104,3	--	--	20	1.169,8
La Vilella Alta	135,1	3,8	39,8	42,6	3,2	--	--	3	227,5
La Vilella Baixa	157,6	3,1	48,4	61,7	--	--	--	12,1	282,9
TOTAL	8.664,7	1.228,3	2.942,4	2.385,3	2.491,4	--	--	736,6	18.448,4

Font: Josep Iglésies. *Les minves dels cultius i de la població a la comarca del Priorat.* Barcelona 1975.

Quadre XXII. Distribució de cultius (1973)

	ha Vinya	ha Cereal	ha Olivera	ha Ametller	ha Avellaner	ha Horta	ha Fruiter	ha Altres	Total ha
Arbolí	--	--	--	1	158	12	--	70	241
Bellmunt de S.	266	--	27	13	19	--	10	--	340
La Bisbal de F.	40	9	493	177	2	5	2	7	735
Cabassers	178	3	521	45	15	19	13	84	875
Capçanes	318	3	71	55	24	3	2	109	585
Cornudella	323	58	29	30	925	13	--	493	1.871
Falset	775	--	40	100	725	10	--	60	1.720
La Figuera	312	16	156	54	5	2	--	27	572
Gratallops	579	--	66	125	4	7	16	18	815
Els Guiamets	408	45	184	99	--	13	8	18	775
Lloà	144	--	63	45	--	1	--	2	255
Marçà	1.068	--	18	102	51	--	7	43	1.289
Margalef	15	--	250	--	--	5	22	7	299
El Masroig	518	27	273	69	--	2	5	38	932
La Morera del M.	300	97	76	208	211	2	3	51	948
El Molar	294	26	340	162	--	--	8	18	848
Poboleda	232	--	34	58	80	8	--	12	424
Porrera	1.160	--	18	44	591	10	--	12	1.835
Pradell	127	--	56	26	435	4	4	9	661
La Torre de F.	20	3	30	6	52	1	--	2	114
Torroja	344	--	85	45	71	4	--	1	550
Ulldemolins	425	69	85	430	45	--	--	494	1.548
La Vilella Alta	210	--	80	30	3	4	--	6	333
La Vilella Baixa	158	3	44	60	1	--	1	5	262
TOTAL	8.814	356	3.039	1.994	3.417	130	101	1.586	18.837

Font: Roser Majoral. *Distribución de la superficie municipal por grupos de cultivos en Catalunya. Año agrícola 1973*. C.I.D.C.

Quadre XXIII. Distribució de cultius (1978)

	ha Vinya	ha Cereal	ha Olivera	ha Ametller	ha Avellaner	ha Horta	ha Fruiters	ha Altres	Total ha
Arbolí	5	--	--	1	158	20	1	--	185
Bellmunt de S.	250	--	14	13	21	8	10	--	316
La Bisbal de F.	35	--	350	70	2	5	3	--	565
Cabassers	121	--	494	74	38	10	13	--	750
Capçanes	345	--	65	60	41	10	10	--	536
Cornudella	303	43	27	29	1.297	13	2	--	1.714
Falset	545	--	40	110	725	60	18	--	1.498
La Figuera	297	--	106	49	3	2	8	--	465
Gratallops	549	--	58	135	6	7	16	--	771
Els Guiamets	405	13	160	110	2	20	18	--	728
Lloà	130	--	48	53	10	3	1	--	245
Marçà	975	--	15	145	70	7	10	--	1.222
Margalef	20	--	186	--	--	8	35	--	249
El Masroig	525	--	25	80	--	4	7	--	816
La Morera del M.	315	30	74	179	176	3	2	--	779
El Molar	285	10	305	170	--	5	8	--	783
Poboleda	202	--	28	64	92	12	3	--	401
Porrera	760	--	12	36	573	10	--	--	1.391
Pradell	122	--	44	24	388	6	10	--	594
La Torre de F.	14	2	15	7	60	1	--	--	99
Torroja	220	--	55	58	56	9	6	--	404
Ulldemolins	215	20	80	325	30	20	5	--	695
La Vilella Alta	190	--	70	35	3	7	--	--	605
La Vilella Baixa	148	--	40	57	2	4	2	--	253
TOTAL	6.976	123	2.486	1.984	3.753	254	188	--	15.764

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XXIV. Els regadius al Priorat (1900-1978)

	1900	1963	1973	1978
Arbolí	17	25,4	29	29
Bellmunt de S.	11	11,4	5	22
La Bisbal de F.	14	19	17	14
Cabassers	37	35,9	79	61
Capçanes	12	35,2	34	40
Cornudella	55	67,4	42	60
Falset	70	121,5	220	278
La Figuera	5	2,1	7	10
Gratallops	7	12,4	23	23
Els Guiamets	12	24,5	34	40
Lloà	4	4	3	6
Marçà	49	97,1	74	70
Margalef	6	11,7	28	43
El Masroig	15	12,5	8	40
La Morera del M.	20	16,2	19	19
El Molar	5	12,2	13	13
Poboleda	14	24,7	30	33
Porrera	23	10	22	22
Pradell	6	17,9	10	55
La Torre de F.	16	4,8	3	6
Torroja	14	15,6	5	21
Ulldemolins	10	19,8	3	25
La Vilella Alta	3	2,2	10	10
La Vilella Baixa	20	12	12	13
TOTAL	445 ha	615,5 ha	730 ha	953 ha

Font: Vegeu quadres XXI, XXII i XXIII.

Quadre XXV. La mecanització agrícola (1972-78)

	Nombre tractors 1972	Nombre tractors 1978	Nombre motocultors 1978	Nombre carros 1978	Despeses en adobs
Arbolí	3	6	6	--	--------
Bellmunt de S.	5	10	20	18	--------
La Bisbal de F.	27	43	30	6	1.500.000 ptes.
Cabassers	13	25	60	4	1.443.750 ptes.
Capçanes	26	41	37	50	2.901.387 ptes.
Cornudella	28	57	70	37	2.174.901 ptes.
Falset	19	45	96	61	5.450.000 ptes.
La Figuera	4	12	8	6	250.000 ptes.
Gratallops	3	8	12	38	240.727 ptes.
Els Guiamets	11	30	36	8	2.683.066 ptes.
Lloà	6	6	30	20	144.200 ptes.
Marçà	32	40	40	35	1.866.000 ptes.
Margalef	11	15	6	--	650.000 ptes.
El Masroig	38	53	70	69	5.771.000 ptes.
La Morera del M.	8	5	7	--	--------
El Molar	22	23	37	20	500.000 ptes.
Poboleda	3	11	35	21	643.011 ptes.
Porrera	--	9	30	22	500.000 ptes.
Pradell	6	8	47	4	3.250.000 ptes.
La Torre de F.	1	1	12	6	281.164 ptes.
Torroja	1	4	20	10	200.000 ptes.
Ulldemolins	30	50	46	30	2.234.884 ptes.
La Vilella Alta	3	8	6	3	125.000 ptes.
La Vilella Baixa	9	13	12	7	127.500 ptes.
TOTAL	309	523	773	475	32.936.590 ptes.

Font: I.N.E. Cens Agrari 1972 i elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XXVI. Les cooperatives al Priorat (1965-78)

	any fundació	Nº socis 1965	Nº socis 1970	Nº socis 1978	Capacitat hl vi	litres oli	Bon estat vi	Bon estat oli
Arbolí	--	--	--	--	--	---	---	---
Bellmunt de S.	1917	154	148	130	8.175	---	8.175	---
La Bisbal de F.	1951	162	158	152	3.960	70.000	3.960	70.000
Cabassers	1933	147	149	151	2.800	108.000	2.800	108.000
Capçanes	1933	170	172	180	18.000	---	18.000	---
Cornudella	1904	2.050	1.995	1.764	14.960	30.000	14.960	30.000
Falset	1922	658	665	714	37.010	14.971	37.010	14.971
La Figuera	--	--	--	--	1.000	50.000	1.000	50.000
Gratallops	1917	164	152	136	7.000	12.000	5.000	12.000
Els Guiamets	1920	116	118	113	20.000	25.000	20.000	25.000
Lloà	1931	80	81	83	7.900	25.000	7.100	25.000
Marçà	1930	318	398	425	26.500	6.500	26.500	6.500
Margalef	1952	67	62	55	300	52.000	300	52.000
El Masroig	1937	258	258	264	30.000	70.000	30.000	70.000
La Morera del M.	--	--	--	--	--	---	---	---
El Molar	1950	125	126	139	8.000	84.000	8.000	84.000
Poboleda	1932	164	167	170	3.200	5.000	3.200	5.000
Porrera	1932	156	158	150	8.000	4.000	1.600	4.000
Pradell	1932	65	69	68	1.750	250	1.750	250
La Torre de F.	1937	46	44	40	2.500	13.600	2.500	13.600
Torroja	1934	115	112	104	4.500	28.000	2.600	16.000
Ulldemolins	1954	209	259	284	415	80.000	415	80.000
La Vilella Alta	1933	106	96	86	5.265	20.400	5.265	20.400
La Vilella Baixa	1922	145	138	134	6.000	25.000	4.800	25.000
TOTAL		5.475	5.525	5.342	217.235	723.721	204.935	711.721

Font: Elaboració pròpia a partir Cooperatives.

Quadre XXVII. L'ocupació a les cooperatives (1978)

	Dies durada collites				Nombre gent	Gente eventual collita				Total
	vi	trascol	oli	altres	fixa	vi	trascol	oli	altres	jornals
Arbolí	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---
Bellmunt de S.	13	10	10	6	2	3	6	3	5	761
La Bisbal de F.	3	5	60	--	1	2	5	2	--	451
Cabassers	8	15	60	--	1	2	3	2	--	481
Capçanes	20	10	30	--	3	3	5	3	--	1.100
Cornudella	15	21	15	--	5	5	8	3	--	1.788
Falset	15	30	15	12	9	10	10	2	7	4.230
La Figuera	10	7	45	3	1	2	3	3	--	476
Gratallops	20	10	30	--	1	3	4	2	--	460
Els Guiamets	20	7	30	--	2	5	3	2	--	781
Lloà	15	8	30	--	1	--	3	2	--	429
Marçà	18	26	12	--	2	6	9	3	--	978
Margalef	5	3	60	60	1	1	3	3	1	554
El Masroig	21	21	50	--	2	7	5	5	--	1.102
La Morera del M.	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---
El Molar	15	10	35	6	1	4	12	2	1	600
Poboleda	15	14	13	--	2	2	5	3	--	739
Porrera	15	10	30	--	1	3	4	2	--	490
Pradell	5	3	30	--	1	4	4	2	--	392
La Torre de F.	4	7	--	--	1	8	14	--	--	322
Torroja	14	7	20	--	1	2	2	2	--	388
Ulldemolins	5	10	45	--	2	2	3	8	--	765
La Vilella Alta	15	10	25	--	1	2	2	2	--	400
La Vilella Baixa	5	8	15	--	2	2	5	2	--	700
TOTAL	276	252	660	84	43	81	118	58	14	18.342

Font: Elaboració pròpia a partir Cooperatives.

Quadre XXVIII. Producció i ingressos de les cooperatives (1965)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	Altres fruites	Total ingressos (ptes)	Despeses d'elaboració (ptes)
Arbolí	---	---	---	---	---	-----	-----
Bellmunt de S.	16.268	463.630	6.456	9.641	---	4.207.366	146.433
La Bisbal de F.	95.589	144.000	---	---	---	4.653.372	154.060
Cabassers	42.188	303.206	---	25.000	---	4.068.558	135.060
Capçanes	12.965	965.000	9.379	10.123	---	6.641.718	298.340
Cornudella	5.346	969.860	71.363	17.900	---	8.468.067	383.885
Falset	9.538	2.228.600	413.068	72.860	---	25.999.142	1.728.806
La Figuera	9.350	378.141	---	14.000	---	3.038.413	44.024
Gratallops	21.055	577.820	2.150	35.880	---	6.886.132	168.938
Els Guiamets	26.192	1.153.265	---	---	---	6.805.604	221.652
Lloà	9.107	443.500	4.300	15.600	---	3.655.351	225.702
Marçà	17.218	2.065.330	83.802	9.426	---	12.987.181	974.711
Margalef	53.197	99.039	---	---	---	2.835.000	127.291
El Masroig	50.963	1.441.650	---	24.752	---	10.733.701	823.161
La Morera del M.	---	---	---	---	---	-----	-----
El Molar	20.787	449.400	---	4.383	---	3.419.614	193.381
Poboleda	3.751	221.748	67.750	30.000	---	5.233.136	450.249
Porrera	2.424	609.756	151.600	23.400	---	9.827.750	315.774
Pradell	5.850	123.245	---	---	---	850.358	51.467
La Torre de F.	1.830	187.500	18.108	647	---	1.460.943	61.199
Torroja	17.801	239.187	11.173	10.618	---	1.947.999	109.009
Ulldemolins	150.301	264.524	17.000	100.000	---	15.355.308	684.537
La Vilella Alta	18.220	197.300	---	9.800	---	3.164.000	98.700
La Vilella Baixa	24.718	322.063	---	8.838	---	2.711.433	242.544
TOTAL	614.658	13.847.770	876.149	422.868	---	144.950.143	7.638.423

Font: Elaboració pròpia a partir Cooperatives.

Quadre XXIX. Producció i ingressos de les cooperatives (1970)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	Altres fruites	Total ingressos (ptes)	Despeses d'elaboració (ptes)
Arbolí	---	---	---	---	---	-----	-----
Bellmunt de S.	10.175	334.542	5.619	8.909	---	4.594.517	236.893
La Bisbal de F.	142.331	100.425	---	---	---	7.760.134	379.470
Cabassers	71.350	122.520	---	16.320	---	6.326.544	163.752
Capçanes	11.231	915.949	8.307	9.953	---	6.444.092	437.770
Cornudella	6.250*	580.732	46.332	6.000	---	6.362.365	299.031
Falset	5.500	1.324.100	328.477	16.335	---	24.219.808	1.789.082
La Figuera	12.375	315.642	---	15.400	---	3.927.282	125.238
Gratallops	8.957	297.183	2.350	28.542	---	5.778.900	213.932
Els Guiamets	11.560	1.166.605	---	---	---	9.025.516	1.001.958
Lloà	10.518	374.780	5.150	18.750	---	4.845.042	238.092
Marçà	10.355	1.409.700	53.694	5.080	---	13.056.175	1.397.598
Margalef	65.683	29.768	---	---	---	3.629.775	150.843
El Masroig	30.744	1.728.900	---	3.654	---	14.553.598	1.067.638
La Morera del M.	---	---	---	---	---	-----	-----
El Molar	33.542	520.401	---	8.868	---	5.951.252	322.266
Poboleda	4.165	164.988	46.800	15.000	---	6.074.258	743.157
Porrera	2.272	520.000	238.750	11.700	---	12.992.086	492.954
Pradell	3.745	84.750	---	---	---	731.929	55.690
La Torre de F.	1.410	123.850	24.336	1.150	---	1.755.621	89.678
Torroja	4.649	200.500	24.862	2.707	---	2.803.710	120.848
Ulldemolins	147.288	373.161	15.000	115.000	---	22.757.251	798.053
La Vilella Alta	19.110	117.320	---	9.200	---	4.302.000	219.750
La Vilella Baixa	15.212	273.182	---	8.011	---	3.179.015	197.760
TOTAL	628.472	11.078.998	799.677	300.579	---	171.070.870	10.550.903

* La Cooperativa de Cornudella fa l'oli de la Morera, ací no comptabilitzat.

Font: Elaboració pròpia a partir Cooperatives.

Quadre XXX. Producció i ingressos de les cooperatives (1978)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	Altres fruites	Total ingressos (ptes)	Despeses d'elaboració (ptes)
Arbolí	---	---	---	---	---	-----	-----
Bellmunt de S.	4.015	161.300	13.022	9.808	---	11.082.751	310.317
La Bisbal de F.	35.811	91.806	1.170	99.428	---	26.080.476	697.204
Cabassers	68.700	68.320	---	24.429	---	10.009.654	366.272
Capçanes	12.876	1.063.571	5.480	4.122	---	40.419.636	1.391.670
Cornudella	7.482*	292.130	41.243	39.292	---	23.574.603	703.810
Falset	6.828	602.900	552.883	28.391	---	73.406.713	6.592.951
La Figuera	7.895	208.547	---	16.000	---	9.850.174	261.828
Gratallops	36.489	161.814	4.401	24.694	---	10.994.387	288.498
Els Guiamets	26.150	1.134.349	---	---	---	42.744.250	1.404.908
Lloà	6.300	261.400	5.600	19.500	---	13.641.900	397.000
Marçà	8.372	1.003.400	34.762	10.183	---	35.696.952	1.427.878
Margalef	28.290	13.700	---	---	350.000	7.834.270	721.000
El Masroig	48.790	1.647.225	---	31.043	---	61.824.593	3.470.861
La Morera del M.	---	---	---	---	---	-----	-----
El Molar	10.117	307.125	---	4.513	---	12.145.170	338.970
Poboleda	3.348	83.454	31.297	10.000	---	8.495.780	1.039.420
Porrera	2.909	110.000	292.500	27.495	---	35.997.112	688.840
Pradell	2.520	43.650	81.600	4.350	---	9.869.272	229.230
La Torre de F.	383	27.028	28.080	1.000	---	3.939.135	95.942
Torroja	5.567	41.081	22.841	31.305	---	4.602.546	167.121
Ulldemolins	144.493	194.947	7.000	90.000	---	45.446.147	1.717.167
La Vilella Alta	15.350	104.320	---	9.800	---	6.320.000	330.000
La Vilella Baixa	8.716	170.240	---	9.740	---	8.537.663	287.578
TOTAL	491.401	7.792.368	1.122.857	495.098	350.000	502.463.184	22.540.966

* La Cooperativa de Cornudella fa l'oli de la Morera, ací no comptabilitzat.

Font: Elaboració pròpia a partir Cooperatives.

Quadre XXXI. Producció i ingressos d'altres comerciants (1965)

	Litres oli	Litres vi	kg avellanes	kg ametlles	kg altres fruites	Ptes total ingressos
Arbolí	---	2.962	117.000	300	----	3.099.366
Bellmunt de S.	---	46.363	645	964	----	339.153
La Bisbal de F.	---	---	450	75.000	----	6.039.526
Cabassers	2.109	15.160	5.000	32.100	----	2.508.858
Capçanes	---	50.789	2.043	3.125	----	1.135.216
Cornudella	---	---	285.452	17.900	----	8.908.901
Falset	---	111.430	41.306	7.286	----	2.926.352
La Figuera	---	---	---	---	----	-----
Gratallops	---	37.000	---	---	----	204.187
Els Guiamets	---	---	3.000	32.000	----	2.650.350
Lloà	---	---	---	---	----	-----
Marçà	---	---	33.520	3.770	----	1.180.213
Margalef	---	---	---	---	----	-----
El Masroig	7.645	216.247	---	3.712	----	1.610.055
La Morera del M.	4.000	100.000	50.000	30.000	----	3.719.600
El Molar	---	---	---	4.500	----	361.665
Poboleda	---	---	11.700	5.000	----	708.039
Porrera	808	203.252	156.000	7.800	----	5.779.420
Pradell	---	97.500	305.000	12.000	----	9.445.002
La Torre de F.	---	---	18.108	647	----	525.886
Torroja	---	---	---	---	----	-----
Ulldemolins	---	---	30.000	50.000	----	6.487.800
La Vilella Alta	---	---	---	---	----	-----
La Vilella Baixa	---	7.300	---	1.413	----	119.019
TOTAL	14.562	882.003	1.059.324	287.517	----	57.748.608

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XXXII. Producció i ingressos d'altres comerciants (1970)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	kg altres fruites	Ptes total ingressos
Arbolí	---	2.322	93.600	250	----	3.201.382
Bellmunt de S.	---	33.452	562	890	----	343.902
La Bisbal de F.	---	---	450	75.000	----	8.229.492
Cabassers	3.575	6.126	10.000	6.180	----	2.290.478
Capçanes	---	48.207	1.923	3.105	----	732.725
Cornudella	---	---	185.328	6.000	----	6.913.673
Falset	---	66.205	41.306	7.286	----	2.628.432
La Figuera	---	---	---	---	----	-----
Gratallops	---	39.000	---	---	----	273.487
Els Guiamets	---	---	3.200	28.000	----	3.174.032
Lloà	---	---	---	---	----	-----
Marçà	---	---	21.477	13.484	----	2.201.561
Margalef	---	---	---	---	----	-----
El Masroig	4.611	259.335	---	548	----	2.183.039
La Morera del M.	4.000	56.000	75.000	50.000	----	8.504.680
El Molar	---	---	---	8.500	----	930.750
Poboleda	---	---	40.950	17.000	----	3.243.972
Porrera	757	173.300	56.250	3.900	----	2.171.823
Pradell	---	65.000	295.000	12.000	----	11.687.575
La Torre de F.	---	---	24.336	1.150	----	947.508
Torroja	---	---	---	---	----	-----
Ulldemolins	---	---	30.000	30.000	----	4.297.800
La Vilella Alta	---	---	---	---	----	-----
La Vilella Baixa	---	7.300	---	1.413	----	205.914
TOTAL	12.944	756.247	879.382	264.706	----	64.162.225

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de diferents viles.

Quadre XXXIII. Producció i ingressos d'altres comerciants (1978).

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	Altres fruites	Total ingressos (ptes)
Arbolí	--	2.120	81.900	180	---	7.163.799
Bellmunt de S.	--	16.130	1.302	981	50.000	1.437.548
La Bisbal de F.	--	--	--	--	---	----
Cabassers	1.374	1.366	12.000	12.571	65.000	4.450.012
Capçanes	--	55.977	1.400	7.461	50.000	4.389.288
Cornudella	--	--	164.972		20.000	14.428.835
Falset	--	30.145	--	--	90.000	2.105.800
La Figuera	--	--	--	--	---	----
Gratallops	--	42.000	--	--	80.000	2.428.550
Els Guiamets	--	--	3.500	34.000	90.000	8.783.875
Lloà	--	--	--	--	---	----
Marçà	--	--	13.904	18.572	50.000	5.840.776
Margalef	--	--	--	--	---	----
El Masroig	7.318	247.082	--	4.656	---	9.273.689
La Morera del M.	4.000	17.500	75.000	50.000	---	18.809.312
El Molar	--	--	--	6.000	40.000	1.738.000
Poboleda	--	3.100	53.528	3.000	---	11.423.350
Porrera	969	36.650	11.700	5.850	---	3.254.085
Pradell	--	--	245.000	8.000	50.000	23.415.250
La Torre de F.	--	--	28.080	1.000	---	2.644.900
Torroja	--	--	--	--	---	----
Ulldemolins	--	--	5.000	50.000	---	11.581.250
La Vilella Alta	--	--	--	--	---	----
La Vilella Baixa	--	7.200	--	1.718	---	529.902
TOTAL	13.661	459.271	697.286	230.989	585.000	133.598.221

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XXXIV. Producció i ingressos agrícoles (1965)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	kg altres fruites	Total ingressos (ptes)
Arbolí	--	2.962	117.000	300	--	3.099.366
Bellmunt de S.	16.268	509.995	7.101	10.605	--	4.546.519
La Bisbal de F.	95.589	144.000	440	100.000	--	10.692.898
Cabassers	44.297	318.366	5.000	57.100	--	6.577.413
Capçanes	12.965	1.015.789	11.422	13.248	--	7.776.934
Cornudella	5.346	969.866	356.815	35.800	--	17.376.968
Falset	9.538	2.340.030	454.374	75.000	--	28.925.494
La Figuera	9.350	378.141	---	14.000	--	3.038.413
Gratallops	21.055	614.820	2.150	35.880	--	7.090.319
Els Guiamets	26.192	1.153.265	3.000	32.000	--	9.455.954
Lloà	9.107	443.500	4.300	15.600	--	3.655.351
Marçà	17.218	2.065.630	117.322	13.196	--	14.167.394
Margalef	53.197	99.039	---	---	--	2.835.000
El Masroig	58.608	1.657.897	---	28.464	--	12.343.756
La Morera del M.	4.000	100.000	50.000	30.000	--	3.719.600
El Molar	20.787	449.400	---	8.883	--	3.781.279
Poboleda	3.751	221.748	99.450	35.000	--	5.941.175
Porrera	3.232	813.008	307.600	31.200	--	15.607.170
Pradell	5.850	220.745	305.000	12.000	--	10.295.360
La Torre de F.	1.830	187.500	36.216	1.294	--	1.986.829
Torroja	17.801	239.187	11.173	10.618	--	1.947.999
Ulldemolins	150.301	264.524	47.000	150.000	--	21.843.108
La Vilella Alta	18.220	197.300	---	9.800	--	3.164.000
La Vilella Baixa	24.718	329.363	---	10.251	--	2.830.402
TOTAL	629.220	14.735.773	1.935.373	710.385	--	202.698.751

Font: Vegeu quadres XXVIII i XXXI.

Quadre XXXV. Producció i ingressos agrícoles (1970)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	kg altres fruites	Total ingressos (ptes)
Arbolí	---	2.322	93.600	250	--	3.201.382
Bellmunt de S.	10.175	367.994	6.181	9.799	--	4.938.419
La Bisbal de F.	142.331	100.425	450	75.000	--	15.989.626
Cabassers	74.926	128.646	10.000	22.500	--	8.617.022
Capçanes	11.231	964.156	10.230	13.058	--	7.176.817
Cornudella	6.250	580.732	231.660	12.000	--	13.276.038
Falset	5.500	1.390.305	369.783	23.621	--	26.848.240
La Figuera	12.375	315.642	---	15.400	--	3.927.282
Gratallops	8.957	336.183	2.350	28.542	--	6.052.387
Els Guiamets	11.560	1.166.605	3.200	28.000	--	12.199.548
Lloà	10.518	374.780	5.150	18.750	--	4.845.042
Marçà	10.355	1.409.700	75.171	18.564	--	15.257.736
Margalef	65.683	29.768	---	---	--	3.629.775
El Masroig	35.355	1.988.235	---	---	--	16.736.637
La Morera del M.	4.000	56.000	75.000	50.000	--	8.504.680
El Molar	33.542	520.401	---	17.368	--	6.882.002
Poboleda	4.165	164.988	87.750	32.000	--	9.318.230
Porrera	3.029	693.300	295.000	15.600	--	15.163.909
Pradell	3.795	149.750	295.000	12.000	--	12.419.504
La Torre de F.	1.410	123.850	48.872	2.300	--	2.703.129
Torroja	4.649	200.500	24.862	2.707	--	2.803.710
Ulldemolins	147.288	373.161	45.000	145.000	--	27.055.051
La Vilella Alta	19.110	117.320	---	9.200	--	4.302.000
La Vilella Baixa	15.212	280.482	---	9.424	--	3.384.929
TOTAL	641.416	11.835.245	1.679.059	565.285	--	235.223.095

Font: Vegeu quadres XXIX i XXXII.

Quadre XXXVI. Producció i ingressos agrícoles (1978)

	litres oli	litres vi	kg avellanes	kg ametlles	kg altres fruites	Total ingressos (ptes)
Arbolí	--	2.120	81.900	180	--	7.163.799
Bellmunt de S.	4.015	177.430	14.324	10.789	50.000	12.520.299
La Bisbal de F.	35.811	91.806	1.170	99.428	--	26.080.476
Cabassers	70.074	69.686	12.000	37.000	65.000	14.459.666
Capçanes	12.876	1.119.558	7.858	11.583	50.000	44.808.924
Cornudella	7.482	292.130	206.215	39.292	20.000	36.046.808
Falset	6.828	633.045	552.883	28.391	90.000	75.512.513
La Figuera	7.895	208.548	--	16.000	--	9.850.174
Gratallops	36.489	203.814	4.401	24.694	80.000	13.372.937
Els Guiamets	26.150	1.134.399	3.500	34.000	90.000	51.528.125
Lloà	6.300	261.400	5.600	19.500	--	13.641.900
Marçà	8.372	1.003.400	48.666	28.755	50.000	41.537.728
Margalef	28.290	13.700	--	--	350.000	7.834.270
El Masroig	56.108	1.894.308	--	35.699	--	71.098.282
La Morera del M.	4.000	17.500	75.000	50.000	--	18.809.312
El Molar	10.117	307.125	--	10.513	40.000	13.883.170
Poboleda	3.348	86.654	84.825	40.000	--	19.919.130
Porrera	3.878	146.650	304.200	33.345	--	39.251.197
Pradell	2.570	43.650	326.600	12.350	50.000	33.284.522
La Torre de F.	383	27.028	56.160	2.000	--	6.584.035
Torroja	5.567	41.081	22.841	31.305	--	4.602.546
Ulldemolins	144.493	194.947	12.000	140.000	--	57.027.397
La Vilella Alta	15.350	104.320	--	9.800	--	6.320.000
La Vilella Baixa	8.716	177.440	--	11.458	--	8.967.565
TOTAL	505.062	8.251.639	1.820.143	726.082	935.000	634.104.775

Font: Vegeu quadres XXX i XXXIII.

Quadre XXXVII. Forma de comercialització del producte agrícola* (1978)

	Autoconsum			Venda al detall		Venda altres cooperatives			Comerç marjorista		
	vi	fruites	oli	vi	oli	vi	oli	fruites	vi	oli	fruites
Arbolí	100	5	--	--	--	--	--	20	--	--	75
Bellmunt de S.	10	5	100	30	--	60	--	75	--	--	20
La Bisbal de F.	35	5	30	5	--	--	70	75	60	--	20
Cabassers	35	5	15	--	--	--	85	65	65	--	30
Capçanes	5	5	80	20	--	25	20	80	50	--	15
Cornudella	20	25	100	20	--	60	--	30	--	--	65
Falset	--	5	100	50	--	--	--	90	50	--	5
La Figuera	10	5	80	20	20	50	--	95	20	--	--
Gratallops	20	5	100	35	--	45	--	90	--	--	5
Els Guiamets	5	5	70	5	5	25	25	--	65	--	95
Lloà	5	10	100	10	--	85	--	90	--	--	--
Marçà	5	5	100	5	--	--	--	55	90	--	40
Margalef	85	5	25	15	--	--	40	95	--	35	--
El Masroig	5	5	40	10	--	20	30	80	65	30	15
La Morera del M.	10	5	100	--	--	--	--	--	90	--	95
El Molar	15	5	90	15	--	25	10	75	45	--	20
Poboleda	35	5	100	30	--	--	--	35	35	--	60
Porrera	15	5	75	10	--	60	--	70	15	25	25
Pradell	15	5	100	--	--	--	--	25	85	--	70
La Torre de F.	25	5	100	5	--	--	--	45	70	--	50
Torroja	50	5	90	20	10	30	--	95	--	--	--
Ulldemolins	30	5	20	--	5	--	75	--	70	--	95
La Vilella Alta	5	5	60	10	--	85	40	95	--	--	--
La Vilella Baixa	20	5	80	15	--	--	20	--	65	--	95
TOTAL	10	5	45	15	5	25	45	70	50	5	25

* En tants per cent.

Font: Elaboració pròpia a partir d'enquesta.

Quadre XXXVIII. Productivitats i ingressos mitjans per hectàrea (1978)

	litres oli per ha	litres vi per ha	kg avellana per ha	kg ametlla per ha	ingressos ptes per ha
Arbolí	----	424	518,35	180	38.723
Bellmunt de S.	286,78	709,72	682,09	829,92	39.621
La Bisbal de F.	102,31	2.623,02	585	584,87	46.160
Cabassers	141,85	575,91	315,78	500	19.279
Capçanes	198,09	3.245,09	191,65	193,05	83.598
Cornudella	277,11	964,12	158,99	1.354,89	21.030
Falset	170,7	1.161,55	762,59	258,1	50.409
La Figuera	161,12	702,18	----	326,53	21.183
Gratallops	629,12	371,24	733,5	182,91	17.344
Els Guiamets	163,43	2.800,98	1.750	309,09	70.780
Lloà	131,25	3.010,76	560	367,92	55.681
Marçà	558,13	1.029,12	695,22	198,31	33.991
Margalef	152,09	185	----	----	31.463
El Masroig	284,54	3.608,20	----	446,23	87.130
La Morera del M.	54,05	55,55	426,13	279,32	24.145
El Molar	33,17	1.077,63	----	61,84	17.731
Poboleda	119,57	428,48	922,01	625	49.673
Porrera	323,16	192,96	530,89	926,25	28.218
Pradell	57,27	357,78	841,75	514,58	56.035
La Torre de F.	25,53	1.930,57	936	285,71	66.505
Torroja	101,21	186,83	407,87	539,74	11.392
Ulldemolins	1.806,16*	906,73	400	430,76	82.054
La Vilella Alta	219,28	549,05	----	280	10.446
La Vilella Baixa	217,9	1.198,91	----	201,01	35.445
TOTAL	203,16	1.182,86	484,98	385,77	40.224

* Una part de l'oli d'Ulldemolins correspon a propietats de fora del terme, a la província de Lleida, d'adí ve aquesta xifra, que és molt alta.

Font: Elaboració pròpia a partir d'enquesta.

Quadre XXXIX. La ramaderia (1978)

	Pollastres			Gallines			Porcs			Conills			Bens i Vacabres	Vaques
	Nº granges	corrals vila	Nº caps	Nº gran.	cor. vila	Nº caps	Nº gran.	cor. vila	Nº caps	Nº gran.	cor. vila	Nº caps	Nº caps	Nº caps
Arbolí	-	-	---	1	-	6.000	-	-	---	-	-	---	250	-
Bellmunt de S.	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
La Bisbal de F.	-	-	---	-	-	---	-	-	---	1	-	1.000	--	-
Cabassers	2	-	33.000	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
Capçanes	1	-	5.000	-	-	---	1	-	200	-	-	---	--	-
Cornudella	1	6	40.000	-	-	---	1	-	200	-	-	---	400	-
Falset	3	-	33.000	6	-	29.000	7	-	3.300	1	-	200	200	1-70
La Figuera	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
Gratallops	3	-	28.000	-	-	---	2	1	350	-	-	---	200	-
Els Guiamets	1	-	6.000	-	-	---	-	-	---	-	-	---	60	-
Lloà	5	-	22.000	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
Marçà	5	-	145.000	-	-	---	1	-	500	-	-	---	--	-
Margalef	-	-	---	-	-	---	6	4	935	-	-	---	--	-
El Masroig	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	30	3.000	400	-
La Morera del M.	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
El Molar	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
Poboleda	-	-	---	-	-	---	-	5	50	-	3	100	--	-
Porrera	-	-	---	-	-	---	-	1	120	-	-	---	75	-
Pradell	3	-	18.000	1	-	7.000	1	-	4.000	-	-	---	30	-
La Torre de F.	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
Torroja	1	-	2.000	-	-	---	-	-	---	-	-	---	80	-
Ulldemolins	5	3	157.000	1	-	5.000	1	-	1.200	-	2	100	400	-
La Vilella Alta	1	-	25.000	-	-	---	-	-	---	-	-	---	125	-
La Vilella Baixa	-	-	---	-	-	---	-	-	---	-	-	---	--	-
TOTAL	31	9	514.000	9	-	47.000	20	11	10.855	2	35	4.400	2.220	1-70

Font: Elaboració pròpia a partir d'enquesta.

Quadre XL. Crèdits agrícoles i subvencions d'IRYDA*

	1973		1974		1975		1976		1977		1978	
	Crèdit	Sub.	Crèdit	Sub.	Crèdit	Sub.	Crèdit	Sub.	Crèdit	Sub.	Crèdit	Sub.
Arbolí	-	-	-	-	329	-	-	-	-	100	-	100
Bellmunt de S.	323	150	-	-	192	14	317	85	-	100	-	100
La Bisbal de F.	3.555	400	481	110	663	221	231	16	481	110	558	125
Cabassers	302	114	330	109	2.670	345	-	-	2.489	385	24	-
Capçanes	3.008	895	-	-	-	-	-	-	-	100	2.245	100
Cornudella	-	-	319	66	-	-	-	-	-	100	3.987	881
Falset	-	-	2.468	554	2.004	351	1.200	150	2.888	287	1.452	1.918
La Figuera	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	-	-
Gratallops	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2.483	150
Els Guiamets	-	-	157	22	312	44	-	-	142	120	241	114
Lloà	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	100
Marçà	182	40	775	258	107	15	3.772	427	-	100	-	-
Margalef	-	-	-	-	190	24	-	-	246	126	-	-
El Masroig	-	-	2.606	43	205	29	372	124	490	124	206	368
La Morera del M.	-	-	1.697	355	500	73	-	-	450	150	399	97
El Molar	445	83	-	-	200	-	1.114	159	-	100	-	95
Poboleda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	103	-	-
Porrera	107	-	-	-	-	-	-	-	-	100	90	106
Pradell	-	-	131	30	2.606	239	205	29	2.385	100	-	-
La Torre de F.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
Torroja	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	192	100
Ulldemolins	57	51	-	4.650	38	2	-	-	-	-	2.538	252
La Vilella Alta	-	-	-	-	809	73	-	-	-	100	-	-
La Vilella Baixa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100	-	-
TOTAL	7.979	1.733	8.964	6.187	10.825	1.430	7.211	990	9.571	2.605	14.490	4.906

*En milers de pessetes

Font: Informació facilitada per l'IRYDA.

Quadre XLI. Recursos minerals (1978)

	Existència d'alguna mina	Explotació	Causes fi de l'explotació
Arbolí	coure - pedrera	-	Exhauriment (1)
Bellmunt de S.	Plom	-	Exhauriment (1)
La Bisbal de F.	-	-	-
Cabassers	-	-	-
Capçanes	-	-	-
Cornudella	-	-	-
Falset	-	-	-
La Figuera	-	-	-
Gratallops	-	-	-
Els Guiamets	-	-	-
Lloà	-	-	-
Marçà	-	-	-
Margalef	-	-	-
El Masroig	Plom	-	Exhauriment (1)
La Morera del M.	-	-	-
El Molar	Plom	-	Exhauriment (1)
Poboleda	-	-	-
Porrera	Plom	-	Exhauriment (1)
Pradell	Guix	-	Actualment és un magatzem de venda
La Torre de F.	-	-	-
Torroja	-	-	-
Ulldemolins	-	-	-
La Vilella Alta	-	-	-
La Vilella Baixa	-	-	-

(1) Manca de rendibilitat econòmica.

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

SECTOR PRIMARI

Apèndix 1: LA MAQUINÀRIA DE LES COOPERATIVES

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les cooperatives.

	Maquinària	Any d'instal.lació
BELLMUNT	2 Bàscules	1954 - 1952
	Vagonetes	1954
	Desrapadora	1954
	2 Premses	1929 - 1929
	Bomba	1954
	Pedra molí	1929
	Batedora	1959
LA BISBAL DE FALSET	Sistema continu Pirelassi (per a l'oli)	1978
	Rentadora	1978
	Molí de martells	1978
	2 Batedores	1978
	2 Centrífugues horitzontals	1978
	2 Centrífugues verticals	1978
	Bàscula bolquet	1961
	Bàscula camions	1972
	Desrapadora	1961
	Premsa	1961
	Bomba	1961
CABASSERS	2 Bàscules	1933
	Extractor	1965
	2 Premses	1933
	3 Bombes	1933
	Desrapadora	1933
	Trituradora	1933
CAPÇANES	Vagoneta	1964
	Desrapadora	1964
	Bàscula	1964
	Premedor	1964
	4 Bombes	1954
	2 Premses	1942 - 1978
	Grua	1967
	Extractor i ventilador	1962
	Molí de pedres	1978
	Batedora	1978
CORNUDELLA	Bàscula camions	--
	2 vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1976
	2 Desrapadores	1976
	2 Premses hidràuliques	1928 - 1945
	2 Bombes	1928
	Carros	1924
	Batedora	1974
	Màquina d'engarrafar	1978
FALSET	Bàscula camions	--
	4 Bombes	1919 (2) - 1968 (2)
	1 Bomba generós	--
	1 Bomba generós, mares del vi	1960
	1 Bomba generós, trascol	1963
	1 Bomba generós, càrrega	1967

	Maquinària	Any d'instal.lació
FALSET (continua)	Muntacàrregues	1963
	Premsa mecànica	1919
	Premses hidràuliques	1956
	Semipremses	1951
	Trinxador	1966
	Grua fixa	1958
	Bomba amb desrapadora	1976
	2 Trituradores	1966
	Bomba	1963
	Pedra de molí	1919
	Batedora	1978
	Ventilador per al fallat	1967
	Trencadora	1974
	Cinta triat	1974
	Ventilador clofolla	1974
PLANTA embotelladora		
	Filtre *Padevari*	1960
	Bomba desrapadora	1971
	Agitador	1971
	Compressor	1958
	Rentadora	1973
	Omplidora	1973
	Transportador ampolles	1973
	Etiquetadora	1973
	Bomba d'aigua	1973
	Capsualdora	1973
LA FIGUERA	Bàscula	1978
	Vis-sens-fi (eis helicoïdal)	1968
	Desrapadora	1979
	Premsa	1948
	Rodets	1966
	Extractor	1966
	Batedora	1966
LLOÀ	Desrapadora	1961
	Premsa horitzontal	1970
	4 bombes	1932-1951-1970-1978
	Premsa hidràulica	1931
	Pedra de molí	1950
	Batedora	1955
	Extractor	--
GRATALLOPS	3 Bàscules	1935
	2 Premses	1927 - 1935
	6 Bombes	1920 (3) - 1934 (3)
	2 Vagonetes basculants	1920
	2 Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1920
	2 Desrapadores	1920
	Rodet	1927
	Extractor	1927
	Batedora	1927

	Maquinària	Any d'instal.lació
ELS GUIAMETS	Bàscula camions	1965
	2 Bàscules	1960 - 1968
	Vis-sens-fi (eis helicoïdal)	1965
	2 Desrapadores	1965
	3 Bombes	1965 - 1965 - 1970
	Aero-sacsejador	1975
	Escorredor	1975
	2 Premses	1920 - 1920
	Pedra molí	1968
	2 Batedores	1968
MARÇÀ	Bàscula camions	1958
	3 Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1972
	3 Bombes impulsores	1946
	3 Desrapadores	1972
	2 Premses gàbia	1940
	2 Premses hidràuliques	1930 - 1955
	6 Bombes	1960 (3) - 1974 (3)
	Màquina per fer gra	1972
	Peladora	1975
	Trencadora	1975
	Ventadora	1975
	2 cintes transportadores	1975
	Pedra molí	--
	Batedora	--
MARGALEF	Bàscula	1952
	Trituradora	--
	Batedor "Sinolea"	1963
	Extractor	--
	Premsa	1952
	2 Bombes	1952 - 1961
EL MASROIG	Trituradora - Desrapadora	1917
	6 Motors	1976
	4 Bombes	1976
	Bomba baixa	1976
	Bomba expulsora	1976
	Bomba *Manziam*	1970
	Sacsejador	1974
	Electrobomba	1973
	Premsa contínua	1975
	Desviador	1975
	4 Ventiladors	1940
	Premsa contínua	1970
	2 Premses hidràuliques	1917
	Caldera calefacció	1917
	Termobatedora	1961
	Centrífuga "Cirm"	1963
	4 Vagonetes	1917
	2 Bombes	1969
	Mesurador automàtic	1978
EL MOLAR	Bàscula camió	1951
	4 Bàscules	1951 (3) - 1961
	2 Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1951 - 1961

	Maquinària	Any d'instal.lació
EL MOLAR (continuació)		
	Trituradora	1961
	Desrapadora	1961
	6 Bombes	1955 (4)-1961-1963
	Premsa	1976
	Pedra molí	1963
	Batedora	1951
	Extractor	1963
POBOLEDA	Bàscula amb bolquet	1932
	Desrapadora	1954
	2 Premses	1932 - 1963
	2 Bombes	1932 - 1962
	Peladora d'avellanes	1973
	Trencadora	1977
	Pedra molí	1932
	Batedora	1952
PORRERA	3 Bàscules	1932-1932-1970
	Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1932
	Trituradora	1932
	Premsa	1932
	2 Bombes	1932
	Ventilador avellanes	1964
	Roll (pedra molí)	1932
	Batedora	1932
PRADELL	Bàscula	1972
	Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1975
	Desrapadora	1953
	Premsa	1932
	Pedra molí	1932
	Batedora	1932
	2 Bombes	1935
LA TORRE DE FONTAUBELLA		
	Bàscula	1967
	Trinxadora	1977
	Premsa hidràulica	1966
	Pedra molí	1937
	Batedora	1937
TORROJA	Bàscula fixa	1934
	2 Bàscules	1934 - 1964
	Desrapadora	1964
	Trixadora	1964
	Bomba impulsora	1964
	Prensa hidràulica	1934
	2 Ventiladors	1934 - 1966
	2 Bombes molins	1934 - 1958
	Pedra molí	1934
	Batedora	1934
ULLDEMOLINS	2 Bàscules	1954 - 1964
	Pedra molí	1954
	Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1954

	Maquinària	Any d'instal.lació
ULLDEMOLINS (continuació)		
	Extractora	1954
	2 Premses	1954
	Bomba	1954
	Roll molí	1964
	Batedora	1964
	Vagoneta	1964
	Ventiladors	1964
LA VILELLA ALTA	2 Bàscules	1933 - 1968
	Vagoneta - Desrapadora	1933
	Premsa hidràulica	1945
	5 Bombes	1933(2)-1973(2)-1977
	Pedra molí	1933
	Extractora	1972
LA VILELLA BAIXA	Bàscula vagoneta	1922
	Trituradora	1958
	Vis-sens-fi (eix helicoïdal)	1922
	Desrapadora	1965
	Premsa hidràulica	1965
	2 Bombes	1922
	Bàscula	1922
	Pedra molí	1964
	Batedora	1964
	Bomba centrífuga	1965

Apèndix 2: DADES DE PRODUCCIÓ DE VI ORIGEN PRIORAT

Font: Informació facilitada pel Secretari de les Cooperatives de Lloà i Registre de la Denominació d'Origen Estació Enològica de Reus.

Producció de vi al Priorat a la zona amb denominació d'origen (1969-1978)

Anys	Bellmunt		Gratallops		Lloà		La Morera Escaladei		Poboleda		Porrera		Torroja		La Vilella Alta		La Vilella Baixa		TOTAL
	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl	grau	hl
1969	3950	14,2	5500	14,2	4421	13,8	560	14	2300	13,2	3650	12,8	2010	13,8	2100	13,5	2650	13,6	26.941
1970	4025	15,6	3800	15,5	4038	15,4	510	15	2200	15	3500	15	1850	15,4	1900	15	2715	15,2	24.548
1971	2174	14,5	2954	14,5	3025	14,2	400	14,1	1300	13,9	2810	13,8	1222	14,1	1600	14,3	2600	14,4	19.095
1972	2859	12,3	3565	13	2735	12,1	375	11,5	2170	11,8	2750	11,5	1170	12,1	1700	12	2650	12,2	19.974
1973	3581	15,9	4160	15,5	4292	15,3	325	14,6	1900	15	2668	15,5	1427	15,4	1740	14,6	2650	15,3	22.733
1974	3341	16,5	4100	16	3802	15,5	300	15,1	1850	15,2	1982	15,5	1327	15	1398	15,5	2500	15,5	20.600
1975	3180	15,2	4187	15,2	3895	14,4	250	13,8	1805	14,2	2757	14,4	1210	14,8	1436	14,1	2500	14,6	21.220
1976	3194	14,7	3200	15	3258	14,3	200	13,6	1700	14	2156	14,3	1078	14,5	1249	13,7	2250	14,4	18.285
1977	1250	13,8	2200	14,5	1995	13,7	150	13,2	1150	13,5	1650	11,9	510	13,3	800	13,3	1150	13,6	10.855
1978	1800	15,8	2100	15,6	2300	15,2	175	14,5	1425	15	1807	14,5	610	15,1	950	15	2350	15,2	12.517
TOTAL	29354		35766		33561		3245		18800		25730		12414		14873		23025		196.768

Superfície de vinya i producció* de la zona de denominació d'origen Priorat segons el registre de Denominació d'Origen.

	Ha de vinya	Producció hl	
		negre	blanc
Bellmunt	141 - 40 - 75	1.716	--
Falset	103 - 31 - 85	---	-- (a Gratallops)
Gratallops	274 - 56 - 42	2.038	--
Lloà	102 - 72 - 10	2.360	80
Marçà	270 - 28 - 74	---	-- (a Lloà)
La Morera-Escaladei	96- 74 - 15	704	10
Poboleda	101 - 22 - 07	700	135
Prrera	468 - 67 - 01	1.360	--
la Vilella Alta	59 - 66 - 00	510	--
la Vilella Baixa	95 - 96 - 46	1.530	204
TOTAL	1.895 - 37 - 94	11.518	429

*Ha de vinya de 1974; producció de 1978.

SECTOR SECUNDARI

Superfície de vinya i producció* de la zona de denominació d'Origen Priorat segons el registre de Denominació d'Origen.

	Ha de vinya	Producció Hl	
		negre	blanc
Bellmunt	141 - 40 - 75	1.716	—
Falset	103 - 31 - 85	—	— (a Gratallops)
Gratallops	274 - 56 - 42	2.038	—
Lloá	102 - 72 - 10	2.360	80
Marçá	270 - 28 - 74	—	— (a Lloá)
La Morera-Escaladei	96- 74 - 15	704	10
Poboleda	101 - 22 - 07	700	135
Prizra	468 - 67 - 01	1.360	—
la Vilella Alta	59 - 66 - 00	510	—
la Vilella Baixa	95 - 96 - 46	1.530	204
TOTAL	1.695 - 37 - 94	11.518	429

*Ha de vinya de 1974; producció de 1975.

Quadre XLII. Llocs de treball a la indústria (1976)

	Alimentació i begudes		Tèxtil		Confecció pell		Fusta i mobles		Paper i a. gràf.		Aux. construcció		Química		Metall		TOTAL	
	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T
Arbolí	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Bellmunt de S.	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	8	3	9
La Bisbal de F.	2	5	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	6
Cabassers	2	2	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	-	-	1	1	6	6
Capçanes	3	6	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	2	2	6	10
Cornudella	4	8	-	-	2	9	3	5	1	1	-	-	-	-	5	7	15	30
Falset	10	46	-	-	4	273	6	18	3	17	4	7	2	3	27	122	56	486
La Figuera	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Gratallops	1	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	3	18	5	22
Els Guiamets	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	5
Lloà	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
Marçà	5	10	-	-	-	-	4	5	-	-	-	-	1	5	3	3	13	24
Margalef	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
El Masroig	3	2	-	-	-	-	2	6	-	-	-	-	-	-	2	2	7	10
La Morera del M.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
El Molar	1	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	3	5
Poboleda	1	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	2	4	5
Porrera	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	5	5
Pradell	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	3
La Torre de F.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Torroja	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Ulldemolins	4	4	-	-	-	-	1	1	-	-	1	5	-	-	4	5	10	15
La Vilella Alta	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
La Vilella Baixa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL	50	109	-	-	6	282	28	49	5	19	5	12	3	8	57	175	154	654

Font: Ministerio de Industria y Energía. Registre Industrial.

Quadre XLIII. Llocs de treball a la indústria (1978)

	Alimentació i begudes		Tèxtil		Confecció i pell		Fusta i mobles		Paper i a.gràf.		Aux. Const.		Química		Metall		Tallers de reparació		TOTAL		Construc.		Nombre person. treball. a casa
	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	
Arbolí	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	1
Bellmunt de S.	1	1	–	–	–	4	1	1	–	–	–	–	–	–	1	11	1	1	5	18	2	2	4
La Bisbal de F.	2	3	–	–	1	12	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	5	17	2	4	2
Cabassers	2	2	–	–	1	12	2	2	–	–	–	–	–	–	1	2	–	–	6	18	2	8	4
Capçanes	3	6	–	–	–	–	2	10	–	–	–	–	–	–	1	1	1	1	7	18	2	16	–
Cornudella	7	9	–	–	2	31	4	19	1	2	–	–	1	8	3	12	3	5	21	86	8	35	10
Falset*	9	16	–	–	4	429	7	22	3	12	5	28	1	1	3	12	10	42	42	562	12	88	25
La Figuera	2	2	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	3	1	2	–
Gratallops	1	2	–	–	–	6	2	3	–	–	–	–	–	–	2	22	1	1	6	34	–	2	6
Els Guiamets	2	4	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1	–	–	3	7	–	–	3
Lloà	2	3	–	–	–	4	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	8	1	3	4
Marçà	5	8	–	–	–	6	4	4	–	–	–	–	1	1	2	2	1	1	13	22	3	11	8
Margalef	2	3	–	–	–	–	1	1	–	–	1	2	–	–	–	–	1	1	5	7	1	4	–
El Masroig	3	4	–	–	1	15	2	6	–	–	–	–	–	–	2	2	–	–	8	27	3	14	–
La Morera del M.	1	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	5	1	4	–
El Molar	2	3	–	–	–	5	1	2	–	–	–	–	–	–	1	3	–	–	4	13	1	6	5
Poboleda	6	7	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	2	2	1	1	10	11	7	36	–
Porrera	3	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	3	–	–	5	8	3	8	–
Pradell	2	2	–	–	–	4	1	1	–	–	1	3	–	–	1	1	–	–	5	11	1	2	4
La Torre de F.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	3	–
Torroja	–	–	–	–	–	5	1	1	–	–	–	–	–	–	1	1	–	–	2	7	–	4	5
Ulldemolins	4	5	–	–	1	20	–	–	–	–	–	–	–	–	2	4	1	1	8	30	6	15	13
La Vilella Alta	1	1	–	–	–	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	2	3	9	–
La Vilella Baixa	3	3	–	–	–	–	1	2	–	–	–	–	–	–	1	2	–	–	5	7	2	15	–
TOTAL	63	94	–	–	10	556	34	79	4	14	7	33	3	10	27	81	21	55	169	992	62	291	93

*Hi ha 15 treballadors de fora de la comarca

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XLIV. Distribució geogràfica dels treballadors del sector secundari (1978)

	Nombre persones que treb. a la indústria			Nombre de persones que treb. a la construc.		
	Vila	Comarca	Fora comarca	Vila	Comarca	Fora comarca
Arbolí	1	--	5	--	-	2
Bellmunt de S.	18	40	--	2	-	3
La Bisbal de F.	17	--	1	4	-	20
Cabassers	18	--	--	8	-	4
Capçanes	18	28	5	11	-	7
Cornudella	85	--	1	32	-	3
Falset	381	--	3	86	-	28
La Figuera	3	--	--	2	-	4
Gratallops	34	16	--	2	-	--
Els Guiamets	7	7	6	--	3	8
Lloà	8	--	--	3	-	2
Marçà	22	27	18	11	2	13
Margalef	7	--	--	4	-	2
El Masroig	27	5	--	14	-	18
La Morera del M.	5	--	--	4	-	--
El Molar	13	8	5	6	-	9
Poboleda	11	--	--	36	-	--
Porrera	8	26	--	8	2	2
Pradell	11	2	4	2	-	--
La Torre de F.	--	5	--	3	-	2
Torroja	7	--	--	4	-	--
Ulldemolins	30	--	--	15	-	--
La Vilella Alta	2	2	--	9	-	--
La Vilella Baixa	7	--	--	15	-	--
TOTAL	741	166	48	281	7	127

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre XLV. Evolució del nombre de llicències industrials i de l'ocupació (1965-78)

	Llicències industrials			Nombre de treballadors industrials	
	1965	1970	1978	1976	1978
Arbolí	--	3	3	1	1
Bellmunt de S.	5	5	10	9	18
La Bisbal de F.	6	8	10	6	17
Cabassers	11	9	7	6	18
Capçanes	11	13	16	10	18
Cornudella	28	23	33	30	86
Falset	53	67	98	486	562
La Figuera	2	6	3	2	3
Gratallops	3	7	9	22	34
Els Guiamets	2	4	6	5	7
Lloà	2	3	7	3	8
Marçà	17	17	15	24	22
Margalef	3	4	5	2	7
El Masroig	16	11	21	10	27
La Morera del M.	--	--	1	--	5
El Molar	8	6	10	5	13
Poboleda	10	14	14	5	11
Porrera	4	9	7	5	8
Pradell	8	7	8	3	11
La Torre de F.	1	2	4	--	--
Torroja	3	4	3	2	7
Ulldemolins	14	12	13	15	30
La Vilella Alta	3	3	4	3	2
La Vilella Baixa	2	4	--	--	7
TOTAL	212	241	307	654	922

Font: Cambra de Comerç de Reus i quadres XLII i XLIII.

Quadre XLVI. Consum energètic i potència industrial instal.lada (1970-76)

	kw/h 1970	km/h 1973	kw/h 1976	Potència industrial instal.lada 1976
Arbolí	271	103	76	1
Bellmunt de S.	1.899	122	120	13
La Bisbal de F.	92	130	172	9
Cabassers	75	98	154	20
Capçanes	101	148	191	12
Cornudella	395	506	553	70
Falset	1.389	1.615	1.998	698
La Figuera	46	61	84	4
Gratallops	90	124	145	36
Els Guiamets	118	132	134	3
Lloà	62	66	97	2
Marçà	288	331	433	35
Margalef	63	74	95	4
El Masroig	131	220	272	55
La Morera del M.	37	39	47	-
El Molar	701	550	143	8
Poboleda	100	160	207	6
Porrera	134	133	182	13
Pradell	277	250	527	3
La Torre de F.	31	35	56	-
Torroja	49	52	63	5
Ulldemolins	139	186	298	33
La Vilella Alta	37	62	72	5
La Vilella Baixa	59	87	132	-
TOTAL	6.581	5.284	6.259	1.035

Font: FECSA. Registre industrial Ministerio de Industria y Energía.

SECTOR SECUNDARI

Apèndix: ENQUESTA SECTORS INDUSTRIALS

Font: Elaboració pròpia a partir d'entrevistes a empresaris de la zona.

ALIMENTACIÓ I BEGUDES

Nombre d'empreses enquestades: 3
Nombre de treballadors: 15
Volum de vendes: 60.000.000 ptes.
Cost Primera Matèria: 40.000.000 ptes.
Cost energia: 250.000 ptes.

	Comarca	Resta província	Resta Catalunya	Resta Espanya	Estranger
Llocs compra primera matèria	90%	10%	---	---	---
Llocs venda producte	---	40%	60%	---	---

Matèria prima necessària: vi
Inversions fetes tres darrers anys: 9.000.000 ptes.
Forma de finançar-les: 100% crèdits
Subnistradors que interessa tenir a prop: --
Avantatges zona per a noves empreses: Hi ha primera matèria.
Inconvenients: Males comunicacions.

CONFECCIÓ

Nombre d'empreses enquestades: 7
Nombres treballadors: 410
Volum de vendes: 560.000.000 ptes.
Cost primera matèria: 245.000.000 ptes.
Cost energia: 1.500.000 ptes.

	Comarca	Resta província	Resta Catalunya	Resta Espanya	Estranger
Llocs compra primera matèria	---	2%	98%	---	---
Llocs venda producte	---	5%	50%	44%	1%

Primera matèria necessària: Tela (fibra sintètica i natural) escuma de niló
Inversions fetes tres darrers anys: 40.000.000 ptes.
Forma de finançar-les: 70% crèdits; 30 autofinancament.
Subministradors que interessa tenir a prop: Caixes de cartolina.
Avantatges zona per a noves empreses:
- Abundància relativa de mà d'oba femenina
- Mà d'obra poc conflictiva.
- Salaris inferiors, respecte als d'altres llocs.

Inconvenients:
- Males comunicacions
- Mà d'obra poc especialitzada.

FUSTA I MOBLES

Nombre d'empreses enquestades:	4
Nombre treballadors:	30
Volum de vendes:	38.000.000 ptes.
Cost primera matèria:	10.000.000 ptes.
Cost energia:	300.000 ptes.

	Comarca	Resta pro-víncia	Resta Cata-lunya	Resta Espanya	Estran-ger
Llocs compra primera matèria	---	20%	50%	30%	---
Llocs venda producte	10%	50%	20%	20%	---

Primera matèria necessària: xop, pi, aglomerat i xapa.
Inversions fetes tres darrers anys: 8.000.000 ptes.
Forma de finançar-les: 20% crèdits; 80% autofinançament.
Subministradors que interessa tenir a prop: Magatzems de fusta.
Avantatges zona per a noves empreses: - Mà d'obra poc conflictiva.
Inconvenients: - Males comunicacions
- Mà d'obra poc especialitzada

METALL

Nombre d'empreses enquestades:	6
Nombre treballadors:	47
Volum de vendes:	70.000.000 ptes.
Cost de primera matèria:	31.500.000 ptes.
Cost energia:	298.000 ptes.

	Comarca	Resta pro-víncia	Resta Cata-lunya	Resta Espanya	Estran-ger
Llocs compra primera matèria	5%	70%	25%	---	---
Lloc venda producte	50%	40%	10%	---	---

Primera matèria necessària: Recanvis automòbil, xapa, ferro, coure, alumini.
Inversions fetes tres darrers anys: 6.800.000 ptes.
Forma de finançar-les: 90% crèdits; 10% autofinançament.
Subministradors que interessa tenir a prop: Cases de recanvis d'automòbil.
Avantatges zona per a noves empreses: - Poca conflictivitat laboral
- Salaris inferiors als d'altres llocs.
Inconvenients: - Males comunicacions
- Mà d'obra poc especialitzada.

ALTRES ACTIVITATS

Nombre d'empreses enquestades:	5
Nombre treballadors:	46
Volum de vendes:	61.000.000 ptes.
Cost primera matèria:	25.000.000 ptes.
Cost energia:	3.080.000 ptes.

	Comarca	Resta pro-víncia	Resta Cata-lunya	Resta Espanya	Estran-ger
Llocs compra primera matèria	40%	50%	10%	---	---
Llocs venda producte	70%	20%	10%	---	---

Primèria matèria necessària: Material construcció, argila, baquelita, paper, cartolina.
Inversions fetes tres darrers anys: 24.000.000 ptes.
Forma de finançar-les: 80% crèdits; 20% autofinançament.
Subministradors que interessa tenir a prop: ----
Avantatges zona per a noves empreses: - Mà d'obra relativament barata i poc conflictiva.

Inconvenients: - Males comunicacions.
- Mà d'obra poc especialitzada.

SERVEIS I EQUIPAMENTS

Quadre XLVIII. Llicències comercials per branques (1970)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Total
Arbolí	2	--	--	--	--	--	--	1	--	3
Bellmunt de S.	12	1	--	--	1	--	--	1	1	16
La Bisbal de F.	6	2	--	--	1	--	--	--	2	11
Cabassers	9	2	--	--	1	--	--	1	2	15
Capçanes	7	11	--	--	1	--	--	1	4	24
Cornudella	25	2	1	1	4	3	2	--	5	43
Falset	40	5	2	10	--	9	4	1	7	78
La Figuera	9	--	--	--	1	--	--	1	--	11
Gratallops	9	--	--	--	1	--	--	1	1	12
Els Guiamets	5	2	--	--	1	1	--	1	1	11
Lloà	4	--	--	--	1	--	--	1	2	8
Marçà	13	2	--	--	2	--	--	1	1	19
Margalef	4	--	1	--	1	--	--	--	1	7
El Masroig	11	--	--	1	1	--	--	1	3	17
La Morera del M.	3	--	1	--	--	--	--	1	--	5
El Molar	7	--	--	--	1	--	--	1	5	14
Poboleda	13	1	--	--	1	--	--	1	2	18
Porrera	10	3	1	--	1	--	--	1	2	18
Pradell	16	--	--	--	1	1	--	1	3	22
La Torre de F.	2	--	--	--	1	--	--	1	1	5
Torroja	3	--	--	--	1	--	--	1	2	7
Ulldemolins	13	1	--	--	1	1	--	--	5	21
La Vilella Alta	10	--	--	--	1	--	--	1	--	12
La Vilella Baixa	5	--	--	--	1	--	--	1	1	8
TOTAL	238	32	6	12	25	15	6	20	51	405

Font: Cambra de Comerç de Reus.

Quadre XLIX. Llicències comercials per branques (1978)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Total
Arbolí	2	--	--	--	--	1	--	1	4	8
Bellmunt de S.	9	--	--	--	1	2	--	1	8	21
La Bisbal de F.	9	--	--	--	1	--	--	--	9	19
Cabassers	8	--	--	--	--	--	--	1	12	21
Capçanes	6	2	--	--	1	1	--	1	5	16
Cornudella	22	2	1	1	3	--	2	--	30	61
Falset	48	10	5	2	8	19	4	2	111	209
La Figuera	6	--	--	--	1	--	--	1	3	11
Gratallops	6	--	--	--	1	--	1	1	6	15
Els Guiamets	6	2	--	--	1	2	--	1	6	18
Lloà	5	--	--	--	1	--	--	1	4	11
Marçà	14	--	--	--	2	2	--	1	9	28
Margalef	6	--	--	--	1	--	--	--	6	13
El Masroig	9	1	--	1	1	4	--	1	11	28
La Morera del M.	1	--	1	--	--	--	--	1	5	8
El Molar	7	--	--	--	1	--	--	1	9	18
Poboleda	13	1	--	--	1	1	1	1	8	26
Porrera	9	--	1	--	1	--	--	1	14	26
Pradell	10	1	--	--	1	--	--	1	10	23
La Torre de F.	2	--	--	--	1	--	--	1	2	6
Torroja	2	--	--	--	1	--	--	1	4	8
Ulldemolins	11	1	1	--	2	1	--	--	24	40
La Vilella Alta	3	--	--	--	1	--	--	1	3	8
La Vilella Baixa	6	--	1	--	1	--	--	1	6	15
TOTAL	220	20	10	4	32	33	8	21	309	657

Font: Cambra de Comerç de Reus.

Quadre L. Llocs de treball als principals serveis (1978)

	Comerç majorista		Comerç al detall		Restaurants		Cafès i bars		Fondes i hotels		Transports		Inst. financeres		Oficines		Administració	Educació
	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	E	T	T	T
Arbolí	-	-	1	1	1	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1
Bellmunt de S.	1	-	5	7	-	-	2	3	-	-	1	1	-	-	1	1	3	1
La Bisbal de F.	-	-	2	3	-	-	1	1	-	-	3	4	1	1	1	1	2	2
Cabassers	-	-	5	8	1	4	2	3	-	-	1	1	-	-	-	-	2	1
Capçanes	-	-	8	12	-	-	1	2	-	-	1	1	1	1	3	4	3	1
Cornudella	3	5	11	13	-	-	3	5	2	6	6	11	2	2	3	6	11	2
Falset	2	3	34	94	2	7	4	14	2	10	7	27	5	18	12	28	34	49
La Figuera	-	-	3	3	-	-	2	3	2	4	3	3	1	1	-	-	3	1
Gratallops	1	2	4	6	1	2	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	2	1
Els Guiamets	1	1	7	13	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	2	1
Lloà	-	-	3	4	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	3	1
Marçà	1	2	8	11	-	-	2	4	-	-	2	4	1	1	3	4	3	2
Margalef	-	-	3	4	-	-	1	1	-	-	3	4	1	1	1	1	2	1
El Masroig	-	-	8	10	1	2	2	4	-	-	3	7	1	1	1	1	3	2
La Morera del M.	-	-	3	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
El Molar	-	-	4	6	-	-	1	2	-	-	2	6	-	-	1	1	4	2
Poboleda	1	1	6	6	-	-	1	2	1	11	1	1	1	1	1	1	2	2
Porrera	1	1	8	12	1	2	2	3	-	-	2	2	1	1	1	1	3	2
Pradell	2	2	4	6	-	-	1	2	-	-	1	3	1	1	1	1	3	-
La Torre de F.	-	-	1	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Torroja	-	-	2	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Ulldemolins	2	2	7	9	-	-	2	3	2	5	3	5	1	1	2	2	3	4
La Vilella Alta	-	-	2	3	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	1	1
La Vilella Baixa	1	1	2	3	1	2	1	1	-	-	3	3	-	-	1	1	2	1
TOTAL	16	20	141	247	8	21	35	60	9	36	47	88	17	30	37	57	94	81

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre L (continuació). Llocs de treball als principals serveis (1978)

	Metge	Sanitat Farmàcia	Practicant	Veterinari
Arbolí	–	–	–	–
Bellmunt de S.	1	–	1	–
La Bisbal de F.	1	–	–	–
Cabassers	1	–	–	–
Capçanes	1	–	1	–
Cornudella	1	1	1	1
Falset	2	2	1	1
La Figuera	–	–	1	–
Gratallops	1	–	–	–
Els Guiamets	–	–	–	–
Lloà	–	–	–	–
Marçà	1	1	–	–
Margalef	–	–	–	–
El Masroig	1	–	–	–
La Morera del M.	–	–	–	–
El Molar	–	–	–	–
Poboleda	1	–	–	–
Porrera	–	–	–	–
Pradell	–	–	–	–
La Torre de F.	–	–	–	–
Torroja	–	–	–	–
Ulldemolins	1	–	–	–
La Vilella Alta	–	–	–	–
La Vilella Baixa	1	–	–	–
TOTAL	13	4	5	2

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LI. L'habitatge (1970) i noves construccions (1971-78)

	Principal	Secundària	Buides	Altres usos	Total	Llic. const.*
Arbolí	36	22	16	--	74	5
Bellmunt de S.	207	51	41	16	315	2
La Bisbal de F.	118	42	25	--	185	2
Cabassers	138	39	22	--	199	8
Capçanes	153	58	14	1	226	13
Cornudella	357	129	50	2	538	18
Falset	732	160	91	--	983	35
La Figuera	65	64	18	--	147	3
Gratallops	95	28	22	--	145	2
Els Guiamets	84	20	9	--	113	4
Lloà	70	20	6	--	96	3
Marçà	255	81	48	4	388	7
Margalef	77	25	26	--	128	2
El Masroig	179	75	30	--	286	8
La Morera del M.	55	71	--	--	126	2
El Molar	133	45	40	3	221	4
Poboleda	149	125	28	--	302	8
Porrera	179	73	50	--	302	4
Pradell	105	29	47	--	181	4
La Torre de F.	32	6	20	--	58	1
Torroja	66	56	40	9	171	4
Ulldemolins	210	85	63	3	361	12
La Vilella Alta	55	13	8	7	83	--
La Vilella Baixa	101	56	30	14	201	8
TOTAL	3.651	1.373	744	61	5.829	159

* Llicències de construcció, noves edificacions entre 1970 i 1978.

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les viles i de l'I.N.E.

Quadre LII. L'ensenyament a la comarca (cursos 1974-75 i 1978-79)

	Curs 1974-75				Curs 1978-79			
	Centres	Aules	Alumnes	Professors	Centres	Aules	Alumnes	Professors
Arbolí	1	1	9	1	1	1	11	1
Bellmunt de S.	1	1	22	1	1	1	13	1
La Bisbal de F.	1	1	40	2	1	2	38	2
Cabassers	1	1	28	1	1	1	34	1
Capçanes	1	1	39	1	1	1	42	1
Cornudella	1	4	121	4	1	4	160	4
Falset	4	28	898	41	4	28	853	52
La Figuera	1	1	10	1	1	1	20	1
Gratallops	1	1	20	1	1	1	36	1
Els Guiamets	1	2	39	2	1	2	17	1
Lloà	1	1	20	1	1	1	11	1
Marçà	1	1	17	1	1	1	23	1
Margalef	1	1	21	1	1	1	15	1
El Masroig	1	1	29	1	1	1	25	1
La Morera del M.	2	2	20	2	2	2	23	2
El Molar	2	2	31	2	1	2	29	1
Poboleda	1	1	22	1	1	3	48	3
Porrera	2	2	38	2	2	3	47	3
Pradell	-	-	--	-	-	-	--	-
La Torre de F.	-	-	--	-	-	-	--	-
Torroja	1	1	13	1	1	1	15	1
Ulldemolins	1	3	99	3	1	-	--	-
La Vilella Alta	1	1	14	1	1	1	11	1
La Vilella Baixa	1	1	15	1	1	1	22	1
TOTAL	28	58	1.565	72	27	59	1.493	81

Font:

Quadre LII. (continuació) L'ensenyament a Falset (1978)

	Centres	Alumnes		Professors	
		E.G.B.	BUP/FP	E.G.B.	BUP/FP
Col.legis privats	2	488	75	19	12
Col.legis estatals	2	222	72	11	10

Font: Dades del CIDC per a 1974 i elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles per a 1978-79.

Quadre LIII. Parc mòbil

	1970			1978		
	Nombre cotxes	Nombre camions o autobusos	Nombre motos	Nombre cotxes	Nombre camions o autobusos	Nombre motos
Arbolí	10	3	--	21	2	3
Bellmunt de S.	30	2	51	57	--	39
La Bisbal de F.	13	3	14	46	3	7
Cabassers	38	2	4	58	1	4
Capçanes	15	--	17	52	--	37
Cornudella	69	8	50	140	8	80
Falset	69	32	64	231	55	188
La Figuera	17	1	9	14	1	13
Gratallops	22	1	20	38	1	15
Els Guiamets	21	1	15	41	1	34
Lloà	12	--	11	30	--	6
Marçà	34	1	29	11	1	71
Margalef	10	2	15	39	2	24
El Masroig	53	--	45	74	5	32
La Morera del M.	8	1	7	19	1	9
El Molar	18	2	12	70	1	26
Poboleda	40	1	25	60	1	38
Porrera	21	2	28	80	3	33
Pradell	19	1	--	51	1	--
La Torre de F.	6	--	8	17	--	18
Torroja	6	--	3	18	--	4
Ulldemolins	34	6	18	70	9	28
La Vilella Alta	9	1	4	24	1	8
La Vilella Baixa	12	2	4	23	2	8
TOTAL	586	72	453	1.384	99	725

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LIV. Línies d'autobusos i freqüència (1978)

	Línia	Freqüència semanal	Companyia	FF.CC.
Arbolí	Arbolí - Reus	1	Hispània	
Bellmunt de S.	Bellmunt - Reus	6	Dalmau	
La Bisbal de S.	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	
Cabassers	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	
Capçanes	----------	-	---	Parador
Cornudella	La Penedella - Reus	2	Hispània	
	Prades - Reus	6	Dalmau	
Falset	La Figuera - Reus	1	Dalmau	Estació
	Bellmunt - Reus	6	Dalmau	
	Alcanyís - Reus	6	Dalmau	
La Figuera	La Figuera - Reus	1	Dalmau	
Gratallops	----------	-	---	
Els Guiamets	----------	-	---	
Lloà	----------	-	---	
Marçà	Estació FF.CC. - Falset	24	Aguiló	Estació
Margalef	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	
El Masroig	La Figuera - Reus	1	Dalmau	
El Molar	Alcanyís - Reus	6	Dalmau	
La Morera del M.	La Figuera - Reus	1	Dalmau	
Poboleda	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	
Porrera	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	
Pradell	Bellmunt - Porrera - Reus	1	Dalmau	
	La Figuera - Reus	1	Dalmau	Estació
	Bellmunt - Reus	6	Dalmau	
	Alcanyís - Reus	6	Dalmau	
La Torre de F.	----------	-	---	Estació
Torroja	----------	-	---	
Ulldemolins	La Granadella - Reus	2	Hispània	
La Vilella Alta	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	
La Vilella Baixa	La Palma d'Ebre - Reus	3	Hispània	

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LV. Afluència turística (1978)

	Places hoteleres	Pernoctacions anyals estimades	Visitants fora hotels	Pernoctacions anyals estimades	Total pernoctacions	Mitjana diària d'augment població
Arbolí	--	--	150	9.000	9.000	24,65
Bellmunt de S.	--	--	150	9.000	9.000	24,65
La Bisbal de F.	--	--	40	2.400	2.400	6,57
Cabassers	--	--	150	9.000	9.000	24,65
Capçanes	--	--	150	9.000	9.000	24,65
Cornudella	27	2.957	300	18.000	20.957	57,46
Falset	70	7.665	400	24.000	31.665	86,75
La Figuera	11	1.205	150	9.000	10.205	27,95
Gratallops	--	--	150	9.000	9.000	24,65
Els Guiamets	--	--	75	4.500	4.500	12,32
Lloà	--	--	150	9.000	9.000	24,65
Marçà	--	--	400	24.000	24.000	65,75
Margalef	--	--	50	3.000	3.000	8,21
El Masroig	--	--	300	18.000	18.000	49,31
La Morera del M.	--	--	100	6.000	6.000	16,43
El Molar	--	--	100	6.000	6.000	16,43
Poboleda	36	1.944	300	18.000	19.944	54,77
Porrera	--	--	300	18.000	18.000	49,31
Pradell	--	--	100	6.000	6.000	16,43
La Torre de F.	--	--	90	5.400	5.400	14,79
Torroja	--	--	200	12.000	12.000	32,87
Ulldemolins	30	3.285	500	30.000	33.285	91,19
La Vilella Alta	--	--	100	6.000	6.000	16,43
La Vilella Baixa	--	--	250	15.000	15.000	41,09
TOTAL	174	17.056	4.655	279.300	296.356	811,96

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LVI. Abastament d'aigua (1978)

	Suministrament	m^3/dia	Companyia
Arbolí	Font	15	Municipal
Bellmunt de S.	Pou	100	"
La Bisbal de F.	Riu Montsant	100	"
Cabassers	Font	200	"
Capçanes	Font	100	"
Cornudella	Font	200	"
Falset	Pou	720	"
La Figuera	Font	50	"
Gratallops	Riu Siurana	35	"
Els Guiamets	Pou	30	"
Lloà	Pou	21	"
Marçà	Pou - Font	40	"
Margalef	Font	27	"
El Masroig	Mina - Pou	30	"
La Morera del M.	Pou	10	"
El Molar	Riu Siurana	30	"
Poboleda	Pou	60	"
Porrera	Font	86	"
Pradell	Mina	80	"
La Torre de F.	Pou	15	"
Torroja	Font	10	"
Ulldemolins	Pou - Font	150	"
La Vilella Alta	Pou	20	"
La Vilella Baixa	Riu Montsant	30	"
TOTAL		2.159	

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LVII. Les escombraries (1978)

	Mitjà recollida	Freqüència	Personal	kg setmana	Eliminació
Arbolí	---	----	-	---	------
Bellmunt de S.	carro	diària	1	3.500	abocador
La Bisbal de F.	tractor	diària	1	2.500	abocador
Cabassers	tractor	cada dos dies	2	3.600	abocador
Capçanes	tractor	cada tres d.	1	3.200	abocador
Cornudella	carro	cada dos dies	1	7.000	abocador
Falset	camió	diària	3	15.000	abocador
La Figuera	---	----	-	---	abocador
Gratallops	---	----	-	---	------
Els Guiamets	---	----	-	---	------
Lloà	---	----	-	---	------
Marçà	tractor	cada dos dies	1	5.000	abocador
Margalef	---	----	-	---	------
El Masroig	tractor	cada dos dies	1	4.000	abocador
La Morera del M.	---	----	-	---	------
El Molar	tractor	cada dos dies	1	2.500	abocador
Poboleda	carro	cada dos dies	1	3.000	abocador
Porrera	tractor	cada dos dies	1	4.000	abocador
Pradell	tractor	cada dos dies	1	2.000	abocador
La Torre de F.	---	----	-	---	------
Torroja	---	----	-	---	------
Ulldemolins	tractor	cada tres dies	1	4.000	abocador
La Vilella Alta	---	----	-	---	------
La Vilella Baixa	tractor	cada dos dies	1	2.000	abocador
TOTAL			17	61.300	

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles

Quadre LVIII. Pressupostos municipals (1978)

	Ingressos	Despeses
Arbolí	405.662 ptes.	405.662 ptes.
Bellmunt de S.	1.700.000 ptes.	1.700.000 ptes.
La Bisbal de F.	875.000 ptes.	875.000 ptes.
Cabassers	840.000 ptes.	840.000 ptes.
Capçanes	1.302.365 ptes.	1.301.365 ptes.
Cornudella	2.500.000 ptes.	2.500.000 ptes.
Falset	12.384.359 ptes.	12.384.359 ptes.
La Figuera	550.000 ptes.	550.000 ptes.
Gratallops	761.243 ptes.	691.084 ptes.
Els Guiamets	843.477 ptes.	843.477 ptes.
Lloà	370.419 ptes.	401.000 ptes.
Marçà	3.394.408 ptes.	3.225.740 ptes.
Margalef	575.000 ptes.	575.000 ptes.
El Masroig	1.560.551 ptes.	1.560.000 ptes.
La Morera del M.	390.000 ptes.	390.000 ptes.
El Molar	1.180.558 ptes.	1.180.558 ptes.
Poboleda	700.000 ptes.	650.000 ptes.
Porrera	1.123.000 ptes.	3.101.972 ptes.
Pradell	722.863 ptes.	692.000 ptes.
La Torre de F.	195.000 ptes.*	195.000 ptes.*
Torroja	447.876 ptes.	417.894 ptes.
Ulldemolins	2.291.559 ptes.	1.945.972 ptes.
La Vilella Alta	350.000 ptes.	350.000 ptes.
La Vilella Baixa	607.000 ptes.	607.000 ptes.
TOTAL	36.069.340 ptes.	37.383.083 ptes.

*Correspon a l'any 1977

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LIX. Inversions públiques al Priorat*

	1976/77		1978		IRYDA
	Ajuntament	Diputació o Adm. central	Ajuntament	Diputació o Adm. central	
Arbolí	-------	------	(43.765)	581.174	5.000.000
Bellmunt de S.	(2.620.000)	3.970.000	(97.529)	1.272.348	7.020.000
La Bisbal de F.	(280.000)	600.000	(99.412)	1.342.935	9.000.000
Cabassers	(175.000)	550.000	------	------	------
Capçanes	(750.000)	1.500.000	(57.529)	823.348	6.560.000
Cornudella	(2.600.000)	3.600.000	(154.570)	2.347.631	2.500.000
Falset	(1.993.119)	4.850.000	(185.423)	3.667.867	3.950.000
La Figuera	(200.000)	700.000	------	------	2.500.000
Gratallops	(1.135.000)	2.410.000	(78.923)	1.365.870	33.339.390
Els Guiamets	(50.000)	100.000	(56.265)	718.674	4.000.000
Lloà	(250.000)	850.000	(83.647)	1.036.761	------
Marçà	(750.000)	1.500.000	(66.294)	1.028.522	------
Margalef	(170.000)	430.000	(59.412)	902.935	11.000.000
El Masroig	(300.000)	700.000	(7.529)	282.348	4.500.000
La Morera del M.	(80.000)	260.000	(45.674)	651.761	5.500.000
El Molar	-------	------	(81.294)	1.193.522	6.000.000
Poboleda	(400.000)	1.000.000	(69.412)	1.012.935	5.000.000
Porrera	(200.000)	500.000	(63.765)	801.174	8.000.000
Pradell	(240.000)	650.000	(47.529)	722.348	4.000.000
La Torre de F.	(110.000)	470.000	(50.000)	550.000	------
Torroja	(150.000)	450.000	(530.547)	89.261	5.960.000
Ulldemolins	(2.400.000)	4.100.000	(121.294)	1.633.522	4.000.000
La Vilella Alta	(425.000)	1.325.000	(110.000)	211.761	4.000.000
La Vilella Baixa	(800.000)	1.500.000	(93.765)	1.131.174	------
TOTAL	(15.078.119)	32.015.000	(2.203.578)	23.367.871	131.889.390

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

* La inversió de l'IRYDA es consideren les "Obres d'interès general", que són camins, i tot correspon a subvenció. Per a aquestes subvencions la majoria de vegades s'uneixen dues viles; en aquest cas s'ha comptabilitzat tota la inversió a una. També hi ha "obres complementàries pressupostades" de les quals 20.313.817 ptes són de subvenció i 41.755.573 de crèdits avalats per l'IRYDA.

Quadre LX. Transferències mensuals a inactius: jubilats i inútils per al treball (1978)

Arbolí	224.740 ptes.
Bellmunt de S.	1.616.000 ptes.
La Bisbal de F.	1.104.000 ptes.
Cabassers	1.020.000 ptes.
Capçanes	814.080 ptes.
Cornudella	3.456.000 ptes.
Falset	5.830.000 ptes.
La Figuera	600.000 ptes.
Gratallops	750.000 ptes.
Els Guiamets	1.050.000 ptes.
Lloà	510.600 ptes.
Marçà	1.798.824 ptes.
Margalef	315.000 ptes.
El Masroig	1.900.000 ptes.
La Morera del M.	200.025 ptes.
El Molar	1.315.000 ptes.
Poboleda	1.202.808 ptes.
Porrera	1.000.000 ptes.
Pradell	861.400 ptes.
La Torre de F.	350.000 ptes.
Torroja	500.000 ptes.
Ulldemolins	1.242.000 ptes.
La Vilella Alta	400.000 ptes.
La Vilella Baixa	1.200.000 ptes.
TOTAL	29.260.477 ptes.

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les diferents viles.

Quadre LXI. Nivells de renda per càpita a les viles del Priorat (1975)

Arbolí	80.000 - 100.000 ptes.
Bellmunt de S.	80.000 - 100.000 ptes.
La Bisbal de F.	80.000 - 100.000 ptes.
Cabassers	60.000 - 80.000 ptes.
Capçanes	60.000 - 80.000 ptes.
Cornudella	80.000 - 100.000 ptes.
Falset	80.000 - 100.000 ptes.
La Figuera	60.000 - 80.000 ptes.
Gratallops	Fins a 60.000 ptes.
Els Guiamets	60.000 - 80.000 ptes.
Lloà	80.000 - 100.000 ptes.
Marçà	80.000 - 100.000 ptes.
Margalef	60.000 - 80.000 ptes.
El Masroig	80.000 - 100.000 ptes.
La Morera del M.	60.000 - 80.000 ptes.
El Molar	60.000 - 80.000 ptes.
Poboleda	60.000 - 80.000 ptes.
Porrera	60.000 - 80.000 ptes.
Pradell	60.000 - 80.000 ptes.
La Torre de F.	60.000 - 80.000 ptes.
Torroja	Fins a 60.000 ptes.
Ulldemolins	60.000 - 80.000 ptes.
La Vilella Alta	80.000 - 100.000 ptes.
La Vilella Baixa	80.000 - 100.000 ptes.

Font: Banesto. *Anuario del Mercado Español*. Madrid, 1978.

Quadre LXII. Estimació dels dipòsits bancaris

Dipòsits Caixes Rurals:	300.000.000 ptes.	
Dipòsits altres Caixes i Bancs:	550.000 ptes.	
Crèdits Caixes Rurals:	304.232.675 ptes.	(atorgats l'últim any i pendents de vèncer)
Crèdits altres Caixes i Bancs:	200.000.000 ptes.	(atorgats l'últim any i pendets de vèncer)
Crèdits estatals:	25.000.000 ptes.	(atorgats l'últim any i pendents de vèncer)

- Les dades són una aproximació estimativa a partir de les converses amb els directors de les institucions bancàries residents a l'àrea.
- El principal sol.licitant de crèdits és el sector primari. Els crèdits de les Caixes Rurals s'han obtingut partir de la xifra que la Caixa atorga en crèdits per a les Cooperatives per pagar els seus socis, crèdits que hem avaluat en un 70% del total ingressat per les Cooperatives.
- Els Crèdits estatals són, essencialment, els tramesos per l'IRYDA.
- Banca Catalana, en la seva publicació XII-78, concedeix la xifra mínima de 523,1 milions de pessetes i la màxima de 893,2 per al desembre de 1977.
- Manca d'avaluar els dipòsits dels residents al Priorat establerts a Bancs i Caixes de fora la comarca. Aquests, que normalment es troben a termini, gaudeixen d'extratipus d'interès i es poden avaluar en prop de 200.000.000 de pessetes.

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació de les entitats de crèdit.

Quadre LXIII. La normativa urbanística (1978)

FALSET. Normes Subsidiàries (aprovades 13-IV-78 C.P.U.)

Zonificació		Ha. a. Ca.	Nº hab. poten.
Sòl urbà:	Nucli delimitat	25,00,00	3.000
	Sòl extensió urbana	90,95,00	7.276
Reserva urbana:	Sòl urbanitzable		
	(Nucli vacacional)	227,67,00	9.106 (2ª residència 20 hab/ha)
	(Nucli residencial)	59,25,00	
Sòl públic:	Equipaments	7,25,00	
	Cementiri	0,49,00	
	Verd públic	3,20,00	
Sòl rústic:		3.380,87,75	
TOTAL		3.794,68,75	19.382

No estan aprovats els polígons "Nucli vacacional" i "Nucli Residencial", fins que es completi la xarxa viària i la infrastructura de suport.

MASROIG. Delimitació sòl urbà (aprovat 20-XII-77 C.P.U.)
Sup. municipi 15 km^2
Sup. delimitada com a sòl urbà 7,67 ha
Sup. consolidada 2,34 ha

CORNUDELLA.
Projecte de delimitació de sòl urbà (aprovat inicialment 26-VII-77).

Font: Elaboració pròpia a partir de la documentació facilitada pel Servei Territorial d'Urbanisme de Tarragona.

SERVEIS I EQUIPAMENTS

Apèndix 1: ESTAT DE LES CARRETERES I PLANS DE TRANSFORMACIÓ

Falset - Gratallops - la Vilella Baixa	T-7100
Gratallops - el Molar	T-7320
N-420 - el Molar	T-7340
El Molar - Garcia	T-7310
El Molar - la Figuera	T-7300
Encreuament de la Figuera fins al riu	T-7140
La Vilella Baixa - Palmar d'Ebre	T-7020
La Bisbal de Falset fins a Lleida	T-7130
La Vilella Baixa fins a les Vendes	T-7020
Falset - Porrera	T-7400
Falset - Marçà	T-3000
La Vilella Alta - encreuament	TV-7111
Porrera - N-420	TP-7401
Marçà - Capçanes	TV-3002
Marçà - la Torre de Fontaubella	TV-3001
la Torre de Fontaubella - Pradell	TV-3223
Falset - Bellmunt	TP-7101
Els Guiamets a carretera i a a Serra d'Almos	TV-3031
Coll d'Alforja - Arbolí	TV-7012
Cornudella - la Morera	TV-7021
El Molar - Lloà	TV-7320
Encreuament - Torroja	T-7110
Gratallops - Lloà	T-7120
Falset - la Vilella Baixa	T-7100

1) Amplada mitjana de la plataforma
2) Amplada mitjana de la calçada
3) Rasant (% desnivells) mitjana i màxima
4) Radi revolts mitjà i mínim

M.O.P.U. - Diputació Provincial de Tarragona.

Font: Pla Nacional de Vies Provincials. Tarragona, novembre 1976.

Tram	IMD actual	IMD prevista	Estat actual	Previsions futures I	II	III
T-7100	75	100-250	1)	5	7	7
De N-420 a la Villela Alta			2)	4	5,5	5,5
18,8 km			3)	10	8	6
			4)	40	40	75
			Pressupost	16.478,5 ptes.	38.020,5 ptes.	53.385,5 ptes.
T-7130	71	100-250	1) 5	5	7	7
Límit Lleida a la Bisbal de Falset			2) 4,5	4	5,5	5,5
			3) 4% Màx. 10	10	8	6
12,6 km			4) 25 Mín. 10	40	40	75
			Pressupost	20.450 ptes.	38.978,2 ptes.	40.759 ptes.
De Bellmunt de Siurana a Falset	199	100-250	1) 5	5,5	7	7
			2) 4	5	5,5	5,5
			3) 4% Màx. 7%	13	8	8
			4) 60 Mín. 30	25	25	25
			Pressupost	8.415 ptes.	17.350 ptes.	17.350 ptes.
De Serra d'Almos als Guiamets	125	250-500	1) 5	5,5	7	7
			2) 4	5	5,5	5,5
5,2 km			3) 5% Màx. 8%	13	8	7
			4) 60 Mín. 30	25	25	25
			Pressupost	9.509 ptes.	21.527 ptes.	21.527 ptes.
Dels Guiamets a la CN-420	136	250-500	1) 5	5,5	7	7
3,5 km			2) 4	5	5,5	5,5
			3) 3% Màx. 6%	13	8	7
			4) 60 Mín. 30	25	25	25
			Pressupost	6.198 ptes.	13.310 ptes.	13.310 ptes.

Tram	IMD actual	IMD prevista	Estat actual	Previsions futures I	II	III
TV-7200	45	50-100	1) 4	4,5	7	7
A la Vilella Alta			2) 4	4	5,5	5,5
0,76 km			3) 4% Màx. 6%	15	12	12
			4) 60 Mín. 30	15	15	15
			Pressupost	1.785 ptes.	2.272 ptes.	2.272 ptes.
T-7320	57	50-100	1) 5,50	5	7	7
De T-7300 a Lloà			2) 5	4	5,5	5,5
5,2 km			3) 3% Màx. 6%	10	10	8
			4) 50 Mín. 30	25	25	40
			Pressupost	3.192 ptes.	7.292 ptes.	9.592 ptes.
T-7340	67	100-250	1) 5,5	5	7	7
De N-420 al Molar			2) 5	4	5,5	5,5
11,6 km			3) 2% Màx. 5%	10	8	6
			4) 50 Mín. 30	40	40	75
			Pressupost	15.750,5 ptes.	22.840,5 ptes.	31.181,5 ptes.
T-3000	480	500-1000	1) 6,5	6	7	7
De Falset a Marçà			2) 6	5	5,5	6
2,8 km			3) 2% Màx. 4%	8	6	5
			4) 50 Mín. 20	75	120	180
			Pressupost	3.517,2 ptes.	6.881,6 ptes.	6.881,6 ptes.
T-7110	25	50-100	1) 5,5	5	7	7
De T-7100 a Torroja			2) 5	4	5,5	5,5
6 km			3) 3% Màx. 7%	10	10	8
			4) 40 Mín. 10	25	25	40
			Pressupost	1.698 ptes.	9.638 ptes.	14.227,5 ptes.

Tram	IMD actual	IMD prevista	Estat actual	Previsions futures I	II	III
De Porrera a la N-420	56	100-250	1) 6	5	7	7
6,1 km			2) 5	4	5,5	5,5
			3) 4% Màx. 7%	14	12	8
			4) 60 Mín. 30	15	15	25
			Pressupost	1.579 ptes.	5.691 ptes.	5.691 ptes.
T-7400	32	50-100	1) 5,50	5	7	7
De T-7100 a Porrera			2) 5	4	5,5	5,5
9,1 km			3) 3% Màx. 6%	10	10	8
			4) 40 Mín. 30	25	25	40
			Pressupost	546 ptes.	11.811 ptes.	18.396 ptes.
TV-7092	60	100-250	1) 5	5	7	7
A Arbolí			2) 4	4	5,5	5,5
2,6 km			3) 5% Màx. 9%	14	12	8
			4) 60 Mín. 30	15	15	25
			Pressupost	1.667 ptes.	7.982 ptes.	7.982 ptes.
De Marçà a Capçanes	186	250-500	1) 5	5,5	7	7
3,6 km			2) 4	5	5,5	5,5
			3) 3% Màx. 6%	13	8	7
			4) 60 Mín. 30	25	2,5	25
			Pressupost	6.476 ptes.	11.392 ptes.	11.392 ptes.
De Torroja a Porrera	30	100-250	1) 4	4,5	7	7
8,3 km			2) 4	4	5,5	5,5
			3) 8% Màx. 10%	15	12	8
			4) 15	15	15	25
			Pressupost	46.205 ptes.	66.574 ptes.	66.574 ptes.

Tram	IMD actual	IMD prevista	Estat actual	Previsions futures I	II	III
De Bellmunt de Siurana al Molar 6,5 km	30	100-250	1) 4	4,5	7	7
			2) 4	4	5,5	5,5
			3) 4%	15	12	8
			4) 15	15	15	25
			Pressupost	22.939 ptes.	38.405 ptes.	38.045 ptes.
De Cornudella a Siurana 8,7 km	30	50-100	1) 3	4,5	7	7
			2) 3	4	5,5	5,5
			3) 4%	15	12	8
			4) 15	15	15	25
			Pressupost	71.645 ptes.	98.154 ptes.	98.154 ptes.
Camí a Cornudella (del pantà) 4 km	60	100-250	1) 4	5	7	7
			2) 4	4	5,5	5,5
			3) 4% Màx. 8%	10	8	6
			4) 25 Mín. 10	40	40	75
			Pressupost	9.358 ptes.	12.174 ptes.	12.897 ptes.
Carretera de la Vilella a la Figuera 1,5 km	10	10-50	1) 3	4,5	10	7
			2) 3	4	6	5,5
			3) 6% Màx. 15%	16	5	12
			4) 15 Mín. 8	15	14	15
			Pressupost	4.838 ptes.	5.086,5 ptes.	6.629,7 ptes.
De la C-242 a la Morera de Montsant 8,4 km	86	100-250	1) 5	5	7	7
			2) 4	4	5,5	5,5
			3) 4% Màx. 10%	14	12	8
			4) 60 Mín. 30	15	15	25
			Pressupost	2.174 ptes.	25.226 ptes.	31.511 ptes.

Tram	IMD actual	IMD prevista	Estat actual	Previsions futures I	II	III
T-7300	41	57	1) 5,50	5	7	7
De la T-7140 al Molar			2) 5	4	5,5	5
13,9 km			3) 3% Màx. 7%	10	10	8
			4) 60 Mín. 25	25	25	40
			Pressupost	834 ptes.	16.819 ptes.	26.038 ptes.
T-7020	61	100-250	1) 5,50	5	7	7
De la C-242 a la Plama d'Ebre			2) 5	4	5,5	5,5
44,4 km			3) 4% Màx. 8%	10	8	6
			4) 25 Mín. 10	40	40	75
			Pressupost	58.484 ptes.	103.924 ptes.	136.841 ptes.
T-7140	38	50-100	1) 5,5	5	7	7
De T-7020 a Vinebre			2) 5	4	5,5	5,5
15,7 km			3) 3% Màx. 7%	10	10	8
			4) 60 Mín. 30	25	25	40
			Pressupost	942 ptes.	20.797 ptes.	25.286 ptes.
De la Torre de Fontaubella a Pradell de la Teixeta	72	100-250	1) 5	5	7	7
5,8 km			2) 4	4	5,5	5,5
			3) 3% Màx. 4%	14	12	8
			4) 75 Mín. 60	15	15	2,5
			Pressupost	1.502 ptes.	17.851 ptes.	17.851 ptes.
De Pradell de la Teixeta a CN-420	87	100-250	1) 4	5	7	7
0,8 km			2) 4	4	5,5	5,5
			3) 4% Màx. 8%	14	12	8
			4) 60 Mín. 10	15	15	25
			Pressupost	3.354 ptes.	4.654 ptes.	5.636 ptes.
T-7120	31	50-100	1) 5,50	4,5	7	7
De T-7100 a Lloà			2) 5	4	5,5	4,4
4,9 km			3) 3% Màx. 6%	15	12	12
			4) 25 Mín. 15	15	15	15
			Pressupost	210,7 ptes.	9.078,9 ptes.	9.078,9 ptes.

SERVEIS I EQUIPAMENTS

Apèndix 2: PROJECTES I PROBLEMÀTICA DE LES VILES DEL PRIORAT

PROJECTES I PROBLEMÀTICA

A) Projectes en curs de realització

B) Projectes esperant la realització

C) Projectes considerats necessaris i problemàtics

D) Actuacions del Pla d'Obres i millores Territorials de la Zona d'Ordenació Priorat (IRYDA) (Es consideren les obres d'interès general i les complementàries, programades en la primera fase.)

Arbolí

A) Construcció d'un casal per al poble.

C) Completar la conducció de la claveguera.
Pavimentar alguns carrers.
Llocs de treball per al jovent.

D) Camí cap a Cornudella, 5 km.

Bellmunt de Siurana

B) Construcció d'un nou pou per a l'aprovisionament d'aigües.

C) Necessitat de revisar la conducció d'aigua. Poc cabal per al necessitats de la vila.

D) Camí cap a Lloà i el Molar.
Aprovisionament d'aigua.
Magatzem Cooperativa.

La Bisbal de Falset

A) Construcció d'una piscina.

C) La bomba que eleva l'aigua del riu s'espatlla molt sovint i caldria canviar-la.

D) Un camí cap a la Granadella.
Augmentar hectàrres de regadiu.
Construir una almàssera.

Cabassers

A) Estació depuradora d'aigües residuals.

B) Un polisportiu.
Condicionament conducció d'aigua.

C) Rec per millorar el regadiu.

Capçanes

A) Acabar la pavimentació dels carrers.

C) Camí dels Guiamets.

D) Aprovisionament conducció d'aigua.
Magatzem adobs.
Laboratori enològic.
Dipòsit insecticides i bàscula.

Cornudella

A) Millorar l'enllumenat públic.

B) Nova captació d'aigües.

C) Es vol una altra ocupació per compaginar-la amb l'agricultura.
Necessitat de crear nous llocs de treball.

D) Camins de Siurana, a l'Arbolí i a Porrera.
Aprovisionament d'aigües.

Falset

B) Acabar la instal.lació de clavegueres.
Pavimentació carrers.

C) Crear llocs de treball per a la mà d'obra masculina.
Fomentar l'agricultura.
Abocador d'escombraries.
Necessitats de majors cabals d'aigua.

D) Escorxador comarcal.
Magatzem d'avellanes.
Aprovisionament d'aigua.

La Figuera

A) Es construeix una piscina.

B) S'enllesteix la instal.lació de clavegueres.

C) Necessitat de Normes Subsidiàries.
Llocs de treball indsutrials.

D) Camí cap a la Vilella Baixa.

Gratallops

A) Es construeix una piscina.

B) Acabar l'enllumenat públic.
Construir vestuaris a la piscina.
Pavimentar carrers.

C) Crear el servei de recollida d'escombraries.
Tensió elèctrica insuficient (125 V).
No hi ha línia d'autobusos.

D) Cooperativa de 2^{n} grau.
Augmentar el regadiu.

Els Guiamets

A) Adequar el pou de subministrament d'aigua a la vila.

B) Construir una piscina.

C) Acabar d'adobar les clavegueres.
Acabar de pavimentar els carrers.
Recollida d'escombraries.
L'aigua escasseja a l'estiu i s'haurà de portar del pantà dels Guiamets.
Problema dels preus agraris.

D) Camí de Capçanes.
Camí a la Carretera de Móra.

Lloà

A) Un pou per incrementar el cabal d'aigua.

C) Necessitat de potenciar l'agricultura.
Falta un servei de recollida d'escombraries.
Falta aigua a l'estiu.
Problemes amb la instal.lació elèctrica (tensió baixa: 125 V).

D) Camí cap a Bellmunt de Siurana.
Posar més superfície en regadiu.
Magatzem Cooperativa.

Marçà

B) Pavimentació d'un carrer (Baixada de la Font).

C) Problemàtica agrícola general.

Margalef

A) Construcció d'un polisportiu.

B) Casal per al jovent.
Es fan estudis per contruir una presa al riu.

C) Problemàtica agrícola general.
Eliminació d'aigües residuals.
No existeix servei de recollida d'escombraries.
Poca tensió al servei elèctric (125 V).

D) Camí cap a la Granadella.
Augment del regadiu.

El Masroig

C) Ampliació de la xarxa de distribució d'aigua.
Problemàtica agrícola.
Falta d'aigua.
Cal crear llocs de treball industrials.

D) Camí a Bellmunt de Siurana.

El Molar

C) Necessitat de crear llocs de treball industrials.
Problemàtica agrícola.

D) Camí a Bellmunt de Siurana.
Augmentar les hectàrees de regadiu.

La Morera de Montsant

B) Acabar de pavimentar els carrers.

C) Problemàtica agrícola.
La pedania d'Escaladei té quasi tants habitants com el nucli principal.

D) Camí d'Escaladei a la Morera.

Poboleda

A) Nova captació d'aigua.
Conducció línia elèctrica.
Instal.lar dos nous transformadors.

B) Un complex polisportiu.

C) Poca aigua a l'estiu. El problema és en via de solució.

D) Camí a Torroja.
Camí al cementiri.
Augmentar les hectàrees de regadiu.

Porrera

A) Acabar de pavimentar els carrers.

B) Aconseguir una delimitació del sòl urbà, per condicionar una zona de 2-3 ha al costat del riu, pensada per al turisme.
Casal per al jovent.

C) Telèfon atomàtic.
Canviar la il.luminació pública.
Canonades de conducció d'aigua insuficients.
Baixa potència elèctrica.
Allargar les clavegueres.

D) Camí de Cornudella.

Pradell de la Teixeta

A) Instal.lació d'altaveus fora de l'Ajuntament.
Construcció d'una barana al pont del riu.

B) Construcció d'una piscina.
Acabar el paviment dels carrers.

C) Captació d'aigua 2ª fase.
Construir una nova Casa de la Vila.
Baixa potència elèctrica.
Problmàtica agrícola.
Accés al transport públic.

D) Camí a Porrera.

La Torre de Fontaubella

A) Pavimentar carrers.

C) Construcció d'una piscina.

D) Problemàtica agrícola.
Manca de servei de recollida d'escombraries.
Divisió de la vila entre el municipi de la Torre i pedania del de Pradell de la Teixeta.

Torroja

A) Fer pous per al subministrament d'aigua a la vila.
Pavimentar carrers.

B) Construir una piscina.

C) Problema de la manca d'aigua a l'estiu.

D) Camí a Poboleda.
Camí a Escaladei.
Augmentar les hectàrees de regadiu.

Ulldemolins

B) Construcció d'una nova Casa de la Vila.
Augmentar el subministrament d'aigües.

C) Canviar canonades d'aigua.
Necessitat d'un col.legi comarcal. Problema d'escolarització.
Despoblació per manca de treball.
Manca d'aigua.

D) Camí cap a Prades.

La Vilella Alta

B) Construcció d'un parc per als infants.

C) Pavimentar alguns carrers.
Proveir de medicaments.
Baixa potència elèctrica.
Manca servei d'escombraries.

D) Camí cap a Torroja.
Augmentar regadiu.

La Vilella Baixa

C) Problemàtica agrícola general.
Falta d'aigua a l'estiu.

D) Construcció d'una presa per a regadiu i per a subministrament a la vila.

ÍNDEX

Pròleg V

Introducció XV

Part I. ANÀLISI DE LA REALITAT ECONÒMICA DEL PRIORAT 1

I. El medi físic 3
I.1. Delimitació del territori i extensió 3
I.2. Les muntanyes i els rius 5
I.3. El substrat geològic 6
I.4. El clima 6
I.5. Els recursos naturals 7
I.6. Resum del capítol I: el medi físic 9

II. Base demogràfica 11
II.1. Evolució de la població de la comarca 11
Distribució de població els anys 1960 i 1978
II.2. Creixement vegetatiu 13
El saldo migratori
II.3. Els moviments migratoris interns 14
II.4. Densitat de població 14
II.5. Piràmide d'edats 15
II.6. Població activa. Distribució per sectors 17
II.7. Desplaçaments de la població activa 19
II.8. Previsions demogràfiques 20
II.9. Resum del capítol II: la base demogràfica 21

III. L'equipament col.lectiu i la infrastructura 23
III.1. La sanitat 23
III.1.1. L'assistència sanitària 23
III.1.2. Mapa Sanitari de Catalunya 24
III.2. L'educació 24
III.3. L'habitatge 25
La normativa urbanística
III.4. Transports i vies de comunicació 26
III.4.1. El transport per carretera 26
III.4.2. El servei per ferrocarril 28

III.4.3. Altres sistemes de comunicació 28
Telèfon, correus, telègrafs, els ordinaris
III.5. Altres serveis 29
Abast d'aigua, escombraries, escorxadors, places hoteleres
III.6. Resum del capítol III: l'equipament col.lectiu i la infrastructura 30

IV. El sector primari: Agricultura i ramaderia 31
IV.1. El sòl agrícola i els cultius 31
IV.1.1. El sòl conreat 32
IV.1.2. Els tipus de conreus 33
IV.1.3. Les terres de regadiu 36
IV.2. La distribució de la terra i la forma d'explotació 37
IV.3. El pagès i la mecanització agrícola 40
IV.3.1. La dedicació del pagès 40
IV.3.2. La mecanització 42
IV.4. La producció i la productivitat agrícola 44
IV.4.1. La producció 44
IV.4.2. La productivitat 46
IV.5. El valor de la producció agrària 47
IV.6. La comercialització agrícola i les cooperatives 49
Les cooperatives
IV.7. La ramaderia 52
IV.8. La renda en el sector primari 55
IV.9. Resum del capítol IV: el sector primari 56

V. El sector secundari: mineria, indústria i construcció 59
V.1. La mineria 59
V.2. L'activitat industrial 60
V.2.1. Anàlisi dels principals sectors 60
Confecció, alimentació i begudes, metall, fusta i mobles, industria auxiliar de la construcció, paper i arts gràfiques, la química
V.3. La grandària de les empreses i els seus efectes sobre l'àrea 62
V.4. Emplaçament de l'activitat industrial al Priorat 63
V.5. Les inversions industrials 65
V.6. La renda industrial 66
V.7. Característiques de l'empresa industrial a la comarca 67
V.8. Funcionalitat de l'activitat industrial al Priorat 68
V.9. Construcció 69
V.9.1. Característiques d'aquesta activitat 70
V.9.2. La renda de la construcció 70
V.10. Resum del capítil V: el sector secundari 71

VI. El sector terciari 73
VI.1. Els serveis i l'ocupació 73
VI.2. El dinamisme de l'activitat comercial al Priorat 74
VI.3. Estimació de la renda generada pel sector terciari i la seva productivitat 75
VI.4. El turisme 77
VI.5. Les institucions financeres 77
VI.6. Resum del capítol VI: el sector terciari 78

Part II. ELS SECTORS INDUCTORS, LA RENDA I L'EQUILIBRI TERRITORIAL 79

I. La renda, l'estalvi i la inversió 83
I.1. Les tranferències 84
I.2. Els ingressos disponibles 84
I.3. L'estalvi i la inversió 86
I.4. La inversió pública 86

II. Els sectors inductors 89
II.1. El sector primari 89
II.1.1. L'agricultura 90
II.1.2. La ramaderia 91
II.2. La indústria 92
II.3. El turisme 93
II.4. Relacions entre les activitats inductores 94

Part III. CONCLUSIONS 95

Proposta d'un pla d'acció destinat a reforçar les possibilitats de desenvolupament autosostingut al Priorat 97

I. Introducció 97

II. Objectius 98
II.1. Sector primari 98
II.1.1. Conreus 99
II.1.2. Cooperatives 100
II.1.3. Actuacions a termini mitjà 100
II.2. Sector secundari 101
II.3. Infrastructura i serveis 103
II.4. Ordenació urbanística 104

III. Possibles actuacions a considerar a la comarca del Priorat. Pla d'etapes i resum 104
III.1. Pla d'etapes 106
III.2. Resum 107

Annex I. AIGUA, Jordi Prat 109

L'aigua al Priorat 111
1. Introducció 111
2. Recursos hídrics 111
1. Divisió en subconques 112
2. Estimació de la precipitació 112
3. Determinació dels cabals superficials 112
3. Obres hidràuliques 114
a) Existents
1. Presa i embassament de Ciurana 114
2. Presa i embassament dels Guiamets 114
b) Projectades
1. Projectes de presa sobre el Montsant, a la Vilella Baixa 116
2. Emplaçaments d'embassaments estudiats dins de l'avantprojecte d'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental 116
3. Variant de l'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental, amb captació a Garcia 116
4. Projecte de transvasament d'aigües del riu Montsant al Siurana 118
5. Projecte de bombeig d'aigua del riu Montsant per a l'abast de les Garrigues Altes 118

Annex II. PEDRERES I MINES, Servei Geològic 121

Pedreres al Priorat 123
Roques calcàries 123
Roques silícies 123

Mines al Priorat 127

Annex III. PROPOSTA DE DUES NOVES CARRETERES, Luis Lago 129

Carretera de connexió entre el nucli urbà de Porrera i la C-242 131

Carretera de Vinaixa a la C-242 133

Annex IV. ESTUDI DELS USOS DEL SÒL AL PRIORAT, J. M. Camarasa, R. Garcia, J.M. Canals 135

1. Introducció 137
2. Estratègia 138
3. Objectius del projecte pilot 138
4. El Sistema d'Informació Estadística (SIE) 139
5. El tractament de l'espai 141
6. Principis de disseny 145
7. L'estudi pilot 145
8. Les aportacions de la teledetecció mitjançant imatges multispectrals procedents de satèl.lits artificials 146
9. Els resultats de l'estudi pilot 147

Annex V. EL NOM DE LA COMARCA, Comissió de 9 pobles del Priorat 149

ANNEX ESTADÍSTIC 157

Població 159
Quadre I. Evolució de la població de fet (1960-65) i de dret (1970-78) al Priorat 159
Quadre II. Any de naixement de la població. Homes (1978) 160
Quadre III. Any de naixement de la població. Dones (1978) 161
Quadre IV. Lloc de naixement de la població (1978) 162
Quadre V. Nombre de bateigs 163
Quadre VI. Nombre d'enterraments 164
Quadre VII. Variació vegetativa de la població 165
Quadre VIII. Saldo migratori 166
Quadre IX. Distribució sectorial de la població activa (1978) 167
Quadre X. Classificació funcional de la població (1978) 168
Quadre XI. Persones ocupades fora vila (1978) 169

Sector primari 171
Quadre XII. El pagès ocupat generalment a jornada sencera (1978) 171
Quadre XIII. L'agricultura a temps parcial (1978) 172
Quadre XIV. Ocupació fora vila dels pagesos a temps parcial (1978) 173
Quadre XV. Nombre d'explotacions segons l'extensió (1962) 174
Quadre XVI. Característiques de l'explotació (1962) 175
Quadre XVII. Extensió de la població (1972) 176
Quadre XVIII. Característiques de l'explotació (1972) 177
Quadre XIX. Característiques empresariat agrícola 178
Quadre XX. Distribució de cultius (1900) 179
Quadre XXI. Distribució de cultius (1963) 180

Quadre XXII. Distribució de cultius (1973) 181
Quadre XXIII. Distribució de cultius (1978) 182
Quadre XXIV. Els regadius al Priorat (1900-1978) 183
Quadre XXV. La mecanització agrícola (1972-78) 184
Quadre XXVI. Les cooperatives al Priorat (1965-78) 185
Quadre XXVII. L'ocupació a les cooperatives (1978) 186
Quadre XXVIII. Producció i ingressos de les cooperatives (1965) 187
Quadre XXIX. Producció i ingressos de les cooperatives (1970) 188
Quadre XXX. Producció i ingressos de les cooperatives (1978) 189
Quadre XXXI. Producció i ingressos d'altres comerciants (1965) 190
Quadre XXXII. Producció i ingressos d'altres comerciants (1970) 191
Quadre XXXIII. Producció i ingressos d'altres comerciants (1978) 192
Quadre XXXIV. Producció i ingressos agrícoles (1965) 193
Quadre XXXV. Producció i ingressos agrícoles (1970) 194
Quadre XXXVI. Producció i ingressos agrícoles (1978) 195
Quadre XXXVII. Forma de comercialització del producte agrícola (1978) 196
Quadre XXXVIII. Productivitats i ingressos mitjans per hectàrea (1978) 197
Quadre XXXIX. La ramaderia (1978) 198
Quadre XL. Crèdits agrícoles i subvencions d'IRYDA 199
Quadre XLI. Recursos minerals (1978) 200

SECTOR PRIMARI 201

Apèndix 1. La maquinària de les cooperatives 201

Apèndix 2. Dades de producció de vi origen Priorat 209

SECTOR SECUNDARI 213

Quadre XLII. Llocs de treball a la indústria (1976) 215
Quadre XLIII. Llocs de treball a la indústria (1978) 216
Quadre XLIV. Distribució geogràfica dels treballadors del sector secundari (1978) 217
Quadre XLV. Evolució del nombre de llicències industrials i de l'ocupació (1965-78) 218
Quadre XLVI. Consum energètic i potència industrial instal·lada (1970-76) 219

Apèndix. Enquesta sectors industrials 221

SERVEIS I EQUIPAMENTS 227

Quadre XLVII. Variació de les llicències comercials 229
Quadre XLVIII. Llicències comercials per branques (1970) 230
Quadre XLIX. Llicències comercials per branques (1978) 231
Quadre L. Llocs de treball als principals serveis (1978) 232
Quadre LI. L'habitatge (1970) i noves construccions (1971-78) 234
Quadre LII. L'ensenyament a la comarca (cursos 1974-75 i 1978-79) 235
Quadre LIII. Parc mòbil 237
Quadre LIV. Línies d'autobusos i freqüència (1978) 238
Quadre LV. Afluència turística (1978) 239

Quadre LVI. Abastament d'aigua (1978) 240
Quadre LVII. Les escombraries (1978) 241
Quadre LVIII. Pressupostos municipals (1978) 242
Quadre LIX. Inversions públiques al Priorat 243
Quadre LX. Tranferències mensuals a inactius: jubilats i inútils per al treball (1978) 244
Quadre LXI. Nivells de renda per càpita a les viles del Priorat (1975) 245
Quadre LXII. Estimació dels dipòsits bancaris 246
Quadre LXIII. La normativa urbanística (1978) 247

Apèndix 1. Estat de les carreteres i plans de transformació 249

Apèndix 2. Projectes i problemàtica de les viles del Priorat 257

Reg. n.°
cl. L-1952

EL PRIORAT